

**Notulen van het verhandelde in de vergadering
van Provinciale Staten van Utrecht
gehouden op 25 september 2019**

Bladwijzer

op de notulen van Provinciale Staten van Utrecht

Vergadering 25 september 2019

BESTUUR, EUROPA EN MIDDELEN

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 24 september 2019, dienst/sector -, nummer PS2019PS21, inzake opheffing geheimhouding documenten Uithoflijn.

Daartoe besloten
PS2019PS21

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 29 juli 2019, dienst/sector BDV, nummer PS2019BEM11, inzake de jaarrekening 2017.

Daartoe besloten
PS2019BEM11

Motie M64, ingediend door de fractie van de PVV, inzake excuus is op zijn plaats.

De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M65, ingediend door de fracties van de SGP en PVV, inzake jaarrekening 2017.

De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 17 september 2019, dienst/sector LFO, nummer PS2019BEM13, inzake deelname aan de Stichting La Vuelta Holanda.

Amendement A17, ingediend door de fracties van GroenLinks en het CDA, inzake niet snoepen van maatschappelijke doelen.

Het amendement is verworpen.
Daartoe besloten

Amendement A18, ingediend door de fracties van de SGP, PVV, FVD, SP en 50Plus, inzake geen deelname aan de Stichting La Vuelta Holanda

Het amendement is verworpen.
Daartoe besloten

MILIEU, MOBILITEIT EN ECONOMIE

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 16 juli 2019, dienst/sector LFO, nummer PS2019MME02,, inzake rol en inzet van de provincie Utrecht in de Regionale Energiestrategieën (RES).

Daartoe besloten
PS2019MME02

Amendement A16, ingediend door de fractie van de SP, inzake rechtvaardige klimaatmaatregelen, energie van de inwoners.

Het amendement is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M59, ingediend door de fracties van de VVD en het FvD, inzake in gesprek met Staten en samenleving over RES.

De motie is ingetrokken.
Daartoe besloten

Motie M59a, ingediend door de fracties van de VVD en het FvD, inzake in gesprek met Staten en samenleving over RES.

De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M60, ingediend door de fractie van het FvD, inzake onderzoek rol kernenergie in de energiemix.

De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M61, ingediend door de fractie van D66, inzake informatie voor 'regie op maat' in energietransitie.

De motie is ingetrokken.

Daartoe besloten

Motie M62, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake warm(t)e ondersteuning.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M63, ingediend door de fractie van de SP, inzake oude versus nieuwe energie.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

OMGEVINGSVISIE

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 16 juli 2019, dienst/sector OWWB, nummer PS2019OGV01, inzake programma U Ned – no-regret maatregelen, uitgangspunten en beoordelingskader.

Daartoe besloten

PS2019OGV01

Amendement A12, ingediend door de fractie van de VVD, inzake 'kennismemen van' is geen beslispunt waardig.

Het amendement is verworpen.

Daartoe besloten

Amendement A13, ingediend door de fracties van de SGP en VVD, inzake niet vooruitlopen op de Omgevingsvisie.

Het amendement is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M57, ingediend door de fractie van D66, inzake no-regret maatregelen U Ned.

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M58, ingediend door de fractie van de VVD, inzake Rijnenburg bereikbaar.

De motie is ingetrokken.

Daartoe besloten

Motie M58a, ingediend door de fractie van de VVD, inzake Rijnenburg bereikbaar.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

RUIMTE, GROEN en WATER

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 9 juli 2019, dienst/sector Leefomgeving, nummer PS2019RGW07, inzake herbenoeming Provinciale Commissie Leefomgeving.

Daartoe besloten

PS2019RGW06

Amendement A14, ingediend door de fracties van het CDA, VVD en SGP, inzaake reactie op uw advies over evaluatie en toekomst PCL.

Het amendement is aanvaard.

Daartoe besloten

Amendement A15, ingediend door de fracties van het CDA, VVD en SGP, inzake ontwerpbesluit tot wijziging van het Instellingsbesluit Provinciale Commissie Leefomgeving provincie Utrecht.

Het amendement is aanvaard.

Daartoe besloten

STATEN (provinciale)

Vaststelling agenda.

Ingekomen stukken.

Mondelinge vragen van de heer drs. T. Dinklo over lesmateriaal ISBO.

Lijst met moties en termijnagenda Provinciale Staten.

Vaststellen van de notulen van de statenvergadering van 10 juli 2019.

Onderzoek geloofsbrieven van de heer M. Fiscalini (FvD) te Maarssen ivm tijdelijk ontslag vanwege zwangerschapsverlof van mevr. N.J.F. Pouw-Verweij Msc (FvD) te Maarssen.

Beëdiging van de heer M. Fiscalini (FvD) te Maarssen.

Beëdiging van het commissielid de heer H. Wolting (ChristenUnie) te Leerdam.

Motie M52 vreemd aan de orde van de dag, ingediend door de fracties van 50Plus, PvdA, CDA, D66, GroenLinks, ChristenUnie, SP, SGP, PvdD en DENK, inzake geen 130 km/u op de A2 overdag.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M53 vreemd aan de orde van de dag, ingediend door de fracties van het CDA, VVD, SGP, PVV, FvD en 50Plus, inzake zichtbaarheid ontstaan Nederlandse Staat in Utrecht.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M54 vreemd aan de orde van de dag, ingediend door de fracties van de SP en 50Plus, inzake stop de verhuurderheffing.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Motie M55 vreemd aan de orde van de dag, ingediend door de fractie van de PVV, inzake handhaaf de wet "verbod gezichtsbedekkende kleding"

De motie is verworpen.

Daartoe besloten

Motie M56 vreemd aan de orde van de dag, ingediend door de fracties van de ChristenUnie, GroenLinks, PvdA, PvdD, 50Plus en SP, inzake handelsmissie Guandong.

De motie is aanvaard.

Daartoe besloten

Stemverklaringen.

Stemming.

Presentielijst vergadering 25 september 2019

Voorzitter:	mr. J.H. Oosters, commissaris van de Koning
Griffier:	mevr. mr. C.A. Peters
GroenLinks	J.J. Bart, Utrecht mevr. A.C. Boelhouwer, Wijk bij Duurstede mevr. M. van Elteren, Woudenberg mevr. mr. N.M. Groen MA, Doorn mevr. M. de Jong, Utrecht dr. A.R.S. Karataş, Utrecht ing. D.A. Oude Wesselink, Utrecht mevr. T.M.S. Vrieling, Amersfoort
VVD	mr. B.M.H. de Brey MBA, Doorn mevr. J.C.A.M. van Gilse Bsc, Utrecht V.C. Janssen, Amersfoort drs. A.H.L. Kocken, Utrecht mevr. O. de Man, Zeist A.G. van Schie, Utrecht mr. S.M. Sijbrandij, IJsselstein mevr. mr. S.F. van Ulzen, Zeist
FvD	P.D.E.M. Bauduin Msc, Bunnik S.A. Berlijn, Utrecht drs. E.H.R. Dinklo, Driebergen M. Fiscalini, Maarssen W.J.A. Weijers, Zeist J.C. van Wijk, Zeist
D66	mevr. H. Chidi, Amersfoort M.J. de Droog Msc RA, Utrecht drs. E.A. Kamp, Doorn mevr. L.E. Veen, Utrecht mevr. ir. M. de Widt MPM, Utrecht
CDA	ing. D.G. Boswijk, Wilnis mevr. T. Koelewijn-Koelewijn RDM, Bunschoten (vanaf 15.19 uur) mevr. drs. M.W.J. Maasdam-Hoever, Zeist drs. A. Mourik-Geluk, Utrecht C. Westerlaken, Lopik
PvdA	mevr. W.A. de Boer-Leijnsma, Eemnes mevr. drs. J.P. d'Hondt, Utrecht mevr. M. Lejeune-Koster, Linschoten H.O. Suna, Soest
ChristenUnie	mevr. N. de Haan-Mourik, Amersfoort J.A. de Harder, Buschoten-Spakenburg drs. J.H. van Oort, Utrecht mevr. H.J. Rikkoert Msc, Utrecht
PvdD	mevr. H.J. Keller, Driebergen-Rijsenburg W. van der Steeg, De Meern
PVV	mevr. E.J. Broere-Kaal, Soest R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin
SP	M.E.J. Eggermont, Utrecht mevr. A.M. Poppe, IJsselstein
DENK	mevr. H. Bittich, Utrecht
50Plus	mevr. W.M.M. Hoek, Vreeland
SGP	ing. B.C. van den Dikkenberg, Elst

Afwezig: -

Leden van Gedeputeerde Staten:

mevr. drs. H.G.J. Bruins Slot, Utrecht
ir. H.P. van Essen, Utrecht
ir. R.G.H. van Muilekom, Amersfoort
A.J. Schaddelee, Houten
R.C.L. Strijk, Utrecht

Opening.

De VOORZITTER: Ik open de vergadering van Provinciale Staten van Utrecht. Ik heet u allen van harte welkom bij deze statenvergadering van 25 september 2019. De Staten van de provincie Utrecht vergaderen vandaag over een aantal belangrijke agendapunten. Fijn dat u er bent. Dat geldt eveneens voor de mensen op de publieke tribune en de mensen die deze vergadering volgen via de livestream.

Ik begin met een droevige mededeling: de heer J. Hoekstra is overleden. Hij was van 1974 tot 1995 actief in onze provincie als Statenlid en als gedeputeerde voor de PvdA.

Dan heb ik een vreugdevolle mededeling: ons fractielid van het Forum voor Democratie mevrouw Pouw-Verweij is bevallen van een zoon Nathan. Het gaat hen goed. Daar zijn wij blij mee. Ik begreep dat de fractie van het FvD een mooie kaart laat rondgaan waar wij iets moois op kunnen zetten voor mevrouw Pouw.

Mevrouw Koelewijn zal later arriveren.

Het was u al opgevallen dat de heer Strijk en ik er anders uitzien dan u gewend bent. Ik geef de heer Strijk het woord om dat nader te duiden.

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zie iedereen in verbijstering kijken. Wij zien er minder Hollands uit en lijken meer op iemand die echt in de provincie Utrecht woont. U geeft mij een periode de tijd om in de provincie Utrecht te gaan wonen. Sinds kort ben ik inwoner van de gemeente Utrecht. Formeel moet ik de inschrijving nog regelen, maar dat betekent wel dat ik naar mijn werk kan fietsen. De commissaris woont per 1 augustus in Vijfheerenlanden. Dat heeft u waarschijnlijk aan ons gezien.

Vaststellen agenda.

De VOORZITTER: De fractievoorzitters hebben voor de zomer afgesproken dat wij tijdens deze Statenvergadering anders met de spreektijd omgaan. Stelt u zich gerust; hij wordt niet korter of langer, maar bij aanvang van de vergadering wordt de spreektijd van elke fractie bij elkaar opgeteld. Op het moment dat een lid van uw fractie het woord voert, dan gaan de seconden en minuten van uw spreektijd af. De fractievoorzitters zijn zich ervan bewust dat dit wat spelverdeling vraagt bij de woordvoering. Tegelijkertijd is het belangrijk dat u allen de gelegenheid krijgt bij de diverse agendapunten het woord te voeren. Ik zal proberen u bij de orde van het agendapunt te houden. Daaraan verandert niks ten opzichte van de vorige situatie. Na deze vergadering en aan het eind van dit kalenderjaar gaan wij met elkaar evalueren of de vernieuwingen die wij toepassen een succes zijn en voortgezet worden of dat wij het anders gaan doen. Dan weet u dat wij met een getotaliseerde spreektijd werken.

Agendapunt 9 statenvoorstel opheffing geheimhouding documenten Uithoflijn, is toegevoegd aan onze agenda. Na overleg met de fractievoorzitters stel ik voor om u kort de mogelijkheid te geven voor een reactie. De gedeputeerde zal dat agendapunt kort inleiden door een aantal aspecten daarbij te benadrukken.

U heeft het bericht bereikt dat wij tijdens deze vergadering aanvankelijk zouden spreken over de nota financieringsbeleid. Het presidium heeft op het verzoek van het college besloten dat punt van de agenda af te voeren. Ik vraag de heer Dinklo om daarover iets te zeggen. Vervolgens kan de gedeputeerde daarop een antwoord geven.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! Namens alle leden van de Financiële Audit Commissie (FAC) heb ik de vraag wanneer het voorstel over de nota financieringsbeleid wel wordt besproken. De discussie in deze commissie wees uit dat hieraan zeer veel belang wordt gehecht. De FAC heeft het liefst dat dit voorstel zo snel mogelijk wordt behandeld.

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het gaat over een viertal wijzigingen die ik in het voorstel zou aanbrengen, waarvan een hele beperkte wijziging, namelijk de datum op het voor-

blad. Ik verwacht dat ik u de nota binnenkort kan toesturen en dat het in de novembercyclus wordt meegenomen.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! Is dat de FAC van november?

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is de eerste cyclus die ik kan halen in de aanlevertijden. Als ik het u volgende week toestuur, dan zit het in die ronde richting november.

De VOORZITTER: Dat waren mijn mededelingen over het vaststellen van de agenda. Kunnen wij de agenda vaststellen met inachtneming van datgene dat ik daarover gezegd heb?

Zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de agenda aldus gewijzigd vast.

Vragenhalfuurtje.

De VOORZITTER: Er is een vraag gesteld door het Forum voor Democratie. Ik geef het woord aan de heer Dinklo.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! In 2018 is de provincie Utrecht een regenboogprovincie geworden na het aannemen van de motie van GroenLinks, D66, 50Plus, PvdD, SP en PvdA. Een regenboogprovincie committeert zich om een impuls te geven aan de sociale acceptatie, veiligheid en zichtbaarheid van LHBTI's en moet zich inzetten dit te bevorderen en blijvend te monitoren. De indieners van de motie vinden het onacceptabel dat deze mensen zich niet veilig voelen om zichzelf te zijn of zoals de huidige fractievoorzitter van GroenLinks mevrouw Boelhouwer het verwoordde: "Wanneer de steun van de provinciale overheid van Utrecht deze gevoelens van onveiligheid en onzekerheid een beetje minder kan maken, is dat een grote stap in de goede richting waarmee wij niet langer mogen wachten. Wat ons betreft hoeft de provincie niet speciaal een regenboogprovincie te zijn, maar zou het in Nederland standaard moeten zijn dat iedereen zijn geaardheid in alle vrijheid moet kunnen ontdekken, beleven en uitdragen.

Op 10 en 11 september waren er wederom schokkende uitzendingen van Nieuwsuur en publicaties in het NRC, waarbij 'onthuld' werd dat op islamitische basisscholen onderwezen wordt met behulp van het boek 'Help, ik word volwassen', uitgegeven door het ISBO, een koepel voor islamitische basisscholen waar 45 scholen bij zijn aangesloten. Daarin leren onze Nederlandse kinderen onder andere dat islam en homoseksualiteit niet samengaan en dat een geslachtsverandering niet is toegestaan. Ook leren jongens en meisjes dat zij vanaf de pubertijd bij elkaar uit de buurt moeten blijven en zelfs geen oogcontact mogen maken. In dit lesmateriaal worden dwingende kledingvoorschriften voorgeschreven waarbij meisjes bijvoorbeeld geen kleding van ongelovigen mogen dragen. Deze lesmethode staat volkomen haaks op de waarden waar onze partij voor staat en waarvoor onze provincie zou moeten staan. Dit is in onze ogen niet de manier waarop Nederlandse kinderen onderwezen moeten worden. Onder andere de bekende pedagoog Micha de Winter stelt dat deze lesmethode kinderen ontmoedigt zelf kritisch na te denken en staat haaks op de uitgangspunten van de democratische rechtspraak, zelfs op die van artikel 1 uit de Grondwet.

Het COC spreekt zelfs van: "afschuwelijke lesmethode, waarmee jonge moslim LHBTI's de stuipen op het lijf wordt gejaagd." Zij vindt het onacceptabel dat scholen dergelijke vijandige lesmethoden gebruiken. Naar aanleiding van de publicaties zijn er op verschillende terreinen acties ondernomen. Op landelijk niveau worden er vragen gesteld en is er een discussie over artikel 23. De Rotterdamse wethouder van onderwijs heeft afgesproken het boek niet meer te gebruiken. De inspectie gaat hiernaar kijken en het schijnt dat ISBO bezig is met het herschrijven van de publicatie. Dat zijn goede acties, maar nog niet voldoende. Het ISBO is gehuisvest in Amersfoort. Dat geeft onze provincie de plicht om actie te ondernemen conform de eigen uitgangspunten.

Op basis van deze feiten hebben wij de volgende urgente vragen aan Gedeputeerde Staten:

- Is GS bekend met de uitzendingen van Nieuwsuur en de publicaties in de NRC en is de gedeputeerde ook geschrokken van het gepresenteerde?

- Deelt de gedeputeerde de mening van onze fractie en deskundigen dat het lesmateriaal dat het ISBO uitgeeft niet in overeenstemming is met de waarden die wij onze kinderen moeten meegeven en haaks staat op de waarden van onze provincie?
- Zo ja, is de gedeputeerde bereid om het gesprek aan te gaan met het ISBO om het volgende te bereiken:
 - Onze zorgen als Staten en provincie te uiten richting ISBO?
 - Samen met het ISBO en regenboogpartners zoals het COC het bestaande lesmateriaal door te lopen en alles wat niet in overeenstemming is met de Nederlandse en dus ook provinciale waarden aan te passen, te vervangen en te verspreiden met materiaal wat wel in overeenstemming is?
 - Met het ISBO en partijen als het COC afspraken te maken om lessen te verzorgen op islamitische basisscholen binnen onze provincie over onder andere homo-acceptatie
- Dit proces nauwgezet te blijven monitoren en hier regelmatig terugkoppeling over te geven aan de Staten?

Het FVD vindt dat de provincie Utrecht aan het werk moet. Wij vinden dat de sociale acceptatie, veiligheid en zichtbaarheid van LHBTI's in deze provincie in het geding is. Wij vragen GS met de hoogste urgentie actie te ondernemen.

De VOORZITTER: Ik vraag de gedeputeerde Van Muilekom de vragen te beantwoorden.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Mijn primaire reactie was: wat is hier aan de hand? De nieuwe coalitie heeft uitgesproken dat wij ons willen inzetten als regenboogprovincie. De Staten hebben daartoe een opdracht gegeven waaraan wij invulling geven. Dat staat buien kijf.

Wij willen dit laten landen in onze sociale agenda. Dat is een goede plek om dit verder uitwerking te geven, wanneer het gaat over het versterken van veerkracht, inclusiviteit, participatie en acceptatie van alle kwetsbare groepen in deze provincie.

De provincie gaat echter niet over het gebruikte lesmateriaal op islamitische basisscholen en speelt daarin geen rol richting het ISBO. Het is aan de onderwijsinspectie om hierop actie te ondernemen. Ik begrijp dat de minister specifiek heeft gevraagd om te onderzoeken of de scholen op een juiste manier invulling geven aan burgerschap in het onderwijs.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! Wij begrijpen dat de onderwijsinspectie moet ingrijpen als het over het lesmateriaal gaat. Onze vraag is of u het gesprek met hen kunt aangaan om onze zorgen over te brengen.

De VOORZITTER: Zijn er anderen die naar aanleiding van de gestelde vragen het woord willen voeren? Als dat niet het geval is, dan geef ik het woord tot slot aan de heer Van Muilekom.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is bekend bij de onderwijsinspectie en het is bekend bij de minister. De minister heeft daarop reeds actie ondernomen. Daarin heeft de provincie geen rol. Wij moeten onszelf scherp houden in waar wij wel en niet van zijn. Stel dat geen van de verantwoordelijken in actie komt, dan kan ik mij voorstellen dat de provincie wel een rol speelt. Op dit moment is daar echter geen sprake van.

Lijst met moties en termijnagenda Provinciale Staten.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig de voorgestelde aangepaste wijzen van afdoening.

Vaststellen van de notulen van de statenvergadering van 10 juli 2019.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de notulen van de vergaderingen van 10 juli 2019 ongewijzigd vast.

Onderzoek geloofsbrieven van de heer M. Fiscalini (FvD) te Maarssen ivm tijdelijk ontslag vanwege zwangerschapsverlof van mevr. N.J.F. Pouw-Verweij Msc (FvD) te Maarssen.

De VOORZITTER: Ik geef mevrouw Hoek het woord om de uitkomst van het onderzoek van de geloofsbrieven met ons te delen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ter voldoening aan uw opdracht hebben wij onderzocht de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden die het benoemd verklaarde lid de heer Fiscalini aan uw vergadering heeft toegezonden. Dat onderzoek heeft aangetoond dat blijkens in gevolge artikel 7, het tweede lid van de Kieswet aan de Provinciale Staten toegezonden afschriften van de besluiten van de voorzitter van het centraal stembureau voor de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten van Utrecht van 25 september 2019 tot lid van de Provinciale Staten benoemd is verklaard. Aangezien voorts niet is gebleken dat de benoemd verklaarde niet voldoet aan de vereisten voor het lidmaatschap voor de Provinciale Staten in artikel 10 van de Provinciewet gesteld, noch dat er van enige strijd met artikel 13 van de Provinciewet sprake zal zijn, is naar onze mening aan de afschriften der wet voldaan. Wij stellen u voor de heer Fiscalini als lid van de Provinciale Staten toe te laten.

De VOORZITTER: Dank aan mevrouw Hoek en de commissie. Wij gaan over tot de beëdiging van de heer Fiscalini en van het commissielid de heer Wolting. Ik vraag beide heren voor het podium plaats te nemen. De griffier zal eerst de belofte voorlezen en dan vraag ik aan de heer Fiscalini om die te beantwoorden. Daarna gaat de heer Wolting de eed afleggen die door de griffier wordt voorgelezen. Ten slotte is er gelegenheid om de betrokkenen te feliciteren. Daarvoor wordt de vergadering geschorst.

Beëdiging van de heer M. Fiscalini (FvD) te Maarssen.

De GRIFFIER: Ik lees de verklaring en belofte voor.

"Ik verklaar dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen."

De heer FISCALINI (FvD): Dat verklaar en beloof ik.

Beëdiging van het commissielid de heer H. Wolting (ChristenUnie) te Leerdam.

De GRIFFIER: Ik lees de eed voor.

"Ik zweer dat ik om tot lid van een commissie benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als adviseur van het provinciaal bestuur naar eer en geweten zal vervullen."

De heer WOLTING (ChristenUnie): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering.

Schorsing van 10.48 uur tot 10.53 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

Statenvoorstel opheffing geheimhouding documenten Uithoflijn.

De VOORZITTER: Aan de orde is het statenvoorstel opheffing geheimhouding documenten Uithoflijn. De gedeputeerde Schaddelee zal hierover een korte mededeling doen.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dit voorstel is buiten de procedure om tot u gekomen. Wij hebben hier extra haast op gezet vanwege de vraag van de Staten om dit voorstel hier zo snel mogelijk te krijgen en een inventarisatie te maken over welke documenten het gaat. Daarbij is het belangrijk dat wij een goede wisselwerking hebben met de gemeente Utrecht. Wij leggen dit voorstel vandaag aan u voor en ik heb gisteren contact gehad met de gemeente Utrecht. Daar komt dit voorstel pas op 8 oktober in het college en op 17 oktober in de raad. De raad van Utrecht kan daardoor op zijn vroegst op 17 oktober de geheimhouding van de stukken opheffen waarop wij beide geheimhouding hebben gelegd. Dat betekent dat de stukken pas vanaf dat moment openbaar beschikbaar zijn.

De VOORZITTER: Er zit een kraakje in de geluidsinstallatie, maar daaraan wordt gewerkt. Zijn er fracties die hierover het woord willen voeren.

De heer OUDE WESSELINK (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! GroenLinks is voor de openbaarheid van publieke stukken, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om deze niet te openbaren. Voor GroenLinks gaat het er niet om of er argumenten zijn om de geheimhouding op te heffen, maar of er argumenten zijn om de geheimhouding te handhaven. Daarom heeft GroenLinks de volgende vraag aan het college over het volledige Integisrapport dat in het statenvoorstel ad 1 wordt genoemd. Hierin staat slechts een argument om de openbaarheid niet op te heffen, namelijk dat er nog een zaak bij de bezwaarschriftencommissie loopt. Is dat het enige bezwaar? Als er geen verdere noodzaak is, dan kunnen wij de geheimhouding van dat document ook opheffen. Dan is de hele behandeling bij de bezwaarschriftencommissie niet meer nodig.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor graag van de gedeputeerde hoe wij dit in de praktijk gaan handhaven.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! De opheffing van de geheimhouding gaat op grond van de voorwaarden in de Wob. Waarom wordt ervoor gekozen om eerst de bezwaarschriftencommissie af te wachten? Er zijn wel of geen redenen uit de Wet openbaarheid van bestuur, maar het afwachten van de bezwaarschriftencommissie kan daarin geen reden zijn. Kan de gedeputeerde daarop antwoorden?

De heer VAN OORT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een kleine interruptie. De heer Dercksen stelt een vraag over het handhaven. Ik begrijp niet waarop hij doelt. Om de discussie goed te kunnen volgen zou het voor mijn begrip fijn zijn als de heer Dercksen dat kan uitleggen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij moeten voorkomen dat er in het debat misverstanden ontstaan over wat er wel en niet kan. Daarbij maak ik alvast de aantekening dat mijn bijdrage is gebaseerd op alle stukken die ik buiten de provincie om heb gekregen.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan de gedeputeerde.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ben het eens met de vragen van GroenLinks en de SP of het geen formeel argument is om de bezwaarschriftencommissie af te wachten. Wij hebben al uitgebreid gesproken over het wel of niet openbaar maken van het Integisrapport. Om die reden ben ik erg nieuwsgierig naar het oordeel van de bezwaarschriftencommissie. Het is goed om die juridische toets te laten doen. Daarnaast het is voor u goed om te weten dat wij achter de

schermen kijken hoe ver wij kunnen gaan om het wel openbaar te maken. Dat heeft veel implicaties. Dat is voor een deel afhankelijk van de bedrijfsgevoelige informatie die in het rapport staat. Daarnaast staat in de samenvatting duidelijk dat er veel persoonsgerichte informatie in het complete rapport staat. Daarbij is het goed om zorgvuldig te kijken naar manieren waarop wij dat kunnen omsluiten. De intentie is er dus wel, maar het vroeg meer tijd dan wij aan u konden voorleggen.

De vraag van de PVV snap ik, maar het is vooral de taak van de voorzitter om te handhaven welke informatie hier over tafel gaat.

De VOORZITTER: Dat zal de voorzitter vanzelfsprekend doen. De heer Dercksen kondigt aan dat hij niet direct zal putten uit de stukken waarop geheimhouding gelegd is en die langs deze weg van de Staten verkregen zijn. Ik vraag hem wel om de gevoeligheden daarbij in acht te nemen, met name als het over personen gaat. Het is helder dat het niet in onze handen is om de stukken voor de behandeling van het agendapunt vrij te geven. Zijn er sprekers voor de tweede ronde?

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er is een Integisrapport waarop geheimhouding rust. Het maakt mij niet uit of wij dat van de griffie krijgen of via de krant, maar wij hebben met elkaar afgesproken dat het geheim is. Het is onjuist dat iemand die de stukken via een andere weg verkregen heeft hieruit wel mag putten. In deze vergadering is het Integisrapport als geheim aangemerkt. Als wij dat rapport willen bespreken, dan moeten de deuren dicht in deze zaal. Dat is de juiste gang van zaken.

De VOORZITTER: Zijn er nog anderen die hierover iets willen zeggen?

De heer VAN OORT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik ben het niet eens met de VVD. Als iemand informatie haalt uit openbare bronnen, dan mag dat gedeeld worden. Ik heb het rapport zelf niet gelezen, maar alles wat ik zou zeggen zou strafbaar zijn. Dat klopt niet.

De VOORZITTER: In reactie op de heer De Brey en de heer Van Oort: er kan hier niet letterlijk geciteerd worden uit het Integisrapport, omdat daarop geheimhouding is opgelegd. Als informatie verkregen is uit andere bronnen kan dat een rol spelen in onze discussie, mits prudent. Het is bijna niet meer navolgbaar wat wel en geen openbaar gedeelde informatie is. Ik stuur vooral op de prudentie als het gaat over persoonlijke zaken.

De heer VAN SCHIE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag een moment van schorsing voor overleg.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering.

Schorsing van 11.03 uur tot 11.10 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. De heer Van Schie vroeg een korte schorsing aan. Heeft u behoefte om nadere duiding te geven?

De heer VAN SCHIE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Geenszins.

De VOORZITTER: Het beraad dat ik in de schorsing met de fractievoorzitters heb gehad leidt ertoe dat wij de afspraak hebben gemaakt dat wij het statenvoorstel Jaarrekening 2017 in de openbaarheid bespreken en dat wij langs de lijnen van wat juridisch mogelijk en prudent is het debat daarover zullen aangaan, wetende dat op een aantal stukken geheimhouding rust.

[Statenvoorstel programma U Ned – no-regret maatregelen, uitgangspunten en beoordelingskader.](#)

De VOORZITTER: U wilt qua lengte een normaal debat voeren over dit statenvoorstel. Ik geef de fracties op grootte de gelegenheid om hun inbreng te leveren, te beginnen bij GroenLinks.

De heer OUDE WESSELINK (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Bereikbaarheid is iets raars. Blijkbaar vinden wij het ontzettend belangrijk, want wij willen allemaal bereikbaar zijn, wij hebben bereikbaarheidsdoelstellingen en in ieder project wordt het wel genoemd 'Hiermee verbeteren wij de bereikbaarheid'. In onze begroting zit zelfs een programma dat wij 'bereikbaarheid' noemen. Bereikbaarheid is echter niet altijd een hoger doel. Eigenlijk is het een middel dat een hoger doel dient: wij willen dingen doen. Wij willen ons niet verplaatsen, maar spelen, leren, geld verdienen en elkaar ontmoeten. Als wij die dingen niet genoeg doen, dan hebben wij het gevoel dat wij falen. Als wij te veel reizen en te weinig dingen doen, dan hebben wij gefaald. Daarom zoeken wij de scholen, vrienden en banen het liefst zo dicht mogelijk bij huis en ga je samenwonen met de liefde van je leven. Wij willen zo min mogelijk tijd verspillen aan mobiliteit. Daarom vinden wij bereikbaarheid zo belangrijk. Wij besteden daaraan het liefst zo min mogelijk tijd. Wij willen ons zoveel mogelijk verplaatsen met een zo kort mogelijke reistijd. Dat is ons gelukt.

In ons land ligt meer dan 100.000 kilometer aan weg. Daarmee is er in Nederland een uitstekende afstand-tot-tijd-ratio. Waar gaat dat ten koste van? Het aantal verkeersdoden en –gewonden is schrikbarend hoog. Uit veel onderzoeken van de laatste tijd blijkt dat niet alleen het aantal directe verkeersslachtoffers als gevolg van een ongeval gigantisch is, maar ook indirecte verkeersslachtoffers als gevolg van de uitstoot van fijnstof en stikstof. Daarnaast zijn er de effecten op de natuur en vermindert bereikbaarheid regelmatig de leefbaarheid.

Ik zei al dat de auto een uitstekende afstand-tot-tijd-ratio heeft die nauwelijks te verbeteren is. Een snelheidsregime van 130 kilometer per uur blijkt in de praktijk zelfs vaak langzamer te gaan dan een snelheidslimiet van 100 kilometer per uur. Waar kunnen wij de bereikbaarheid dan nog verbeteren? Er valt nog ongelooflijk veel te winnen bij andere vervoerswijzen, mits wij daarin durven te investeren zoals wij de afgelopen decennia hebben gedaan voor de auto. Natuurlijk heb ik het daarbij over de fiets en het openbaar vervoer. De overheid wil de burgers zoveel mogelijk zelf laten kiezen hoe zij zich verplaatsen. Daarvoor moeten de mogelijkheden wel concurrerend zijn. Dat is nog niet het geval. Zei ik al dat de bereikbaarheid met de auto in Nederland super goed is. Investeren kan daarom het beste in de fiets en het openbaar vervoer. Alleen dan zorgen wij ervoor dat iedereen volwaardig kan deelnemen aan de maatschappij, inclusief degene die niet kunnen, mogen of willen autorijden.

Kortom, het inhalen van de achterstand van OV en fiets zorgt ervoor dat wij de draaischijf van Nederland zo goed mogelijk bereikbaar houden, dat het aantal directe en indirecte verkeersslachtoffers omhoog gaat en dat wij een nog mooiere en leefbare provincie hebben. Om deze reden gaat GroenLinks akkoord met het statenvoorstel om € 15.000.000 beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van no-regret maatregelen op het gebied van fiets en OV. Wij zijn ontzettend benieuwd welke schaa sprong wij met U Ned kunnen bereiken om hiermee een gezonde en 'healty urban living' te kunnen faciliteren.

De VOORZITTER: Mijn complimenten voor uw maidenspeech.

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Voor ons ligt het statenvoorstel programma U Ned. Er wordt voorgesteld om kennis te nemen van de inhoud van deze no-regret maatregelen en in te stemmen met de provinciale bijdrage van € 15.000.000 en tevens in te stemmen met de uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader van het MIRT-onderzoek U Ned.

Over het eerste beslispunt om kennis te nemen van de no-regret maatregelen en in te stemmen met de provinciale bijdrage ga ik het volgende zeggen. In de commissie is het niet helder geworden waarom de no-regret maatregelen ter kennisneming worden voorgelegd. Het zijn maatregelen die niet door betrokken gemeenten zijn vastgesteld. Het zou beter zijn dat de maatregelen eerst door de gemeenten worden omarmd, besproken met betrokkenen en er inspraak en participatie heeft plaatsgevonden voordat dit ter kennisneming wordt aangeboden aan PS. Dan is er met meer zekerheid iets te zeggen over deze maatregelen en kan met grotere zekerheid kennis worden genomen van deze maatregelen. Dat is op dit moment nog niet aan de orde.

De instemming met de bijdrage van € 15.000.000 is er al, want het staat immers al in de begroting van 2019. Waarom dit opnieuw wordt voorgelegd is ons niet duidelijk. Het is daarom dat de VVD een amendement heeft opgesteld om beslispunt 1 te schrappen, omdat de maatregelen nog niet zeker zijn en het geld al is opgenomen in de begroting.

Amendement A12 (VVD): "Kennismemen van" is geen beslispunt waardig

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019, ter behandeling van het statenvoorstel Programma U Ned - no regret maatregelen, uitgangspunten en beoordelingskader (PS20190GV01);

overwegende dat:

- *het niet helder is wat de strekking is van beslispunt 1 (kennis te nemen van de inhoud van de no-regret maatregel en in te stemmen met de provinciale bijdrage van €15 miljoen);*
- *de gelden al opgenomen zijn in de begroting voor 2019;*
- *onduidelijk is wat de noodzaak is dat opnieuw ter kennisname te brengen;*
- *de betreffende gemeenteraden nog niet akkoord zijn met de inhoud van de no-regret maatregelen noch duidelijk is of ze haalbaar zijn of in strijd met andere ruimtelijke of beleidsmatige keuzes op gemeentelijk of provinciaal niveau;*
- *de Staten zich nu niet uitpreken over uitvoering van de no-regret maatregelen;*
- *de no-regret maatregelen nog kunnen wijzigen na gemeentelijke besluitvorming en participatie;*

besluit:

- *beslispunt 1 te schrappen;*
- *beslispunt 2 te hernoemen naar beslispunt 1.*

De VOORZITTER: Het amendement is voldoende ondertekend en wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ten aanzien van beslispunt 2, na de aanname van het amendement het nieuwe beslispunt 1, is het een goede ontwikkeling dat U Ned over de mobiliteitsschaduw stapt en in een breder perspectief onderzoek wil verrichten naar de ontwikkeling van de U10 en U16 gemeenten. Wij gaan ervan uit dat dit onderzoek zich uitstrekt tot alle woningbouwlocaties en mogelijkheden in de provincie, zo ook polder Rijnenburg.

De gedeputeerde heeft in de aanvullende memo aangegeven: "Wij kunnen de resultaten benutten voor ons eigen proces." Daar wringt de schoen. Als wij de resultaten van dit onderzoek benutten voor de Omgevingsvisie, hoe ziet de planning er dan uit als het MIRT-onderzoek pas in het najaar van 2020 gereed is? Zijn de cijfers en de vragen uit de uitgangspuntennotitie vastgesteld en gekend door de meewerkende gemeenten? Op welke wijze zijn onze inwoners van de provincie meegenomen in dit proces? Dat is begrijpelijk, omdat U Ned een soort nieuwe bestuurslaag is. Hoe worden de Staten gekend in de tussentijdse verrijkingen uit de RES en de uitkomsten van het kwalitatieve woningbouwonderzoek? Het opnemen van de resultaten van het onderzoek in de Omgevingsvisie en omgevingsverordening moet plaatsvinden voor de besluitvorming over deze conceptdocumenten in de Staten aan het einde van dit jaar. Gaan wij dat halen? Alleen op die manier kunnen wij namelijk de resultaten toetsend voorleggen aan de inwoners van onze provincie. Aangezien de uitgangspuntennotitie voor het MIRT-onderzoek ter instemming is voorgelegd, willen wij instemmen met de uitkomsten. Hiervoor hebben wij een amendement opgesteld met de SGP. De SGP zal dit in haar bijdrage voorlezen.

De VOORZITTER: Mijn complimenten voor uw maidenspeech.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Volgens het programma U Ned bestaat de woningbouwopgave voor de regio Utrecht tot 2040 uit 104.000 woningen. Er moet ruimte gevonden worden voor 37.000 woningen. Tot 2050 groeit het aantal banen met 100.000. In 2030 zal het aantal reizigers

dat Utrecht Centraal aandoet toegenomen zijn tot 100.000 per jaar. Staat Utrecht dan voor een nieuwe Gouden Eeuw? Nee. Zelfs met alle investeringen die tot 2030 gedaan worden verwachten de programmamakers van U Ned dat er nog steeds knelpunten blijven bestaan voor de auto, het OV en de fiets.

Inmiddels heeft de gedeputeerde maar liefst € 4.000.000.000 gevraagd aan de minister voor het aanleggen van OV rondom Utrecht. Dit is allemaal leuk en aardig, maar wij moeten onszelf afvragen of wij deze ongebreidelde groei van de stad Utrecht wel willen en aankunnen. De binnenstad van Utrecht zal niet groeien en de straten zullen niet breder worden. Toch wil de gedeputeerde alleen binnenstedelijk bouwen en rondom OV-knooppunten. Om het in perspectief te plaatsen: de komende twintig jaar krijgt Utrecht er evenveel inwoners bij als de stad Den Bosch.

In de discussie rondom kleine kernen en rode contouren zien wij dat GS liever niet buiten de lijntjes kleurt. Met alle voorwaarden die GS opleggen zal er weinig buiten de bestaande rode contouren gebouwd worden. Dit terwijl een mooi stukje bouwgrond ons ter beschikking staat bij Rijnenburg, ware het niet dat iemand het bijzonder ongelukkige plan heeft geopperd om daar de verschrikkelijke windmolens te plaatsen.

U Ned geeft een doorkijk tot 2050. Wij lezen dat er alleen maar meer OV en meer fiets komt. 2050 is ruim dertig jaar in de toekomst. Dat geeft ons heel wat tijd om een aantal tunnels te graven of een hoge snelheidslijn aan te leggen naar de ommelanden, zoals Groningen. Afgelopen week werd op de jongerenavond een situatie geschetst dat iemand met een zelfrijdende auto Utrecht binnenreed en later op de avond teruggebracht werd naar Zwolle. Zij kwam niet met de fiets of met de bus, maar met de auto. Of zij ondergronds reed was niet duidelijk, maar de maker van dit filmpje toonde meer visie dan de makers van het U Ned programma. Op verschillende bijeenkomsten over OV en mobiliteit hoor ik telkens hetzelfde: meer OV en meer fiets. Waar is de visie, het lef en de innovatie?

Een OV-ring klinkt prima, maar wij maken ons grote zorgen over bijvoorbeeld de uitbreiding van station Lunetten met station Koningsweg. Betekent dit dat dit gebied ook volgebouwd gaat worden? Wij komen al een paar honderd hectare recreatief groen tekort en het zou zonde zijn als wij dit prachtige gebied gaan verpesten met klinkers en bakstenen. Wij zien het fiasco van de Uithoflijn. Een OV-ring brengt alle risico's van het duurste stukje tramlijn ter wereld met zich mee. Gaan wij dan wel ongelijkvloerse kruisingen maken of gaan wij helemaal onder de grond? Als wij de bereikbaarheid van Utrecht Centraal en het Utrecht Science Park willen verbeteren, dan kan ik mij bijna geen andere mogelijkheid voorstellen.

Er is heel wat aan te merken op het U Ned programma, maar ik heb mij tot de belangrijkste punten beperkt. Meer OV en meer fiets zien wij niet als een toekomstbestendige oplossing. Alleen binnenstedelijk bouwen rondom OV is niet wenselijk. Wij zien vooral een gebrek aan visie en durf.

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Dit traject rondom U Ned volg ik sinds 2016 en het blijft voor mij een ongrijpbaar geheel op sommige punten. Ik herinner mij veel informatiesessies waarbij de grootste toekomstperspectieven met soms utopische uitspattingen aan ons voorbij zijn gekomen. Ik weet dat ik in die sessie vaak heb gezegd: "Alsjeblieft, geen luchtfietserij." Het is nog veel fietserij, maar luchtfietserij is het niet meer. Wat dat betreft ben ik wat gerustgesteld.

Dit begon klein als een gebiedsverkenning Utrecht Oost en werd steeds groter naar bijna de hele provincie. Als ik door mijn ooghalen kijk, dan wordt het uiteindelijk weer klein. Het programma heeft trekking op de stad Utrecht en een klein beetje op het achterland. Dat blijft voor onze fractie een zorg, want wat merkt de rest van de provincie hiervan? Dat blijft voor ons een ijkpunt en meer dan dat bij de beoordeling van deze plannen.

Voor zover dat wij het kunnen overzien is er niet veel mis met de no-regret maatregelen. De meeste maatregelen zijn rondom mobiliteit. Dat roept wel de vraag op hoe dit zich verhoudt tot de portefeuilleverdeling binnen het college en hoe wij dit richting de Staten helder houden. Onlangs bespraken wij

in de commissie M&M een statenbrief naar aanleiding van het OV-toekomstbeeld Midden-Nederland. Die brief eindigde met een bijzondere opmerking. Daar stond: "Via met name het programma U Ned zullen uw Staten betrokken worden bij het vervolgproces." Wij zijn een voorstander van integraal werken, maar het moet wel helder blijven. Betekent dit dat alles wat rondom mobiliteit enigszins gelinkt is aan de stad onder dit programma gaat vallen? Hoe krijgen de commissie en de Staten dat helder in de greep?

U Ned is op zijn zachtst gezegd een stedelijk feestje. Tegelijkertijd heerst de paradox dat bijna alle onderdelen van de portefeuille mobiliteit daaronder geschoven lijken te worden. Kan GS toelichten hoe de Staten hierop vanuit verschillende commissies grip op de zaak houden? Ik ga ervan uit dat alle deelbesluiten in de uitwerking via de normale commissies bij ons op tafel komen.

Wij besluiten vandaag allereerst over de ingeslagen route van de no-regret maatregelen. Op het eerste gezicht lijken deze logisch. Op basis van dit lijstje kunnen wij nog niet opmaken hoe effectief de maatregelen zullen zijn. Wij zien zeer uit naar een verdere uitwerking en stellen vast dat er nog veel uitgewerkt moet worden.

Kijkend naar de financiering en de mee- en tegenvallers, komt het geheel wiebelig over. In de nagezonden notitie heeft de gedeputeerde aangegeven dat indien nodig er extra financiering gevonden moet worden binnen de provinciale begroting. Als dit niet past binnen de vastgestelde kaders, dan zullen wij hiervan op de hoogte gesteld worden. Zou het niet verstandig zijn dat wij daarvan sowieso op de hoogte gehouden worden? Hoe houden wij anders enig zicht op dit megatraject met verschillende grote partners? Ik noem als voorbeeld de PM-post waartegen wij vandaag ja zeggen rondom de Merwedekanaalzone. Het lijkt mij heel logisch dat wij tussentijds op de hoogte worden gehouden daarvan. Kan de gedeputeerde dat toezeggen?

Dan nog een enkel woord aangaande de uitgangspunten in het beoordelingskader. Vanuit de ontwikkeling van dit traject is het best begrijpelijk dat er vrij concreet gesproken wordt op wijkniveau van de stad Utrecht en dat naarmate de bespiegelingen wat uitwaaieren over de ommelanden het steeds abstracter wordt. Wij roepen GS indringend op om de hele provincie hierin mee te nemen, zowel in de voortgaande planvorming als in het zoeken naar draagvlak. Wij willen realiteitsbesef en concreetheid en zullen dit traject steeds beoordelen vanuit die brede provinciale bril.

Mevrouw CHIDI (D66): Mijnheer de voorzitter! Onze provincie is de draaischijf van Nederland. Wie weleens in de file staat op de A12, de A28, de A27 enzovoorts, weet dat draaien in de file geen optie is. Het is alleen een optie om te wachten. Onze provincie heeft een groot belang bij een goede bereikbaarheid, toegankelijkheid, fietsroutes en wegennet voor het openbaar vervoer. Het voorliggende programma U Ned beoogt die bereikbaarheid en ontsluiting om te kunnen wonen, werken en door onze provincie te kunnen reizen. Wij danken de gedeputeerde voor het nazenden van de memo ter beantwoording van onze vragen in de commissie.

Daar waar de spanning het grootst is, is de aandacht het grootst. Wij benadrukken dat de metropool Utrecht als een van de drie schaalniveaus van het MIRT-onderzoek groter is dan alleen het gebied rond de stad Utrecht. Gelukkig wordt dat gebied in de uitgangspuntennotitie geprioriteerd.

D66 heeft in de commissie haar zorgen meegegeven over de financiële uitwerking en de risico's in samenwerking met het Rijk en de U10 en U16 gemeenten. De gedeputeerde heeft beloofd met een nadere uitwerking te komen. Deze hadden wij al graag gehad. Kunt u daar zo snel mogelijk mee komen?

Verder kunnen wij instemmen met de no-regret maatregelen, maar wij vragen ons af hoe die weging heeft plaatsgevonden. Het is alsof je een grote snoepje hebt, maar je toevallig het onderste snoepje wilt hebben. Kan de gedeputeerde ons duidelijk maken hoe de weging heeft plaatsgevonden van de no-regret maatregelen?

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Vindt D66 dat de no-regret maatregelen voldoende draagvlak hebben?

Mevrouw CHIDI (D66): Mijnheer de voorzitter! D66 kan instemmen met de no-regret maatregelen. Zoals een aantal collega's van andere fracties al aangaven, zijn dit allemaal goede dingen die wij willen doen. Wij vragen de gedeputeerde wel hoe de weging heeft plaatsgevonden, want misschien waren er nog andere goede maatregelen.

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat was geen antwoord op mijn vraag. Mijn vraag is of D66 van mening is dat er voldoende draagvlak is voor deze maatregelen binnen bijvoorbeeld de gemeente Utrecht.

Mevrouw CHIDI (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat is een wat algemene vraag van de heer Sijbrandij. Wij hebben dit getoetst bij een aantal van onze raadsleden en bestuurders in de regio. Het is aan de U10 en de U16 om de signalen daar te laten horen. Wij hebben de bestuurders en raadsleden van uw partij niet bevroegd. Het is dus maar een klein stukje van het spectrum dat ik u kan meegeven. Er is draagvlak. Als u impliceert dat er geen draagvlak is, dan wil ik graag die signalen naar boven halen.

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik impliceer niks. Ik vraag simpelweg naar de mening van D66 over voldoende draagvlak. Ik kom tot de conclusie dat dit niet geheel het geval is.

Mevrouw CHIDI (D66): Mijnheer de voorzitter! D66 kan instemmen met de uitgangspuntennotitie en de provinciale bijdrage van € 15.000.000. Onze instemming gaat wel gepaard met een wens die wij aan GS aanbieden in de vorm van een motie.

Motie M57 (D66): no-regret maatregelen U Ned

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019, ter bespreking van het Statenvoorstel U Ned no-regret maatregelen, uitgangspunten en beoordelingskader;

constaterende dat:

- *bereikbaarheid van onze metropoolregio Utrecht, naast een gezonde groei van wonen en werken, een van de grootste uitdagingen is voor de komende jaren;*
- *het programma U Ned de basis vormt voor een duurzame samenwerking tussen Rijk en regio;*
- *voor de korte termijn een pakket aan maatregelen is opgesteld om de duurzame mobiliteit te stimuleren;*

overwegende dat:

- *Provinciale Staten is gevraagd om kennis te nemen van de no-regret maatregelen zoals in bijlage 1 bij het Statenvoorstel genoemd;*
- *Provinciale Staten wordt gevraagd in te stemmen met een provinciale bijdrage van 15 miljoen in de samenwerking voor deze eerste maatregelen;*
- *in het memo de scope van de MIRT-verkenning en het MIRT-onderzoek kort worden genoemd;*
- *toekomstige (woon)bouwlocaties onderdeel moeten zijn van een duurzame, toekomstbestendige ontsluiting van de metropoolregio Utrecht;*

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- *in de scope voor het MIRT-onderzoek ontsluitingen van mogelijk toekomstige woningbouwlocaties in het oog te houden;*
- *in dezen een breed onderzoek te doen naar een zo duurzame ontsluiting van de metropoolregio Utrecht;*
- *de uitkomsten van die brede scope MIRT-onderzoek met voorkeursopties voor te leggen aan Provinciale Staten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie is voldoende ondertekend en wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt onderdeel uit van de beraadslaging.

Mevrouw CHIDI (D66): Mijnheer de voorzitter! Onze wens in de motie is om de scope van het MIRT-onderzoek zo breed mogelijk te houden om te kunnen werken en wonen in de draaischijf en om de verstedelijkingsopgave mee te nemen in het MIRT-onderzoek.

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Vooruitlopend op de inhoud van de motie, bedoelt D66 dat Rijnenburg en de aansluiting op de A12 concreet moeten worden meegenomen?

Mevrouw CHIDI (D66): Mijnheer de voorzitter! Wij willen een zo breed mogelijke scope. Daarin horen alle toekomstige woningbouwlocaties.

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Gaat het daarbij over Rijnenburg en de aansluiting op de A12?

Mevrouw CHIDI (D66): Mijnheer de voorzitter! Als ik zeg dat het zo breed mogelijk is, dan valt de locatie die u noemt daarbinnen, net zoals andere locaties.

De VOORZITTER: Uw vraag lijkt mij afdoende beantwoord. Ik geef het woord aan de PvdA.

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Utrecht is de snelst groeiende stedelijke regio van Nederland en de metropool Utrecht is wellicht het belangrijkste knooppunt van ons land. Om een gezonde groei van wonen, werken en bereikbaarheid mogelijk te maken moet er nogal wat gebeuren de komende jaren. Daarom hebben wij U Ned. In 2040 moeten er in de metropool Utrecht 104.000 extra woningen komen, 87.000 extra banen en 550 hectare extra recreatief gebied. Wij verwachten 12.000.000 extra reizigers op Utrecht Centraal en wij moeten de afspraken uit het Parijsakkoord tegen die tijd gerealiseerd hebben.

Als wij willen voorkomen dat onze provincie over een aantal jaren volledig vastloopt en wonen in Utrecht compleet onmogelijk wordt, kunnen wij beter snel aan de slag met concrete maatregelen. Hiervoor ligt een lijst met no-regret maatregelen die al in 2025 doorgevoerd moeten zijn. Die voorgestelde maatregelen kosten € 45.000.000, waarvan € 15.000.000 voor de rekening van de provincie komt. Wij realiseren ons dat dit slechts het begin is van een veel grotere operatie die veel meer gaat kosten.

Tijdens een eerdere bijeenkomst is het beeld geschetst van een wiel met spaken rondom de stad Utrecht waarin stations worden opgewaardeerd en toegevoegd. Veel reizigers op Utrecht Centraal hoeven daar echter niet te zijn. Zij zijn slechts op doorreis. Een ring rondom de stad zou de steeds toenemende reizigersstroom in het centrum van Utrecht ontlasten. Daarnaast is het hard nodig om ruimte te maken voor fietsers. De reizigers die al de verstandige beslissing nemen om de fiets te pakken staan in de fietsfile in de stad of moeten meerdere rondjes wachten voor hetzelfde stoplicht. Dan te bedenken dat het inwonersaantal in de stad de komende jaren flink zal toenemen.

De PvdA gaat akkoord met de no-regret maatregelen en de financiële bijdrage van € 15.000.000, al denken wij dat dit slechts een klein begin is. De uitgangspunten en het beoordelingskader van de MIRT kunnen wij onderschrijven. Wij hopen dat wij op hele korte termijn resultaten zien. Wij blijven graag nauw betrokken bij de verdere ontwikkelingen.

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Lejeune heeft gezegd dat € 15.000.000 te weinig is. Is de PvdA op voorhand bereid om meer geld uit te trekken voor de no-regret maatregelen?

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Als wij de problematiek en de uitdagingen die op ons afkomen het hoofd willen bieden, dan is € 15.000.000 niet genoeg. Als wij dit serieus nemen, dan moeten wij allemaal bereid zijn om daaraan meer geld uit te geven. Dat betekent niet dat ik meer dan € 15.000.000 toezeg aan het voorliggende voorstel.

De VOORZITTER: U merkt dat de storing in de geluidsinstallatie weer terug is. Die kan pas echt worden opgelost tijdens onze lunchpauze. Ik vraag uw begrip daarvoor. Volgens mij zijn wij wel goed verstaanbaar. Ik geef het woord aan de fractie van de ChristenUnie.

Mevrouw RIKKOERT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! U Ned en het MIRT-onderzoek moeten een antwoord geven op een van de grootste uitdagingen die op Utrecht afkomen. Dit gaat met name over wonen en bereikbaarheid. De urgentie van het MIRT-onderzoek is helder en wij hopen dat het onderzoek snel en voorspoedig van start zal gaan.

Tijdens de commissiebehandeling was het onduidelijk waarover wij moeten besluiten. Bedankt voor de memo. Als wij het goed begrijpen, dan besluiten wij vandaag over de uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader. Een positief besluit is gelijk een bekrachtiging van het reserveren van de € 15.000.000 waarover eerder is besloten.

De ChristenUnie kan zich vinden in de uitgangspuntennotitie, mits de cijfers niet in de toren zijn geschoten. Tijdens de behandeling in de commissie heeft de gedeputeerde aangegeven dat de cijfers niet hard zijn en dit geen resultaatverplichting betreft. Dit laat onverlet dat de getallen als uitgangspunt dienen voor de hele analyse van U Ned. Daarom vragen wij de gedeputeerde om een periodieke herijking tot 2040.

De uitgangspunten voor het beoordelingskader zijn helder. Wij zijn blij dat het gaat om de uitgangspunten wonen, werken, bereikbaarheid en groen. Al deze facetten moeten onzes inziens in balans komen en zijn. Ik heb de stukken erbij gepakt die de raad in Utrecht heeft ontvangen. Bij de indicatoren staan kernindicatoren en overige indicatoren. Dit mist in ons beoordelingskader. Kan de gedeputeerde het verschil verklaren?

Als wij alles naast elkaar zetten, dan vraagt de ChristenUnie zich af of de pijler 'groen' voldoende terugkomt in het beoordelingskader. Wat ons betreft is de toegankelijkheid van het groen van cruciaal belang voor gezond stedelijk leven. Daarom vragen wij de gedeputeerde of er meer subdoelen en indicatoren vanuit de pijler 'groen' toegevoegd kunnen worden.

Wij zien steeds meer deals op ons afkomen. Zien wij straks door de bomen het bos nog wel? Dit brengt ons tot de volgende vragen. Hoe houden wij het overzicht over de verschillende deals? Hoe houden wij het scherp hoe de afspraken zich tot elkaar verhouden? Hoe komt dit allemaal toch goed in de POVI terecht? Kortom, wij vragen een periodieke herijking tot 2040, om meer subdoelen en indicatoren rondom groen en hoe wij het overzicht houden tussen de verschillende deals.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De PVV sluit zich aan bij het verhaal van de heer Berlijn.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De PvdD heeft geen bijdrage bij dit voorstel. Bij de stemverklaringen komen wij hierop terug.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag mij af wat wij hier besluiten. Wij besluiten over de herbevestiging van de ingeslagen weg, maar spreken later over de mee- en tegenvallers. Waar leggen wij ons op vast als dit wordt aangenomen? In Utrecht-stad komt deze beslissing pas in de voorjaarsnota van 2020.

Uiteraard is de SP voor het openbaar vervoer en de fiets. Zonder OV loopt deze regio muurvast. Datzelfde OV is echter al een tijdje het kind van de rekening, want het kost geld en levert te weinig op. Zoals eerder gememoreerd is OV een nutvoorziening en een nutvoorziening kost geld. Hoeveel geld dat kost is een politieke keuze. Wij vragen met klem om het OV niet verder te verschromelen in de stad

en de rest van de provincie, maar om uit te breiden. Dat is noodzakelijk om de draaischijf te laten draaien.

Welke maatregelen daar genomen worden is diffuus. Ik ben het eens met de VVD dat er weinig doorklinkt over participatie. Alles wat wij willen moet veelal in gemeenten gebeuren, maar wij hebben van gemeenten nog niet doorgekregen dat zij het hiermee eens zijn. Wij moeten wel door blijven werken, want er blijven mensen naar de provincie komen, wij moeten meer huizen bouwen en er komt een grotere vervoersbehoefte.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De SGP is blij met het voorgelegde pakket aan no-regret maatregelen. U Ned levert hierin een eerste actie af die concreet wordt in de pijler 'bereikbaarheid'. Dat is een goed signaal, want het is hoog tijd dat de bereikbaarheid verbetert. Het is goed dat er gekeken wordt naar de versnelling van OV-stromen. Hopelijk levert dit meer reizigers op waarmee de dekkingsgraad van het OV stijgt.

Terecht vroeg D66 in de commissie om een nadere financiële onderbouwing. In die extra memo leest de SGP echter geen nadere financiële onderbouwing, om over de 'governance' maar te zwijgen; een woord dat vaak gebruikt wordt de laatste tijd. Ik vraag mij af of de Staten met deze onderbouwing akkoord kunnen gaan, mede gezien de discussies de afgelopen tijd over de 'governance' bij samenwerkingen. De rekening lijkt erg gemakkelijk vooruitgeschoven te worden. Ik vraag de gedeputeerde duidelijk om hier helder toe te zeggen geen verplichtingen aan te gaan buiten de € 15.000.000 bestedingsruimte en in U Ned-verband duidelijk aan te geven dat hij aan een budgetplafond zit. Duurder betekent dus dat er minder uitgevoerd kan worden.

De positie van de landbouw in de U16 wordt beschreven. In U Ned-verband komt dit eindelijk naar voren. De SGP is van mening dat de beantwoording van de gedeputeerde vooral gericht is op landbouw als ruimtegever. Terecht merkte het CDA bij monde van mevrouw Maasdam in de commissie op dat de verduurzaming van de landbouw een toenemende ruimtevraag zal betekenen. In dit kader vinden wij het van belang dat de meer op de landbouw gerichte gemeenteraden een duidelijke inbreng hebben in het U Ned-verhaal. Vaker hebben wij de indruk dat stad en land immers niet zonder elkaar kunnen. Ik sluit mij aan bij de vragen die de heer Sijbrandij tussendoor stelde over het draagvlak van deze maatregelen en of deze in de hele regio worden gedragen.

De MIRT-bijlagen zijn erg gericht op groei, door woorden als: meer uitputten van kennispotentieel, kansen benutten en de groeiregio nog meer neerzetten. Vinden de Staten daadwerkelijk dat wij hiernaar moeten streven? Kan onze regio de mooi geformuleerde ambities wel aan? Kan de al in beleidsplannen gegoten doelstellingen vormgegeven worden? Of moeten wij dit stopzetten en eerst de huidige ruimtevraag faciliteren om vervolgens pas over groei na te denken? Dit gaat elkaar op termijn een keer bijten. In dat kader heeft de SGP-fractie moeite met het tweede beslispunt, namelijk het vaststellen van de MIRT-uitgangspuntennotitie. Wat ons betreft hoeft dit niet alleen op groei gericht te worden, maar op een fatsoenlijk bereikbaar Science Park en de ring Utrecht die ontlast wordt.

De verwevenheid met de Omgevingsvisie maakt dat wij ons richting de toekomst niet wensen te committeren aan de wensen van een regio en een ongebreidelde groei waarvan niet specifiek is gemaakt wat het inhoud in een regio waar het al druk is. Samen met de VVD dienen wij daarom een amendement in om een derde besluitpunt toe te voegen dat luidt: "De richtingen die in de uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader voor het MIRT onderzoek U Ned worden geschetst niet op voorhand over te nemen in de provinciale Omgevingsvisie." Dat ligt geheel in lijn met de beantwoording van de gedeputeerde in de commissie.

Amendement A13 (SGP, VVD): niet vooruitlopen op de Omgevingsvisie

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019;

gehoord de beraadslagingen over het Statenvoorstel Programma U Ned - no regret maatregelen, uitgangspunten en beoordelingskader;

constaterende dat:

voorgesteld wordt in te stemmen met de uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader voor het MIRT onderzoek U Ned;

overwegende dat:

- *in de uitgangspuntennotitie veel onderwerpen worden behandeld die terug zullen komen in de provinciale Omgevingsvisie;*
- *in deze uitgangspuntennotitie belangrijke keuzes worden gemaakt over de richting van de ruimtelijke ordening van de regio Utrecht;*
- *deze keuzes in belangrijke mate een stedelijk stempel dragen;*
- *de Staten na instemming met deze notitie in een moeilijke positie komen bij de vaststelling van de Omgevingsvisie;*
- *het wel goed is regionale visies mee te nemen als input voor de Omgevingsvisie;*

besluiten

een derde besluitpunt toe te voegen, namelijk:

"De richtingen die in de uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader voor het MIRT Onderzoek U Ned worden geschetst niet op voorhand over te nemen in de provinciale Omgevingsvisie."

De VOORZITTER: Het amendement is voldoende ondertekend en wordt toegevoegd aan het statensysteem. Het maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Er moet veel gedaan worden om mobiliteit zo optimaal mogelijk te faciliteren. Het gaat echter altijd over de stad Utrecht en de draaischijf. Vroeger hadden wij in de speeltuin een draaischijf waar je altijd afvloog als je aan de buitenkant stond, omdat je je alleen in het midden kunt vasthouden. Iedere keer komt dat beeld omhoog als ik dit soort voorstellen zie.

Veel projecten gaan over de stad Utrecht, maar wij hebben ook een buitengebied waar het openbaar vervoer steeds verder verschaalt. Er zijn veel ouderen die bijna nergens meer kunnen komen en daar wordt niet aan gedacht. Het gaat alleen over de economie. Natuurlijk moet de economie een impuls krijgen, maar ongeveer 50% van onze inwoners is ouder dan 50 jaar. Alles in de kleine kernen verschaalt verder en dat kan niet meer opgelost worden met een buurtbus waarin acht personen passen. Wij vangen veel statushouders op die in een keer het busje bezetten als zij gratis kunnen reizen. Dit is de praktijk.

Gezondheid en veiligheid zijn belangrijk. Wij moeten een onderscheid maken tussen hoofddoelen en subdoelen. De provincie heeft zorgplicht voor al onze inwoners. Daarmee dienen wij rekening te houden.

De VOORZITTER: De inbreng van de Staten in de eerste termijn is voltooid. Ik geef het woord aan gedeputeerde Van Essen.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de inbreng en de goede vragen van de Staten. Allereerst complimenteer ik de heren Oude Wesselink en Sijbrandij met hun maidenspeeches. Het is inspirerend om te horen hoe u tegen bereikbaarheid aankijkt. Ik heb daarvan veel geleerd en genoten.

Voordat ik inga op een aantal specifieke vragen, moties en amendement, lijkt het mij goed om breder te schetsen waarover het gaat vandaag en de context van dit statenvoorstel. Enkelen van u hebben gememoreerd dat wij al heel lang met het Rijk en de regio in gesprek zijn over de groei van de metropool Utrecht en de grote mobiliteitsopgaven die daarmee samenhangen. Lange tijd is er veel onderzocht, maar was het lastig om met het Rijk tot concrete afspraken en financiering te komen. In 2018 kwam

daarin verandering met de start van het U Ned-programma. U Ned is een programma waarin het Rijk, de provincie en de U16-gemeenten sindsdien intensief samenwerken om in samenhang die uitdagingen verder aan te gaan en vorm te geven, zowel op de korte termijn, de middellange termijn als op de lange termijn. Dat heeft inmiddels tot concrete resultaten geleid.

Er kwam al snel groen licht van het Rijk voor een bescheiden pakket aan kortetermijnmaatregelen van in totaal € 15.000.000. Ook werd er een preverkenning uitgevoerd als opmaat naar een verkenning, met als doel om in het najaar 2018 te komen met een startbeslissing voor een verkenning. De startbeslissing van een MIRT-verkenning is een belangrijke mijlpaal, omdat dit uitzicht geeft op financiering door het Rijk. Bij het BO-MIRT van november 2018 kwam het nog niet tot de gewenste startbeslissing, maar het Rijk en de regio hebben voor de termijn tot 2025 afspraken gemaakt over het no-regret pakket. Dit pakket kost in totaal € 45.000.000, waaraan het Rijk, de provincie en de gemeenten ieder € 15.000.000 bijdragen. Dat pakket is noodzakelijk, robuust en toekomstbestendig, gelet op de hoofd-uitdagingen waarop het U Ned-programma zich richt. Dat is het ontlasten van Utrecht Centraal, het beter bereikbaar maken van het Science Park en het mogelijk maken van verdere groei van woon- en werklocaties in deze regio. Over dat pakket bent u voor het BO-MIRT van 2018 geïnformeerd. Na het BO-MIRT bent u geïnformeerd over wat daaruit is gekomen en welke afspraken er met het Rijk zijn gemaakt. Het is goed om te benadrukken dat het pakket aan no-regret maatregelen het resultaat is van de preverkenning die heeft plaatsgevonden. Daar zit wel degelijk onderzoek onder dat heeft geleid tot deze selectie aan maatregelen. Naar aanleiding van de uitkomsten van de preverkenning is er tijdens de BO-MIRT gesproken over een veel groter pakket aan maatregelen voor een periode tot 2030.

Mevrouw CHIDI (D66): Mijnheer de voorzitter! Een van mijn vragen was hoe de weging van de no-regret maatregelen heeft plaatsgevonden. U spreekt over een onderzoek en dat wij geïnformeerd zijn over het resultaat van de weging. Kennen wij dat onderzoek? Is dat meegekomen in de stukken waarvan u refereert?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De uitkomsten van de preverkenning zijn uitvoerig aan de orde geweest in de Staten. De selectie van maatregelen was de inzet voor het BO-MIRT van 2018. Daarover zijn toen afspraken gemaakt. Die zijn verder uitgewerkt. Er is dus een heel voortraject op basis waarvan deze lijst met no-regret maatregelen tot stand is gekomen. U bent daarover geïnformeerd destijds en dat is de basis voor deze lijst aan maatregelen.

Mevrouw CHIDI (D66): Mijnheer de voorzitter! Zijn de Statenleden geïnformeerd over de uitwerking van de selectie van maatregelen?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt.

Ik sprak over het no-regret pakket. Vorig jaar was het al de inzet om over een groter pakket afspraken te maken met het Rijk. Dat gaat over het pakket dat de inzet is voor de BO-MIRT van dit jaar. Dat BO-MIRT staat gepland voor 20 november. Net als vorig jaar heb ik de intentie om vooraf met u een informatiesessie te beleggen over de inzet van de provincie in het BO-MIRT-overleg en daarna over de uitkomsten daarvan. Mocht dat budgettaire consequenties hebben, dan kom ik uiteraard eerst bij u terug om daarvoor uw akkoord te vragen. Tot zover de preverkenning. Het MIRT-onderzoek gaat over de termijn tot 2040 of zelfs verder. Daarover straks meer.

Dan kom ik bij het statenvoorstel waarin twee zaken aan u voorgesteld zijn om vandaag over te besluiten ten aanzien van U Ned. Als eerste wordt u gevraagd om in te stemmen met de provinciale bijdrage van € 15.000.000 voor het no-regret pakket aan maatregelen voor de fiets, het OV en de P+R in verschillende gemeenten in onze regio. Dat zijn maatregelen die passen binnen de doelstelling van U Ned. Het klopt dat dit past binnen de financiële kaders die ons zijn meegegeven met de begroting. Het leek ons echter verstandig om een tussentijdse bevestiging te vragen van u voordat dit verder wordt uitgewerkt. Daarom leggen wij dit op deze wijze aan u voor.

Mevrouw RIKKOERT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Hoor ik het goed dat wij wel besluiten over de € 15.000.000 of bekrachtigen wij dit, omdat wij dat al eerder hebben besloten.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De bijdrage van € 15.000.000 wordt bekrachtigd.

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag voor de volledigheid en duidelijkheid. Is het dus niet benodigd dat wij instemming geven, omdat het al in de begroting is opgenomen?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! U heeft gelijk. Ik was aangekomen bij de reactie op uw amendement om het eerste beslispunt te schrappen. Dan blijft het bedrag nog steeds in de begroting staan. Wij hebben dit beslispunt bewust opgenomen, omdat dit een start is van een verdere uitwerking van deze projecten tot projectbesluiten. Wij gaan een uitwerkingsfase in met de betreffende gemeenten. Uiteindelijk is het aan het bevoegd gezag om de verdere uitwerking in te vullen. De risicoverdeling en de financiën moeten daarin beslag krijgen. Het is zeer terecht dat u er aandacht voor vraagt om dat zorgvuldig te doen, maar dat is de volgende fase.

In uw amendement zegt u dat het eerste beslispunt geschrapt kan worden. U heeft gelijk dat het de voortgang inhoudelijk niet in de weg zit, omdat het in de begroting is opgenomen. Echter, door het te laten staan geven de Staten commitment aan deze no-regret maatregel. In de samenwerking met het Rijk en de gemeenten is het een positief signaal om dit te laten staan. U zou dit punt echter kunnen schrappen, dat laat ik aan u over.

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik weet niet hoe vaak wij in het verleden genomen beslissingen opnieuw in de Staten brengen om een positief signaal af te geven. Het is overbodig, omdat het al in de begroting is opgenomen. Door de € 15.000.000 in dit voorstel niet vast te stellen verandert er niks.

De VOORZITTER: Hierover is voldoende gewisseld. De gedeputeerde heeft aangegeven waarom hij er waarde aan hecht om dit beslispunt te laten staan. De gedeputeerde vervolgt zijn verhaal.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het tweede beslispunt gaat over de uitgangspunten en het beoordelend kader voor het MIRT-onderzoek tot 2040 en verder. Dat onderzoek is heel breed van opzet. Het gaat over de samenhang tussen de ontwikkelrichting van verstedelijking en de grote mobiliteitsingrepen die daarvoor nodig zijn. De verschillende richtingen zullen beoordeeld worden op het beoordelingskader en vergeleken worden op een breed scala aan criteria. In dit voorstel vragen wij aan u om de uitgangspunten en criteria vast te stellen. Ik benadruk dat dit een breed onderzoek is. U bent hierover geïnformeerd in een informatiesessie. Het gaat over verschillende verstedelijkingsrichtingen, bijvoorbeeld een richting waarvan Rijnenburg nadrukkelijk onderdeel is, een richting die zich richt op de vitale knopen, richtingen voor een compacte stad en richtingen die de A2 en het Amsterdam Rijnkanaal als verstedelijkingszone nemen. In die zin is de analyse heel breed.

Het is goed om te beseffen dat dit een groot onderzoek is geweest waarbij ongeveer honderd mensen zijn betrokken. In die zin is het een kans dat de provincie, de U16 en het Rijk zich hiermee voeden. Dit onderzoek zal op verschillende terreinen toepassing kennen, in de eerste plaats voor het verdere MIRT-proces met het Rijk. Dit geeft het Rijk inzicht in de verschillende verstedelijkingsinzichten en de relatie met de mobiliteitsopgave. Het kan een onderbouw zijn voor het Rijk om bepaalde opgaven mede te financieren. Daarnaast geeft het input aan het proces dat de U16-gemeenten doorlopen om te komen tot een ruimtelijk economisch programma. Tot slot geeft het input voor onze eigen Omgevingsvisie. Voor alle duidelijkheid: dit is input. Het is informatie die wij kunnen gebruiken om keuzes te maken in de Omgevingsvisie. Uiteindelijk is het aan ons en aan u om de keuze te maken wat wij daarvan overnemen in de Omgevingsvisie. Dat is de juiste volgorde.

Dan kom ik tot een aantal specifieke vragen. Als eerste de vraag over de planning van het MIRT-onderzoek. Het MIRT-onderzoek loopt tot eind 2020. U heeft gelijk dat dit rijkelijk laat is in het licht van de planning van onze eigen Omgevingsvisie. Het is wel zo dat er tussenresultaten verwacht wor-

den die wij kunnen gebruiken. In het vertalen van de Omgevingsvisie naar een regionale programmering hebben wij de tijd om de verdere resultaten van het MIRT-onderzoek te benutten. Na het vaststellen van een conceptomgevingsvisie staat de wereld niet stil.

Het FvD vraagt aandacht voor innovatie. Dat is zeker een onderdeel van het MIRT-onderzoek. De auto wordt niet vergeten en autoknelpunten worden onderzocht.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde noemt dat innovatie meegenomen wordt, maar in alle bijeenkomsten die wij bijgewoond hebben is innovatie niet aan de orde gekomen. Zelfs in het OV-toekomstplan van een paar weken geleden werd dat uitdrukkelijk niet meegenomen.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De vraag is over welke innovaties u spreekt. Als dat innovaties zijn waarover op dit moment nog weinig bekend is, dan is het lastig om dat in dit soort onderzoeken mee te nemen. Ik kan mij voorstellen dat daar een dilemma zit, maar innovatie is zeker een onderdeel van het MIRT-onderzoek.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! U kunt mij niet vertellen dat de innovatie op het gebied van ondergrondse tunnels niet bekend is of dat het een nog niet onderzocht terrein is.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! U heeft een aantal andere mogelijke innovaties genoemd. De ondergrondse infrastructuur kan zeker in beeld zijn waar dat een optie is. In deze regio hebben wij daar inmiddels ervaring mee bij de A2. Ik heb zelfs mee mogen maken dat de oude A2 gesloopt werd en dat daarvoor een tunnel in de plaats kwam. Dat heeft de westkant van de stad Utrecht enorm veranderd. Het is niet ondenkbaar dat het op termijn wenselijk zou zijn om dit voor de A12 te doen. Dat zijn denkrichtingen waarover gesproken wordt en waarbij gekeken moet worden wat in de orde der dingen op welk moment mogelijk is.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor de toezegging van de gedeputeerde dat wij dat serieus gaan onderzoeken. Ik zou graag weten wanneer wij dat gaan doen en waar dat in terug komt.

De VOORZITTER: De heer Van Essen beantwoordt uw vraag en vervolgt daarna zijn betoog.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De toezegging is niet dat wij daarvoor aanvullend onderzoek doen, maar ik geef aan dat er binnen het onderzoek naar innovaties wordt gekeken. Het is een breed team van honderd mensen dat daarmee bezig is. De keuzes voor welke innovatie op welk moment en waar wordt onderzocht moeten wij niet op detailniveau gaan sturen.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde spreekt over innovatie, maar dat komt niet terug in alle bijeenkomsten waarbij wij aanwezig zijn geweest en ik lees het nergens in de stukken. Door ambtenaren wordt gezegd dat er expliciet niet gekeken wordt naar ondergronds of een hoge snelheidslijn. Waar blijft dan de innovatie?

De VOORZITTER: Dit was uw laatste vraag op dit punt. De heer Van Essen vervolgt zijn betoog.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De vraag is gesteld hoe het zit met de portefeuilleverdeling binnen het college op het gebied van U Ned in relatie tot mobiliteit. U Ned zit in mijn portefeuille vanuit het idee dat U Ned gaat over de integrale ontwikkeling. Dat gaat over de verstedelijking in relatie tot mobiliteit en andere opgaven. Uiteraard is er een sterke link met mobiliteit, zeker met de grote mobiliteitsopgave. Ik kan u geruststellen dat de samenwerking op dat punt met de heer Schaddelee heel intensief is. Er zijn overleggen op dit punt waarbij wij beiden aan tafel zitten. De andere zaken op het gebied van mobiliteit liggen volledig bij de heer Schaddelee. Een aantal van u noemde andere onderwerpen, zoals andere mobiliteitsopgaven. Ik benadruk dat daarvoor aandacht is, maar niet alles op het gebied van mobiliteit zit in het programma U Ned. U Ned is een programma dat

wij samen met het Rijk en U16-gemeenten hebben opgetuigd om de specifieke opgaven die gerelateerd zijn aan de grote stedelijke regio Utrecht samen op te pakken.

De VOORZITTER: Mijnheer Van Essen, ik kijk naar de lengte van uw beantwoording met het oog op de tijd van het college die over alle agendapunten verdeeld moet worden. Het lijkt mij dat u uw betoog gaat afronden. Eerst geef ik het woord aan de heer Mourik-Geluk voor een interruptie.

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het is opvallend dat in de commissie mobiliteit een groot OV-plan zonder al te veel bespreking onder U Ned geschoven wordt. Hoe gaan wij dat doen? Een Statenlid moet weten waarop hij of zij reageert en in welke commissie je je moet voegen. Het moet helder zijn wanneer startbeslissingen terugkomen onder de verantwoordelijkheid van de gedeputeerde Schaddelee en wanneer deze onder deze grote paraplu vallen.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik moet de heer Mourik-Geluk gelijk geven dat dit soms tot verwarring leidt. Er waren Statenleden verbaasd dat dit in de commissie Omgevingsvisie op de agenda stond. Het is goed om in overleg met de griffie aandacht te hebben dat het tijdig helder is waar zaken aangaande U Ned worden besproken.

De ChristenUnie vroeg om een periodieke herijking tot 2040. Ik zou heel erg over mijn graf heen regeren als ik toezeg dat wij tot 2040 om het jaar een periodieke herijking doen. Ik kan mij voorstellen dat u hiermee bedoeld dat wij u regelmatig informeren over de uitkomsten van het MIRT-onderzoek en daarna met elkaar de vinger aan de pols houden of hieruit de juiste ontwikkelrichting is gekomen. Als dat uw intentie is, dan lijkt mij dat verstandig en moeten wij dat doen.

De SGP heeft een vraag gesteld over de relatie tot de landbouw. Dat onderwerp gaat over de integrale inrichting en ruimtelijke visie op onze provincie dat thuishoort in de Omgevingsvisie. U Ned zet in op efficiënt ruimtegebruik. Dat betekent dat je daarmee meer ruimte houdt voor landbouw. Daarin zit een samenhang. Die afweging hoort thuis in het gesprek over de Omgevingsvisie. Vandaag spreken wij over de uitgangspuntennotitie en het beoordelingskader voor U Ned. Dat geeft voldoende ruimte om dit soort afwegingen bij de POVI met elkaar te maken.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! U Ned is het eerste product van opgavegericht werken in de provincie waarin wij dat vanuit de opgave U Ned benaderen. Daarover ligt een besluit met daarachter het algemene kader van het MIRT-onderzoek waarin landbouw wordt meegenomen. Als ik vervolgens een vraag stel over landbouw wordt er verwezen naar een ander gesprek. Wij moeten echter een gesprek voeren over U Ned, want u vraagt ons de uitgangspunten van de kaders vast te stellen. Daarop ijk ik mijn vraag.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt. Wij moeten ervoor zorgen dat de kaders die hieruit komen voldoende richting geven. Daarom hebben de andere ruimtevragen hierin een plek gekregen. Als het gaat om de richting van de landbouw in de POVI, dan kunnen wij ons op meer input baseren dan alleen het U Ned-programma. Wij hebben onze eigen Landbouwvisie en op het gebied van bodemdaling zijn er zaken die daarmee samenhangen. Het is dus veel breder dan U Ned.

Er is een vraag gesteld over de groei in aantallen woningen. De vraag was of het verstandig is dat wij uitgaan van 104.000 woningen. In de kaders die ons zijn meegegeven in het koersdocument is dat het uitgangspunt. Als u zegt dat u dat niet wilt accommoderen, dan moet u ons een andere opdracht meegeven. Op dit moment is dit het uitgangspunt. Daarom wordt hiermee gerekend. Ik hoop dat ik de vragen die over U Ned en het statenvoorstel gaan hiermee heb beantwoord. De heer Schaddelee zal nog een aantal vragen over mobiliteit beantwoorden.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb gevraagd waar wij ons op vastleggen als dit voorstel wordt aangenomen.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! U legt zich vast op twee dingen. Als eerste herbevestigt u het belang van deze no-regret maatregelen en dat wij daarvoor € 15.000.000 nodig hebben. Dit wordt verder uitgewerkt op de projectbesluiten en in die uitwerking zullen verdere afspraken over de financiën, risico's et cetera worden gemaakt. Als tweede stelt u de uitgangspunten en het beoordelingskader vast voor het onderzoek. Daarmee kiest u ervoor dat het type informatie dat uit het onderzoek komt input is voor onze POVI.

Mevrouw CHIDI (D66): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde zei dat afspraken over de financiën in de uitwerking worden gemaakt. Dat is prima. Ik heb echter geen antwoord gekregen op mijn vraag, want voordat je de financiën ingaat spreek je over de samenwerking met de U16 en het Rijk. In de commissie heb ik de gedeputeerde gevraagd om een uitwerking te maken van de risico's die wij lopen in de samenwerking en wie de eventuele overschrijdingen draagt.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat zal per project uitgewerkt worden, want de spelers die betrokken zijn bij de projecten kunnen per project verschillen. Op het moment dat daarover meer informatie bekend is, dan zal ik dat uiteraard met u delen. Ik ben mij terdege bewust dat dit zeer zorgvuldig moet gebeuren.

Mevrouw CHIDI (D66): Mijnheer de voorzitter! Doet de gedeputeerde de toezegging dat de Statenleden de uitwerking van de samenwerking en een risicoparagraaf per project krijgen?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik formuleer het anders. Als wij komen tot de projectbesluiten voor deze verschillende projecten en op het gebied van de financiële afspraken en de risicoverdeling nieuws is te melden, dan deel ik dat met u.

Mevrouw RIKKOERT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben een beoordelingskader voor ons gekregen van een A4-tje. Het beoordelingskader dat de gemeenteraad in Utrecht heeft gekregen is veel uitgebreider. Ik vraag mij af waarin dat verschil zit. Verder heb ik geen reactie gekregen op mijn vraag over het groen.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het beoordelingskader dat u heeft gekregen zijn de hoofdindicatoren. Daarachter zit een pakket aan informatie met veel meer indicatoren. In de commissie is daarover gesproken. Door GroenLinks is toen de vraag gesteld of de luchtkwaliteit hierin een plek heeft. Ik heb aangegeven dat het deel uitmaakt van de hoofdindicatoren, maar dat daarachter subindicatoren zitten die dit beoordelingskader voeden.

De VOORZITTER: Mevrouw Rikkoert, u stelde een aantal vragen die in de commissie aan de orde zijn geweest of aan de orde hadden kunnen komen in de commissie. Wilt u zich beperken tot de hoofdlijn van het debat?

Mevrouw RIKKOERT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het gaat over de voeding, maar ook over de afweging hoe het groen zich verhoudt tot wonen en mobiliteit. Als je het beoordelingskader bekijkt zie je dat groen het onderspit delft. Wij horen graag van u dat u daar meer aandacht aan geeft.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is niet mijn indruk dat het groen het onderspit delft. Als ik kijk naar de verschillende criteria, dan weerspiegelen die alle waarden en belangen evenwichtig. Als u het idee heeft dat daarin dingen missen, dan is het goed om dat te delen. Ik heb echter de indruk dat de groene kant zijn plek heeft in het beoordelingskader.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag ter verduidelijking. De gedeputeerde zegt dat wij een uitgangspuntenkader vaststellen voor het onderzoek. Als wij dat doorvertalen naar het amendement dat wij samen met de VVD hebben ingediend, dan kunt u dat overnemen omdat het niet bij voorbaat uitspraken doet over de richting in de Omgevingsvisie.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is goed dat u mij daaraan herinnert. Ik heb het amendement nog niet onder ogen gehad. Uiteindelijk gaat de provincie over de Omgevingsvisie. U heeft gelijk dat wij ons met dit beoordelingskader niet ergens op vastleggen. Het resultaat van het onderzoek laat zien wat de effecten zijn op de verschillende criteria, zoals groen, mobiliteit en wonen. Daarbij hoort de politieke afweging hoe wij dit ten opzichte van elkaar wegen, hoe wij dat laten landen in de Omgevingsvisie en hoe wij daarop sturen. Dat is uiteindelijk aan u. Met dit beoordelingskader legt u zich niet vast op wat u uiteindelijk in de Omgevingsvisie wil laten landen.

De VOORZITTER: Is dat voldoende antwoord op uw vraag, mijnheer Van den Dikkenberg?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Voor de verkiezingen was ik naar de heer Van Essen toegelopen om een handtekening op te halen. Na de verkiezingen gaat dat wat lastig, maar ik neem de toezegging mee.

De heer BERLIJN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog een vraag over de eventuele woningbouw bij station Lunetten-Koningsweg. Volgens het U Ned-programma wordt voorrang verleend aan woningbouw nabij OV-knooppunten. Mocht daar een uitgebreid station komen, wordt dit dan volgebouwd?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dit is onderdeel van de analyse waar je woningbouw laat landen en waar je mobiliteit laat landen. U doelt op de maatregel station Lunetten-Koningsweg dat onderdeel is van het pakket dat uit de preverkenning is gekomen. Dit is robuust en lijkt heel nuttig voor de ontlasting van Utrecht Centraal, waardoor de bereikbaarheid van de hele regio verbetert. Als je daar een OV-knooppunt aanlegt, dan kan dat op termijn een verstedelijkingslocatie zijn. Dan spreek je over de periode na 2030. Dat is onderdeel van een bredere afweging die wij op basis van de resultaten van het U Ned-onderzoek kunnen maken.

De amendementen heb ik benoemd. De motie van D66 vraagt om breed te kijken en alles voldoende mee te nemen. Dat is de insteek van het MIRT-onderzoek. Daardoor is deze motie overbodig. Ik laat het aan u hoe u daarover stemt.

De VOORZITTER: De heer Schaddelee zal nog een aantal vragen beantwoorden over mobiliteit.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! U hoeft zich geen zorgen te maken dat ik mij vanuit de portefeuille mobiliteit niet bemoei met U Ned, want er is een goede samenwerking en het is soms zoeken hoe je dat op een goede integrale manier vormgeeft.

Er is een aantal vragen gesteld die ik ga beantwoorden en verschillende vragen zijn al meegenomen in de beantwoording van gedeputeerde Van Essen. Als een vraag tussen wal en schip valt, dan bent u alert genoeg om ons daarop te wijzen.

Er was een discussie in de Staten waarover ik in de commissie reeds met het FvD heb gesproken. Het is soms maar net hoe hoog je de lat legt qua innovatie. Binnen het U Ned-programma is er veel oog voor innovatieve ontwikkelingen. Waar u leest over een OV-ring kunnen veel innovaties losgelaten worden op de inkleuring daarvan. Het is niet gezegd dat wij dat gaan inkleuren op de manier waarop wij dat al honderd jaar doen. Laat dat proces wat ruimte krijgen om kansen en innovaties op te pakken voor zover wij die tegenkomen.

De SP stelde een concrete vraag over het verschrallen van het OV en hoe wij daarmee omgaan. Als eerste spreken wij in het verder weg perspectief over een OV-ring, terwijl wij bij de no-regret maatregelen allerlei concrete tussenstappen hebben. U moet die concrete tussenstappen zien als aanzetten voor een OV-ring die veel groter en breder is dan wij aan u kunnen voorleggen. Ten tweede hebben wij gisteren in het college een beantwoording besproken op uw eerdere motie over het flexibele OV-plafond. Als u zich zorgen maakt over het verschrallen van het OV, dan kan de brief daarover u aardig geruststellen.

Het punt van participatie is door verschillende partijen genoemd, met name door de VVD en de SP. Er is een serie werkbijeenkomsten georganiseerd en gehouden waarin wij zoeken naar manieren om bestuurders, raadsleden, Statenleden en soms inwoners van onze provincie aan te laten haken. Ik snap dat het voor u een zoektocht is hoe wij dat op een goede manier kunnen vormgeven. Op dat punt kan ik u toezeggen dat wij daarvoor veel aandacht hebben in het vervolg van dit proces om dat op een goede manier te laten landen.

50Plus heeft een vraag gesteld over de buurtbus. Ik kan u verklappen dat de buurtbus weer terugkomt in 2020. Dat is uiteraard geen onderdeel van het U Ned-programma.

De VOORZITTER: Daarmee zijn wij aan het eind gekomen van de eerste termijn van de Staten en het college. Kunnen wij de tweede termijn vanachter uw desk houden?

De heer VAN SCHIE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag om een korte schorsing.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

Schorsing van 12.24 uur tot 12.28 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Ik geef het woord aan de heer Van Schie.

De heer VAN SCHIE (VVD): Mijnheer de voorzitter! De heer Sijbrandij heeft een motie die hij straks gaat indienen.

De VOORZITTER: Prima. Ik was bezig met het vaststellen dat wij in de eerste termijn veel hebben gewisseld met elkaar en in interactie met het college. U stel voor om de tweede termijn vanachter uw desk te houden.

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de antwoorden van het college. Uit de beantwoording blijkt dat wij een goed amendement hebben ingediend, omdat de maatregelen nog kunnen wijzigen en de € 15.000.000 reeds is opgenomen in de begroting. Overigens is het signaal dat wij in de zaal hoorden dat dit bedrag eerder hoger dan lager wordt. Dat blijkt alleen al uit een PM-post die is opgenomen. Dan lopen ons de koude rillingen al over de rug als wij een PM-post aannemen, getuige het verleden. Wat dat betreft maakte de SGP een goed punt, want duurder betekent minder.

De gedeputeerde heeft de harde toezegging gedaan dat Rijnenburg nadrukkelijk wordt meegenomen. Daarom hebben wij een motie om dat nogmaals te bevestigen door deze Staten.

Motie M58 (VVD): Rijnenburg bereikbaar

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019, ter bespreking van het Statenvoorstel U Ned no regret maatregelen, uitgangspunten en beoordelingskader;

constaterende dat:

Provinciale Staten wordt gevraagd in te stemmen met de uitgangspuntennotitie UNed voor het MIRT-onderzoek;

overwegende dat:

- *de uitgangspuntennotitie voor het MIRT-onderzoek geen uitsluitel geeft over het al dan niet opnemen van de polder Rijnenburg en de A12-zone als potentiële woningbouwlocaties;*
- *Rijnenburg de grootste en belangrijkste grootschalige woningbouwlocatie is binnen de provincie Utrecht;*
- *woningbouw in de polder Rijnenburg alleen mogelijk is als er een goede aansluiting is met openbaar vervoer en wegen;*

- voor de ontsluiting van deze groeilocatie samenwerking met en financiering door het Rijk noodzakelijk is;

dragen GS op om:

polder Rijnenburg en de hele A12-zone expliciet onderdeel uit te laten maken van het MIRT-onderzoek als uitgangspunt in het doorrekenen van de verschillende scenario's.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie wordt toegevoegd aan uw statensysteem en maakt onderdeel uit van de beraadslaging.

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog twee korte opmerkingen. Dat honderd man/vrouw werkt aan een project zegt ons niet veel. Het gaat erom dat de inwoners betrokken zijn. Ten aanzien van de Omgevingsvisie zijn wij blij met de harde toezegging van de gedeputeerde dat de uitkomsten van het onderzoek niet worden meegenomen in de Omgevingsvisie. Dat geeft invulling aan het amendement dat wij samen met de SGP hebben ingediend.

Mevrouw CHIDI (D66): Mijnheer de voorzitter! Dit is een van de eerste projecten die integraal aangevlogen wordt. Wij danken het college voor de beantwoording. Wij willen wel van GS weten of de weg die wij inslaan met de verkenning geen andere wegen uitsluit voor het MIRT-onderzoek. Voor ons is dat essentieel. Om die reden handhaven wij onze motie.

Mevrouw RIKKOERT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik geef een nadere toelichting op de cijfers. Het MIRT-onderzoek loopt tot 2040. Wij zullen door de tijd heen besluiten nemen die de cijfers beïnvloeden. Daarom vragen wij om deze cijfers elk jaar te herijken.

Daarnaast heb ik nog een klein punt van orde. Ik hoop dat de beslispunten de volgende keer voor de commissie helder zijn, zodat wij de discussie dan kunnen voeren. Ik hoop dat de voorzitter daarvoor oog heeft in dit geval.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij met de beantwoording van de gedeputeerde dat de uitkomsten van het onderzoek niet per definitie worden meegenomen in de omgevingsvisie en het overnemen van het amendement daarin. Daarvoor dank.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over de eerste maatregel: de corridor langs de A28 van € 15.000.000. Komt dat op de conto van de provincie of betalen de andere gemeenten zoals Utrechtse Heuvelrug en Zeist daaraan mee?

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan de gedeputeerde Van Essen voor de beantwoording in de tweede termijn.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De VVD zei dat ik een harde toezegging heb gedaan dat Rijnenburg onderdeel is van het MIRT-onderzoek. Dat is meer een constatering dat Rijnenburg onderdeel uitmaakt van het MIRT-onderzoek en dat het in de verstedelijkingsmodellen zit.

Daarnaast zei de VVD dat U Ned niet wordt meegenomen in de POVI. Dat is niet wat ik gezegd heb. Het is niet zo dat het per definitie een op een wordt overgenomen, maar laten wij het als input gebruiken. Dat lijkt mij bijzonder nuttig en belangrijk.

D66 vroeg of de verkenning geen andere wegen uitsluit. U zegt dat het pakket maatregelen waarover wij afspraken hebben gemaakt met het Rijk bij het BO-MIRT niet in de weg staat om een keuze te maken in verstedelijkingsrichtingen. Dat zal een eis zijn vanuit het Rijk en vanuit onszelf, want als wij gaan investeren moet het robuust zijn. Het is een terecht punt, maar het is als vanzelfsprekend dat wij dat volgen.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Los van de reactie van de heer Van Essen. Het is een beschamende vertoning dat de techniek niet naar behoren werkt. Dat gebeurt ook vaak met presentaties. Kunnen wij in deze vergadering besluiten om een budget vrij te maken om dit op korte termijn op te lossen?

De VOORZITTER: U maakt een mooi punt van orde. Dat gaan wij met elkaar doen, want de techniek moet in orde zijn. Ondanks alle gebreken vraag ik u wel om dit punt af te maken. Daarna zal ik schorsen voor de lunchpauze. Ik vraag nog even uw geduld met de techniek. De heer Van Essen vervolgt zijn beantwoording.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Rikkoert zegt dat wij bij de groei van woningbouw rekenen met 104.000 woningen tot 2040 alsof dat in beton gebeiteld staat. Dat is echter een adaptieve benadering. Als tussentijds blijkt dat wij met anders cijfers moeten rekenen, laten wij dat dan doen. Dat alles een plek moeten krijgen in een regionale programmering zoals wij die binnen de omgevingsvisie gaan uitwerken. Ik ben het van harte met u eens om daar verstandig mee om te gaan.

Tot slot heeft mevrouw Hoek gevraagd of het Rijk meebetaalt. De kostenverdeling is gemaakt tussen de provincie, het Rijk en de gemeente Utrecht. Deze drie partijen betalen de no-regret maatregelen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij met het antwoord van de gedeputeerde. Mijn vervolgvraag was of de gemeente Utrecht meebetaalt, omdat dit het verlengde is van de Uithoflijn.

De VOORZITTER: De gedeputeerde heeft die vraag beantwoord. Ik stel vast dat wij de discussie met elkaar gevoerd hebben in twee termijnen. Ik stel voor om bij de besluitvorming wellicht helder te maken wat u van de moties en de amendementen vindt. Ik schors de vergadering voor de lunchpauze tot 13.30 uur.

Schorsing van 12.38 uur tot 13.28 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

[Statenvoorstel herbenoeming Provinciale Commissie Leefomgeving.](#)

De VOORZITTER: Ik heb begrepen dat in de commissiebehandeling uitvoerig gesproken is over de herbenoeming van de Provinciale Commissie Leefomgeving. Ik stel voor om dit klein debat van achter uw tafel te voeren.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Mag ik weten waarom wij bij dit agendapunt vanachter de tafel debatteren?

De VOORZITTER: Ik heb vastgesteld dat er in de commissiebehandeling uitvoering over de voorstel gesproken is en veronderstel dat niet alle fracties het woord willen voeren. Mocht ik dat mis hebben, dan hoor ik dat graag.

De heer VAN SCHIE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Met dien verstande dat maidenspeeches vanachter het kathedr gehouden moeten worden.

De VOORZITTER: Dat ben ik met u eens.

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dit onderwerp is de maidenspeech van mevrouw De Boer. Ik zou het erg waarderen als zij deze vanachter het katherder mag houden.

De VOORZITTER: Mevrouw De Boer mag zeker vanachter het kathederspreken. Ik kijk of GroenLinks de behoefte heeft om het woord te voeren op dit onderwerp.

Mevrouw BOELHOUWER (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Mijn collega Karatas zal het woord voeren op dit onderwerp, maar wil graag zijn maidenspeech bewaren voor het volgende onderwerp.

De VOORZITTER: Die flexibiliteit kunnen wij toepassen. Wij doen alsof de heer Karatas al vaker aan het woord is geweest.

De heer KARATAS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de flexibiliteit. Dat doet niks af aan de waarde van de Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL). Ik heb de checklist voor de omgevingskwaliteit meegenomen. Dat is het een-na-laatste advies van het PCL van april 2019. Een ander adviesstuk dat ik heb meegenomen is 'Woningbouw en omgevingskwaliteit in de provincie Utrecht' van 28 maart 2019. Ik ga een aantal stukjes uit deze adviezen voorlezen, omdat wij in de commissie hebben gesproken over de interne en externe zichtbaarheid van de PCL-adviezen. Het is uiteraard aan ons om daar iets mee te doen. Bij mij gaat het in ieder geval niet in de spreekwoordelijke la. Ik ga een aantal stukjes voorlezen uit het advies.

"Overheden, bedrijven, organisaties en burgers in Nederland staan gezamenlijk voor grote maatschappelijke opgaven, waaronder klimaat, energie, woningbouw, landbouw, bodemdaling, veenweidegebieden en mobiliteit. Hoe kan de provincie hierin stappen maken, ook wanneer de urgentie niet door iedereen wordt gevoeld? Tegen welke belemmeringen loopt men aan? Een van die belemmeringen is de complexiteit van de opgaven. De grote opgaven zullen in samenhang moeten worden aangepakt, zodat de ingrepen en veranderingen leiden tot een goede leefomgeving. Integrale oplossingen zijn cruciaal voor een goede kwaliteit van onze leefomgeving en om deze robuust en weerbaar te houden tegen de gevolgen van de klimaatverandering, bodemdaling, vastlopende infrastructuur enzovoort. Schets daarom, mede op basis van de Europese en landelijke doelen, in de omgevingsvisies een wervend toekomstbeeld, benoem concrete doelen en treed op als een krachtige verbinder tussen de betrokken partijen. Creëer hierbij actief draagvlak voor de uitvoering van de noodzakelijke maatregelen. Mocht realisatie van de opgaven niet in vrijwillige samenwerking tot stand kunnen komen, schroom niet om dan in te grijpen."

Mevrouw DE MAN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wat is de relevantie hiervan met het vast te stellen agendapunt?

De heer KARATAS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! In het begin heb ik aangegeven dat wij in de commissievergadering hebben gesproken over de interne en externe zichtbaarheid van het PCL, punt 11 van de conceptbrief als reactie van GS en PS op de elf punten van de PCL. Ik vind het belangrijk om te laten zien dat PS iets doet met de zichtbaarheid van het PCL. De camera's staan op ons gericht. Ik vind het belangrijk dat er iets met deze adviezen wordt gedaan. Op welke manier, dat is aan de PCL en aan ons.

De VOORZITTER: Vervolgt uw betoeg.

De heer KARATAS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik ga verder met het citaat uit de Checklist Omgevingskwaliteit van april 2019.

"Mocht realisatie van de opgaven niet in vrijwillige samenwerking tot stand kunnen komen, schroom dan niet om in te grijpen. Zeker op het vlak van de energietransitie is vertraging niet verantwoord. De concrete verbeelding van een mogelijke toekomst helpt om de natuurlijke weerstand tegen verandering te verminderen en het geloof en vertrouwen te laten groeien dat een andere inrichting van onze leefomgeving niet een verslechtering daarvan hoeft te betekenen. Gezien de omvang en complexiteit van genoemde grote opgaven is een reactieve houding zonder eigen visie ontoereikend en vanwege de samenhang tussen verschillende schaalniveaus gebaat bij een andere aanpak. Juist bij de grote transities zijn inspiratie, durf, keuzes en heldere kaders nodig. Gemeenten, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bewoners hebben behoefte aan een provincie die hen inspireert, richting geeft en heldere doelen stelt. In de grote transities kan een krachtige rol van de provincies daarom eenvoudigweg niet ge-

mist worden en wij roepen de provincies daartoe op. Provincies, kruip uit uw schulp en pak de grote maatschappelijke en ruimtelijke opgaven aan met een stevige focus op de kwaliteit van de leefomgeving."

Voor ons ligt het statenvoorstel herbenoeming PCL. GroenLinks zet de relatie met de PCL graag door en steunt daarmee het voorstel tot herbenoeming PCL. GroenLinks spreekt de waardering uit voor het werk en advies van PCL op het gebied van grote ruimtelijke en maatschappelijke opgaven, de omgevingskwaliteit, de brede integrale blik die zij hierbij hanteert en de krachtige actieve rol die zij hierin ziet voor de provincie. GroenLinks waardeert het onafhankelijke advies van de PCL over de kwaliteit van de leefomgeving die met het oog op de nieuwe Omgevingswet een heel belangrijke is. Dit is soms een ander advies dan waarvoor PS en GS staan. GroenLinks hecht waarde aan de onafhankelijkheid en de kwaliteit van de inhoud van de adviezen en dat meerdere perspectieven goed terugkomen in het advies.

In de bijlage van het statenvoorstel, de conceptbrief reactie op het PCL-advies over evaluatie en toekomst, staat: "De PCL versterkt de zichtbaarheid en profilering van haar adviezen." Hiermee zegt het college dat het er waarde aan hecht dat de adviezen van de PCL bij ons zichtbaar zijn en zal kijken hoe het hieraan kan bijdragen. Dat is een mooi streven waaraan ik vandaag een handje heb meegeholpen.

Mevrouw DE MAN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD ziet de PCL als een waardevol instrument voor onze besluitvorming en soms voor een andere blik. In de commissievergadering hebben wij besproken dat er wat wisselende ervaringen zijn met de PCL en dat er wat commentaar is op de manier waarop zij handelt. Dat is lastig, want wij hebben bijna een hele nieuwe fractie. Wij staan er positief in en zeggen dat het misschien helpt dat je de commissie wat vaker herbenoemt en kijkt of er een soort aantreed- en aftreedschema is. In dat kader heb ik samen met het CDA en de SGP een voorstel, dat het CDA zal voorlezen.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het is zojuist aangegeven dat in de commissie verschillende opmerkingen geplaatst zijn over de werkwijze en de samenstelling van de PCL. In de commissie hebben wij voorgesteld om tot een wijziging te komen van het instellingsbesluit. Het college deed de mededeling dat het lastig was om in te trekken en te herzien, omdat dit vastgesteld moet worden om de herbenoeming te laten plaatsvinden. In overleg met drie partijen hebben wij een amendement opgesteld. Dat amendement voorziet erin dat de leden en de plaatsvervangende leden voor een periode van vier jaar, met een maximum van vier jaar herbenoeming, kunnen worden aangesteld en dat er een aftreedschema moet komen. Dit is tevens een amendement op de brief die daarbij hoort.

Amendement A14 (CDA, VVD, SGP): reactie op uw advies over evaluatie en toekomst PCL

besluiten de conceptbrief Reactie op uw advies over evaluatie en toekomst PCL als volgt te wijzigen: de reactie van GS en PS op aanbeveling 8 komt als volgt te luiden:

"Wij vragen de PCL halverwege haar zittingsperiode (dus na 2 jaar) een voortgangsgesprek met ons te voeren. Tijdens dat gesprek zal zeker ook aandacht gegeven worden aan de vraag of het belichten van de verschillende visies voldoende naar voren is gekomen. Daarnaast verzoeken wij de PCL om vernieuwing en continuïteit in haar advisering te bewaken door zorg te dragen voor een getrappt aftreedschema voor de leden en de voorzitter. Hiertoe is het Instellingsbesluit Provinciale Commissie Leefomgeving provincie Utrecht gewijzigd."

Amendement A15 (CDA, VVD, SGP): ontwerpbesluit tot wijziging van het Instellingsbesluit Provinciale Commissie Leefomgeving provincie Utrecht

besluiten het ontwerpbesluit tot wijziging van het Instellingsbesluit Provinciale Commissie Leefomgeving provincie Utrecht als volgt te wijzigen:

- *artikel 3, derde lid, komt als volgt te luiden:*
"3. De leden en de plaatsvervangende leden, bedoeld in artikel 2, worden benoemd voor de duur van vier jaar, na afloop waarvan zij, voor maximaal één periode van vier jaar, kunnen worden herbenoemd. Tussentijdse benoemingen geschieden tevens voor de duur van vier jaar, behoudens de mogelijkheid dat het aftreedschema, bedoeld in het zesde lid, aanleiding geeft de benoemingstermijn van één of meer leden eerder te be-eindigen."
- *aan artikel 3 wordt een zesde lid toegevoegd, luidende:*
"6. De voorzitter van de commissie bewaakt vernieuwing en continuïteit in de advisering door zorg te dragen voor een getrappt aftreedschema voor de leden, met inbegrip van de voorzitter."
- *aan de toelichting bij artikel 3 wordt toegevoegd:*
"Om te voorkomen dat leden gelijktijdig aftreden en vernieuwing en continuïteit in de advisering door de commissie te waarborgen is van belang dat de commissie een getrappt aftreed-schema hanteert. Bij de benoeming van de leden en de voorzitter wordt de benoemingstermijn vermeld."

De VOORZITTER: Het amendement wordt toegevoegd aan uw statensysteem en maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw DE WIDT (D66): Mijnheer de voorzitter! Natuurlijk gaan wij vandaag de Provinciale Commissie Leefomgeving herbenoemen. Op grond van de Wet ruimtelijke ordening en de Wet milieubeheer is de commissie verplicht, maar wij maken hierbij een kritische noot. Hoe wij daarna verder gaan valt nog te bezien.

D66 vindt het van belang om zorgvuldig te bekijken of een PCL wel het middel is waarmee de Staten contact met de kennis in de samenleving willen hebben. Er zijn vele bronnen van kennis en informatie en de PCL is niet noodzakelijkerwijs de meest logische route naar die kennis en informatie.

Op 8 mei jl. spraken wij over de vorming van het akkoord voor deze bestuursperiode met een groot aantal maatschappelijke vertegenwoordigers. Er is uitgesproken dat wij die contacten heel waardevol vinden en willen voortzetten. Dat is een andere scope dan wij via de PCL bereiken. Het is daarom voor D66 geen vaststaand gegeven dat er onder de werking van de Omgevingswet voor onze provincie een PCL nodig zal blijven. Vooralsnog gaan wij verder met de PCL. D66 hecht aan goede afspraken. In het voorstel is aangegeven dat na de evaluatie in een voortgangsgesprek opnieuw bezien zal worden hoe wij na twee jaar met de PCL verder zullen gaan en dat stoppen op het moment dat het mogelijk is. Onder die condities kan D66 zich vinden in het voorgestelde besluit.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! In de commissie heeft mevrouw De Widt uitgebreid stilgestaan bij het nut en de noodzaak van de PCL en heeft zij deze in twijfel getrokken. Ik hoor vandaag een instemming met de PCL. Kunt u mij beter uitleggen waar het verschil van inzicht tussen de commissie en vandaag vandaan komt?

Mevrouw DE WIDT (D66): Mijnheer de voorzitter! Er zit geen groot verschil van inzicht tussen de commissie en vandaag. De PCL adviseert vrij breed over allerlei onderwerpen dat in kwaliteit kan verschillen. De simpele basis voor de instemming met de herbenoeming van de PCL is, dat het wettelijk verplicht is om een PCL te hebben.

De VOORZITTER: Is dat voldoende antwoord op uw vraag? Ik nodig mevrouw De Boer van harte uit om vanachter het kathedraal te spreken.

Mevrouw DE BOER (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De Provinciale Commissie Leefomgeving heeft wat de PvdA betreft haar waarde bewezen. Er zijn de afgelopen jaren goede en bruikbare adviezen afgegeven over het buitengebied, met als doel de kwaliteit van de leefomgeving te bewaken en te behouden. Zo is er geadviseerd over de energieopgave, het woningbouwbeleid en is er een checklist omgevingskwaliteit opgesteld.

Ik heb mij verkiesbaar gesteld voor de Provinciale Staten van Utrecht omdat ik van mening was dat er te weinig vertegenwoordiging was vanuit plattelandsgemeenten. Ik ben daarom blij met mijn portefeuille met daarin landbouw en natuur. Ik ben opgegroeid aan de rand van Leeuwarden en bracht mijn jeugd al fierljeppend en galopperend op een pony over de uitgestrekte weilanden van Friesland door. Als meisje van twaalf mocht ik wat centjes bijverdienen op het fryske hiem van mijn oom. Daar stonden de koeien, zoals dat in Friesland gebruikelijk was, met de koppen naar elkaar toe en met hun achterhand naar het gangpad waar de mestgeulen liepen. Mijn taak was het wassen van de staarten met een emmertje groene zeep. Als dat klusje geklaard was, dan mocht ik spelen met Jorke, het huisvarken. Ik leerde haar horde springen en zij liep los met mij mee als ik een wandelingetje maakte naar het dorp. Daar is mijn kiem gelegd voor de liefde voor het boerenbedrijf en het platteland.

De keuze voor de PvdA is in mijn familie erfelijk. Mijn overgrootvaders Tjonger en Klaas streden hand in hand met hun kameraden voor de arbeidersbeweging en mijn beppe Aaltje was een vooruitstrevende waakster en vroedvrouw die bleef werken toen zij zelf een gezin had en niet iedereen daarvoor waardering kon opbrengen. Mijn drijfveer in de politiek ligt vooral in het eerste grondbeginsel van de PvdA: het recht op een fatsoenlijk bestaan voor iedereen. Dat geldt ook voor de boeren.

Het moet anders met het buitengebied, de natuur, het landschap en het boerenbedrijf, maar de boeren kunnen niet overal de schuld van krijgen. Ik wil dat wij in de provincie Utrecht vooroplopen met plannen waarbij de grond eerlijk verdeeld wordt tussen de concurrenten op het grondgebied, namelijk: wonen, energievoorziening, natuur en het boerenbedrijf dat voor onze voedselvoorziening zorgt. Ik vertrouw erop dat de PCL ons de komende jaren zal blijven voorzien van nuttige adviezen, zodat wij onze mooie provincie voor latere generaties mooi en leefbaar houden.

De VOORZITTER: Mijn complimenten voor uw maidenspeech. Het was heel beeldend. Dank u wel.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Voor ons ligt een voorstel ter herbenoeming van de PCL. De ChristenUnie kan hiermee instemmen. Dat wij bij dit voorstel het woord voeren, heeft te maken met de discussie die ontstond in de commissie. Dit is slechts een formele reactie, maar wat ons betreft deed de discussie in de commissie de PCL tekort, met name op het punt van bestaansrecht en nut en noodzaak. Daarom onderstrepen wij vandaag de waarde van de PCL.

Over het bestaansrecht in formele zin hoef ik vandaag niet te spreken. De PCL is in de provincie met de Wet milieubeheer en de Wet ruimtelijke ordening als wettelijke basis tot de invoering van de omgevingswet stevig verankerd. Voor de ChristenUnie heeft de PCL bestaansrecht en waarde in zichzelf, omdat het een onafhankelijk adviesorgaan is. De leden zijn aangesteld op basis van deskundigheid en inhoudelijke expertise los van de politieke kleur en de politieke wind die in dit huis waait. Inhoudelijk heeft de PCL in de afgelopen jaren haar bestaansrecht bewezen. Ik sluit mij aan bij de woorden die GroenLinks daarover zei. Centraal in de adviezen staat de kwaliteit van de leefomgeving in thema's als wonen, mobiliteit, energie, water, milieu en klimaat. De PCL richt zich op de complexe samenhang tussen die verschillende beleidsterreinen: integraal, opgavegericht, over de grenzen van sectoren en in nieuwe rollen, zoals netwerkpartner daar waar de overheidsparticipatie tussen organisaties en inwoners die steeds weer een plek moet krijgen.

Met beperkte middelen genereert de PCL veel adviezen in een verscheidenheid aan vormen. Dat is waardevol voor onze beeldvorming en oordeelsvorming, want wij denken en kijken vaak in het hier en nu. Wij hebben een beperkte blik, soms met gebrek aan inhoudelijke expertise, te vastzittend in klassieke denkpatronen of alleen kijkend vanuit de huidige mogelijkheden. De PCL als onafhankelijk adviesorgaan dient om GS en PS te verrijken door scherpte, verdiepend, agenderend en losmakend een spiegel te zijn. Dit betekent niet dat wij op voorhand kritiekloos zijn ten aanzien van de PCL. Onze fractie heeft in het voorjaar verbeterpunten aangegeven richting de PCL, met name op de punten van externe en interne zichtbaarheid, de afstemming met de adviseur ruimtelijke kwaliteit en de communicatie. Een tussentijdse evaluatie is wat ons betreft een goede zaak.

PS en GS zijn echter ook aan zet. Hoe genereren wij meer aandacht voor de adviezen van de PCL. Wij pleiten er regelmatig voor om adviezen te agenderen in de commissie, zoals onlangs het advies over woningbouw. Onze huidige werkwijze kent informatiesessies en werkbezoeken aan de ene kant en formele commissievergaderingen aan de andere kant. Wellicht kunnen wij eens experimenteren met bijvoorbeeld een rondetafelgesprek. Met de benen op tafel om de adviezen van de PCL te doordenken en elkaar te verscherpen in beeldvorming en meningsvorming.

Richting de gedeputeerde stellen wij vandaag de vraag op welke wijze GS de adviezen van de PCL sterker kan agenderen, zodat de adviezen optimaal effect sorteren in eigen beeldvorming, meningsvorming en besluitvorming. Daarmee zal de advisering van de PCL aan doorwerking en effect in ons provinciaal beleid winnen.
Het amendement kunnen wij steunen.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik lees een citaat voor uit de Soester Courant van 18 september op de pagina van de provincie Utrecht: "Wij zien nu al dagelijks de impact van klimaatverandering. Het lijkt op Greta Thunberg die de CO₂-uitstoot kan waarnemen." Dit zou een citaat van de links-georiënteerde PCL kunnen zijn. Ter geruststelling, wij kennen in Nederland een vier seizoenen klimaat, dus als de blaadjes van de bomen vallen komen deze in het voorjaar weer terug.

Het is geen geheim dat de PVV is en was tegen het verplicht instellen van de PCL. Sinds onze komst in de Staten in 2011 heeft alleen de heer Balemans van de VVD ons even mondeling gesteund, maar bij de stemming gaf hij niet thuis. Wij waren daarom blij verrast dat zowel de VVD als D66 moeite bleken te hebben met het functioneren van de PCL en het CDA gevoelig leek voor aanpassingen. Ons voorstel om te kijken naar een rooster waarin om de twee jaar de helft van de leden zouden plaatsmaken voor nieuwe leden leek in eerste instantie goed te liggen bij het CDA en de VVD. Het voorliggende amendement laat eventuele wijzigingen geheel over aan de PCL. Dit voorstel zullen wij om deze reden niet steunen.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Het zal de Staten niet vreemd in de oren klinken dat wij voor dit statenvoorstel zullen stemmen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik was van plan om het woord niet te voeren bij dit agendapunt en sluit mij grotendeels aan bij de woorden van het CDA. De SGP is echter van de lijn dat de mensen niet voor niks in de PCL zitten. Zij steken daar tijd in, dus laten wij de adviezen agenderen zodat wij hierover kunnen spreken. Vaak blijkt dat wij het er niet mee eens zijn en dat het in een bepaalde richting geschreven wordt. Wat dat betreft vind ik het bevreemdend dat de ChristenUnie aangeeft hoe wij ervoor kunnen zorgen dat de adviezen meer effecten sorteren in het beleid van de provincie. De PCL is een adviesorgaan dat geen effect hoeft te hebben op het beleid van de provincie, anders dan dat u zich hierdoor kunt laten inspireren en voeden. Een directe verbinding lijkt mij niet noodzakelijk.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik preciseer graag wat ik eerder heb gezegd. Ik heb gezegd dat het advies van de PCL een rol speelt in onze beeldvorming, meningsvorming en oordeelsvorming. Dat betekent niet dat het direct van invloed moet zijn op beleidsvoorstellen die voorliggen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! De PCL is een onafhankelijke commissie die niet verkokerd is en daardoor een verfrissende commissie die ons bij de les houdt. De PCL geeft noodzakelijke, nuttige en objectieve adviezen om de Staten bij de besluitvorming te ondersteunen. 50Plus kan instemmen met dit statenvoorstel.

Mevrouw BITTICH (DENK): Mijnheer de voorzitter! De DENK-fractie staat positief tegenover de herbenoeming van de PCL. Wij vragen wel aandacht voor het stukje interne en externe communicatie. Daarin zijn verbeterpunten te behalen. Verder staan wij positief tegenover de herbenoeming van de PCL.

De VOORZITTER: Dat is voldoende inbreng in de eerste termijn vanuit de Staten. Het woord is aan gedeputeerde Van Essen.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik complimenteer mevrouw De Boer met haar maidenspeech. Het doet uw naam eer aan dit onderwerp te agenderen. Het was zeer beeldend zoals u ons meenam in uw jeugd, de waarde die u ziet in de agrarische sector en het landelijk gebied en hoe u dat een plek wil geven in uw statenwerk.

Dank voor de inbreng en de vele complimenten die ik heb gehoord voor het statenvoorstel en voor het werk van de PCL. Veel van de kwalificaties die over de tafel gingen herken ik, zoals: waardevol, inspirerend, een andere blik, deskundig, verfrissend, objectief, ons bij de les houdend en onafhankelijk. Dat is precies de reden waarom de PCL er is. Dit biedt voldoende basis om een vervolg te geven aan de PCL met dit statenvoorstel. Uiteraard gaat u daar straks over bij de stemmingen.

Er is een aantal vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. De eerste vraag gaat over de samenstelling en dat het goed zou zijn om naar een aftreedschema te gaan om te borgen dat er voldoende vernieuwing blijft in de samenstelling van de PCL. Daarvoor heeft u een amendement ingediend. Die heb ik nog niet langs zien komen, maar een eerdere versie daarvan heb ik onder ogen gehad. Aangenomen dat die hetzelfde is, kan ik dat positief adviseren. Het amendement is in lijn met het gesprek dat wij in de commissie hebben gevoerd en de waarde die het college erin ziet om voldoende vernieuwing te borgen in dit verfrissend en vernieuwend orgaan. Ik heb een opmerking hierover. In het amendement staat dat de periode maximaal een keer verlengd kan worden. Dat is een goed startpunt. Echter, als dat ertoe leidt dat de PCL in een keer vernieuwd moet worden, dan moet het mogelijk zijn daarop een uitzondering te maken. Als wij dat op deze manier vastleggen, dan kan ik het amendement positief adviseren.

D66 maakte de opmerking dat wij er kritisch op moeten blijven of de PCL het goede instrument is. U ziet de waarde van de PCL, maar vraagt om dit op gezette tijden tegen het licht te houden. Dit is zo'n moment. Wij benoemen de PCL in principe weer voor vier jaar. De intentie die u uitspreekt om kritisch te blijven op dit soort organen deel ik met u. Dat wij hierover een serieus gesprek voeren geeft aan dat wij goed kijken wat de waarde is en waarom wij daarvoor kiezen. Het debat dat wij in de commissie hebben gevoerd en vandaag vormt daarvoor een goede basis.

Een aantal van u heeft erop gewezen dat de zichtbaarheid van de PCL een aandachtspunt is. Dat is een van de adviezen en aandachtspunten die door de PCL zelf zijn erkend en herkend. Vanuit mijn rol zal ik daarvoor aandacht blijven vragen in het gesprek met de PCL, want ik herken dat dit belangrijk is en op die manier krijgt hun werk de waarde en zichtbaarheid die het verdient. Dat is een belangrijk streven.

Wat betreft het gebruik van de PCL door het college. Voor ieder advies geldt dat wij aangeven hoe wij dat beoordelen en meenemen in onze rol. Dat is op die manier geborgd en dat zullen wij blijven doen. De PCL is zelf steeds op zoek naar nieuwe vormen. Dat is een manier waarop zij bezig is om de zichtbaarheid te verbeteren en te zorgen dat het werk dat zij doet breed onder de aandacht komt.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag over de plek die u geeft aan de adviezen. Laatst heeft de PCL over de woningbouw gezegd dat de provincie moet opletten met de grote uitleglocaties. Dat is typisch een advies dat waardevol is om met elkaar over te spreken. Naar mijn mening is die discussie nog niet gevoerd en zouden wij lef tonen door dit advies, dat deels tegen ons eigen beleid ingaat, te bespreken.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dit is zeker een terecht punt. Het is belangrijk om over dit advies in gesprek te gaan. Ik heb begrepen dat er wordt gezocht naar een moment waarop een informatiesessie daarover kan plaatsvinden om dat een plek te geven.

De heer KARITAS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik sluit mij daarbij aan. Tegelijkertijd zou het fijn zijn dat er wordt aangegeven waarom bepaalde adviezen niet gevolgd worden. Een motivering kan ons meer inzicht geven en helpen bij het maken van keuzes. Dat zie ik graag terug.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een afwijkend geluid van wat wij zojuist gehoord hebben over de plek van de adviezen van de PCL. Gelet op wat wij de afgelopen jaren aan adviezen hebben gekregen, moeten wij ons daar niet al te veel bij voorstellen. Ik sluit mij eerder aan bij de SGP. Wij nemen de adviezen van PCL heel serieus, maar dat kan zo serieus zijn dat wij deze volledig naast ons neerleggen. Ik heb er geen behoefte aan om dan uit te moeten leggen waarom ik een advies naast mij neerleg.

De VOORZITTER: Als ik de inbreng van de heer Westerlaken karakteriseer gaan wij de tweede termijn in. Ik stel voor dat de heer Van Essen eerst zijn betoog afrondt.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De informatiesessie over woningbouw zal in oktober plaatsvinden. De PCL is een adviescommissie en een advies kun je naast je neerleggen. Voor het college is het goed om aan te geven waarom wij dat doen.

De VOORZITTER: Is er behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. Bij de besluitvorming komen wij terug op dit voorstel en amendement.

[Statenvoorstel rol en inzet van de provincie Utrecht in de Regionale Energiestrategieën \(RES\).](#)

De VOORZITTER: Vanuit de commissie is geoordeeld dat wij een klein debat gaan voeren over de rol en inzet van de provincie Utrecht in de Regionale Energiestrategieën (RES). Ik neem aan dat nageenog alle fracties het woord willen voeren, dus dat doen wij vanachter het kathedert. Ik geef het woord aan GroenLinks.

De heer BART (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! De afgelopen weken is er veel gesproken over het verleden van ons mooie land, want zo zitten mensen in elkaar. Wanneer wij een beeld vormen van de toekomst, zoals tijdens Prinsjesdag, dan blikken wij eerst terug om te kijken waar wij vandaan komen. Want als je niet weet waar je vandaan komt, hoe weet je dan in welke richting je moet gaan? Ik heb geschiedenis gestudeerd en hoorde vorige week een aantal mooie verwijzingen naar het verleden. Zelf zou ik Nederland typeren als een land van samenwerking, een land van vernieuwing en een land van durf. Alle drie de elementen zie ik terug in de Regionale Energiestrategieën en GroenLinks kan de RES daarom van harte ondersteunen.

Nederland heeft zich sinds de Tweede Wereldoorlog spectaculair ontwikkeld. Wij zijn een land met een van het hoogste bruto nationaal product per inwoner ter wereld en naast al die welvaart zijn wij een van de gelukkigste landen; wij staan op plek zes in het World Happiness Report. Die welvaart kent echter een keerzijde. Nederland heeft zich opgewerkt tot een land met de op drie na hoogste uitstoot van CO₂ per inwoner. Naast bovengemiddeld gelukkig zijn wij bovengemiddeld vervuilend. Dat zie je terug aan onze luchtkwaliteit.

Ik begon over ons verleden. Nederland is overal beroemd door het poldermodel, het gezamenlijk zoeken naar overeenkomsten, het gezamenlijk aanpakken van maatschappelijke vraagstukken en het zoeken naar win-winsituaties. Om een paar voorbeelden te geven: onze waterschappen waarvan de eerste al in de tiende eeuw bestond of onze reactie op de watersnoodrampen van 1916 en 1954. Nederland kwam eensgezind in actie. Door samen te werken werden kustplaatsen veiliger, werd land gewonnen in de Zuiderzee en creëren wij in Nederland welvaart en geluk voor de inwoners. Dit deden wij door samenwerking, durf en vernieuwing.

Datzelfde wordt opnieuw van ons gevraagd. De RES is een manier van samenwerken op een nieuw onderwerp en een manier om te zoeken naar de beste oplossing voor het grote maatschappelijke probleem van de klimaatcrisis. Nederland heeft de verantwoordelijkheid om als welvarend, zeer gelukkig

en vervuילend land deel te nemen in het vinden van een oplossing door samen te werken, durf te tonen en vernieuwing te omarmen; zoals wij dat altijd al gedaan hebben. Omdat dit een nieuw proces is, zullen sommige dingen al doende worden uitgevonden. Hoe zorgen wij ervoor dat er voldoende ambitie zit in deze RESsen? Waar liggen de kansen om andere klimaattafels, zoals mobiliteit, te koppelen aan deze RESsen?

Een ding benadrukt GroenLinks. Wij hopen dat de gedeputeerde de komende tijd scherp zal zijn op inwonersparticipatie in de verdere uitwerking van de drie Utrechtse RESsen. Hoe zorgen wij ervoor dat iedereen kan en mag meedoen en inwoners meeprofiteren van de opbrengsten uit de investeringen in duurzame energie? De provincie moet hierin de Utrechtse gemeenten ondersteunen. Wij hopen dat de toezegging uit de commissievergadering om de Staten hierover goed te informeren en hierop aan te dringen in de RESsen hier nogmaals uitgesproken kan worden. Juist hier kan de provincie werken als verbinder, zodat onze inwoners in elke RES de grote winnaar zijn; nog steeds gelukkig, nog steeds welvarend en misschien zelfs iets gelukkiger en daarnaast minder vervuילend, gezonder en met een lagere energierekening. Dan hebben wij over een jaar een aantal RESsen waarop wij trots kunnen zijn. Opnieuw een voorbeeld van Nederlandse innovatie, durf en samenwerking.

Mevrouw VAN ULZEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Vandaag voer ik het woord namens de VVD over de startnotitie van de RES in Utrecht. Vandaag voer ik voor het eerst het woord. Daarom gebruik ik dit moment graag om een persoonlijke noot toe te voegen, want een leuke traditie behoort zijn transitie. Gezien de spreektijd zal dit beknopt zijn.

Ik ben Fries, kom uit Zeist, ik ben joods, seculier, vrouw en jong van hart. Een joodse moeder uit Amsterdam en een heidense vader uit Twente; daarmee kun je heerlijk opgroeien in Friesland. Mijn officiële naam is Sosianne. Dat deed het niet zo goed in Friesland. Dit werd al snel Dop, omdat niemand het anders begreep. Waar de naam Dop vandaan komt is overigens een raadsel, dus dat hoeft u niet meer te vragen.

Mijn ouders zaten tot in hun haarvaten in de politiek in de tijd van Wiegel, later commissaris. Liever een raket in de tuin dan in de keuken. Gemeenteraad, Staten, gelijkwaardigheid, partij; alles. Zoveel politiek dat de kinderen er wel klaar mee waren. Tussen de rookwalmen en de bruin met oranje gordijnen werden de hele dag discussies gevoerd. Dat was niet zachtjes en niet vroeg klaar. Fierljeppen heb ik wel geprobeerd, maar dat lukte mij niet. Dus geen politiek voor mij, tot vorig jaar twee zaken mij over de streep trokken om mij toch verkiesbaar te stellen; het bloed kruipt kennelijk waar het niet gaan kan. Die twee zaken zijn de zorg over de klimaatdiscussie en de zorg over de steeds extremere stellingnames in de politiek. Mijn hoop is om met jullie met nuance, fatsoen en wat humor gezamenlijk verder te komen. Iedereen zit in deze zaal omdat hij of zij iets wil voor het algemeen belang van Utrecht en niet alleen voor in je eigen achtertuin. Laten wij dat doen. Dat geldt zeker voor de energietransitie.

De VVD zet zich graag en constructief in voor de uitwerking van het klimaatakkoord. De vraag is veel meer hoe doen wij dat en waar en hoe betrekken wij onze inwoners en alle andere 'stakeholders'? Dat is meer de vraag dan wat wij gaan doen, want wij gaan schone energie opwekken en misschien bezuinigen. Hoewel de vraag wat wij gaan doen een open vraag moet zijn. Dit is het moment waarop wij kaders vaststellen in goed jargon. Volgens mij bedoelen wij daarmee waar de provincie concreet over gaat, welke rol wij pakken en hoe wij dat helder opschrijven. Dat is geen makkelijke vraag, maar tot nu toe hebben wij feitelijk nog geen poging gewaagd om dat met elkaar scherp te stellen. Dat is moeilijk, maar moet wel lukken.

Wij hebben een gezamenlijke masterclass gevolgd op inhoud waaruit blijkt dat wij graag met PS op dit dossier resultaten willen bereiken. Een goed gesprek met het bestuur aan de voorkant hoort daarbij. Dit is nog niet geweest. Dat heeft ongetwijfeld goede redenen, maar laten wij dat als voorwaarde nemen om verder te komen en in te kunnen stemmen met de startnotities. Instemming met de startnotities is formeel niet nodig. Ons doel is echter niet om formaliteiten na te streven, maar om goede dingen te doen. Daarom dient de VVD een motie in naar aanleiding van de gevraagde instemming met de

RES'sen. Niet omdat wij tegen zijn, maar omdat wij mee willen. Het is belangrijk om met elkaar te weten dat wij ons nog niet vastleggen op zaken die wij niet overzien. Vandaar de vraag aan het college om de bevestiging dat instemming niet betekent dat PS vastzit aan de invulling van het proces en de energiemix op voorhand en de vraag om niet vooraf energiebronnen of procesgangen uit te sluiten. Wat niet kan, dat kan niet. Wat wel kan vinden wij graag samen uit. Dit geldt niet alleen tot 2025, maar voor de langere termijn.

Ik heb begrepen dat de toonzetting van de motie de verwarring kan veroorzaken dat de VVD afhankelijk van de beoordeling van de vragen niet per definitie tegen het voorgenomen besluit stemt. Het gesprek moet echter wel gevoerd worden met PS. Vanuit deze constructieve grondhouding vragen het FvD en de VVD samen om instemming met de motie. Wij vragen een startgesprek zoals aanbevolen door het ministerie van Binnenlandse Zaken, een duidelijk proces met de rollen van GS en PS, een integrale aanpak voor alle ruimtegebruikers, duidelijkheid hoe wij de inwoners en 'stakeholders' gaan betrekken, wat er gebeurt als men er niet uitkomt en zonder op voorhand van alles uit te sluiten. Dat is de strekking van de motie. Mijn vraag is of het college de motie positief kan adviseren.

Motie M59 (VVD, FvD): in gesprek met Staten en samenleving over RES.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019, ter bespreking van het Statenvoorstel Rol en inzet van de provincie Utrecht in de Regionale Energiestrategieën (RES);

constaterende:

- *dat de provincie Utrecht zich heeft gecommitteerd aan de doelen uit het klimaatakkoord van Parijs en dat het klimaatakkoord van het Rijk van kracht is en deze 2 RES-startnotities bedoeld zijn om te komen tot een goede energiemix voor de provincie Utrecht in dit kader;*
- *dat er met het oog op deze doelen in de toekomst een verbod komt op het gebruik van ko-len en andere fossiele grondstoffen als brandstof voor de opwekking van elektriciteit waarmee regelbaar constant vermogen verdwijnt uit de energiemix;*
- *dat de instemming van de Staten met de startnotities RES niet formeel nodig is om het proces te starten;*

overwegende:

- *dat het proces zoals beschreven in de handreiking1 "Positionering van Volksvertegenwoordigers in de Regionale Energie Strategie" van het ministerie van Binnenlandse zaken niet in onze provincie is gevolgd;*
- *dat wij constructief willen meedenken aan de invulling van de energiemix voor de kortere en de langere termijn en dat daarbij op voorhand niets uitgesloten wordt;*
- *dat voor onze fracties op dit moment niet helder is wat de gesprekskaders zijn waarmee wordt ingestemd als het gaat om de startnotities van U16 en Foodvalley;*

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

dat er alsnog een verkennend gesprek door GS met de Staten gevoerd kan worden, zodat we het RES-proces gezamenlijk oppakken met duidelijke kaders vanuit de provincie Utrecht, met aandacht voor:

- *op voorhand geen maatregelen uit te sluiten bij het formuleren van het energiebod voor na 2030 van de RES'sen waarbij de provincie betrokken is;*
- *een concreet proces te formuleren, waarin het verwerven van draagvlak onder stakeholders en bewoners een plaats krijgt (participatie) en waarin een handelingsperspectief beschreven is voor wanneer men er niet uitkomt;*
- *de rol van de provincie (GS en PS) in dit proces te concretiseren;*
- *de integraliteit van aanpak met alle andere ruimtevragers in onze provincie expliciet een plek te geven in dit proces, aansluitend op het proces voor de omgevingsvisie;*
- *dit uitgewerkte proces voor te leggen aan Provinciale Staten voordat onomkeerbare trechterstappen binnen de RES'sen zijn gezet.*

En gaat over tot de orde van de dag.

1 <https://www.lokale-democratie.nl/sites/default/files/2019-09/Handreiking%20ORES.pdf>

De VOORZITTER: Mijn complimenten met uw maidenspeech. Een kijkje in uw persoonlijk leven wordt zeer gewaardeerd.

De motie wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer BAUDUIN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik mag vandaag mijn maidenspeech houden op mijn verjaardag, dus het is dubbel feest voor mij. (Applaus) Misschien wordt de behandeling van deze startnotitie eveneens een feestje. Mijn fractie hecht er namelijk groot belang aan dat de RESsen voor de regio's FoodValley en de U16 op een doordachte, efficiënte en vooral niet te overhaaste manier vormgegeven wordt.

Op dit moment hebben wij nog een aantal vragen daarbij. De vraag over de rol die de provincie moet spelen in deze RESsen is voor ons nog steeds onbeantwoord. Die rol moet zo klein mogelijk worden, want dat is de meest democratische manier. Verder baart het ons zorgen dat wij bij de startnotities draagvlak denken te winnen door allerlei gesprekken te organiseren met belanghebbenden. Wat ons betreft is dat draagvlak een illusie, omdat in deze sessies louter belanghebbenden zitten die bij voorbaat het doel van 49% CO₂-reductie moeten onderschrijven. De burger die dit mag betalen en moet ondergaan zit niet in deze sessies, maar is op het werk.

Een derde vraag aan de gedeputeerde is of wij niet te overhaast aan het werk gaan. Ons elektriciteitsnetwerk heeft het zwaar te verduren met de volatiliteit die 'renewables' met zich meebrengen en zit momenteel aan een maximum capaciteit. Minister Wiebes gaf recent aan verrast te zijn dat TSO's en DSO's de alarmbel laten klinken. De haalbaarheid van het klimaatakkoord is al door de werkelijkheid ingehaald voordat het akkoord is aangenomen. Kunnen wij niet beter wachten voordat wij heel veel gesprekken en vergaderingen gaan organiseren voor iets wat technisch niet mogelijk is? De mega investeringen die nodig zijn om ons grid-klaar te maken ziet u onder andere op uw energierekening terug. Dat zijn namelijk de tarieven voor de distributie en transmissie voor energie. Iets waarover ik de gedeputeerde nooit hoor in alle discussies over energieprijzen. Moet het Rijk niet eerst een oplossing vinden voor deze verrassing van minister Wiebes? Ik denk overigens dat het FvD aan de zuinige kant is geweest met de inschatting van € 1.000.000.000.000 aan kosten voor het klimaatakkoord.

Het doel van de provincie Utrecht is om haar impact op het mondiale klimaat te verkleinen. Waarom wil de provincie dan energieneutraal zijn, want dit is niet de meest efficiënte manier. Wek de energie op waar dat het meest effectief is. De wereld is groter dan Utrecht alleen en in een geliberaliseerde Europese energiemarkt waarin energie verhandelbaar is, kun je de doelen op een andere manier behalen.

Voor het opwekken van elektriciteit wordt voor een 'decentraal, tenzij' aanpak gekozen, waarbij deze zich met name beperkt tot zonne-energie en windenergie. Dat zijn onbetrouwbare energiebronnen die 400 tot 750 keer meer landoppervlakte nodig hebben dan centrale opwekking. Dat is zonde van alle natuur en de enorme woningbouwopgave. Zonneweides en windturbines zijn een grote bedreiging voor de flora en fauna waarop wij zuinig moeten zijn in het dichtbevolkte Utrecht en passen esthetisch niet in het Utrechtse landschap. Wij moeten volgende generaties niet opzadelen met een niet-recyclebare berg afgedankte turbinebladen en zonnepanelen.

De gedeputeerde heeft in eerdere discussies vaak aangegeven dat de beperking van zon en wind als bewezen techniek een opdracht zou zijn vanuit het Rijk. Dat is niet helemaal waar, zie bladzijde 170 van het concept-klimaatakkoord, waarin wordt aangegeven dat er een CO₂-vrije regelbare productie nodig is, zoals kernenergie. Kernenergie is centraal, schoon en betrouwbaar. De gedeputeerde heeft in eerdere discussies opgemerkt dat kernenergie op dit moment niet aan de orde is. Daarin heeft hij gelijk. Energiebedrijven verdienen gouden bergen dankzij het huidige EU-beleid. Je moet gek zijn om te investeren in kernenergie. Daarom komt niemand naar het loket dat open gaat, tenzij deze vorm van energieopwekking weer politiek bespreekbaar wordt en er weer een vraag kan ontstaan naar kernenergie.

gie. De eerder aangehaalde innovatie en lef zijn hierop van toepassing en nodig. Ik voorzie een nieuwe Gouden Eeuw. Daarom ga ik naast de motie die wij samen met de VVD hebben ingediend een tweede motie indienen. Hierin vragen wij om een onderzoek te gaan doen naar de mogelijke rol van kernenergie in onze energiemix, waarbij de beoogde bijdrage in het behalen van de klimaatdoelen in beeld worden gebracht.

Motie M60 (FvD): onderzoek rol kernenergie in de energiemix

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op woensdag 25 september 2019;

constaterende:

- *dat de provincie Utrecht zich heeft gecommitteerd aan de doelen uit het klimaatakkoord van Parijs;*
- *dat er met het oog op deze doelen in de toekomst een verbod komt op het gebruik van ko-len als brandstof voor de opwekking van elektriciteit;*
- *dat de uitschakeling van kolencentrales betekent dat er regelbaar constant vermogen ver-dwijnt uit de energiemix;*
- *dat de provincie Utrecht met name inzet op lokale decentrale energieopwekking middels zonne-collectoren en windmolens;*
- *dat zonne- en windenergie geen constante energiebronnen zijn omdat deze afhankelijk zijn van weersomstandigheden;*

overwegende:

dat kernenergie een CO2-arme en constante energiebron is;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

om onderzoek te doen naar de mogelijke rol van kernenergie (niet noodzakelijkerwijs afkomstig uit de provincie Utrecht) in de Utrechtse energiemix waarbij voorwaarden en beoogde bijdragen in het behalen van de klimaatdoelen in beeld worden gebracht.

En gaat over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de be-raadslaging.

De heer BAUDUIN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Het FvD stelt zich constructief op om de CO₂-uitstoot te verkleinen. Wij zijn er immers van overtuigd dat klimaatoptimisten en klimaatdrammers evenveel van deze mooie planeet houden.

Als u een verjaardagscadeautje bent vergeten, dan maakt u mij blij door voor deze motie te stemmen.

De VOORZITTER: Mijn complimenten met uw maidenspeech. Het is fantastisch dat u ons allemaal hebt uitgenodigd op uw verjaardag.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Helaas is dit niet mijn maidenspeech over mijn af-komst. Ik kan wel vertellen dat ik een vader heb van VVD-huize en een moeder van SGP-huize. Dan krijg je schijnbaar een CDA'er.

Het CDA heeft altijd gepleit voor een actievere rol van de provincie bij het totstandkomen van de Re-gionale Energiestrategieën. Het CDA is blij met dit voorstel dat daarmee in lijn ligt. Dit is geen olifant in de porseleinen kast, want de gemeenten zijn onderling al behoorlijk ver op weg. Het is meer een fa-ciliterende rol waarbij de gemeenten de eerste verantwoordelijkheid hebben. Toch delen wij voor een groot deel de opmerking van de VVD en zijn wij benieuwd naar de reactie van Gedeputeerde Staten.

Daarnaast heeft het CDA een aantal vragen. Hoe verhoudt de Omgevingsvisie zich tot de RESsen? Niet dat wij druk zijn met windmolens en zonneweides en de grote opgave voor de woningbouw verg-eten. Daarnaast is voor het CDA het betrekken van inwoners bij deze RESsen cruciaal. Het valt ons op

dat de gemeenten onderling de inwoners op verschillende manieren betrekken. De een organiseert heel actief verschillende inwoners- en informatieavonden. Zij betrekken niet alleen belanghebbenden, de mensen die er geld aan verdienen, maar wel degelijk ook de inwoners. Dat is goed en belangrijk. Wij zien andere gemeenten die de participatie vormgeven door een onvindbare enquête op hun website. De rol van de provincie daarin is om te zorgen dat de betrokkenheid van de inwoners op een uniforme manier gebeurt. Wij horen graag de reactie van de gedeputeerde hierop.

Ten slotte is het CDA een groot pleitbezorger van een kansenkaart. Niet alle landschappen in onze provincie lenen zich voor energieopwekking. Deze kansenkaart is opgenomen in het coalitieakkoord en komt in 2019 of begin 2020 tot stand. Hoe verhoudt deze RES zich tot het totstandkomen van deze kansenkaart?

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Het zijn bijzondere tijden. Waar wij twintig jaar geleden nog droomden van een toekomst met schone energie, staan wij inmiddels aan de vooravond van de grote sprong voorwaarts. Wij gaan van het waarom en het wat naar het hoe van de energietransitie. D66 ziet kansen voor zon en wind en wij moeten met een frisse blik naar onze wereld kijken. Huizen dienen als energiecentrales, auto's als mobiele buurtaccu's en windmolens als windmolens. Het is tijd om door te pakken; tijd voor de toekomst.

De Regionale Energiestrategieën vormen een prachtige samenwerking om de energietransitie echt massa te geven in de komende jaren. Het voorstel de rol van de provincie naar de RESsen komt op D66 echter nog wat schuchter over. Als een zoektocht naar de juiste rol. Van ons mag die rol concreter worden. Wij doen hierbij een paar suggesties.

Wij geven GS mee om niet te schromen om aan te dringen hoger in te zetten dan is afgesproken. De ervaring leert dat projecten niet doorgaan en daarmee doelen niet bereikt worden. Overprogrammering kan dat voorkomen, maar zo ver is het nog niet. De ambitie van de provincie om 16% schone energie op te wekken in 2023 komt neer op 4,5 TWh. Met de ondergrens van 1 TWh bij de U16 in 2030, is D66 benieuwd naar onze rol als mocht blijken dat de optelsom van de RESsen ver van onze doelstelling verwijdert blijft. Hoe gaat GS hiermee om?

De energietransitie gaat over meer dan het opwekken van schone energie. Aandacht voor de opslag van energie, het distributienetwerk en kansen voor besparing zijn voor het hele systeem net zo belangrijk. Dat geldt in onze provincie waar een groot deel van de energie gebruikt wordt voor gebouwen en warmtetransitie. Wilt u die focus meenemen in de RESsen?

Energie gaat de komende jaren meer ruimte vragen in het landschap. Er zijn gemeenten, bedrijven en inwoners die hun bijdrage willen leveren, maar tegen muren oplopen. Vergunningen laten lang op zich wachten, energienetwerken zijn nog niet gereed om uit te voeren en er is een tekort aan technisch personeel om het vervolgens op te pakken. Wij vragen de gedeputeerde om initiatieven te ondersteunen en welwillend te zijn bij de ruimtelijke inpassing in balans met andere ruimtevragen, zoals wonen. Daarbij moedigen wij de gedeputeerde aan om een positieve en actiegerichte houding aan tafel mee te nemen en niet te verzanden in een eeuwigdurend wikken en wegen over hoe de provinciale omgevingsvisie integraal in alle situaties moet passen. Deze transitie vraagt om moeilijke en specifieke beslissingen en daarmee moedige en verantwoordelijke bestuurders.

In dit huis hebben wij vaak gesproken over draagvlak voor de transitie. D66 beschouwt draagvlak bij de energietransitie niet als strohalm om projecten te stoppen. Wat D66 betreft is het geen optie om niks te doen. Goed doen is wel een optie. Wij vragen GS daarom ervoor te zorgen dat de participatie door inwoners in de energieprojecten voldoende aandacht krijgt. Dat begint met het tijdig informeren van inwoners. Voor een verbouwing van een rotonde om de hoek wordt je drie keer geïnformeerd en D66 ziet voor de provincie een rol in het zorgen dat inwoners huis aan huis geïnformeerd worden over de voortgang van de transitie, de gevolgen die het heeft in de omgeving en de mogelijkheden om te participeren. Kan GS deze rol meenemen aan tafel bij de RESsen?

Wij dragen graag onze steen bij en denken graag het u mee over versnelling. Dat betekent dat wij zelf frequent geïnformeerd willen worden over de voortgang van de transitie in woorden, in cijfers en in

dadens, zodat wij de voortgang van onze eigen ambitie om in 2040 energieneutraal te zijn ieder kwartaal met u kunnen bespreken.

Wij gaan naar klimaatpolitiek met een grote 'p', de 'p' van project. Daarvoor is managementinformatie nodig, zodat wij kunnen zien waar de mogelijkheden voor regie vanuit de provincie zitten. Het woord regie wordt dan meer dan een vaag begrip. D66 wil maatwerk in regie. Wij gaan een motie indienen om de informatievoorziening die dat mogelijk moet maken alvast op gang te brengen. D66 ziet uit naar het energieplan voor de provincie Utrecht later dit jaar.

Motie M61 (D66): informatie voor 'regie op maat' in energietransitie

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering op 25 september 2019, voor de behandeling van het Statenvoorstel Rol en inzet van de provincie Utrecht in de Regionale Energiestrategieën;

constaterende dat:

- *de provincie Utrecht de ambitie heeft om energieneutraal te zijn in 2040, met een tussenstap van 16% schone energieopwekking in 2023;*
- *een groot deel van deze ambities uit de RESSen UI6, Amersfoort en Food Valley zal komen;*
- *de ambities van de RESSen niet noodzakelijkerwijs op die van de provincie aan hoeven te sluiten;*
- *de rol in het voorstel 'rol en inzet van de provincie Utrecht...' nog weinig concreet is omschreven;*
- *de provincie de ambitie heeft om zonodig 'regie te voeren' over de energietransitie;*

overwegende dat:

- *Gedeputeerde Staten nog zullen komen met een provinciaal energieplan;*
- *regie maatwerk is;*
- *voor het sturen op doelen en prioritering relevante informatie tijdig beschikbaar moet zijn;*
- *Provinciale Staten, gelet op de grote ambitie, de mogelijkheid moeten hebben om de voortgang van de energietransitie nauwlettend te volgen;*
- *de provincie een belangrijke verbindende en coördinerende rol kan hebben in de energietransitie;*

dragen Gedeputeerde Staten daarom op om:

- *een beknopte kwartaalrapportage / dashboard voor PS in te (laten) richten voor de energietransitie, onderverdeeld naar RES en naar gemeente;*
- *hierin op te nemen wat het totale energieverbruik is en wat daar nu al aan schone energie wordt opgewekt;*
- *afspraken en concrete projecten op te nemen die onderhanden zijn en aanvragen die zijn gedaan;*
- *een lijst toe te voegen van de stappen die doorlopen moeten worden om een en ander te realiseren. (denk aan vergunningen, participatietraject, aansluitpunt realiseren etc...);*
- *per project / afspraak aan te geven waar deze zich in het proces bevindt en sinds wanneer, met een inschatting voor de datum voor de mogelijke realisatie;*
- *te bezien in welke mate ook de transitie door bewoners en bedrijven zichtbaar te maken is (bijvoorbeeld voortgang van aantal zonnepanelen ten opzichte van potentieel te benutten daken);*
- *de rapportage per kwartaal te agenderen en mutaties te markeren, zodat met de juiste focus de rol en inzet van de provincie besproken kan worden met PS;*
- *met PS nader af te stemmen hoe deze rapportage zo goed mogelijk bijdraagt aan de informatiebehoefte die leeft.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de be-raadslaging.

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Mijn dochter stuurde mij vorige week de quote 'als diegene die geloven in klimaatverandering het verkeerd hebben, dan zijn wij met zijn allen bezig om onnodig een schonere wereld te creëren. Als degene die niet geloven in klimaatverandering het bij het verkeerde eind hebben, dan gaan wij dood.' Het is een leuke discussie die tussen de klimaatdrammers en klimaatontkenners.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Die cartoon ken ik. Het probleem daarbij is dat het veel geld kost. U moet aan de quote toevoegen dat als wij in klimaatverandering geloven dat veroorzaakt is door de mens, dat zoveel geld kost dat wij geen geld meer hebben voor de zorg, het onderwijs, veiligheid en ander essentiële zaken. Ik hoop dat u dat aan uw dochter overbrengt.

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik zal het aan haar doorgeven. Ik zeg daarbij dat ik het een leuke en interessante discussie vindt tussen klimaatdrammers en klimaatontkenners en ga daar graag over door.

Wij spreken vandaag over de RESsen. De PvdA is blij met de RESsen van FoodValley en de U16 en wij kunnen hier van harte mee instemmen. Wij horen en zeggen vaak dat energietransitie belangrijk is en dat wij de klimaatverandering moeten aanpakken. Daarvoor zijn stevige maatregelen nodig. Het is mooi dat de samenwerking tussen regionale overheden en maatschappelijke organisaties via deze RESsen georganiseerd wordt en wij aan de slag kunnen met concrete projecten.

Met het vaststellen van de RESsen zijn wij er nog niet. Met name het aanwijzen van plekken in onze provincie voor windmolens en zonnevelden zal nog wat voeten in de aarde hebben, maar wij juichen de samenwerking tussen de overheden en de andere 'stakeholders' toe. Wij hopen dat die samenwerking zich breed uitstrekt en dat alle partijen die de kans krijgen om mee te denken en te werken aan een duurzame toekomst van deze provincie die kans grijpen.

De heer DE HARDER (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De energietransitie is een enorme opgave en het zweet breekt mij regelmatig uit als ik daaraan denk. De energie vraagt ons allemaal om te veranderen. Wij zullen minder energie moeten gebruiken, gas gaat grotendeels als energiebron verdwijnen en grote hoeveelheden elektriciteit moeten duurzaam worden opgewekt. De energietransitie zal tevens ons landschap veranderen. Tegelijk twijfel ik geen moment over de noodzaak van de energietransitie. Als christen geloof ik dat wij de aarde in bruikleen hebben en daar goed voor moeten zorgen. Tegelijk doen wij op dit moment het tegenovergestelde. In hoog tempo wordt de aarde uitgeput. De vraag of deze aarde voor onze kinderen en kleinkinderen nog leefbaar is, kan ik zonder een grote verandering niet positief beantwoorden.

De fractie van de ChristenUnie is blij dat er twee startnotities voor de Regionale Energiestrategieën voorliggen. Dit is een eerste stap in een enorme opgave. Ook is onze fractie blij dat vanuit de betrokken gemeenten een positief geluid klinkt over de bijdrage van het college. Lang heeft de provincie zich afzijdig gehouden, maar het nieuwe college is nadrukkelijk aanwezig. Dat wordt gewaardeerd door de gemeenten en door onze fractie. Dat neemt niet weg dat wij zorgen hebben. Ten eerste denken wij aan een eerlijke verdeling van lasten en lusten. Zoals gezegd zal deze transitie gevolgen hebben voor ons landschap. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat burgers die daarvan de lasten ervaren kunnen profiteren van de baten. Wij waren blij om tijdens de commissiebehandeling van de gedeputeerde te horen dat hij dat onderschrijft en meeneemt als uitgangspunt in dit proces.

Ten tweede zien wij graag een meer actieve en ondersteunende rol van de provincie in de totstandkoming van de concepten en definitieve RESsen. Onze fractie is ervan overtuigd dat de provincie een groot verschil kan maken bij de ondersteuning van de regio's in de enorme opgaven, de actieve betrokkenheid van burgers, het delen van kennis tussen de RES-regio's en specifiek de kennis die nodig is voor het ontwikkelen van warmtestrategieën.

Op dit laatste punt zijn de verschillen tussen de startnotities groot. De startnotitie van de U16-regio onderkent eerst het belang van bovenlokale afstemming bij het ontwikkelen van een warmtestrategie en legt vervolgens het klimaat volledig bij de gemeenten. De startnotitie van de regio FoodValley

heeft een beduidend hogere ambitie. Zij streeft naar een overzicht van warmtevraag, beschikbare bronnen en infrastructuur. Vervolgens heeft zij de ambitie om die drie indicatoren aan elkaar te koppelen. Uit de startnotitie blijkt dat deze regio zich gesteund voelt door de provincie Gelderland. Onze buurprovincie bereid een aanbesteding voor om te komen tot een zogenoemde Regionale Structuur Warmte.

De warmtetransitie is essentieel voor het aardgasvrij maken van de bebouwde omgeving. De stap van de provincie Gelderland laat zien dat provinciale ondersteuning daarbij een instrument kan zijn om op een grotere schaal dan gemeenten hierin stappen te zetten. Als geboren en getogen Spakenburger houd ik van boter bij de vis. Daarom dien ik bij dezen de motie warmteondersteuning in.

Motie M62 (ChristenUnie): warm(t)e ondersteuning

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019, debatterend over de Regionale Energiestrategieën,;

constaterende dat;

- *alle gemeenten in RES-regio's volop bezig zijn met het opstellen van Regionale Energie Strategieën;*
- *twee van de drie RES-regio's in de provincie Utrecht reeds een startnotie aan Provinciale Staten van Utrecht hebben aangeboden;*
- *alle gemeenten in 2021 een warmtevisie moeten hebben;*
- *in de RES'en inzicht moet worden geboden in beschikbare warmtebronnen en de warmtevraag;*
- *er grote verschillen zijn op het gebied van de warmtetransitie tussen de twee startnotities die nu voorliggen;*

overwegende dat:

- *het huidige college ambitieuze doelstellingen heeft op het gebied van duurzame energie en de RES'en een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het bereiken van die doelstellingen;*
- *inzicht op regionaal niveau in warmteaanbod en -vraag en het ontwikkelen van warmtevisies een forse bijdrage kunnen leveren aan het realiseren van de nationale doelstellingen van het Klimaatakkoord;*
- *de deskundigheid bij gemeenten voor het in beeld brengen van warmteaanbod en vraag en het ontwikkelen van warmtevisies beperkt is;*
- *de regio U16 constateert dat, hoewel het primaat voor de warmteplannen bij de individuele gemeenten ligt, de keuzes die de gemeenten willen maken gevolgen hebben voor de regio als geheel;*
- *de regio U16 de verantwoordelijkheid voor de warmtevisies desalniettemin volledig bij de gemeenten laat;*
- *de regio Foodvalley met ondersteuning van de provincie Gelderland een ambitieuze doelstelling heeft geformuleerd voor een warmtestrategie in de startnotie;*

verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om:

gemeenten actief te ondersteunen bij het in beeld brengen van warmtevraag en -aanbod en warmtevisies door hiervoor ondersteuning en expertise beschikbaar te stellen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de raadsdeling.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De luchtkwaliteit is in Nederland sinds de industriële revolutie niet zo schoon geweest als vandaag de dag. Dat komt doordat wij een bepaald wel-

vaartsniveau hebben bereikt en wij daardoor geld hebben voor schonere lucht. Daar moeten wij zuinig op zijn.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Hoe denkt de heer Dercksen over de schone lucht en het welvaartsniveau van duizend jaar geleden?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Die was bijzonder beroerd. Wij hebben een goed functionerende economie gehad. Denk terug aan het filmpje van niet zo lang geleden dat een minister in India tegen Al Gore zei: "Komt u vooral terug als wij hier ook 50.000 tot 60.000 dollar per persoon verdienen." Zo liggen de verhoudingen in de wereld.

U ziet hier een grafiek van de globale energiestrategieën. Ondanks dat er jaarlijks € 300.000.000 in duurzame energie wordt gestoken, wordt er in de wereld niet genoeg duurzame energie opgewekt om de groei in het energiegebruik te kunnen bijbenen. Hoe gaat het in China? Chinese bedrijven bouwen 700 kolencentrales. China opent tot 2035 216 vliegvelden.

De heer BAUDUIN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik wil daaraan toevoegen dat China een stuk of twintig nieuwe kernreactoren gaat bouwen en bezig is met onderzoek naar thorium. Zij zijn verder dan wij in Europa.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat is juist. Er draait binnenkort in China zelfs een prototype van een thoriumcentrale.

Zij bouwen 216 vliegvelden tot 2035. Volgens de IATA gaat de luchtvaart verdubbelen. De wereld gaat zich niet veel aantrekken van de tickettax. India heeft 52 kolenmijnen geopend of gaat dat in de komende vijf jaar doen. In China is een spoorlijn aangelegd van 1.800 kilometer om kolen te transporteren. Dat kostte 30.000.000 dollar en er gaan 20.000.000 ton kolen per jaar overheen. Onze Noordzee is intussen verandert van natuurgebied in industrieterrein, net als Flevoland.

Wat is het resultaat van alle Nederlandse investeringen in duurzame energie? Wij hebben 1,7% wind-energie in 2018 en 0,6% zonne-energie in 2018 opgewekt. Dan te bedenken dat Nederland van het gas af moet.

De PVV zal tegen deze Regionale Energiestrategieën stemmen. Al is het alleen maar omdat wij weten dat alle inspraak het doekje voor het bloeden is gebleken in het verleden en dat zal nu niet anders zijn. Ik heb wel een vraag aan de gedeputeerde. Er moet 35 TWh aan energie worden opgeslagen op het land. Hebben wij enig idee hoeveel dat is? Als wij dat in biomassacentrales doen, dan staan er binnen een jaar geen bomen meer in Europa. Doen wij dat in zonnepanelen, dan moeten wij Duitsland, België en Luxemburg annexeren. Laat ik de vraag eenvoudig stellen: hoeveel windmolens hebben wij nodig in Nederland om 35 TWh op te wekken? Dan hebben wij misschien een beeld van hoe onzinnig het allemaal is.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Het is goed dat partijen aan de slag zijn gegaan met de RES-opgave. Hoe een en ander zich laat uitkristalliseren, dat zal de tijd leren. Er zijn nog veel open eindjes en partijen zijn nog op zoek hoe zij hun rol willen invullen. Het risico bestaat dat overheden het voor hun meest gunstige spoor kiezen en daarbij de algemene opgave uit het oog verliezen. Voor de provincie ligt hier een taak van faciliteren en stimuleren zodat er uiteindelijk een ambitieus eindbod ligt. De vinger aan de pols houden geniet daarbij onze voorkeur. Vandaar dat wij ook sympathiek staan ten opzichte van de motie van D66 die onzes inziens daarom vraagt.

Wij zijn benieuwd naar het concept dat volgend jaar terugkomt. Daarop vooruitlopend: wij zijn als provincie met de regio's gehouden om samen te komen tot Regionale Energiestrategieën en willen vanuit die positie wel enkele suggesties doen. Wij zien in de startnotitie van Foodvalley dat zij een hogere ambitie stelt dan het Rijk als minimum eist, namelijk 55% reductie in 2030. Kan GS zijn steun uitspreken om deze regio te helpen dat doel te halen en zal het de regio daartoe proactief toe blijven uitdagen in haar bod aan het Rijk?

Landelijk en in Europa wordt al gesproken over het opschroeven van de CO₂-reductiedoelen van 49% reductie in 2030 naar 55% reductie. Het is daarom eerder waarschijnlijk dan ondenkbaar dat de RESsen later alsnog de opdracht krijgen opgelegd van het kabinet om daaraan te voldoen. Om niet voor die verrassing te komen staan, vragen wij GS om met de RES U16 en RES Amersfoort in gesprek te gaan en haar ondersteuning aan te bieden, met als doel dat deze regio's in hun bod aan het Rijk eveneens 55% reductie als doel stellen. Is GS hiertoe bereid?

Wij vinden het jammer dat er slechts gekozen wordt voor grootschalige opwekking van bewezen technieken. Kleinere initiatieven en kansrijke innovatie lijkt daarom geen plaats te hebben in de RES, terwijl bijvoorbeeld aquathermie en riothermie wellicht ook een bijdrage zouden kunnen leveren aan de warmtetransitie. Tevens vinden wij het jammer dat er geen plek is voor energiebesparing. Wij snappen dat de opgave vanuit het Rijk richting de RESsen anders is en grotendeels gaat over grootschalige opwekking via bewezen technieken, maar de duurzaamste energie die er is, is de energie die wij niet verbruiken. Het is de eerste optie om aan te denken bij het energievraagstuk en het verbaast ons daarom dat enkel bij de startnotitie van de U16 hierover iets terug is te lezen. Kan GS toezeggen dat het een regisserende rol zal innemen om ideeën van de verschillende RESsen uit te wisselen en de regio's alle nodige steun te geven om dit ook daadwerkelijk een plek te geven in hun eindbod aan het Rijk?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De energietransitie is een van de belangrijkste onderwerpen van deze tijd. Alle inwoners in onze provincie krijgen ermee te maken. Dat is de reden dat de SP deze mensen in een vroeg stadium bij de plannen wil betrekken. De regio Amersfoort heeft de positie nog niet op orde. Daarom is het lastig om hiervoor een fiat te geven.

In beide RESsen kom ik de inwoners veel te weinig tegen; eigenlijk helemaal niet. Ik lees wel over brede 'stakeholdersconferenties', partners, ondernemingen, heel veel gemeenteraden, colleges, waterschappen en provincie. Hoe zit het met de participatie? De SP werkt altijd van onderaf en dat werkt heel goed. Het kan niet de bedoeling zijn dat de volksvertegenwoordigers de lijnen uitzetten en de burgers de consequenties opleggen. Wij zullen de betrokken burgers moeten meenemen in de plannen van de energietransitie. Immers, veel maatregelen zullen zij uit eigen zak moeten betalen. Bij u, over u, maar wel zonder u. De inwoners zijn niet dom en onnozel. Zij weten heel goed wat zij met hun eigen leefomgeving willen. Laat hen dan niet tekenen bij het kruisje. Het zal u niet verbazen dat wij van de gedeputeerde een keiharde toezegging willen dat deze participatie van de inwoners gegarandeerd is en wel zo snel mogelijk. Wanneer wij dit niet doen, dan is dit project gedoemd te mislukken. Daarom ga ik daarover een amendement indienen.

Amendement A16 (SP): rechtvaardige klimaatmaatregelen, energie van de inwoners

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019, ter bespreking van het Statenvoorstel 'Rol en inzet van de provincie Utrecht in de Regionale Energiestrategieën (RES)';

constaterende dat:

- in het Statenvoorstel alleen gesproken wordt over bestuurders en ondernemers en niets wordt vermeld over het betrekken van inwoners;
- ook het ministerie een handleiding heeft uitgegeven waarin geen rol is voor de inwoners;
- in het klimaatakkoord staat dat er van de hernieuwbare energie 50% ten goede moet komen van de burgers;

van mening dat:

- voor de energietransitie draagvlak van inwoners cruciaal is en deze daarom vroegtijdig moeten worden betrokken bij de plannen;
- inwoners in de gelegenheid moeten worden gesteld om hun eigen ideeën in te brengen om medezeggenschap te hebben in de energietransitie;

besluiten:

- het beslispunt in het Statenvoorstel:

"De startnotities van RES regio's Foodvalley en U16 vast te stellen en daarmee commitment uit te spreken om samen met gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners te komen tot een regionale invulling van (internationale) doelen en afspraken op het gebied van klimaat en energie."

te wijzigen in:

"De startnotities van RES regio's Foodvalley en U16 vast te stellen en daarmee commitment uit te spreken om samen met de inwoners van de regio's, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners te komen tot een regionale invulling van (internationale) doelen en afspraken op het gebied van klimaat en energie."

- de tekst in de inleiding " Rijk, Provincies, Gemeenten en Waterschappen..." te wijzigen in: "Betrokken bewoners, Rijk, Provincies, Gemeenten en Waterschappen streven gezamenlijk de doelstelling om te komen tot 49% van de CO2-reductie ten opzichte van 1990. Een goede samenwerking tussen deze verschillende partijen is cruciaal. Zij vullen elkaar aan op expertise, uitvoeringscapaciteit, kennis, (wettelijke) bevoegdheden en verantwoordelijkheden, om te komen tot goede plannen en eerlijke verdeling van kosten en baten, conform de bepaling in het klimaatakkoord."

De VOORZITTER: Het amendement wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Als ik de SP beluister, dan krijg ik de indruk dat participatie betekent dat er een soort integrale instelling moet zijn voor alle mensen met betrekking tot de energietransitie. Kunt u dat verduidelijken?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Mensen moeten uit eigen zak betalen voor allerlei zaken. Daarom moeten deze mensen meegenomen worden in de plannen. Dat moet niet alleen door ons gebeuren, maar in de betrokken gemeenten moet veel meer naar de mensen worden geluisterd. Ga ideeën halen bij de mensen. Dat wordt tot op heden niet gedaan. Mensen hebben echt wel een idee wat zij willen met hun eigen leefomgeving. Zij hebben ideeën over hoe energie te besparen, hoe dingen anders in te richten en hoe nieuwe energie te ontwikkelen. Laten wij niet vanaf onze hoge toren zeggen wat deze mensen moeten doen, maar wij moeten deze mensen meenemen.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat participatie voor u betekent dat wij op een goede manier de mensen meenemen naar de toekomst, maar dat wij zelf de verantwoordelijkheid hebben bij het nemen van de beslissingen over de energietransitie.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt.

Het tweede punt dat ons hoog zit, is dat er in de Tweede Kamer een wetsvoorstel aardwarmte in de maak is, dat ondernemingen die boren naar aardwarmte in de gelegenheid stelt voorraden gas en olie die zij tegenkomen mee te nemen en te exploiteren. Wij willen het onderzoek en het gebruik van aardwarmte en geothermie niet in de weg staan en zeker niet tegenwerken. Echter, een apart stuk voor de exploitatie van olie en gas vinden wij niet aan te bevelen. Dat past niet in deze energietransitie. Wij willen alles duurzamer en schoner. Daarbij past geen gas en olie. Bovendien druist dat in tegen alles waarmee wij de afgelopen jaren in het Groene Hart bezig zijn geweest. Niet wij alleen, ook de ChristenUnie en GroenLinks zijn bezig geweest met de kleine gasvelden die niet ontgonnen moeten worden. Dit zou een opstapje zijn waardoor de aardgasvelden toch ontgonnen worden. Ik wil graag de toezegging van de gedeputeerde dat hij alles in het werk stelt om in Den Haag te lobbyen dat dit stukje uit de aangepaste Mijnbouwwet wordt geschrapt. Het zoeken en winnen naar aardgas mag nooit een excuus zijn om kleinere olievelden te exploiteren.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De SGP is voor een duurzame energietransitie van fossiele bronnen naar hernieuwbare bronnen die bij voorkeur regionaal worden ingezet. Wij denken niet dat de mens de aarde wel even bij kan sturen door de thermostaat een paar

graden lager te zetten, want die processen zijn vele malen groter dan wij. Wij doen dat, omdat wij als mensen van onze Schepper de opdracht hebben gekregen de aarde doordacht te bouwen en te bewaren. In dat proces is de RES een goed middel om in beeld te brengen welke lokale mogelijkheden er zijn. Het valt op dat de RES van FoodValley daarbij goed laat zien en inzet op het in beeld brengen van het laadvermogen van de regio. De U16 legt zichzelf alvast een doel op en gaat dan kijken of het past. Die benadering is andersom dan die van FoodValley. Wat ons betreft is de benadering van FoodValley meer passend. In dat kader is het mooi om te zien dat iedereen plotseling naar FoodValley kijkt, omdat men daar een hogere ambitie heeft. Meestal horen wij andere geluiden over FoodValley.

De huidige werkwijze is wel overhaast. Daarbij verliezen wij de haalbaarheidsvragen en betaalbaarheidsvragen uit het oog en verklaart die bezorgde bewoner aan de koffietafel ons wellicht terecht voor gek.

De huidige werkwijze richt zich op het opwekken van duurzame energie door grootschalige zon- en windprojecten. Besparing telt hierin niet mee. Dat is wat de SGP betreft wat kortzichtig, want wat je bespaart hoeft je niet op te wekken. Dat is de schoonste energie die er is. Ook kleinschalige initiatieven tellen niet mee, terwijl wij het daar juist van moeten hebben. Wij moeten met elkaar een energietransitie door. Als je zelf blijft gebruiken en verbruiken op de traditionele wijze, dan is dit gedoemd te mislukken.

De eenzijdige focus op zon en wind is daarnaast bijzonder kortzichtig. Naast het ruimtelijke beslag, moeten wij de grondstoffenschaarste onder ogen zien waar in toenemende mate sprake van is. De circulaire economie is belangrijk. Wij gaan een tekort krijgen aan grondstoffen, omdat wij niet meer kunnen putten uit wat wij al geput hebben. Dit levert steeds grotere spanningen op, ook op wereldschaal. Contrair aan zuinig omgaan met grondstoffen leggen wij bij het volgen van de RESsen complete weilanden vol met zonnepanelen en windmolens, want dat zijn zogenaamd de enige bewezen technieken. Hierin worden massa's grondstoffen gestopt. Dat is een ramp als je naar de grondstoffenkringloop en de uitputting van deze aarde kijkt. Het zou mooi zijn als de gedeputeerde kan toezeggen in de RESsen in te brengen dat er vanuit de provincie alleen toestemming wordt gegeven voor circulaire energievoorzieningen en bouwmethoden en het toepassen voor een beperkte tijd. Dan kunnen de Staten sturen, want om met de woorden van GroenLinks-wethouder Brommersma uit De Bilt te spreken: "Windmolens en zonnepanelen zijn er immers slechts voor 15 jaar."

Een groot probleem is daarnaast de uitvoerbaarheid. Bij een transitie die iedereen mee moet kunnen maken kan de overheid slechts een keer haar krediet verspelen. Als wij zo doorgaan en ons suf staren op 2030 waarin wij 49% duurzaam moeten opwekken, is het onrealistisch en totaal onhaalbaar.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U sprak over een circulaire economie. Daarmee zegt u dat wij de windmolens en zonnepanelen niet gaan gebruiken, omdat dit niet circulair is. De wieken zijn namelijk niet recyclebaar, de wieken worden van staal gemaakt en de zonnepanelen zitten bomvol gif. Zegt u dat wij dit niet moeten doen?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Zolang wij geen circulaire zonnepanelen hebben, leggen wij misschien wel het asbest van de toekomst op onze vruchtbare weilanden. Het is simpelweg onmogelijk om in 2030 49% van de energiebehoefte uit zon en wind te halen. Als wij niet gaan besparen, dan gaan wij dit simpelweg nooit halen. Weet de gedeputeerde hoeveel windmolens en zonneparken daarvoor nodig zijn? Bovendien, alle bedrijven op de wereld die kabels maken, moeten alleen nog voor Nederland produceren als wij het net toekomstbestendig willen hebben in 2030. Dat kan simpelweg niet en daarvoor zijn wellicht veel handelsreizen nodig naar China.

Omdat het besluit vraagt in te stemmen met deze onrealistische doelen zullen wij tegen het voorstel stemmen. Echter, weet ons aan uw zijde om binnen een realistische planning tot een haalbaar, betaalbaar en toekomstbestendig hernieuwbaar energiesysteem te komen. Daaraan zullen wij meewerken. Een energiesysteem waarin niet de oligarch of de sjeik verdient aan onze energievoorziening, maar waar het duurzame werkgelegenheid oplevert voor onze inwoners en wij samen werken aan de schepingsopdracht om de aarde te bouwen en te bewaren.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus vindt het goed om met diverse bestuurslagen in de provincie samen te werken, omdat wij het samen moeten oplossen. De inwonersparticipatie is ver te zoeken in het voorstel. 50Plus gruwelt bij de huidige signalen dat steeds meer agrariërs hun wei en bouwlanden beschikbaar stellen voor zonneweiden en windmolens. Wij moeten ons realiseren dat daar waar 84.000 zonnepanelen komen, de ondergrond voor jaren niet meer te gebruiken is. Al haal je na 15 jaar de zonnepanelen weg, dan duurt het nog jaren voordat de grond weer te gebruiken is. Daarnaast zal de grond inklinken, zeker in de veenweidegebieden waar veel uitgestrekte weilanden zijn.

Wij zijn trots op onze mooie provincie, mede door de diversiteit aan natuur. Zonnevelden tasten de grond aan en windmolens meppen alles wat in de buurt komt de lucht uit; van vogel tot insect. Deze zijn allemaal onderdeel van een cyclus waar wij niet zonder kunnen. Het FvD zei zojuist al dat schone energie zonder vervuiling waarschijnlijk de oplossing is voor de toekomst. Dit is onuitputtelijk en schoon, zoals thorium. De uitspraak van de Raad van State inzake de Programma Aanpak Stikstof (PAS) zet ons weer met beide benen op de grond.

50Plus geeft de boodschap mee dat wij niet steeds moeten willen voldoen aan de behoefte. Alles wat wij bedenken gaat over het voldoen aan de behoefte; wij hebben meer nodig, dus moet er meer bedacht worden om daaraan te voldoen. Die behoefte moeten wij terugdringen. Daarop moeten wij ons richten, anders wordt alles een grote Rupsje Nooitgenoeg. Als wij dat niet gaan doen, dan zal de aarde eindigen als de planeet Pluto. U heeft vast in de krant gelezen dat de planeet Pluto ooit gelijkwaardig was aan de aarde. Door een snelle wisseling van warmte en kou kon de opgeslagen CO₂ niet meer verwerkt worden en dat was het einde van de planeet Pluto. Dat moeten wij niet willen. Als ik droom kom ik weleens op plaatsen waar ik nog nooit ben geweest. Misschien kom ik wel van Pluto.

De VOORZITTER: Mevrouw Bittich van DENK vraagt niet het woord. Wij zijn aan het eind gekomen van de eerste termijn van de Staten. Ik geef gedeputeerde Van Essen het woord voor de beantwoording.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank voor uw inbreng. Het is een uitdaging om al uw vragen te beantwoorden in de tijd van een kort debat, maar ik zal mijn best doen om beknopt en adequaat te antwoorden. Allereerst geef ik mijn complimenten aan mevrouw Van Ulzen en de heer Bauduin voor hun maidenspeech. U had allebei een zeer optimistische en daadkrachtige toon. U wilt zoeken naar hoe wij dat gaan doen en spreekt niet over luchtfitserij. Dat heeft mij zeer aangesproken. Dank daarvoor.

Bij het agendapunt over U Ned zei ik dat niet alles met mobiliteit te maken heeft wat binnen U Ned valt. Wij hebben een heel mobiliteitsprogramma waarin wij veel doen dat niet in U Ned zit. Zoiets geldt eveneens bij dit agendapunt over de Regionale Energiestrategieën. De RES is een uitwerking van het klimaatakkoord. Het is een onderdeel dat zich specifiek richt op de warmtetransitie en de groot-schalige opwekking van elektriciteit. Dat betekent dat er de komende jaren veel meer moet gebeuren in de energietransitie en dat het statenvoorstel slechts een element is in de bredere rol die de provincie kan spelen. Het is goed om dat te benadrukken.

Wij zijn bezig met een nieuw programmaplan op het gebied van de energietransitie en dat is veel breder dan waarover wij vandaag spreken. In mijn beantwoording zal ik daaraan refereren. Dat is niet flauw bedoeld, maar om te zorgen dat het gesprek over de andere aspecten de aandacht en de ruimte krijgt die het verdient. Wij hebben een informatiebijeenkomst gepland om daarover in gesprek te gaan. Het statenvoorstel komt vervolgens in de commissie en in de Staten. Dat deel ik graag vooraf met u.

Onze ambitie is dat de provincie via deze rol in de RES kan bijdragen aan de ambitie om de energietransitie te versnellen. Het statenvoorstel dat wij vandaag bespreken is een uitvloeisel van de opdracht die gemeenten, provincies en waterschappen krijgen van het Rijk om een rol te spelen in het vormen van de RES. Met dit statenvoorstel pakt de provincie die handschoen op. Een aantal van u heeft ge-

vraagd wat de rol is van de provincie in de RES en in de energietransitie als geheel. Kunnen wij niet meer doen dan waarover wij spreken? Kunnen wij geen informatievoorziening verschaffen naar inwoners over het besparen van energie? Kunnen wij een rol pakken in de warmtetransitie bij het verduurzamen van gebouwen? Kunnen wij geen rol pakken in mobiliteit? Er zijn veel onderwerpen die niet expliciet landen in de RES, maar waarin wij wel een rol kunnen pakken. Die komen terug in het energieprogramma waarover wij later dit jaar te spreken komen. Voor degene van u die bij de informatiesessie zijn geweest over de RES: mijn ervaring is dat de gemeenten enorm blij zijn dat de provincie die handschoen oppakt.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde zegt dat al deze aspecten later terugkomen in het energieplan. Dat roept de vraag op hoe u omgaat met de verhouding tussen het energieprogramma en de RES.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De opdracht van de RES is maar een deel van de energiestrategie. Het ene deel in de RES gaat over de grootschalige opwekking van zon en wind. Dat gaat puur over elektriciteit. Dat is echter niet alles. Een aantal van u heeft gezegd dat kleinschalig energieopwekking door zonnepanelen op het dak eveneens belangrijk is. Dat is enorm belangrijk en krijgt een plek in het energieplan dat wij uitwerken. Er zit geen plek in het bod dat de regio's aan het Rijk kunnen doen voor de RES. Dat hebben wij niet verzonnen, maar dat is de opdracht die wij van het Rijk krijgen. Ik zal terugkomen op een aantal andere aspecten.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben gevraagd of u dit kunt meenemen naar de tafels bij de RESsen. Ik zal de vraag andersom stellen. Als u bij de RESsen bent, brengt u daar dan te berde wat u aan het doen met het energieplan? Is er communicatie over en weer op dit gebied of komt u straks met een plan?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er is zeker communicatie. In oktober hebben wij een dag gepland om met gemeenten te praten over wat zij doen op het gebied van de energietransitie, hoe zij van elkaar kunnen leren en daaraan een bijdrage kunnen leveren. Ons energieplan met de gemeenten worden dan besproken. Daartussen zit zeker een relatie.

Mevrouw VAN ULZEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Begrijp ik het goed dat hetgeen uit het energieakkoord komt bovenop de vraag uit het klimaatakkoord aan de RESsen komt? Ik hoor u zeggen dat wij een RES hebben en dat daarnaast allemaal extra's in het energieakkoord komen te staan.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De grootschalige elektriciteitsopwekking op het land is een van de vele onderdelen die wij te doen hebben voor de energietransitie. Daarnaast gaat het over bedrijven, mobiliteit en gebouwen. Er zijn veel meer opgaven. De opdracht die de regio's van het Rijk hebben gekregen voor de grootschalige energieopwekking beperkt zich binnen de RESsen tot de grootschalige opwekking op het land.

Mevrouw VAN ULZEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Tellen wij dat wat uit het energieakkoord komt daarbij op voor het eindresultaat?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Nee. De RES is een van de sporen binnen het energieakkoord. Voor de RESsen hebben de regio's een opdracht gekregen. Met de startnotities pakken wij deze handschoen op. Dat gaat over grootschalige opwekking op het land en de warmtetransitieplannen. Er zijn gemeenten bezig met de andere onderdelen binnen de energietransitie, zoals energiebesparing bij bedrijven. Dat valt niet binnen de RES. De RES is een gedeelte van de hele energietransitie.

Ik hoop dat ik met mijn betoog de rest van de vragen voor kan zijn.

De VOORZITTER: Ik stel voor dat wij het betoog van de heer Van Essen afwachten en dan kunt u alsnog de gelegenheid nemen om een vraag te stellen.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De rol van de provincie in de energietransitie is een stuk breder dan in de RES. De gemeenten zijn blij dat de provincie de handschoen oppakt, omdat wij bijvoorbeeld kleine gemeenten kunnen helpen bij de kennisexpertise en wij kunnen een procesondersteunende rol spelen. De grootschalige opwekking van elektriciteit heeft een grote relatie met het ruimtelijk beleid. Vanuit die optiek is het heel handig en verstandig dat de provincie snel bij de gemeenten aan tafel zit. Bovendien spreekt dit een commitment uit en hebben wij de rol om gemeenten aan te spreken op hun verantwoordelijkheid om te zorgen dat alle gemeenten meedoen. Door alleen al aan tafel te zitten laten wij dat zien. Dat wordt door de gemeenten als dusdanig gewaardeerd.

Velen van u vragen aandacht voor de participatie en het betrekken van inwoners. Dat is een belangrijk onderdeel en ik kan u verzekeren dat dit bij alle gemeenten op het netvlies staat. Sterker nog, misschien nog meer dan bij ons. Laten wij eerlijk zijn: de inwoners staan als eerste op de stoep bij de wethouders en de raadsleden als er ontwikkelingen zijn die hen niet zinnen. Ik hoef de wethouders in de provincie het belang van participatie en inwonerbetrokkenheid niet duidelijk te maken. De manier waarop de participatie ingevuld kan worden, moeten wij gaandeweg met elkaar uitvinden. In de startnotities staat daarover het een en ander. Daar zijn wij nog lang niet klaar mee en daarin zal een fase-ringing plaatsvinden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij kennen het verhaal van participatie in de stad Utrecht. Ga eens praten met de mensen die probeerden in te spreken en hun mening kenbaar te maken, want het was allemaal geregisseerd en georganiseerd. Deze mensen mochten nog vanachter uit de zaal wat roepen als zij het woord kregen van de gemeente. Dit heeft geen enkele waarde gehad. Deze mensen zijn zwaar gefrustreerd in de manier waarop dat tot nu toe is gegaan. Dat geldt niet alleen in de stad Utrecht, maar ook voor Houten en Wijk bij Duurstede. Dat moet heel anders vormgegeven worden dan tot nu toe gedaan is. Bent u dat met mij eens? Gaat u dat bewaken?

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben geconstateerd dat er behoorlijke verschillen zitten tussen hoe bepaalde gemeenten de inwonersparticipatie organiseren. Ziet de gedeputeerde daarin een rol voor de provincie om te zorgen dat het enigszins uniform wordt?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De inwonersparticipatie en het betrekken van de inwoners is een proces waarin wij moeten leren. Er zijn voorbeelden waarbij dat goed is gegaan en voorbeelden waarbij dat minder goed is gegaan. Daarvan hebben wij te leren. Het is goed om te beseffen dat dit op verschillende niveaus plaatsvindt. Wij hebben straks een eerste bod: de RES 0.1. Dat ligt nog op een hoger abstractieniveau. Gemeenten vragen zich af of zij op dit abstracte niveau al met individuele inwoners moeten gaan praten of dat het pas opportuun wordt om het moment dat het over specifieke locaties gaat. In de aanpak van FoodValley zien wij dat zij eerst met organisaties gaan praten voordat zij met de gemeenten gaan praten.

De heer Boswijk vroeg of wij voor een uniforme aanpak moeten gaan. Ik waag dat te betwijfelen. De gemeente staat veel dichterbij inwoners, bedrijven, ondernemers en verenigingen dan wij. Wij moeten oppassen dat wij alle gemeenten gaan vertellen hoe zij de bewonersparticipatie moeten inrichten. Tegelijkertijd zie ik bij kleinere gemeenten dat zij hiermee worstelen. Wij kunnen gemeenten hierover adviseren, maar ik betwijfel of wij een uniforme aanpak moeten voorschrijven.

De VOORZITTER: Zijn de interruptie voldoende beantwoord?

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Uw laatste zin ging de goede richting op. Wij zien bijvoorbeeld dat een gemeente de participatie heeft ingericht door een enquête op de website te plaatsen, terwijl het een grote impact heeft op de leefomgeving. Is de gedeputeerde dan bereid om naar deze gemeente toe te gaan, hen erop te wijzen hoe een andere gemeente het heeft aangepakt en te vragen of deze gemeente het ook op die manier kan doen?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat lijkt mij een uitstekende aanpak. Ik kan mij voorstellen dat wij hierover afspraken maken in de omgevingsvisieverordening. Wij kunnen

bijvoorbeeld bepaalde voorwaarden stellen op dit gebied. In de verdere uitwerking van de RESsen is dit onderwerp cruciaal. Vanuit mijn verantwoordelijkheid en de provinciale verantwoordelijkheid binnen de RESsen zullen wij aandacht vragen voor de inwonersbetrokkenheid en participatie. Ik heb dit afgelopen week gedaan in de sessie met de U16. Dat wordt breed gedeeld en moeten wij concretiseren. Dat geldt voor alle regio's.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Stel dat de bewoners echt wat te zeggen hebben en de conclusie is dat zij iets niet willen. Wat gaat er dan gebeuren?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Participatie betekent niet dat je ernaar streeft dat iedereen het 100% met alles eens is. Participatie betekent dat je mensen op een zorgvuldige manier betreft bij het proces, dat je belangen afweegt en dat inwoners die schade ondervinden gecompenseerd worden. In die zin is het geen zwart-wit plaatje. Uw vraag is wat er gebeurt wanneer het totale bod te laag blijkt. Begin volgend jaar komen de conceptboden uit alle regio's. Vervolgens gaat het Rijk hiernaar kijken. Wij horen nog hoe het dat gaat doen. Het is verstandig om dat af te wachten voordat wij zeggen hoe wij daarop ingrijpen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat was geen antwoord op mijn vraag. Mijn vraag was: wat heeft participatie voor zin als een ruime meerderheid van de inwoners het plan onzin vindt en de overheid het toch doorduwt?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Als ik de heer Dercksen beluister, dan gaat hij ervan uit dat mensen ingegraven zitten in bepaalde standpunten. Als ik kijk naar de ervaringen in den lande, dan moeten wij de mensen op een goede manier betrekken door hen de kans te geven mee te profiteren. Er zijn voorbeelden in Zeeland en Nijmegen waar met draagvlak windenergie of zonnenvelden gerealiseerd zijn. Ik ben minder pessimistisch dan u, maar het belang van het betrekken van inwoners onderschrijf ik enorm.

Kortom, 'stakeholders' moeten zo snel mogelijk ingelicht worden. Daarin speelt de provincie een rol. De inwoners moeten ook ingelicht worden, maar daarin zit een belangrijke rol voor gemeenten en heeft de provincie een ondersteunende rol. Dat is zeker belangrijk en het is cruciaal dat wij dat goed uitwerken.

D66 en de ChristenUnie hebben aandacht gevraagd voor de warmtetransitieplannen. Dit is een belangrijk onderdeel van de energietransitie. U zegt dat dit meer prioriteit moet krijgen in de U16. U heeft hierover een motie ingediend. Ik sta positief tegenover deze motie. Ik zie dit vooral als een aanmoediging om hiervoor voldoende aandacht te vragen in ons energieplan. Voor een deel gaat het over warmtetransitieplannen en voor een deel moeten wij dit gewoon doen. Wij moeten ervoor zorgen dat de appartementencomplexen worden aangepakt. De provincie moet daarbij helpen. Dat doen wij nog op beperkte schaal. Mijn ambitie is dat wij daarin een grote rol pakken. Bij het energieplan komen wij hierover zeker te spreken. Met die interpretatie kan ik de motie positief adviseren.

De heer DE HARDER (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Daar ben ik blij mee, maar hoe krijgen de gemeenten die warmte bij de inwoners? Verwarmen zal nodig zijn en op een andere manier dan met gas. Uit de bijeenkomsten in de RES-regio's hoor ik dat gemeenten ermee worstelen hoe zij dit gaan doen, hoe zij dit bij elkaar brengen en welke kennis en kunde daarvoor nodig is. Kan de provincie daarbij helpen?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wat mij betreft kan de provincie daarbij zeker helpen. De warmtetransitie en hoe wij daarin onze rol pakken is een belangrijk onderdeel van het energieplan. Dat gaat over aquathermie, bodemwarmte, geothermie en eventueel via een elektrische route. Er zijn verschillende routes denkbaar. Dat is zeker voor kleine gemeenten haast niet te doen. Daarin kan de provincie een ondersteunende rol spelen. Die ambitie hebben wij.

Dan kom ik bij de motie van D66 over de informatievoorziening. U spreekt over managementinformatie. Ik heb hiervoor 25 jaar in het bedrijfsleven gewerkt, dus die aanpak spreekt mij zeer aan. In uw motie staan veel dingen die wij zeker moeten doen. Mijn twijfel zit echter in de timing. Wij spreken vandaag over de RES en wat in de motie staat gaat over de hele energietransitie. Ik stel voor dat u de motie aanhoudt om mij de tijd en de ruimte te geven om de informatievoorziening voor inwoners en bedrijven en het monitoren van de voortgang verder uit te werken in het energieplan. Bij het bespreken van het energieplan kunnen wij hier dan op terugkomen. In aanvulling daarop, als er relevante voortgang te melden is over de RESsen, zal ik u daarover bijpraten in commissies en u geïnformeerd houden.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Wij willen die informatie graag hebben. Kunt u toezeggen om in aanloop naar het energieplan met ons in gesprek te gaan over hoe die informatie eruit zou kunnen zien en hoe wij kunnen komen tot een beknopte rapportage, zodat wij een zinvol gesprek kunnen voeren over de energietransitie?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben een informatiesessie gepland over het nieuwe energieplan. Wat mij betreft kan dit een onderdeel zijn van die sessie om onze ideeën hierover te delen. In de motie spreekt u over een kwartaalrapportage. Daar word ik zenuwachtig van, want ik ben van het doen. Ik wil ervoor waken dat het team alleen maar bezig is met rapportages maken. Ik geloof niet dat dat uw intentie is.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Er moeten gepaste termijnen zijn om daarover met elkaar te kunnen spreken.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Op een gegeven moment ging het over de technieken waaruit wij kunnen kiezen. Het Rijk schrijft voor dat grootschalige elektriciteitsopwekking op het land gaat over grootschalig zonnepanelen en grootschalig wind. Daarvan kunnen wij van alles vinden, maar dat is de opdracht die wij hebben gekregen. Een aantal partijen zegt dat wij veel meer kunnen doen, zoals energie besparen of naar bodemwarmte en aquathermie. Dat klopt. Daarvoor is ruimte, maar dat is niet specifiek voor de grootschalige elektriciteitsopwekking. Dat is dan voor de andere onderdelen van de energietransitie.

De heer BAUDUIN (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb niet gezien dat het Rijk het beperkt tot alleen zonnepanelen en wind. In het klimaatakkoord wordt kernenergie ook als een optie genoemd.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt voor de hele breedte en de lange termijn, maar die beperking zit in de opdracht aan de regio's voor de RESsen voor het bod grootschalige elektriciteitsopwekking.

Mevrouw VAN ULZEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Als ik het goed begrijp is dit alleen voor de korte termijn. De lange termijn wordt expliciet niet uitgesloten.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dat klopt. Het doel van de RESsen is om een bod op tafel te leggen voor de grootschalige elektriciteitsopwekking plus de warmtetransitie tot 2030. U heeft gelijk dat de wereld niet stil staat en dat die ontwikkeling doorgaat. Mensen spreken over zonnepanelen op gevels. Anders mensen spreken over thorium, waarvan de eerste proefreactor in 2020 in China in werking gaat. Wellicht dat wij daar iets mee kunnen over enkele decennia. Dat zijn zaken waarop wij niet vooruit kunnen lopen.

De VOORZITTER: Is het helder dat wij spreken over een korte en een lange termijn en hoe de opdrachten over die termijnen zijn verdeeld?

Mevrouw VAN ULZEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat is helder, maar de grotere vraag daarachter is of wij niet bij voorbaat iets uitsluiten. Ik hoor veel inhoud, terwijl het besluit vraagt om in te

stemmen met een startnotitie waar veel in staat. Wat staat er vaststaat moet bijvoorbeeld landen in de Omgevingsvisie en wat staat niet vast? Waar gaan wij mee instemmen?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! In de hele energietransitie zijn alle technieken mogelijk, behalve op het onderdeel grootschalige opwekking op land. Daarvoor hebben wij een specifieke opdracht gekregen van het Rijk en staan de technieken vast in de opdracht tot 2030.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij spreken over 35 TWh. Is er niemand in alle provincies, gemeenten en regio's die zich heeft afgevraagd hoe wij dit gaan halen? Als je dat leest bel je toch als eerste de minister om te vragen of hij een typefout heeft gemaakt. Hebben wij enig idee wat de impact is van 35 TWh?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dit gaat niet alleen over windmolens, maar ook over grootschalige zon op daken, zoals dakoppervlakten van agrariërs en het gaat over zonnepanelen. Als wij dit enkel met windenergie zouden doen, dan zou je voor Nederland ongeveer op 4.000 windmolens uitkomen. Dat lijkt mij echter niet waarschijnlijk. De opgave en de keuze die voorligt aan de RES-regio's is om dit met een mix aan technieken op te wekken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Stel dat wij een windmolen hebben van 3 MW. Houten heeft 2 MWh per windmolen en een effectiviteit op land van 33%. Dat is in de twintig. Dan hebben wij per molen 1.000 MWh. 35 TWh, is 35.000.000.000 kWh. Dan hebben wij 24 uur en 1.000 kWh, dan kom ik uit op 1.500.000 windmolens. Ik heb dit eerder uitgerekend voor de ambitie van de provincie voor zonnepanelen. Dan kom ik uit op Nederland, België, Luxemburg en een stuk van Duitsland. Wat zijn wij aan het doen?

De VOORZITTER: Mijnheer Dercksen u maakt een punt met uw vraag. Wij moeten de verleiding weerstaan om zelf de berekeningen over te doen. Uw punt is helder.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dit is waar het over gaat. Voor het opwekken van 35 TWh zijn 1.500.000 windmolens nodig volgens mijn berekening.

De VOORZITTER: Het punt van de heer Dercksen is helder en ik geef de gedeputeerde het woord om hierop als laatste te reageren.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Volgens mij gaat het over 35 TWh aan opgewekte energie. Dit is een technische vraag die in de commissie gesteld had moeten worden zodat wij hier voor deze vergadering over hadden kunnen spreken. Buiten deze vergadering kunnen wij deze som prima nog een keer met elkaar maken. Ik beroep mij op het nationaal programma RES. Ik vertrouw erop dat men de sommen goed gemaakt heeft, maar laten wij dit controleren.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik zie dit als een toezegging om uit te rekenen hoeveel oppervlakte wij nodig hebben voor zonnepanelen en windmolens in Nederland om deze energie op te wekken.

De VOORZITTER: De gedeputeerde heeft toegezegd dat hij samen met u deze rekensom gaat maken.

De heer BAUDUIN (FvD): Mijnheer de voorzitter! De vraag van mevrouw Van Ulzen is belangrijk voor onze motie. Er is wat onduidelijkheid ontstaan, want de RESsen gaan verder dan 2030. Kunt u bevestigen dat voor de lange termijn geen andere technieken worden uitgesloten dan alleen zon en wind?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Voor de lange termijn worden nog geen technieken uitgesloten.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Vorige week hebben ecologen een telling gepubliceerd waaruit bleek dat er 38 windmolens in de Noordoostpolder 1.000 vogels per jaar naar beneden slaan. Hoe gaat de gedeputeerde voorkomen dat al die molens die de vogels naar beneden slaan de komende 15 jaar in de provincie Utrecht geplaatst worden? Ik ken de gedeputeerde als een groot voorvechter van de ecologie.

De VOORZITTER: Dit lijkt mij een tweede termijn. Kunt u uw vraag daarvoor bewaren? Anders komt de heer Van Essen niet aan het einde van de beantwoording in de eerste termijn.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zal deze vraag gelijk meenemen, want dan is hij beantwoord. Voor zonnevelden en windmolens geldt dat er natuurtoetsen gedaan moeten worden. Er moet gekeken worden wat de impact is op natuur, landschap en andere zaken. Daarin hoort deze vraag thuis. Het is een specifieke vraag waarvan ik mij afvraag of wij het gesprek op dat detailniveau op dit moment moeten voeren.

Een aantal van u heeft vragen gesteld over de relatie tussen de Regionale Energiestrategieën en de provinciale Omgevingsvisie. Gaan wij in de RESsen dingen voorschrijven die wij in de provinciale Omgevingsvisie moeten overnemen? De timing is eerder andersom. Aan het eind van dit jaar hebben wij een ontwerpconceptomgevingsvisie en het ontwerp 0.1 van de RESsen staat op de planning voor juni 2020. In de Omgevingsvisie stellen wij de kaders.

Een aantal van u sprak over zoeklocaties. Dat lijkt mij een prima manier. In het gesprek over de Omgevingsvisie komen wij daarover te spreken. Binnen die kaders is het aan de regio's gezamenlijk om dat verder in te kleuren. Daarna zouden wij dat over kunnen nemen in ons ruimtelijk beleid, maar wel in die volgorde. De komende maanden staan wij aan de lat om de Omgevingsvisie verder vorm te geven. In dat proces moet het plaatsvinden.

D66 zegt dat wij voor overprogrammering moeten gaan. U geeft aan dat FoodValley daar al mee bezig is. Ik vind het een goed idee. Het idee van programmering is nieuw. Voor de woningmarkt kun je daaraan denken in het kader van de Omgevingsvisie. Het is niet ondenkbaar dat je voor de energietransitie een dergelijke aanpak gaat volgen. Overprogrammeren lijkt mij zeker het overwegen waard. Laten wij dat bespreken bij het uitwerken van de Omgevingsvisie.

De PvdD vraagt of wij de doelstelling van 55% reductie kunnen ondersteunen. FoodValley heeft dit doel opgesteld in lijn met de provincie Gelderland. Als de gemeenten met elkaar die ambitie tonen, dan zal het misplaatst zijn als wij dat niet ondersteunen. Ja, het lijkt mij goed dat wij die steun daaraan geven.

U vraagt of wij met de andere regio's in gesprek gaan. Ik weet dat de U16 een soort gevoeligheidsanalyse wil voor het doel voor 2030 in relatie met het langetermijndoel. Daar wordt breder gekeken dan alleen naar de 29%. Uw oproep is om dit met de regio Amersfoort te bespreken. Dat lijkt mij een goed voorstel.

De SGP vraagt om het volledig circulair te maken. Als wij dat voor deze activiteit als eis stellen, moeten wij dat dan niet voor de hele economie doen? Waarom zouden wij de lat hierbij zoveel hoger moeten leggen dan voor andere economische activiteiten? Bij zonnepanelen is er een verplichting voor fabrikanten om deze aan het eind van de levensduur weer terug te nemen. Op zich zit daarvoor een aantal waarborgen in de huidige wetgeving.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik heb deze vraag gesteld, omdat wij in Nederland hebben afgesproken dat wij in 2030 voor 50% circulair werken en in 2050 100%. Het lijkt mij dat de RES erop voorgesorteerd moet zijn dat de vrijkomende materialen hergebruikt kunnen worden. Dat is nog niet het geval. Daarom vraag ik om de ambitie voor circulaire materialen hierin op te nemen. Daarmee kun je innovatie een klap geven en circulariteit versnellen.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het is heel goed om naar win-situaties te zoeken. U focust op windmolens en zonnepanelen, maar het gaat ook over gebouwen.

Hierin kunnen wij renovatieslagen maken om voldoende leefcomfort te geven en aan de energie-eisen van morgen te laten voldoen. Het is logisch om circulariteit daarin mee te nemen. Ik ben het met u eens dat wij naar een combinatie moeten zoeken. Ik ben bereid om dit te noemen in het energieplan. Om echter als eis te stellen dat alle energieopwekking 100% circulair moet gaan een stap te ver. Dat is niet in verhouding met de eisen die wij in andere sectoren stellen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Er wordt opnieuw naar het energieplan verwezen, maar wij spreken over een RES. Het is belangrijk om deze strategie daarin te verwechten. Ik vraag de gedeputeerde specifiek om hierin een ambitie uit te spreken voor de circulariteit. Het gebruik van maagdelijke materialen, die veel gebruikt worden in windmolens en zonnepanelen, willen wij in 2030 met de helft teruggedrongen hebben. Deze ontwikkeling staat daar haaks op.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag mij af of ik de laatste stelling kan onderschrijven. Het is goed om het gesprek te voeren over het onderwerp circulariteit bij de warmtetransitie en energieopwekking. Binnen de RES gaat het voor een groot deel over de ruimtelijke inpassing, terwijl dit soort eisen meer gesteld wordt bij de aanbesteding van een project. De vraag is wat de goede volgorde der dingen is. Ik deel de opvatting dat wij in de energietransitie goed naar circulariteit moeten kijken.

Dan kom ik bij de moties en amendementen. Het FvD en de VVD hebben een motie ingediend die een aantal dingen vraagt. De manier waarop mevrouw Van Ulzen de motie in haar betoog duidde was helder, maar er zit licht tussen haar woorden en wat er op papier staat. Als eerste vraagt u om een extra proces voor te leggen aan de Staten voordat er onomkeerbare stappen in de RESsen zijn gezet. De RESsen werken toe naar een conceptbod dat op 1 juni bij het Rijk moet liggen. Dat moet daarvoor nog door raden en Staten. In de tijd is het niet handig om daarin een extra stap in te bouwen en dit is geen goed signaal naar de gemeenten. Uw intentie om een gesprek te voeren met het bestuur over de manier waarop wij de energietransitie gaan aanpakken en de rol van de provincie daarin kan ik overnemen. Dit is een van de onderwerpen bij het gesprek over het nieuwe energieplan. Dat gaat over de rol die de provincie pakt in de energietransitie en welke instrumenten wij daarvoor inzetten. Hopelijk komt dat voldoende tegemoet aan uw wens op dat vlak. Ik begrijp de motie, maar het lijkt mij niet verstandig om de RESsen daarmee te belasten.

Wij hebben gesproken over het uitsluiten van maatregelen. Dat doen wij niet, behalve waar minister Wiebes ons met een bepaalde opdracht op pad heeft gestuurd. Het participatiebelang is helder. Daarvoor vragen wij aandacht en gaan wij samen met de gemeenten invulling aan geven. Die elementen van uw motie zijn via toezeggingen voldoende afgedaan.

Dan kom ik bij de motie van het FvD over een onderzoek naar kernenergie. Ik vraag mij af of wij het beperkte team dat wij hebben op het gebied van de energietransitie hieraan moeten besteden. Daarnaast vraag ik mij af of dit een provinciale verantwoordelijkheid is. Het lijkt mij logisch dat het Rijk een dergelijk onderzoek uitvoert, omdat het een rijksverantwoordelijkheid is om te beslissen waar kernenergie een plek kan krijgen. Ik ontraad deze motie.

De heer BAUDUIN (FvD): Mijnheer de voorzitter! U zei dat er op de lange termijn geen technieken worden uitgesloten. Ik neem aan dat u kernenergie dus ook niet uitsluit. Wij weten hoe lang een traject kan duren voordat er een kernreactor staat. Aangezien wij op de lange termijn niks uitsluiten, lijkt het mij slim om alvast te beginnen met dit bespreekbaar te maken.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog geen gemeente gehoord die in de RES graag het gesprek voert over het plaatsen van een kerncentrale in de gemeente. Ik weet niet of u doelt op een locatieonderzoek voor een kerncentrale in onze provincie.

De VOORZITTER: Ik vraag uw aandacht, omdat wij behoorlijk veel tijd besteden aan een klein debat. Met een aantal zware agendapunten te gaan doe ik de oproep om de tijd in acht te nemen en bij de hoofdlijnen van het debat te blijven. De heer Van Essen gaat zijn beantwoording afronden.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik adviseer de motie negatief, omdat ik daarin geen provinciale verantwoordelijkheid zie.

Bij de motie van D66 is het mijn advies om deze aan te houden. De motie van de ChristenUnie over de warmtetransitie kan ik positief adviseren. Dit kan een plek krijgen in het energieplan.

De SP heeft een amendement ingediend over participatie, waarin u onderstreept om inwoners bij het proces te betrekken. Wel met dien verstande dat daar een belangrijke rol ligt voor de gemeenten. Het is goed dat wij gemeenten daarop aanspreken, maar ik waak ervoor dat wij hierin op de plek van de gemeente gaan zitten.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat is precies wat wij willen. Wat is uw advies over dit amendement?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Met deze interpretatie is mijn advies positief.

Dan kom ik bij de motie van de SP over aardwarmte waarin u zegt dat u geen gaswinning wilt in de provincie Utrecht. Wij willen ook geen nieuwe gas- of oliewinning. Dat standpunt is bekend bij het Rijk. Het boren naar aardwarmte moet veilig en verantwoord gebeuren. Bij een aardwarmteboring kan wat gas of olie naar boven komen. Dat is niet het doel van de boring en niet de intentie om dat te winnen, maar uit veiligheidsoverwegingen is het niet verstandig om dit te laten ontsnappen. Daarover gaat het wetsvoorstel. De lobby waartoe u oproept kan de veiligheid van de boringen in de weg staan. Daarom moet ik deze motie helaas negatief adviseren. Wel met de kanttekening dat de provincie niks voelt voor de aardolie- en aardgaswinning in onze provincie.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben informatie dat de kleinere bedrijven en het bedrijf waarmee wij in Woerden te maken hebben juist proberen om naar aardwarmte te zoeken op plekken waar gas in de bodem zit, zodat zij dit kunnen exploiteren. Zij draaien het om. Dat moeten wij voorkomen.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ben het eens met mevrouw Poppe. Als dat de insteek is van een aardwarmteproject, dan is dat onwenselijk. Op basis van de informatie die ik heb is het aanpassen van de Mijnbouwwet niet de route daartoe, omdat dit raakt aan de veiligheid van aardwarmtewinning. Het is een technische motie. Is het niet verstandig om dit om te zetten in schriftelijke vragen zodat wij op basis daarvan een meer onderbouwd debat kunnen voeren?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Daar gaan wij over nadenken.

De VOORZITTER: Aan de orde is de tweede termijn. Mijn voorstel is om dat vanachter uw tafel te doen.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb nog geen antwoord gekregen op mijn vraag over hoe de kanskaart zoals verwoord in het coalitieakkoord zich verhoudt tot de totstandkoming van de RESsen.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Ik bedank de heer Van Essen voor zijn toezeggingen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het is belangrijk om een goede beeldvorming te hebben in dit debat over waaraan de Nederlanders behoefte hebben. De berekening van de gedeputeerde over 4.000 windmolens is schrikbarend onjuist. Wij spreken over aanmerkelijk veel meer molens. Er zijn onderzoeken bekend waaruit blijkt dat 38 molens in de Noordoostpolder 1.000 vogels per jaar uit de lucht slaan. Stel dat wij het over 4.000 molens hebben, dan slaan deze 4.000.000 vogels per jaar uit de lucht. Ik ken u als een voorstander van een ferm ecologisch beleid met lagere snelheden op provinciale wegen ter voorkoming van aanrijdingen met een reeën. Hoe gaat u dit voorkomen?

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! De motie over de aardgas- en oliewinning ga ik indienen. Wij hebben duidelijk andere informatie dan de gedeputeerde en wij moeten dit voorkomen.

Motie M63 (SP): oude versus nieuwe energie

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019, ter bespreking van het Statenvoorstel Rol en inzet van de provincie Utrecht in de Regionale Energiestrategieën (RES);

constaterende dat:

- *er momenteel een voorstel bij de Tweede Kamer ligt om een aparte wet te maken voor warmte-winning, geheten "Wijziging van de Mijnbouwwet (aanpassing van het vergunnings-stelsel voor opsporen en winnen van aardwarmte)";*
- *het hierdoor mogelijk wordt dat er een vergunning wordt afgegeven voor het aanleggen van een aardwarmtepunt en hierbij (tevens) de aanwezige olie en het aanwezige gas wordt gewonnen;*

overwegende dat:

- *de RES gericht is op verduurzaming van de energieopwekking en -winning;*
- *gas en olie daar niet meer in passen;*

spreken uit:

dat in de RES U16 geen ruimte is voor gas- en oliewinning en dat de hoeveelheid vrijkomend(e) gas/olie zoveel mogelijk moet worden beperkt bij winning van aardwarmte;

verzoeken het college:

er bij de regering en de Tweede Kamer op aan te dringen de op handen zijnde wet op dit onderdeel aan te passen in lijn met de bovenstaande uitspraak van de Staten.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik sluit mij aan bij de opmerking van de heer Van den Dikkenberg. 4.000 windmolens van 1.000 kWh leveren uiteindelijk 0,4 TWh op. Het voorstel spreekt van TWh, dus wij rekenen in dezelfde grootheden. Met 35 TWh te gaan en 4.000 windmolens blijft er een grote opgave over.

Mevrouw VAN ULZEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Als ik de gedeputeerde goed beluisterd heb, dan handhaven wij de motie exclusief het laatste gedachtestreepje waarin staat dat wij een uitgewerkt proces aan de Provinciale Staten voorgelegd willen zien. Wij denken daarmee de positieve advisering van de gedeputeerde goed begrepen te hebben voor deze motie.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik begin bij de motie van de VVD en het FvD. Een aantal andere delen van het dictum gebeuren sowieso. U vraagt daarnaast om een stuk aanvullende informatie. Als wij dat kunnen interpreteren als dat wij het laten landen in het nieuwe energieplan, dan zou mij dat helpen. Wij moeten voorkomen dat wij ambtelijk belast worden met vier opdrachten tegelijk. Dat is mijn vraag aan u.

Mevrouw VAN ULZEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het antwoord op uw vraag zit in het eerste gedachtestreepje, want wij willen in gesprek met GS en PS over deze zaken. Ik heb nog geen strak beeld bij het energieplan en ik vermoed dat ik daarin niet de enige ben. Wij willen in gesprek en waar dat landt zien wij dan wel.

De VOORZITTER: Ik stel voor dat u hierover overlegt tijdens een schorsing.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het CDA heeft een vraag gesteld over de kansenkaart. De kansenkaart is onderdeel van de POVI. Daarmee is het kaderstellend voor de RES-sen.

De discussie over het aantal molens moet u laten rusten. Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen elektriciteitsopwekking en de totale energievraag. Laten wij dat op een ander moment bespreken, want het is meer een technische vraag. Ik begrijp het beeldvormend belang om daarvan een eenduidig beeld te hebben.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De Staten stellen een regionale energiestrategie vast waarin een uitspraak gedaan wordt dat in de U16 1 TWh duurzaam opgewekt gaat worden met zon en wind. Om daarin enige realiteit te hebben is het nodig om dat in aantallen uitgedrukt te hebben. Als de simpele rekensom niet klopt, dan hebben wij geen enkel idee wat de ruimtelijke impact is van de uitspraak die wij vaststellen. Hoe kunnen wij daar zo makkelijk mee omgaan?

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De informatie die ik deel komt uit een gerenomeerde bron. De getallen die uit uw snelle hoofdrekensommetje komen herken ik niet. Dit zijn de cijfers die worden gebruikt bij de Omgevingsvisie en die bij de informatiesessie zijn gedeeld. Het is een grote opgave, maar de cijfers die uit het rekensommetje van de heer Dercksen kwamen herken ik niet.

Mevrouw BROERE (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het is belangrijk dat wij tijd nemen om gezamenlijk te gaan zitten en dit te berekenen. Wij gaan iets vaststellen waarvan wij geen idee hebben waarover wij het hebben. Ga ervoor zitten en ga het uitrekenen. Als de heer Dercksen ongelijk heeft is het ook goed, maar de juiste cijfers moeten helder zijn.

De VOORZITTER: Dit punt is voldoende besproken.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Daarvoor hebben wij een informatiesessie gehad waarin dit aan de orde is geweest.

Ik heb mijn reactie gegeven op het amendement van de SP. Als u het amendement handhaaft, dan moet ik dit negatief adviseren om de reden die ik gegeven heb. Ik zie het belang van het punt dat u wilt maken, maar de veiligheid van aardwarmtewinning is cruciaal.

De aangepaste motie van de VVD en het FvD gaan wij in de schorsing bekijken.

De VOORZITTER: Ik stel vast dat wij aan het eind gekomen zijn van de beraadslaging over agenda-punt 12.

[Statenvoorstel Jaarrekening 2017.](#)

De VOORZITTER: Aan de orde is het statenvoorstel Jaarrekening 2017. Dit is een uniek debat vanwege de vertraging die de jaarrekening heeft opgelopen en de verbondenheid met allerlei ingewikkelde vraagstukken en dossiers die de jaarrekening kenmerken. Het is belangrijk om vast te stellen dat inmiddels een nieuwe Provinciale Staten is aangetreden. Ik roep u op om dit debat vooral te gebruiken om elkaar te zeggen en te vertellen wat u van de zaken vindt, met inachtnaam van het feit dat veel verantwoordelijken niet meer in deze zaal aanwezig zijn. Ik zal u allen de ruimte bieden om dat te doen. Teruggrijpend op het verloop van de eerste agendapunten van deze vergadering, stel ik vast dat u dit debat puntig moet voeren om elkaar de gelegenheid te geven om alle informatie uit te wisselen. Probeer u niet teveel uit te wijden en als u het eens bent met een ander daarbij aan te sluiten. Dan kunnen wij met elkaar een goed debat voeren, omdat dit debat terecht met veel belangstelling zal worden bekeken. Wij moeten dat op een goede en te volgen manier doen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mag ik daar iets over zeggen? Ik begrijp dat hier nieuwe mensen zitten, maar het is voor ieders eigen verantwoordelijkheid om een oordeel te vellen

over de jaarrekening. Deze mensen zijn politiek verantwoordelijk voor wat er gebeurd is. Het is niet aan de voorzitter of wij daaraan wel of geen consequenties verbinden.

De VOORZITTER: Heeft u mij dat horen zeggen?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U zegt heel nadrukkelijk dat hier andere mensen zitten.

De VOORZITTER: Ik formuleerde dat heel zorgvuldig door te zeggen dat velen die in die tijd verantwoordelijkheid droegen en informatie zouden kunnen verstrekken die dienstig is aan deze vergadering niet in deze zaal zijn. Ik heb niks over het afleggen van verantwoording gezegd.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wat was het doel van de voorzitter om dit aan te kaarten? Iedereen weet dat er nieuwe statenleden zitten. Hier gaat een suggestie vanuit die de voorzitter niet past. Ik ben niet van plan om iemand persoonlijk verantwoordelijk te stellen, maar het past u niet.

De VOORZITTER: Mijnheer Dercksen, u gaat veel te ver met de interpretatie van wat ik gezegd heb. Ik roep u op om met elkaar in debat te gaan, daar alles te zeggen wat gezegd moet worden en elkaar daarvoor de gelegenheid bieden. Onder die conditie gaan wij het debat voeren. Wij doen dat in de volgorde die bij P&C-cyclus gerelateerde stukken gebruikelijk is. Wij beginnen met de grootste niet-coalitiepartij het woord te geven en daarna gaan wij de rij af in grootte. Ik geef het woord aan de heer De Brey van de VVD.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dit is een belangrijk debat, al is er al veel gezegd over de jaarrekening van 2017 in vele andere debatten en hebben wij hierover een uitgebreide commissievergadering gehad waarbij de accountant aanwezig was. Ik hecht eraan nogmaals dank te zeggen aan de ambtelijke organisatie. Zij heeft veel over zich heen gekregen en er is keihard gewerkt. Wat normaal gesproken een proces van drie maanden is, is het hier bijna twee jaar geworden. Er bleven maar vragen komen. Die vragen kwamen niet alleen van ons, maar ook uit de samenleving naar aanleiding van krantenartikelen. Het is een flinke inspanning geweest. Dank daarvoor. Dit debat zal nadrukkelijk over de Uithoflijn gaan, maar het gaat wel over de jaarrekening. Uiteindelijk waren de financiën in 2017 op orde.

Over de Uithoflijn is veel gezegd en zijn veel onderzoeken uitgevoerd, onder andere door Integis en de accountant. De accountant concludeert dat er geen fraude is gepleegd. Daar hecht ik aan, want uiteindelijk hebben wij een flinke financiële klap opgelopen van tientallen miljoenen euro's, maar het is wel rechtmatig besteed.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De accountant heeft vraagtekens gezet bij de rechtmatigheid, omdat deze niet kan worden aangetoond. Over fraude hebben wij gesproken. Dit heb ik niet in mijn bijdrage opgenomen en ik begrijp niet waarom u hierover begint. De accountant heeft gezegd dat zij dat niet uitsluit, maar ook niet heeft vastgesteld. Als er in deze casus sprake zou zijn van fraude, dan moet je de boeken van BAM onderzoeken en niet de jaarrekening van de provincie vaststellen. Laten wij het woord fraude laten voor wat het is en hier niet over spreken. Dat lijkt mij verstandiger, want anders worden wij nijdig op elkaar.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het is een lijvig rapport dat ons € 1.500.000 heeft gekost. Er is geconstateerd dat de reorganisatie tot stilstand is gekomen en dat er flink gesleuteld moet worden aan de menskracht en de 'governance'. Er komt een redresplan. Wat heeft de gedeputeerde van ons nodig om de jaarrekening 2019 goed en snel vastgesteld te krijgen?

Mijnheer Bauduin, gefeliciteerd met uw verjaardag. Teruglezend in alle stukken heb ik nog een extra verrassing voor u, want als wij zover komen dat wij deze jaarrekening goedkeuren bakt mevrouw Poppe een taart voor ons allemaal.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik zou een taart bakken als er niks aan de hand was, maar 11% overschrijding op een project vind ik niet 'niks aan de hand'.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Laten wij niet gaan steggelen over toezeggingen. Wat ik wilde zeggen, is dat ik hoop dat wij vandaag tot een slotakkoord komen voor deze jaarrekening en dat wij een tramlijn hebben die heel snel gaat rijden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat de heer De Brey zo snel mogelijk weg wil, maar er is veel gebeurd onder de verantwoording van de VVD-gedeputeerde. In het interview bij RTV Utrecht en in de Staten heeft hij bij herhaling gezegd dat de bonnetjes in de la liggen en wij deze alleen nog maar hoeven op te sturen naar de accountant, want alles is onderbouwd. De conclusie is echter dat het niet onderbouwd is. Wilt u daarop reflecteren? Als ik dan een vervolgvraag mag stellen: bijna de volledige oppositie heeft tijdens het debat in februari gevraagd om de rechtmatigheid vast te stellen voordat wij de vaststellingsovereenkomst tekenen en de rekeningen betalen. De VVD was daar tegen. Ik hoor graag van deze VVD-vertegenwoordiger hoe hij daarnaar kijkt, omdat € 12.200.000 niet gedekt is.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat ben ik niet met u eens. U zegt dat er geen bonnetjes waren, maar die zijn er wel. Aan het begin van de vergadering hebben wij allerlei stukken openbaar verklaard. Weliswaar zijn bedragen en bepaalde risico's zwart gelakt. De accountant heeft nadrukkelijk gezegd: "Volgens de kunst der accountants kan ik niet zeggen of het goed of fout was, maar als mens begrijp ik het wel."

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Mijn tweede vraag was waarom de VVD tijdens de vergadering van februari niet heeft gezegd om eerst de rechtmatigheid vast te stellen. Wie betaalt die bepaalt en als je geld weg is dan krijg je het niet meer terug. Het is de verantwoordelijkheid van de coalitiepartijen van toen dat wij € 12.200.000 niet onderbouwd weten.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Die € 12.200.000 is wel onderbouwd in de stukken die bij de jaarrekening zitten. Deze heeft u kunnen lezen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik spreek met iemand uit een ander universum. Dit heeft totaal geen zin.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik ben het eens met de heer Dercksen. Hoe wil de heer De Brey omschrijven wat een onzekerheid is, zoals dat uiteindelijk door de accountant is aangegeven? Dit is zeker niet de manier waarop het normaal verantwoord moet worden. Is dat correct?

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Onzekerheid over wat normaal is; laten wij niet voor Tien voor Taal gaan. De accountant heeft duidelijk gezegd dat zij niet kan zeggen of het goed of fout was volgens de accountantsregels. In de vergadering van februari zaten wij in een lopend project waarvan wij wisten dat er risico's zijn. Mijn fractie en een aantal andere fracties hebben een positieve afweging gemaakt. Wij weten wat de risico's zijn. De heer Dercksen schetst het beeld dat totaal niks was en de heer Straat een Tikkie heeft gekregen van BAM en € 12.200.000 heeft overgemaakt. Dat is niet waar. Er werd gebouwd, wij wisten dat er risico's waren en dat er vertraging was. Dan kun je ervoor kiezen om over elke vertraging en meerkosten te onderhandelen, waardoor je veel onderhandeld en er ondertussen niet gebouwd wordt. De politieke keuze die mijn fractie heeft gemaakt is om dit uit te onderhandelen. De BAM had het als een vele malen groter bedrag begroot en is onderhandeld tot dit bedrag. Daarop is een politieke tik gegeven. Dit is zeker niet zonder enige onderbouwing gebeurd.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Dat is niet de vraag. De vraag is of u er destijds vanuit ging dat het op de juiste manier verantwoord kon worden en met het juiste mandaat. Ik snap dat je uiteindelijk een risico kunt nemen. Er is echter een onzekerheid in de verantwoording ontstaan, omdat het niet op de juiste manier verantwoord is.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik ging ervan uit dat wij een ambtelijke organisatie hadden die op een goede manier haar administratie voerde. Het is gebleken dat dit niet het geval is geweest. De heer Straat heeft daarvoor destijds maatregelen genomen en de heer Strijk gaat daarmee verder. Wij zijn bezig met het werken aan een organisatie die veel beter 'in control' is. Al in de jaarrekening 2016 heeft de accountant opmerkingen geplaatst dat er veel verbetering was op dat gebied. Ik ga er wel vanuit dat wat wij krijgen van GS klopt.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik hoor dat de VVD uiteindelijk de schuld geeft aan de ambtenaren en dat moeten wij in dit huis niet doen. De heer Straat was hiervoor verantwoordelijk. Hij heeft destijds aangegeven dat het allemaal in orde was. Het is echter gebleken dat de € 12.200.000 niet op een juiste manier verantwoord kan worden. Kan de VVD aangeven dat dit destijds de verkeerde voorstelling van zaken was?

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dit gaat over het woord 'juist'. De accountant kan niet zeggen of het goed of fout was, maar als mens begrijpt ze precies wat er is gebeurd. Laten wij daarnaar kijken. U kunt in de stukken zien wat er is gebeurd. Van dat geld zijn bielzen, rails en lonen van mensen betaald. Je kunt vaststellen dat je te dure bielzen of rails hebt gekocht, maar wij weten dat er voor € 12.200.000 spullen zijn aangeschaft. Het klopt dat dit niet goed geadmistreerd is. Dat is de conclusie en wij zijn met zijn allen bezig om die administratie te verbeteren.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Als je het niet goed administreert kun je niet weten of je die spullen gekocht hebt en in welke hoeveelheid, want dat staat niet op de bonnetjes.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat is te makkelijk.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U zegt nog iets makkelijk, namelijk dat de heer Straat geen Tikkie heeft gekregen. Dat is het probleem, want dat is wel zo. Er werd niks vastgelegd en onderbouwd. In achterkamertjes is € 16.400.000 op directieniveau afgetikt, terwijl de BAM in het excel-bestand een typefout had gemaakt en er € 14.400.000 is overgemaakt. Dat is precies het bedrag dat de heer Straat hier presenteerde. Dat kan niet onderbouwd worden. Dat komt wellicht doordat u het dossier niet gedetailleerd genoeg kent of niet geïnformeerd bent, maar luister wat wij straks te vertellen hebben. Het probleem is dat de heer Straat rekeningen betaald heeft waarvan hij niet wist wat het was of niet kon controleren, omdat het niet was vastgelegd.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! In de tijd dat dit dossier speelde zat ik met mijn arm in een mitella en kon ik niks behalve stukken lezen. Ik zeg dit tegen de heer Dercksen, want aan het begin van deze vergadering hebben wij het besluit genomen over de openbaring van een aantal bijlagen. De bedragen daarin zijn weggelakt, maar de stijlpasten zijn nog leesbaar. Daarbij zitten notities van de BAM en interne notities. U verwijt mij iets wat u uzelf moet aanrekenen.

De VOORZITTER: Dank u wel. Ik geef het woord aan de fractie van GroenLinks.

Mevrouw GROEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dit is mijn maidenspeech, dus jullie mogen mij niet interrumpen. Verder heb ik besloten mijn levensverhaal te laten voor wat het is en verwijs slechts naar mijn naam. In dat verband werd er net een opmerking gemaakt over de kleur van deze eeuw. Als ik zie waar wij staan, voorzie ik een groene eeuw; dat past mij wel.

Vandaag is het 25 september 2019. Aan de orde is de verantwoording van het bestuur over het jaar 2017. Dat is op zijn minst intrigerend, omdat ik toen nog geen idee had dat ik hier zou staan in de Staten. Meer nog vind ik het pijnlijk dat de provinciale organisatie de zaken zo niet op orde had. "Al het oude was eens nieuw en al het nieuwe zal eens oud zijn. Het alleroudste is het heden, want er is nooit iets anders geweest dan het heden. Nooit heeft iemand in het verleden geleefd en in de toekomst leeft ook niemand." Dit is een citaat uit 'De ontdekking van de hemel'. Het heden is een dossier dat qua omvang inmiddels vergelijkbaar is met het boek waaruit ik zojuist citeerde.

"Al het oude was eens nieuw en al het nieuwe zal eens oud zijn.": aldus 'De ontdekking van de hemel.' Alles wat er inmiddels ligt was al bekend toen ik werd verkozen in maart. Tegelijkertijd is er in het afgelopen half jaar nog veel gerepareerd aan de jaarstukken die wij vandaag bespreken. "Nooit heeft iemand in het verleden geleefd en in de toekomst leeft ook niemand.": aldus 'De ontdekking van de hemel.' Wij zullen het vandaag moeten doen met dat wat het geworden is.

Op de jaarrekening staat uiteindelijk het stempel van goedkeuring van de accountant. Uiteindelijk, met twee duidelijke kanttekeningen. De eerste kanttekening gaat over de overgebleven onzekere posten. Het is duidelijk dat die kanttekening een op een samenhangt met de tweede kanttekening, namelijk dat er grote tekortkomingen zijn gesignaleerd in de processen en de administratie van onze organisatie.

Voordat de accountant haar controle kon doen, was het nodig dat de hele provinciale administratie werd uitgekamd. Er bleek heel veel niet duidelijk te zijn en niet helemaal volgens de regels te gaan. Ik gok dat ongeveer elke post op de jaarrekening wel door iemand bij EY is bekeken. De overgebleven ontbrekende posten zijn die waarvan het kruimelspoor naar wat het precies inhoudt niet te traceren is. Zeker is dat de provincie een verplichting is aangegaan en dat er op die verplichting iets is geleverd. Wij zullen het nooit weten of dat het waard was.

Het totaalbedrag blijft binnen de goedkeuringstoleranties. Dat betekent zoveel als binnen de marge blijven die Provinciale Staten heeft gezegd te accepteren. De eerste kanttekening over de onzekere posten is daarmee volgens de accountant geen belemmering om akkoord te gaan met het resultaat.

"Het alleroudste is het heden, want er is nooit iets anders geweest dan het heden.": aldus 'De ontdekking van de hemel.' In de aanloop naar vandaag zijn er vele vragen gesteld. Voor GroenLinks staat er nog maar een vraag open: hoe heeft het zo uit de hand kunnen lopen? Hoe kan het zijn dat wij honderden aanbevelingen op een stapel moesten vegen om weer een goed te sturen organisatie te krijgen? Achteraf zijn zaken vaak verbazingwekkend helder. Een van de kernproblemen was echter dat het niet duidelijk te krijgen was. Van een aantal zaken zullen wij het nooit weten. Het voelt nogal wrang om te zeggen dat het goed is, omdat het binnen de foutmarge blijft. Het werd pas goed nadat alles binnenstebuiten was gekeerd. Hoe kunnen wij erop vertrouwen dat dit in de toekomst anders zal gaan?

"Het alleroudste is het heden, want er is nooit iets anders geweest dan het heden.": aldus 'De ontdekking van de hemel.' Bij de onderhandelingen voor het college heeft GroenLinks gekozen voor een meer open manier van samenwerken met de andere partijen in de Staten en met de omgeving, met de nadruk op kwaliteit en de inhoudelijke onderbouwing van de voorgenomen uitgaven. Het college heeft een gedetailleerd voorstel opgenomen in het statenvoorstel om de tekortkomingen op te lossen. Aan de Staten is een plan van aanpak voor de noodzakelijke organisatieverbetering gepresenteerd. De aanbevelingen uit alle rapporten van de afgelopen jaren die over dit onderwerp zijn opgesteld zijn daarin meegenomen. Er zijn maatregelen om de kwaliteit van de administratie en processen te verbeteren en om de controle te verbeteren. Daaraan is een tijdlijn gekoppeld en het college informeert ons elk kwartaal over de voortgang. De uitvoering is inmiddels begonnen. Niet geheel onbelangrijk: de accountant heeft aangegeven dat zij van mening is dat dit plan aansluit op haar aanbevelingen.

Integer bestuur en een betrouwbare organisatie die kwaliteit levert is nooit afhankelijk van een enkele factor. Het is een wisselwerking die vraagt om de verantwoordelijkheid van alle partijen die daarin een rol spelen. De situatie die hier de afgelopen jaren gegroeid is en de problemen die dat heeft opgeleverd is onacceptabel. Dit college heeft zich voorgenomen om een andere koers te gaan varen wat organisatiecultuur en werkwijze betreft. Er is letterlijk een andere wind gaan waaien. GroenLinks ziet een gedegen plan om de zaken op orde te krijgen en de wil van het college om ons daarin mee te nemen. Dat maakt dat wij het college het vertrouwen willen geven hiermee aan de slag te gaan. Of ons vertrouwen terecht is zullen wij gaan merken. Wel ervaren wij dat de cultuurverandering waarop dit college inzet voelbaar is. Ik hoop dat dit geldt voor iedereen in dit huis. Ik wil aan het college meegeven dat naar de mening van GroenLinks het medewerkerstevredenheidsonderzoek een belangrijke graadmeter is van een gezonde organisatie. Graag zien wij dat u ons op de hoogte houdt van de resultaten.

Wij leven in het verleden, noch in de toekomst. Ik vertrouw erop dat het heden de verandering inzet die wij willen.

De VOORZITTER: Mijn complimenten met uw maidenspeech.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! Voor ons ligt ter goedkeuring de jaarrekening 2017 van de provincie Utrecht. Een jaarrekening die ruim een jaar te laat is en meer dan genoeg heeft gekost: ruim € 1.500.000 aan accountantskosten, een Integis-rapport naar vermeende corruptie en niet te vergeten de tijd die alle ambtenaren hierin hebben gestoken om alle informatie te verstrekken en aanpassingen door te voeren die de accountant verplichtte. Ik sluit mij aan bij de heer De Brey om de ambtelijke organisatie zeer hartelijk te danken voor alle inspanning die zij moest verrichten.

De Staten is de opdrachtgever van de accountant. Het is aan de Staten om deze jaarrekening goed te keuren waarvan de begroting aanzienlijk gewijzigd is op aanwijzingen van de accountant. Daarmee wordt het voor ons zeer lastig om verantwoording af te leggen aan de hand van de jaarrekening, want de jaarrekening draait erom wat wij gedaan hebben, wat dat gekost heeft en wat wij bereikt hebben. Wat ons betreft is 2017 te lang geleden om vandaag nog wat over te zeggen, want 2018 is al afgelopen en 2019 nadert al zijn einde.

De vraag blijft hangen wat de onregelmatigheden waren bij het project Uithoflijn. Hierover is een klokkenluidersmelding gedaan wat het hele proces van rapporten in gang heeft gezet. Uiteindelijk bleef in de jaarrekening een bedrag van € 12.200.000 boven de markt hangen, waarvan de accountant niet kon vaststellen of het rechtmatig en doelmatig besteed was, noch dat het onrechtmatig besteed was. Wat onze fractie betreft is er geen overtuigend bewijs dat er serieuze onregelmatigheden zijn gebeurd. Misschien was dit er wel en kunnen wij er nog tien onderzoeken tegenaan gooien, maar daar zien wij het nut niet van in en zal geen verschil maken. In de commissie naar aanleiding van de € 12.200.000 verdedigde gedeputeerde Strijk zich door te zeggen dat er fouten zijn gemaakt doordat het een complex project is. De gedeputeerde Schaddelee informeerde ons dat er echt wel wat was gebeurd met het geld. Wij vonden dat geen hele sterke verdediging. Wat onze fractie betreft zetten wij twee hele dikke strepen onder dit dossier en gaan wij vooral verder. Er is een zeer lange lijst met aanbevelingen van de accountant ingevoerd.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wat de rechtmatigheid betreft, is het hetzelfde als zwanger zijn: iets is rechtmatig of niet. Daar zit weinig tussenin. Als je niet kunt vaststellen dat iets rechtmatig is, dan is het niet rechtmatig. Het gaat over € 12.200.000. Het FvD is redelijk laat ingevlogen in dit huis, dus ik snap dat u de details niet helemaal kent. Wij kunnen echter niet vaststellen dat wij het moeten laten lopen, omdat het zo is. De rechtmatigheid is niet vastgesteld. Dat lijkt mij belangrijk voor € 12.200.000.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik ben het niet eens met uw vergelijking tussen rechtmatigheid en zwanger zijn. Je bent zwanger of je bent het niet en de accountant zegt dat zij onrechtmatigheid ook niet heeft kunnen vaststellen. Wat ons betreft blijft het boven de markt hangen of het wel of niet rechtmatig is. Onze conclusie is dat je op een gegeven moment moet accepteren dat je bepaalde dingen in het leven niet kunt weten.

De gedeputeerde heeft alle adviezen ingevoerd. Er zijn allerhande adviezen gegeven. De gedeputeerde heeft tijdens de commissievergadering een toezegging gedaan en de provinciesecretaris heeft een uitgebreid verhaal gehouden over nieuwe mensen die worden aangenomen en alle aanbevelingen die worden ingevoerd. Wij zullen gedeputeerde Strijk en de rest van het college constructief volgen bij deze transitie.

De aanwijzingen van de accountant hebben gevolgen voor de begroting 2018 en 2019. De begroting van 2018 kan niet meer aangepast worden, maar die van 2019 nog wel. In de antwoorden op de vragen tijdens de commissievergadering gaf de gedeputeerde aan dat dit 200 uur gaat kosten. Hij gaf aan dat dit invloed kan hebben op het opstellen van de jaarrekening 2018, waarvan wij graag zien dat deze zo snel mogelijk komt. Onze vraag is of het toch mogelijk is om de jaarrekening 2018 met al deze nieuwe

mensen op tijd af te krijgen en toch de begroting 2019 wel aan te passen conform de aanwijzingen van de accountant. Daarop krijgen wij graag een antwoord.

Concluderend, mijn fractie sluit aan bij de verklaring van de accountant en gaat het voorstel van de jaarrekening goedkeuren. Alles is begonnen met de Uithoflijn. Als het goed is gaat de tram aan het eind van het jaar rijden. Wij hopen op een gouden eeuw voor deze Uithoflijn met veel reizigers.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het CDA kan instemmen met de voorstellen die bij dit agendapunt horen, inclusief het vaststellen van de jaarrekening. Er staat ons niks meer in de weg om de jaarrekening van 2017 door de Staten te laten vaststellen. De controle van de jaarrekening 2017 nam ruim de tijd in beslag en kon na een forse factuur door de accountant worden voorzien van een goedkeurende verklaring. Dat is goed nieuws. Wij zijn onder de indruk van al het extra werk dat door de organisatie is verzet om tot dit resultaat te komen.

Door allerlei onduidelijkheden en fout uitgevoerde administratieve procedures rond de aanleg van de Uithoflijn is het opmaken van de jaarrekening en de controle daarop ernstig vertraagd. Dat hebben wij overigens aan onszelf te wijten. De afgelopen jaren is veel publiciteit gegenereerd rondom dit onderwerp. Het ging hierbij vooral over het ingrijpen in de organisatie van de Uithoflijn, het afkopen van risico's en mogelijke belangenverstrengeling. De Staten wilde de onderste steen boven hebben en dat is gelukt. Er is onderzoek gedaan naar de projectorganisatie, wij hebben een diepgaand forensisch onderzoek gevraagd naar de integriteit van de organisatie en de rekenkamers hebben onderzoek uitgevoerd. Kortom, veel onderzoek en veel papier.

Door alle onderzoekers zijn onvolkomenheden geconstateerd in de organisatie, de werkwijze en de procedures. Wij hebben hierover met zijn allen in verschillende toonsoorten tijdens meerdere extra vergaderingen gesproken. De uitkomsten van deze debatten was dat de hand in eigen boezem is gestoken waarna in de ambtelijke organisatie diverse verbetertrajecten zijn gestart en extra geld is vrijgemaakt voor een kwantitatieve en kwalitatieve inhaalslag. De accountant heeft in het verslag diverse onvolkomenheden genoteerd. Dat zoiets uitnodigt tot straffe maatregelen is logisch en gebeurt ook. Wij vertrouwen erop dat de ingeslagen weg zal leiden tot broodnodige verbeteringen in de organisatie en dat wij nooit meer zo lang hoeven wachten op een jaarrekening.

Wij spreken nadrukkelijk het vertrouwen uit in het college en de ambtelijke organisatie bij de uitvoering van deze verbeteringslag. Er zal nog een paar jaar nodig zijn om de organisatie te verbeteren, maar naar ons oordeel is het huidige college zich dat bewust Wij hopen regelmatig over de voortgang geïnformeerd te worden.

De Staten hebben de afgelopen twee jaar verbeteringen vastgesteld in het verantwoordings- en controleproces. Wij verwachten dat deze verbeteringen echt uitgevoerd zullen worden. Daarom hebben wij niet zulke grote kopzorgen, zoals is omschreven in het Algemeen Dagblad van september. Verder sluit ik mij aan bij het FvD over wat er is gezegd over de begroting van 2019.

De Staten kunnen met een gerust hart de jaarrekening van 2017 vaststellen. Mijn zorgen gaan wel uit naar het verbeteringsproces. Alles zal uit de kast gehaald moeten worden om er een succes van te maken. Het resultaat weten wij ongetwijfeld pas over een paar jaar.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben goed nieuws en wij hebben slecht nieuws. Het goede nieuws is dat de bonnetjes boven tafel zijn; dat duurt soms even op VVD-departementen en VVD-portefeuilles. Het slechte nieuws is dat wij geen idee hebben of het klopt wat er op de bonnetjes staat. Het treurige is dat wij dit wisten. Wij wisten dat er geen onderbouwing was. Het stuk waaruit dat blijkt heb ik naar de Staten gestuurd voor het debat. PS wist het, GS wist het, iedereen in dit huis wist het en Integris wist het. Zij spraken met deze mensen, maar vonden het zelfs niet nodig om in de geheime bijlage op te nemen. Het zat in een niet-bestaande bijlage. Wij werden daarover niet geïnformeerd en onze conclusie dat het een rammelend rapport was blijkt de waarheid.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen sprak over een document dat naar de Staten was gestuurd. Aan welk document refereert u?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dit is het stuk waaruit het AD het bericht publiceerde dat er € 10.000.000 verdwenen is. Dat lijkt mij netjes geformuleerd.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Mag ik een vervolgvraag stellen aan de heer Dercksen? Ik kan mij herinneren dat er een stuk is voorgesteld om bij een aantal bijlagen te voegen voor een zekere statenvergadering, maar dat dit stuk eraf is gehaald voor de statenvergadering. Dat stuk heb ik daardoor niet gelezen.

De VOORZITTER: Dat is correct. Zo is het gegaan.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik weet niet of u fractievoorzitter was, want ik heb het stuk toen wel rond zien gaan.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik was toen fractievoorzitter en was bij de vergadering aanwezig waaruit wij niks vertellen, namelijk het fractievoorzittersconvent. Ik weet wel dat ik het stuk niet gelezen heb en dat het mij nooit bekend was. Bij andere fractievoorzitters heb ik hiernaar geïnformeerd en zij hebben het eveneens nooit gekregen. Kennelijk heeft alleen de heer Dercksen dat stuk gekregen en niet met ons gedeeld.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Nou wordt het helemaal mooi.

De VOORZITTER: Om te zorgen dat de buitenwacht dit debat kan volgen, is verstandig dat wij dit soort zaken verhelderen. De heer Dercksen spreekt over een stuk en de heer Westerlaken stelt vast dat het stuk nooit als officieel stuk aan de Staten is aangeboden. Dat kan ik beamen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik kan beamen dat ik niet de enige was die dat stuk heeft gelezen. Ik heb mijn best gedaan om het via de griffie aan de Staten te verspreiden en u allen te informeren. Klaarblijkelijk was dat te glad ijs voor het college en heeft het dit weer van de agenda getrokken en geheim verklaard. Dat is het probleem van hoe de overheid functioneert. Bent u niet alsnog enorm boos dat u de kennis niet had die een aantal van ons wel had en toen niet kon oordelen? Is dat niet kwalijk van de gedeputeerde van het vorige college?

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Uit de navraag bij mijn collega's van de toenmalige coalitiepartijen is gebleken dat zij dit stuk nooit gehad hebben. Wij begrepen uit de reacties van de heer Dercksen dat dit stuk ruimschoots voor de jaarwisseling in het bezit was van de heer Dercksen. Wij hadden het wel zo netjes gevonden als hij dit had gedeeld met de andere collega's op het moment dat hij dit ontvangen had.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik vind het wel zo netjes om een stuk te delen als degene die mij het stuk stuurt het daarmee eens is. Dat stuk was evident en heeft in de krant gestaan. Daarin staat dat er grote twijfels zijn over het onderbouwen van de stukken. Het hart van de brief heeft u in de krant kunnen lezen. Niemand heeft daar genoeg aandacht aan besteed om in de vergadering van februari te zeggen dat wij eerst gaan kijken of het rechtmatig is wat wij aan het doen zijn. De hele oppositie, behalve 50Plus, heeft dit gevraagd.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik moet van de heer Dercksen begrijpen dat hij zich baseert op krantenartikelen als het gaat over de waarheidsvinding in de Staten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben zojuist een discussie gevoerd over het stuk dat de basis vormde van het krantenartikel, tenzij u denkt dat het AD alles uit haar duim zuigt. Ik baseer mij zeker niet alleen op krantenartikelen, maar wel mede op wat er in de media verschijnt. Zeker als ik de bron van het nieuws zelf in handen heb.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn door de desbetreffende journalist niet benaderd om te verifiëren of wij op de hoogte waren van die brief. U had de brief wel in bezit, maar heeft deze niet gedeeld met uw collega's.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik ben niet door een journalist benaderd met de vraag of ik iets wel of niet heb. Sinds ik hier in de Staten zit ben ik altijd op zoek naar informatie, zeker van buiten dit huis. De informatie buiten dit huis is belangrijker dan dat GS ons aanbiedt. Dat hebben wij gezien bij het asbestdossier, bij het provinciehuis en bij de kavels aan de Dolderseweg. Als wij wachten op wat GS stuurt, dan komen wij niet ver. Wij moeten actief op zoek naar informatie door mensen te benaderen, te bellen en te vragen. Dan kom je veel meer te weten. Het is treurig om vast te stellen dat de overheid op deze wijze functioneert.

Wij moesten door in februari, omdat de tram moest rijden. Aan het eind van dit jaar rijdt de tram echter nog steeds niet op de beoogde dienstregeling. Ik heb de behoefte om in gewone taal uit te leggen wat er gebeurd is met de BAM en dit huis.

De BAM schrijft in voor een te laag bedrag en wil gedurende het proces met meerwerk de schade inhalen. Daarin werd zij gehinderd door de top van de projectorganisatie; mannen die niks anders doen dan dit met verstand van zaken. Zij hielden BAM aan het contract en dat was voor BAM reuze vervelend. Gelukkig zat er iemand aan de andere kant van de tafel die een verleden had bij BAM en het was voor de hand liggend dat het een stuk makkelijker zou gaan met iemand waarmee je zelfs een aandeelhoudersrelatie deelt. Zo is het gebeurd dat onder het mom van ouwe-jongens-krentebrood de betalingen op stoom kwamen. Vervelende mensen met verstand van zaken werden weggestuurd en mensen zonder verstand van zaken werden om de nieuwe BAM-medewerker verzameld. De hoogste vertegenwoordiger van de gemeente komt bijvoorbeeld uit de maatschappelijke zorg. Daar weten ze in de aannemerij wel raad mee. Als de de colleges van B&W en GS al geïnformeerd werden, dan zat hier geen inhoudelijke kennis van zaken. Dat is logisch, want dit zijn politieke baantjes. De nieuwe top ontnam de colleges alle regie en alle tegenspraak was weggesaneerd. De BAM had min of meer de vrije hand. Dat resulteerde in € 12.200.000 waarvoor geen verantwoording te vinden is. Ingewikkelder is het niet. Dit was allemaal onder de pet gebleven als de klokkenluider niet aan de bel had getrokken. Hij heeft zich bij voorbaat niet neergelegd bij het gegeven dat je vermorzeld wordt als je de overheid aanspreekt, zoals bijvoorbeeld bij de kavels min of meer gebeurd is.

Ik ga het hebben over twee zaken: een debat van februari en de brief van 13 november 2018 behorende bij het Integis-rapport. Die brief staat haaks op bijna alle conclusies van EY. GS schrijft: "Er zijn geen aanwijzingen dat de provinciaal directeur zich heeft laten leiden door de belangen van BAM. Dit bevestigt zelfs het vertrouwen. Nooit is hij in de positie geweest om alleen te beslissen." EY schrijft dat de provinciaal directeur volledig op eigen houtje werkte zonder zaken vast te leggen, behalve het eindresultaat. Er zouden betere verhoudingen komen tussen partijen sinds de interventie. Dat is logisch, als je mij een paar miljoen euro geeft, dan ga ik veel makkelijker met jou om. De gronden voor ontslag wisselden en bleken niet te kloppen. Deze werden achteraf geconstrueerd.

EY stelde vast op mijn vragen dat het voor de interventie goed ging met de financiële verantwoording en daarna niet meer. Toch stond GS achter de interventies, terwijl het wist of had moeten weten dat er achteraf geprobeerd is een dossier samen te stellen om mensen weg te sturen. Achteraf: dat is laakbaar gedrag dat neigt naar valsheid in geschrifte, net als het ingediende CV. Dit is in strijd met de integriteitsregels. GS schrijft echter: "Bij de interventie is niet gebleken dat er in strijd is gehandeld met de zorgvuldigheid en motiveringsbeginselen." GS heeft niet de behoefte gehad om navraag te doen. Dat was mijn grootste bezwaar richting gedeputeerde Straat: organiseer je tegenspraak en ga je oor te luis-ter leggen in de organisatie. Hoe kan GS achter de interventie zijn gaan staan met alle kennis die wij daarvan hebben? Dat vraag ik dit college. Ik hoop dat het daarvan afstand neemt. Ondanks een nietszeggende memo doet GS er goed aan de twee ontslagen heren vandaag te rehabiliteren. Het zal de juridische positie van GS niet schaden als het zijn excuses aanbiedt voor onterecht ontslag.

In dezelfde brief van november 2018 staat dat de advocaten Van Benthem & Keulen geen belangenverstrengeling hebben vastgesteld. Zij schrijven het op, terwijl EY zegt dat er sprake is van belangen-

verstrengeling. Hoe bestaat dat? Dat bevestigt het beeld van advocaten die opschrijven wat GS wil dat er opgeschreven wordt.

Dan het debat van februari. Ik heb het met kromme tenen teruggekeken. Wij hebben de heer Straat vaak horen zeggen dat de bonnetjes in de la liggen. Dat wij deze alleen nog maar hoeven op te sturen naar de accountant en letterlijk alles is onderbouwd. Hier ziet u een spreadsheet met de bedragen met een post 'afkoop risico' terwijl de tram klaar was, want een dag later zou de testfase starten. Als de oppositie aan de heer Straat vroeg om een onderbouwing van de getallen, dan was hij niet thuis. Kijk het debat terug, want hij had geen begin van een antwoord.

Wat mij verbaast is dat de coalitiepartijen braaf zaten te knikken. De heer Hoefnagels van D66 vond de onderbouwing van de vaststellingsovereenkomst zo goed dat er geen debat meer over gehouden hoefde te worden. EY schrijft op dat deze onderbouwing er niet is. Hoe bestaat het? Over geloofwaardigheid gesproken.

Wij moesten debatteren zonder stukken. Neem het spoorgeschied met BAM dat werd geschorst. Wij hadden geen stukken en toen wij deze kregen, werden deze geheim verklaard en konden wij er nog niks mee. Bedankt. Waarom moeten wij debatten voeren over geheime stukken? Waarom wordt de schijn van democratische controle zo nadrukkelijk opgehouden?

Ik had kennis van de uitspraak van de deskundige commissie van het spoorgeschied en ik wist dat de top van de organisatie dat met vlag en wimpel had gewonnen. Iemand van de coalitie fluisterde mij in het oor dat er een zwaarwegend juridisch advies lag om het niet op te volgen. Dat advies moest nog worden opgeschreven. Het was destijds een belletje. Kan het ongeloofwaardiger.

In schriftelijke vragen voorafgaand aan het debat suggereerde mijn fractie al om eerst de rechtmatigheid van de vaststellingsovereenkomst vast te stellen en te wachten met het betalen van de rekening. Ik heb het letterlijk herhaald in het debat: stel eerst de rechtmatigheid vast. De oppositie diende een motie in, met uitzondering van 50Plus, en EY gaf ons gelijk, want er is geen onderbouwing van de rechtmatigheid. Ons geld is weg, belastinggeld is weg, het geld van de samenleving is weg.

De spreadsheet van de heer Straat was het gevolg van handjeklap in de achterkamers. Dat is letterlijk wat de accountant heeft opgeschreven. De deal moest alleen achteraf nog onderbouwd worden, net zoals het ontslag van de projectdirecteur. Er is een post 'afkoop risico's' ingevoerd, omdat het arbitrair is en er niet meer over gesproken wordt. Volgens de interne calculator was het wel € 4.500.000 te duur. De versnellingsmaatregelen waren € 3.500.000 te duur, terwijl dat volgens de calculator hooguit werk was van € 300.000. De calculator werd overruled, net zoals projectleiders op deelprojecten, want het geld moest en zou naar BAM. Geen 'best for project' of het beste voor de belastingbetaler, maar het beste voor BAM.

Een andere verdedigingslinie van de gedeputeerde waren de rapportages van Procap. Hierover konden wij moeilijk een debat voeren, want wij hadden deze rapportages niet. Toen waren deze rapportages geheim, maar nu zijn ze er wel. Op de eerste bladzijde van deze rapportages staat nota bene dat zij niet naar de rechtmatigheid heeft gekeken. De heer Straat staat zijn zaak dus te verdedigen met een stuk waarop staat dat de rechtmatigheid niet te verdedigen is en wij krijgen het stuk niet. EY droeg kennis van dit rapport en veegde het van tafel als niet diepgravend genoeg. De heer Hoefnagels was boos op mij dat ik vragen durfde te stellen over Procap, omdat ik Procap in diskrediet zou brengen. EY veegde het rapport van tafel.

Het zijn de symptomen van een falende overheid. De meerderheid van dit land vind intussen dat wij in een narcostaat leven. Wij zien een falende overheid bij de criminaliteitsbestrijding; salafisten kunnen hun gang gaan. Wij hebben twee rechtsstaten waar het Openbaar Ministerie naar willekeur vervolgt. Wij zien een falende belastingdienst. Ik zag dat de landsadvocaat die daar liegt en machtsmisbruik pleegt een zelfde advocatenkantoor is dat wij gebruiken. PBL en EZ zijn intussen in handen van de klimaatactivisten. Het functioneren van de provincie bij het asbestdebaat en bij de kavels stemt mij niet veel vrolijker, los van veel medewerkers die hier met enthousiasme en goede wil hun werk doen.

Daarnaast maak ik een uitzondering voor de Randstedelijke Rekenkamer waarvoor ik groot respect heb.

Hoe gaan wij verder? Mijn fractie heeft altijd aangegeven dat wij een definitief oordeel zullen vellen bij de presentatie van de jaarrekening. Het nieuwe college is politiek verantwoordelijk voor de volledige gang van zaken, maar de verantwoordelijken zijn bijna allemaal verdwenen. Het is aan dit college om volledig afstand te nemen van wat er is gebeurd. Wij kunnen niet verder met belangenverstrengeling. Wij kunnen niet verder met onterecht ontslag. Wij kunnen niet verder met het geantidateerd construeren van rapporten tegen niet-gedocumenteerd handjevat in achterkamers en gerommel met mandaten. Wij kunnen niet verder met het betalen van rekeningen waarvan de onderbouwing ontbreekt. Een college dat daarvan geen onverholen en onvoorwaardelijk afstand neemt, neemt PS, de samenleving en zijn eigen medewerkers niet serieus. Wat moeten zij denken als dit college alles met de mantel der liefde bedekt? Wij laten ons politiek oordeel afhangen van de mate waarin dit college afstand neemt van wat er is gebeurd.

Mevrouw d'HONDT (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De heer Dercksen heeft veel gezegd waarmee ik het niet eens ben. Dat zal in mijn eigen inbreng naar voren komen. Wat is volgens de heer Dercksen de oplossing? Hij zegt dat de oplossing is dat het college afstand neemt van deze jaarrekening. Wat levert dat op? Hoe wil de PVV dat wij in de toekomst verder gaan met dit proces?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Als dit college aangeeft dat het er niet meer over wil hebben en verdergaat, dan ben je geen knip voor de neus waard. Als het college geen afstand neemt van alle zaken die ik zojuist opnoemde, wat voor bestuur hebben wij dan? Het is zaak dat het college ons ervan overtuigt dat dit nooit meer gaat gebeuren.

Mevrouw d'HONDT (PvdA): Mijnheer de voorzitter! In de afgelopen tijd hebben wij vijf rapporten gekregen waarin wordt beschreven wat er allemaal mis is gegaan rond de Uithoflijn. Deze rapporten worden door het college onderschreven. Er zijn in totaal 114 aanbevelingen aan ons gedaan en het college is er vorige week op ingegaan hoe het deze aanbevelingen gaat aanpakken. Is dat voor u nog niet goed genoeg? Wat stelt u anders voor wat wij hiermee kunnen doen in de toekomst?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Hierbij zaten twee aanbevelingen die voortvloeiden uit het kaveldossier. Natuurlijk moeten wij de aanbevelingen opvolgen. Ik maak mij er wel zorgen over in hoeverre men dat kan. Ik hoop dat het goed komt. Ik ben blij als een overheid goed functioneert, want dan heb ik het wat rustiger, maar het is zaak dat het hier beter gaat functioneren. Het college is politiek verantwoordelijk voor wat hier gebeurd is. Ik wil dat het daar afstand van neemt. Ik zal daarop een voorschot doen. In de commissie hebben wij de heer Strijk een vrij lang boetekleed horen aantrekken. Daar was ik blij mee, maar vervolgens kwamen er veel mitsen en maren. Er zijn echter geen mitsen en maren voor belangenverstrengeling en het geantidateerd rapporten vaststellen en verantwoording afleggen. Het college is politiek verantwoordelijk voor wat hier gebeurd is en ik wil dat het zegt: "Dat gaat niet meer gebeuren onder onze verantwoordelijkheid."

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Wij zijn hier bijeen om afscheid te nemen van 2017; een bewogen jaar met een langdurend einde. Het heeft maar liefst twee jaar extra lijden zonder palliatieve zorg gekost om vandaag afscheid te kunnen nemen van 2017. Het was lijden, in verband met de stevige overschrijding van de kosten voor de Uithoflijn, de kwaliteit van de organisatie, de financiën, het vertrek van een gedeputeerde en het vertrek van de provinciesecretaris. Verlengd lijden door vermoedens van fraude die later geen fraude bleken of niet vast te stellen bleken en over resterende onzekerheden in de controle, inclusief de betaling die wij in februari bespraken. Wat betreft de Uithoflijn willen wij niks liever dan dat deze eindelijk gaat rijden. Kijkend naar onze gedeputeerde mobiliteit, wensen wij hem toe dat de huidige onderzoeken naar de storing binnen de kaders blijven.

Over dit jaar heenstappen om alleen naar de toekomst te kijken zou tekort doen aan 2017. D66 kijkt graag naar de toekomst, maar wil 2017 vooral niet de geschiedenis in laten gaan als een verloren jaar. Met een jaarrekening legt het bestuur verantwoording af over dit jaar. Wat ons betreft heeft dat op het

dossier Uithoflijn voldoende plaatsgevonden en zien wij een toenemend steviger inzet op de verbetering van de organisatie en de financiën. Ik denk hierbij aan de toelichting die de provinciesecretaris vorige week in de commissie BEM gaf. D66 heeft van het begin af aan gezegd dat er iets noodzakelijk is in de financiën en de organisatie. Wij hebben altijd de vinger aan de pols gehouden en zullen dat blijven doen. Daarom breng ik een ode aan de rest van 2017.

2017 was een financieel gezond jaar met een positief resultaat van € 32.700.000. € 473.000.000 in de reserves en een solvabiliteit van 52% en een incidentele weerstandscapaciteit van 1,83.

2017 was het jaar van honderd jaar De Stijl. Wij zien Ayla hier nog staan in haar Mondriaan-jurk. Trouwens, dankzij Ayla en Karin kwam artikel 1 van de Grondwet op de muur. 2017 was het jaar waarin wij 201 hectare nieuwe natuur realiseerden. 2017 was het jaar van de eerste Utrechtse Waterdag, waarop provincies, waterschappen en belangenorganisaties samen reflecteerden over water. 2017 was het jaar van de aansluiting van de provincie bij het Energiefonds Utrecht, waarmee meer geld beschikbaar kwam voor de initiatieven voor de energietransitie. 2017 was het jaar van de eerste elektrische bussen op een drukke lijn, namelijk lijn 1 in Utrecht. Dit was een mooie stap voorwaarts naar 100% elektrisch. 2017 was het jaar van de opening van het busstation Driebergen-Zeist, het jaar van de subsidies voor het actieplan fiets, het jaar waarin wij het herindelingsadvies vaststelden dat inmiddels heeft geleid tot het verwelkomen van de gemeente Vijfheerenlanden in onze provincie. 2017 is het geboortjaar van het Ringparkconcept van onze adviseur Ruimtelijke Kwaliteit en het jaar waarin wij met het Pact van Ruigenhoek de samenwerking voor de bekendheid van de Nieuwe Hollandse Waterlinie gingen versterken.

Sla de jaarrekening er nog eens op na, want er is best veel moois gedaan. Daarom sluit ik af met een woord van dank aan alle ambtenaren die 2017 mede mogelijk hebben gemaakt en een woord van dank aan het toenmalige GS: Pim, Marriëtte, Jacqueline, Bart en vervanger Mirjam. D66 kijkt uit naar de toekomst. Op naar de begroting van 2020.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! 2017 was tevens het jaar waarin de eerste glasvezelaansluiting werd gemaakt in de provincie Utrecht. Dat wilde ik nog graag vermelden.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Dat de jaarrekening 2017 eindelijk als besluitstuk voorligt is natuurlijk fijn. Dat het nogal wat voeten in de aarde had om zover te komen is een understatement.

Een klokkenluidersmelding: veel vragen van PS, forensisch onderzoek, een rekenkamerrapport en een diepgaande controle door de accountant waren allemaal nodig om de onderste steen boven te krijgen over de gang van zaken rondom de Uithoflijn. Ik spreek mijn dank en waardering uit naar aantal collega-statenleden, want het was wel heel specialistisch werk en wij haken daarbij aan. Onze fractie vindt het nog altijd betreuenswaardig dat dit allemaal nodig bleek. Om de controlerende taak van de Staten uit te voeren, hebben wij van het college nodig dat wij aan de voorkant worden geïnformeerd. Dat lijkt misschien basaal, want het college heeft een actieve informatieplicht naar PS, maar het is een essentieel verbeterpunt gebleken. Dat dit onvoldoende is gebeurd is, heeft niet alleen ons vertrouwen en dat van onze inwoners geschaad, maar het is een directe ondermijning van het hoogste bestuursorgaan van onze provincie.

Degenen die verantwoordelijk waren zijn vertrokken. Met hen kunnen wij niet meer in gesprek. Uit het verhaal van de VVD vandaag maak ik op dat de VVD de jaarrekening 2017 zal goedkeuren en dat de VVD alle vertrouwen heeft in de huidige coalitie, met name in gedeputeerde Schaddelee en gedeputeerde Strijk om de grote fouten van de vorige VVD gedeputeerden te herstellen en het vertrouwen van PS terug te winnen. Klopt dat?

Daarnet sprak ik mijn waardering uit voor een aantal collega-statenleden voor hun inzet en vasthoudendheid. Daaronder schaar ik tevens het toenmalige Statenlid van de ChristenUnie. Mijn fractie is benieuwd hoe de ChristenUnie in dit dossier staat en hoe kritisch de ChristenUnie Gedeputeerde Staten zal blijven volgen inzake de volgende jaarrekening en inzake het opvolgen door GS van aanbevelingen en verbeteringen.

De provinciesecretaris maakte in haar presentatie over de reorganisatie vorige week de vergelijking met een zeilboot. De vraag is waar PS staat op die boot. Zijn wij aan boord en sturen wij mee? Staan wij aan wal en kijken wij toe? Of zwemmen wij rondjes om het schip, waarvandaan ons af en toe brokjes informatie gevoerd worden? Hoe zien GS dit?

De PvdD vindt het belangrijk dat er wordt gewerkt aan verbetering en de aanbevelingen uit alle rapporten worden uitgewerkt. Wij beseffen dat dit niet op stel en sprong gedaan is, maar het is onze indruk dat dit college ermee bezig is en een goede start heeft gemaakt om PS hierover te informeren en dat te blijven doen. Dat zal nodig zijn voor herstel van vertrouwen.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er werd een vraag aan mijn fractie gesteld. U vroeg of de VVD vertrouwen heeft in dit college. Wij zien dat er nadrukkelijk wordt voortgeborduurd op de verbeterlagen die de heer Straat in gang heeft gezet. Wij ondersteunen dat van harte.

Mevrouw d'HONDT (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Zoals ik in de commissie BEM heb gememooreerd, ben ik deze maand begonnen aan de studie Nederlands. Bij het vak 'literatuuranalyse' leren wij het verschil tussen de fabel en het sujet. De fabel is de chronologische volgorde van de gebeurtenissen. Met het sujet wordt het verhaal bedoeld waarin een fabel aan ons wordt gepresenteerd. Je kunt je afvragen of de jaarrekening van 2017 als literair proza is bedoeld, maar het heeft een vervreemdend effect om een verslag te lezen over een jaar waarvan wij, anderhalf jaar later en voor provinciale begrippen een golf van schokkende gebeurtenissen verder, weten dat er van alles aan de oppervlakte sudderde. Voor wie dat wil kan een jaarrekening gelezen worden als een detective. Een klassieke 'who done it' met een klokkenluider, onverantwoorde miljoenen en een provinciesecretaris en gedeputeerde die het veld moesten ruimen. Alleen de butler, die het natuurlijk gedaan heeft, ontbreekt.

De jaarrekening 2017 is bepaald geen fabeltje. Hij ligt er en hij klopt. Alle bonnetjes zijn drie keer omgedraaid. Van de € 400.000.000 omzet is er veel goed gegaan of goed geëindigd. De financiële afdeling die te kampen had met een bizarre onderbezetting heeft hard gewerkt om ons en de accountant van de juiste informatie te voorzien. Van een relatief klein gedeelte kan de accountant niet bewijzen dat de mandaatregeling goed gevolgd is doordat dit niet op schrift is gesteld. Dat is ernstig en duidt op een groter probleem in de organisatie. Dit probleem is veel te lang genegeerd door de ambtelijke top en het college. Er moesten maar liefst vijf rapporten aan te pas komen met in totaal 114 aanbevelingen om de misstanden aan het licht te brengen en een gevoel van urgentie teweeg te brengen. Dit is op zichzelf al heel zorgwekkend. Wij vragen aan het college om een diepere probleemanalyse dan tot nu toe gebeurd is. Het college heeft bijvoorbeeld gezegd dat er een forse inkrimping van het personeel of een half afgemaakte reorganisatie aan ten grondslag ligt. Wij kunnen allemaal bedenken dat dit tot problemen leidt. De vraag hierbij is: waarom heeft dit zo lang door kunnen sudderen en hoe voorkomen wij dat dit nog een keer gaat gebeuren?

Afgelopen woensdag nam de nieuwe provinciesecretaris ons mee in de uitwerking van de 114 aanbevelingen. Er wordt fors ingezet op de versterking van ambtelijke capaciteit, er wordt gewerkt aan de beruchte culturomslag en de regels voor verantwoording worden verder aangescherpt. Dit is een aanpak die de PvdA van harte steunt. Wij zijn altijd erg kritisch geweest op het uitblijven van de jaarrekening en de perikelen daaromheen. Wij zien geen enkele reden om daarmee te stoppen sinds wij zelf deel uitmaken van de coalitie. Sterker nog, het is beter om zelf mee te werken aan het oplossen van een probleem dan aan de zijlijn te blijven jammeren.

Een jaarrekening bestaat uit meer dan alleen cijfers. Het gaat erom dat de doelen zijn behaald en dat daaraan op een efficiënte manier uitvoering wordt gegeven. Wat betreft de doelen en het geld dat daaraan wordt uitgegeven, wil de PvdA andere accenten leggen dan uit de jaarrekening blijkt. Wij willen dat er meer geïnvesteerd wordt in het OV en de fiets en minder in het verbreden van autowegen waardoor de files op termijn langer worden. Wij willen dat er werk wordt gemaakt van een energietransitie die mensen niet op kosten jaagt, maar die ervoor zorgt dat het wooncomfort van mensen erop vooruit gaat tegen een lage energierekening. Wij willen een regionale economie die niet gericht is op meer

winst, maar fatsoenlijk loon en goede werkomstandigheden voor iedereen. Wij moeten ervoor zorgen dat er meer huizen komen voor mensen met een smalle of gemiddelde beurs. Kortom, een sociale provincie. Veel van deze accenten landen naar onze verwachting in de begroting van 2020, waar wij vol spanning naar uitkijken.

Een bekend motief in de wereldliteratuur is het begrip 'catharsis', dat zoveel als reiniging of loutering betekent. Een personage moet eerst zijn problemen recht in de ogen kijken alvorens een gevoel van bevrijding optreedt. Wij zijn van mening dat de jaarrekening 2017 van 268 pagina's lang hiervoor het startpunt biedt. Hopelijk is de jaarrekening van 2018 iets korter. Dan houden wij allemaal wat tijd over voor het lezen van mooie romans.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Er is vandaag en in de commissie al veel gezegd over de jaarrekening 2017 dus ik houd het wat korter dan de andere statenleden. Wij constateren dat er onzekerheden zijn in deze verantwoording van € 12.200.000. Daarvan kunnen wij zeggen dat dit binnen de marge van € 19.000.000 valt. Wij kunnen het ook omdraaien en constateren dat er binnen een post een onzekerheid is van € 10.000.000. Binnen deze post is dat een onzekerheid van 11-12%. Als het te ingewikkeld is, dan is het makkelijk om ervoor te zorgen dat het niet te onderbouwen valt. Dat is wat wij moeten constateren wat er met de € 10.000.000 is gebeurd. Het is onder het verkeerde mandaat en het is niet onderbouwd. Daardoor kunnen wij er niet zeker van zijn dat het onrechtmatig is, want het is onzeker. Uiteindelijk moeten wij daar wat mee doen. In de commissie hebben wij voorgesteld om goed naar ons controleprotocol te kijken zodat er bij grotere projecten geen onzekerheid voor de hele provinciebegroting en verantwoording geldt, maar dat een bepaald percentage van het project als onzekerheid wordt genomen. Hiermee voorkomen wij dat een onderwerp zo zwaar op de verantwoording drukt. Hoe kijkt de gedeputeerde naar dit idee om te voorkomen dat zaken in de toekomst niet onderbouwd worden, omdat het binnen de marge blijft?

Het politieke oordeel over de jaarrekening 2017 is lastig voor de SP. Het signaal dat wij afgeven als wij instemmen met deze verantwoording, is alsof wij instemmen met wat er gebeurd is. Ik onderstreep de vraag van de heer Dercksen, want het is noodzakelijk dat GS afstand neemt van wat er is gebeurd.

De heer VAN OORT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Allereerst feliciteer ik mevrouw Groen met haar maidenspeech. Daarin zaten veel constructieve elementen, waarvoor dank.

De afgelopen periode heeft de ChristenUnie veel heibel geschopt over zowel het uitblijven van een jaarrekening 2017 als over de Uithoflijn. Vandaag bespreken wij eindelijk de jaarrekening 2017. In de rapportage van de accountantscontrole zien wij de bevestiging dat forse kritiek op zijn plaats is geweest. De moed van de klokkenluider heeft blootgelegd dat er veel problemen zijn. Gelukkig is er geen fraude geconstateerd. Tegelijkertijd mist de accountant een degelijke onderbouwing van € 12.200.000.

Het belangrijkste punt dat wij uit de rapportage halen, zijn de processen die binnen de provinciale organisatie tekortschieten. Dit zijn formele zaken, zoals de mandaatregeling en ethische aspecten over hoe je met elkaar omgaat. Ethisch leiderschap is in onze ogen nodig. Openheid is van levensbelang voor een functionerend democratisch proces. Daaraan heeft het ontbroken. Openheid leidt tot kritische tegenspraak en daarmee tot de noodzaak van een stevige onderbouwing van nieuwe plannen. Uiteindelijk leidt dit tot een betere besluitvorming.

Transparantie geeft de mogelijkheid tot bijsturen. Bijsturen is in onze ogen een kracht. Vertrouwen in goed werkende regelingen, zoals de klokkenluidersregeling, zorgt voor noodzakelijke tegenspraak. Voor die processen zijn ambtenaren, GS en PS samen verantwoordelijk. De provincie is de afgelopen periode in alle geledingen tekortgeschoten. Dat moet beter.

Een ander belangrijk punt is het moment dat wij de jaarrekening bespreken. De jaarrekening zou wat ons betreft een hoogtepunt moeten zijn van de verantwoording van de gemaakte politieke keuzes; een democratisch feestje. De werkelijkheid is dat de begroting waarover wij vandaag spreken gaat over een begroting die in 2016 is vastgesteld. Dat was in de eerste helft van de vorige periode en daarmee

een achterhaald feit waarmee het een exercitie voor historici wordt. Met goed werkende verhoudingen, processen en regelingen, is het tijdig afleggen van verantwoording belangrijk voor het democratisch systeem. Tegelijkertijd begrijpen wij wat er allemaal gebeurd is, maar dat vonden wij niet nodig.

De ChristenUnie is bijzonder kritisch op het verleden. Tegelijkertijd stellen wij vast dat er een nieuwe statenperiode is aangebroken. Ook is er een nieuwe commissaris van de Koning en zijn alle collegeleden nieuw. De gesprekken die wij de afgelopen periode hebben gevoerd geven ons het vertrouwen dat wij de goede weg inslaan. Wij staan pas aan het begin van die weg, maar het verbeterplan dat onlangs in de commissie is gepresenteerd geeft ons het vertrouwen dat het goed gaat komen. Wij zullen het bewandelen van deze weg kritisch en actief blijven volgen. Positief kritisch wel te verstaan. Wij vertrouwen niet op blauwe ogen, maar hebben wel vertrouwen. Wij zijn ervan overtuigd dat de toegezegde kwartaalrapportage daarbij kan helpen als instrument. Wij wensen het college, PS en de ambtenaren zegen toe in het werk waarvoor zij staan.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie was een van onze medestrijders in het aan de kaak stellen van wat er mis ging bij de Uithoflijn. Daarmee was ik buitengewoon blij. Wij staan echter op een punt dat wij een oordeel moeten vellen over wat er gebeurd is. Dat mis ik in uw betoog.

De heer VAN OORT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie is de afgelopen periode heel kritisch geweest. Ons oordeel is dat de rapportage van de accountant stelt dat die kritiek terecht is geweest. Er zijn ontzettend veel dingen fout gegaan. Dat heb ik glashelder gezegd in mijn betoog. Daarmee is de weg die de ChristenUnie en u samen gelopen hebben een terechte weg geweest in mijn ogen. Tegelijkertijd zijn wij een nieuwe periode ingegaan en zit er een nieuw college. Wij hebben gesprekken gevoerd in coalitieverband. Wij hebben het verbeterplan gezien dat vorige week in de commissie BEM is gepresenteerd, waarin op alle punten van de rapportage van de accountant terecht kritiek is gezet. Wij hebben er vertrouwen in dat het college daar op een goede manier aan werkt. Wij zullen dat heel kritisch blijven volgen. Aan de ene kant het vertrouwen en aan de andere kant de kritische blik moeten hand in hand gaan in dit proces. Wij stellen ons daarbij nadrukkelijk constructief op.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik kan daar wel in meegaan. Dan resteert mijn vraag of het zaak is dat het college afstand neemt van wat er gebeurd is.

De heer VAN OORT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik ben er niet tegen dat het college afstand neemt van wat er is gebeurd. Echter, de manier waarop zaken worden opgepakt is in mijn ogen een manier om te duiden dat het daarvan afstand neemt. Dat laat ik verder aan het college. U hoort van mij dat ik de kritische blik zal blijven houden. Op die manier sta ik daarin.

Het FVD heeft gevraagd of de wijziging van de begroting 2019 nog gedaan kan worden. De vorige keer hebben wij het antwoord van de gedeputeerde op die vraag gehoord. Van de ChristenUnie hoeft de begroting niet gewijzigd te worden.

De SP maakte een punt over de rechtmatigheid voor deelprojecten. Dat lijkt ons een goede suggestie, omdat er meer scherpte kan komen binnen het begrotingsonderdeel. De ChristenUnie zou een voorstel van de SP daarover steunen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Vandaag sluiten wij een gitzwart hoofdstuk af in de geschiedenis van de provincie Utrecht. Gitzwart. Niet omdat de jaarrekening van 2017 anderhalf jaar te laat wordt vastgesteld of vanwege de inhoud van die jaarrekening. Het is een gitzwart hoofdstuk door de aanleiding van die verdraging en door het marchanderen met de waarheid en het gedraai van betrokkenen. Er kan vandaag bij de sluiting van dit hoofdstuk geen politieke verantwoording plaatsvinden, want de betrokkenen van toen zijn vertrokken. Wel is de huidige gedeputeerde politiek verantwoordelijk voor de opstelling van de betrokkenen van toen en moet de politiek heel duidelijk maken dat wat hier gebeurd is niet voor herhaling vatbaar is. Wat dat betreft heeft het in dit huis in de periode van begin 2018 tot aan de verkiezingen te veel aan reflectievermogen ontbroken. Het meest pijnlijke voorbeeld daarvan is voor ons nog steeds de ronduit stuitende statenbrief die wij op 13 november 2018 van het voormalig college kregen.

De heer Westerlaken (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat de ellende achter ons ligt, de verlossing nabij is en de SGP de dankbaarheid daarover zal tonen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat vind ik een prachtige interruptie waaraan ik weinig toe te voegen heb.

Ik sprak over het reflectievermogen van dit huis op de brief die wij op 13 november 2018 van het voormalig college kregen na een stevig rapport van Integis. Daarin wordt letterlijk gesteld dat er sprake was van belangenverstremming tussen de provinciaal directeur en de aannemer van de Uithoflijn, hoewel er geen onrechtmatigheden in betalingen waren aangetroffen. Het college reageerde hierop met de volgende zin: "Dit rapport bevestigt ons vertrouwen in de provinciaal directeur." Technisch kan ik dat begrijpen, want het is ingewikkeld werk om spoorlijnen aan te leggen, maar de handelwijze had deze reactie nooit verdiend.

Deze brief, die zonder slag of stoot werd overgenomen door de toenmalige coalitiepartners en de reactie van de voltallige oppositie daarop, is voor ons nog steeds kenmerkend voor de serieuze crisis waarin wij vorig jaar verkeerden. Het college liet keer op keer merken cruciale stukken niet genoegzaam te kennen en coalitiepartijen schoven de hete aardappel door en weigerden in de spiegel te kijken. In maart 2018, toen de NRC had geschreven over de ingreep van de provinciaal directeur in de projectorganisatie van de Uithoflijn, stond er wel vaker wat in de krant. Toen alles wat de oppositie in maart al had gezegd bleek te kloppen, waren al die dingen opeens al lang bekend en bood Integis eigenlijk niet veel nieuws.

Bij de presentatie van het rapport van de accountant was er opnieuw een moment waarop de oppositie van toen een bevestiging zag van haar inbreng van toen. Ik sluit mij aan bij de woorden van de heer Van Oort dat het terecht blijkt. Als wij dit rapport naast het optreden van gedeputeerde Straat bij RTV Utrecht in februari van dit jaar leggen, dan wordt duidelijk hoe gitzwart dit hoofdstuk uit de geschiedenis van de provincie is. Van 'natuurlijk hebben wij overal het bonnetje van en kunnen wij dat aan de accountant uitleggen', is er inmiddels een serieus bedrag van € 12.200.000 onzeker. Dat is nogal wat. De oppositie heeft dit gezegd en onderbouwd, maar men was doof, wilde het niet horen en ontkende. De gedeputeerde koos zelfs voor een publieke aanval op de klokkenluider die in zijn eigen taal zei wat de accountant in haar taal stelt in het accountantsrapport. Hij zei daar dingen die hij niet hard kon maken; toen niet en nu nog steeds niet.

Voor ons gaat het hier om de fundamenteën onder ons politieke bestuur. Het gaat om integriteit, rechtvaardigheid, om eerlijk omgaan met mensen en belastinggeld en om een eerlijke verantwoording richting de Staten. Op al die fronten is het in dit hoofdstuk misgegaan. Wat ons betreft is het zeer noodzakelijk dat de gedeputeerde en de nieuwe Staten dit hoofdstuk op een duidelijke manier afsluiten: dit nooit meer. Wij willen dat dit college duidelijk afstand neemt van het verleden en duidelijk maakt wat in de toekomst anders gaat in de politieke verantwoording, de politieke samenwerking en natuurlijk de opvolging van de aanbevelingen voor de organisatie. Er wordt makkelijk naar organisatiemaatregelen gesprongen als zijnde de verbeterplannen. Wat mij betreft kijken wij daadwerkelijk naar de politiek: wat kunnen wij hiervan leren en waar is het in onze samenwerking met GS en PS misgegaan? Het college heeft aangegeven dat het gaat werken aan de opvolging van de aanbevelingen. Dat is goed en wij zullen dat nauwgezet volgen. Er ligt echter nog een aantal heel concrete dingen die wat ons betreft ook opgelost moeten worden. Er zijn eind 2016 twee mensen ontslagen door de provincie. De accountant heeft in de toelichting op haar rapport nadrukkelijk aangegeven dat de ellende eind 2016 is begonnen. Dit komt naadloos overeen met wat we uit de media hebben vernomen. Wij vragen dus van het college publiekelijk excuses aan te bieden aan deze twee mensen. Excuses voor de manier waarop zij zijn ontslagen en excuses voor de manier waarop hun functioneren meerdere keren publiekelijk negatief is gerecenseerd.

Ik kijk vandaag nadrukkelijk de Staten aan. Welke belangen hebben wij gediend toen wij hier in februari debatteerden over de vaststellingsovereenkomst? Voordat deze ondertekend werd hadden wij reeds in beeld dat de rechtmatigheid van deze deal twijfelachtig was. Er was geen goede onderbouwing en geen onafhankelijke kostenexpert had gekeken naar de opbouw van de deal. Toch wilde de

coalitie doorzetten. Mijn vraag aan de Staten is of integriteit en rechtmatigheid ten koste moeten gaan van partij- en coalitiebelangen. Lerend daaruit zou ik zeggen dat de provincie koste wat het kost een integere betrouwbare overheid moet zijn, ook als besluitvormend orgaan.

Wij moeten vooruit. Wij willen niets liever dan dit hoofdstuk sluiten en werken aan een integer, rechtvaardig provinciaal bestuur dat verantwoord omgaat met mensen en met belastinggeld. Wij willen een college dat zijn verantwoording richting de Staten op een goede manier vormgeeft. Wij zoeken naar een manier waarop wij dat kunnen uiten en aantonen dat wij niet alleen op de schouders van voorgangers zitten, maar erop afzetten dat dat nooit meer gebeurt. Wij hopen een manier kunnen vinden in deze Staten om dat met elkaar uit te spreken. Zelf denk ik aan een motie van afkeuring over de handelwijze in die periode. Ik hoop dat wij dit unaniem kunnen doen, waarbij wij een streep trekken en het voor nu en altijd klaar is met deze manier van handelen. Ik hoop dat wij met een open vizier richting de toekomst kunnen gaan.

De heer WESTERLAKEN (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik constateer de ellende en de verlossing. De dankbaarheid hoor ik echter niet terug in uw betoog, omdat u overweegt om een motie van afkeuring in te dienen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat is onder andere een overweging, omdat wij blij zijn dit achter ons te kunnen laten. Wij kunnen hieraan toevoegen dat wij dankbaar kijken naar de toekomst. Als u dan de motie steunt, dan kunnen wij dat regelen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus is verheugd dat de jaarrekening van 2017 eindelijk voorligt. Minder tevreden is 50Plus met het bericht dat voor een bedrag van € 2.200.000 niet exact duidelijk is geworden hoe de gelden besteed zijn. Het is goed dat de accountant heeft vastgesteld dat er geen sprake is van corruptie of fraude. 50Plus is en blijft van mening dat er onvoldoende te controleren informatie is verkregen om vast te kunnen stellen of de prijs in de overeenkomst de juiste is in relatie tot de geleverde prestaties en het wensenpakket van de provincie. Dit mag wat 50Plus betreft niet meer voorkomen. Wij vragen van dit college een daadkrachtig beleid en verzoeken een stappenplan te maken en aan de Staten voor te leggen hoe dergelijke situaties in de toekomst voorkomen kunnen worden.

Door instanties en bedrijven die voor de provincie Utrecht werkzaamheden verrichten dient vooraf een duidelijke kosten-batenanalyse van mogelijke meerkosten voorgelegd te worden. Iedere euro die aan meerkosten besteed wordt dient ter verantwoording vastgelegd te worden en van toestemming voorzien te zijn. 50Plus verneemt graag van de gedeputeerde of er inmiddels een protocol is opgesteld waardoor een dergelijke overschrijding van meerkosten zonder onderbouwing en verantwoording niet meer zal plaatsvinden. Er dient een tussentijds plafond van meerkosten gehanteerd te worden, zodat in fases bekeken kan worden of de te verrichten werkzaamheden exact inzichtelijk zijn en passen in de gewenste lijn van de werkzaamheden die de provincie Utrecht voor ogen heeft. Er kan beslist niet ongelimiteerd werk verricht worden waarvan de provincie achteraf de rekening krijgt voorgeschoteld. Op grote projecten dient een budgetverantwoordelijk team focus te houden en in nauw contact met de aannemer te staan. Pas dan houdt de provincie zelf de regie over haar handelen en financiën.

50Plus verneemt graag van de gedeputeerde hoe in het zicht van de jaarrekening 2017 de verwachting inzake de jaarrekening 2018 is. Is tot op heden de verwachting dat de jaarrekening gecontroleerd wordt op bedragen van meerkosten die niet goed naar werkzaamheden terug te leiden zijn?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De hele oppositie behalve 50Plus heeft een motie ingediend in februari met het verzoek om eerst de rechtmatigheid vast te stellen voordat wij de rekening betalen. Kunt u mij proberen uit te leggen waarom u tegen deze motie heeft gestemd, horende wat u zojuist heeft ingebracht?

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Ik heb tegen deze motie gestemd vanwege voortschrijdend inzicht.

Mevrouw BITTICH (DENK): Mijnheer de voorzitter! Het is 25 september 2019 en wij mogen eindelijk de jaarrekening van 2017 afsluiten. Deze jaarrekening heeft veel teweeggebracht binnen onze provincie. Voordat mijn fractie in deze Staten zat en in de periode daarna heeft het voor de nodige reuring gezorgd. Mijn dank gaat uit naar alle ambtenaren die keihard hebben gewerkt aan de jaarrekening en eraan hebben bijgedragen dat wij dit vandaag kunnen afsluiten.

De DENK-fractie is opgelucht dat wij dit dossier kunnen afsluiten. Er is al veel gezegd over de jaarrekening van 2017, er zijn gesprekken gevoerd met de accountant en verschillende commissies zijn hieraan gewijd. Dat betekent niet dat wij hier niet stevig het gesprek mogen aangaan over het proces en de lering die wij hieruit moeten trekken. Het is altijd een lastige opgave om de balans te vinden tussen constructieve feedback en de broodnodige kritiek uiten. Ik ben vastbesloten dat toch te proberen.

Het accountantsrapport heeft bij ons de wenkbrauwen doen fronsen. De accountant heeft in haar verslag onder andere haar zorgen geuit over de organisatie van deze provincie. Hieraan moet ik eerlijkheidshalve toevoegen dat wij afgelopen woensdag van de provinciesecretaris een mooie presentatie hebben gehad over de verbeterplannen waar al aan gewerkt wordt en die nog in de pijpleiding zitten. Daar spreekt hoop uit. Onze zorg is wel dat de provincie veel veranderingen in goede banen moet leiden. Dat is wellicht een discussie voor een andere keer. Immers, er zijn ons kwartaalrapportages toegezegd en PS zal daar kritisch bovenop zitten.

Hierop aansluitend is er nog wel iets dat mijn fractie tegen de borst stuit. Dit heeft te maken met een organisatie die zo duidelijk niet op orde is. De accountant heeft namelijk over een gedeelte van het uitgegeven geld aan de Uithoflijn niet alle documenten in handen heeft kunnen krijgen. Daarmee heeft zij niet volledig de onzekerheid kunnen wegnemen dat alles volledig volgens het boekje is gegaan. Over een gedeelte van het geld is geen volledige verantwoording afgelegd. Dit moet niet mogelijk zijn in een organisatie waarin zoveel geld omgaat. De waas van onduidelijkheid die hier omheen hangt is wat ons betreft niet wenselijk en moeten wij te allen tijde willen voorkomen in de toekomst. Een goede financiële administratie, voldoende mankracht om die te kunnen dragen, het weten hoe de financiële systemen gebruikt moeten worden en openheid hierover was gisteren al noodzakelijk.

Wij zitten hier voor het goedkeuren van de overschrijdingen en het vaststellen van de jaarrekening. De grote overschrijdingen op met name bereikbaarheid zijn wat ons betreft een klap in het gezicht van de inwoners van de provincie Utrecht. Dit is geld dat besteed had kunnen worden aan goedkoper openbaar vervoer, aan gratis openbaar vervoer voor minima en ouderen en aan veel andere zaken. Dit is een fout waarvoor wij ons zo erg moeten schamen, dat wij die nooit meer herhalen. Ik hoop dat GS tot in de kern beseft dat het geld waarover wij praten en in theoretische bedragen benoemen, echt geld is. Dat is echt geld dat mensen soms broodnodig hebben. Denk bijvoorbeeld aan de kosten van het openbaar vervoer dat veel mensen nodig hebben om tot hun bestemming te komen; vaak is dit hun werk. Dit besef moet zo diep in ons allen zitten dat wij het gewicht voelen van elke euro die wij uitgeven. Dat is een verantwoordelijkheid naar de mensen die in onze provincie wonen.

De VOORZITTER: Wij zijn aan het einde gekomen van de inbreng van de Staten in de eerste termijn. Ik kijk naar gedeputeerde Strijk wat hij wil.

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Mag ik een schorsing van vijf tot tien minuten, zodat het college zijn antwoord kan voorbereiden.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering tot 17.30 uur.

Schorsing van 17.15 uur tot 17.33 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. De Staten hebben de eerste termijn afgerond. Ik stel voor dat het college de vragen gaat beantwoorden. Ik geef het woord aan de heer Strijk.

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het heeft even geduurd. Met de dagtekening van 29 juli 2019 ligt vandaag ter besluitvorming voor de jaarrekening van 2017. Ik merkte vandaag bij velen van u in de eerste termijn van het debat over de jaarrekening de wens om er een streep onder te zetten en vooruit te kijken, maar niet zonder terug te kijken naar wat er in 2017 is gebeurd aan mooie dingen en aan zaken waaruit wij lering hebben te trekken.

Voordat ik inga op enkele vragen zal ik aangeven hoe het college daarnaar kijkt. Het college neemt de verantwoordelijkheid voor de jaarrekening 2017 door in paragraaf 4.4 van de jaarrekening uitgebreid op te schrijven wat er niet is goed gegaan. Ik ga een aantal zaken uit deze paragraaf opsommen, maar dat is niet volledig. Op pagina 129 tot en met 132 schrijven wij: "Het ontbreekt in de organisatie aan een heldere taaktoedeling en aan discipline om in alle gevallen administratieve processen consistent en op dezelfde wijze te doorlopen. Interne 'checks and balances' zijn onvoldoende ingericht." Dat zegt iets over de mandatering en de 'governance'; de invulling van ieders rollen, taken en verantwoordelijkheden. Hoe wij juridische en financiële advisering borgen is onvoldoende ingericht. Als er al advisering is, dan wordt daaraan onvoldoende gewicht toegekend.

De ondersteunende ICT-systemen vragen dat het personeel continue wordt opgeleid die systemen goed te kunnen bedienen. Het vraagt om specialisten die over deze ICT-systemen meer weten dan de dagelijkse gebruikers. Wij hebben moeten constateren dat er meerdere subsystemen zijn voor subsidies. Wij hebben onvoldoende menskracht op concernniveau voor de capaciteitsplanning. Wij hebben onvoldoende menskracht op concernniveau voor het contractmanagement, met de risico's, fouten en slordigheden.

Er was geen duidelijke projectstructuur, terwijl er wel een wens was tot een integrale aanpak. Er is geen systematische en onvoldoende toetsing op overeenkomsten en prijsbepalingen. In een specifiek project constateert het college dat de tussentijdse analyses onvoldoende zijn geweest en dat de vastleggingen van onderhandelingen die hebben plaatsgevonden niet traceerbaar of verifieerbaar zijn. Dat is fout en moet beter.

Wij schrijven dit allemaal in paragraaf 4.4. Omdat wij bang zijn dat het wegvalt in de jaarrekening, hebben wij dit op pagina 1 van het statenvoorstel geschreven. Het college constateert dit, erkent dit, herkent dit en gaat hiermee aan de slag. Dit is een van de belangrijkste stappen die ik neem in het afleggen van verantwoording. Op de vraag aan de heer Dercksen wat hij van het college verwacht, zei hij: "Ik verwacht niet dat zij zeggen: "Het is gebeurd, wij hebben het er niet meer over en wij gaan verder."" Dat zegt het college niet. Het college schrijft het, erkent en herkent dat er dingen zijn misgegaan in de organisatie en dat dit beter moet.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik voel mij aangesproken en werd geciteerd. Dat waardeer ik zeer.

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Met die kennisgeving ga ik een aantal van uw vragen doorlopen.

De heer De Brey en velen met u spraken de waardering uit voor het team van de financiële administratie dat buitengewoon veel werk heeft verricht voor deze jaarrekening. In de commissie heb ik eveneens mijn waardering voor hen uitgesproken. In de maanden dat ik hier werk heb ik gezien dat het tot laat in de avond en in de weekenden heeft plaatsgevonden en dat vakanties verzet werden. Ik ben blij dat u dat ziet. Bij de zaken die de organisatie heeft op te pakken om te verbeteren is het goed om ons te realiseren dat de mensen die daarbij betrokken zijn, heel loyaal en betrokken aan de slag zijn. Dit zijn overigens mensen die werken in een cultuur waarover wij wat zeggen.

De heer De Brey vroeg wat het college nodig heeft van de Staten bij het redresplan. In eerste instantie had ik drie punten opgeschreven en later bij een van de vragen van het FvD kwam daar een vierde punt bij. Voor alle punten die beter moeten, hebben wij de middelen nodig om dat te organiseren. Wij hebben op de korte termijn van 2019 een budget gevraagd om al dat te kunnen doen, maar bij het voorstel dat u deze week van ons krijgt voor de begroting 2020 ziet u dat het college voorstelt substantieel middelen uit te trekken om te investeren in de kwaliteit van onze organisatie. Die discussie gaan

wij met elkaar voeren. Wij zullen de portemonnee moeten trekken bij de ambities om onze organisatie op orde te brengen. Dat hebben wij van u nodig, zowel in menskracht, opleidingsbudgetten en andere systemen.

Wij hebben de tijd nodig. Wij tellen af naar vier zaken. Twee structuurwijzigingen die gaan over het proces dat wij beter moeten inrichten en een cultuurverandering. Wij moeten elkaar erop aan durven spreken als iemand zich niet houdt aan de afspraak. Dat is ingewikkeld en hebben wij niet van vandaag op morgen veranderd. Ik vraag aan u de tijd om in de komende jaren al deze stappen te doorlopen. Sommige dingen kunnen sneller, maar niet alles is volgend jaar opgelost. Wij zijn volgend jaar wel verder dan op dit moment. Dat beloof ik u.

Als wij het hebben over cultuurveranderingen, dan hoop ik dat PS zich realiseert dat hij het hoogste orgaan is in de provincie en een bijdrage kan leveren in de cultuurverandering die u wenst. Als wij onze organisatie moeten verbeteren, dan moet je blij zijn als iemand jou een fout komt melden. Dat is het startpunt van de verbetering. Dat vraagt van GS en PS een manier om kritisch om te blijven gaan en druk uit te oefenen op de processen die verbeterd moeten worden en begrip te hebben dat wij een slag hebben te maken op dit punt. Ik vraag uw begrip op dat punt en uw begrip op het punt dat nog niet alles kan op dit moment. Ik zal daarop terugkomen bij de vraag van het FvD over de begrotingsrechtmatigheid van 2019.

Als laatste vraag ik u om ons kritisch te volgen. Dit college gaat hiermee voortvarend aan de slag en zal u daarover rapporteren, maar blijf ons kritisch volgen of wij de meters maken die wij moeten maken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik spreek mijn waardering uit voor uw bijdrage tot nu toe. Ik ben heel blij dat u een hoop dingen erkent. Ik zit hier al heel lang en dat iemand zoveel zaken erkent is niet vaak gebeurd. Dat waardeer ik zeer.

Als wij onze taak hier naar behoren moeten uitvoeren, dan moeten wij de informatie krijgen die daarvoor nodig is. In mijn bijdrage heb ik een aantal processen genoemd waarin dat naar mijn beleving niet goed is gegaan. Het is belangrijk dat ook dingen die niet zo fijn zijn voor GS worden gedeeld met de Staten. Als ik daar zou zitten zou ik het prettiger vinden om eerlijk te zijn, want het komt toch een keer boven tafel. Ik verwacht van GS dat het vollediger en eerlijker is in de informatieverstrekking.

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Daarover is zelfs iets in het coalitieakkoord opgenomen. Dat is op papier. Het gaat erover wat wij waarmaken op dat vlak. Ik hoorde vandaag iemand zeggen dat het wordt opgemerkt dat het college zijn best doet om continue te zorgen voor die openheid en transparantie naar u en anderen. Dat is de volledige intentie van het college. Ik geef hem terug aan de Staten, want dat vraagt de verantwoordelijkheid van de Staten om op de juiste wijze om te gaan met de meldingen die wij aan u doen. Ik vraag u om dat als eerste stap te zien van een organisatie die zichzelf aan het verbeteren is.

Mevrouw Groen verwees in haar maidenspeech krachtig naar haar naam. Met mijn naam gaat het mis als ik daar iets mee probeer. Uw opmerking was mooi dat de zaken achteraf gezien soms verbazingwekkend helder zijn. Dank voor uw analyse.

De heer Dinklo stelde de vraag waarop ik graag zou willen zeggen dat wij dat natuurlijk gaan doen. De vraag die speelde, heeft ermee te maken dat wij bij de jaarrekening van 2017 er tegenaan liepen dat het moment van resultaatneming van een subsidie anders wordt. Wat wij in het verleden presenteerden onder reserves, moet gerubriceerd worden onder de overlopende passiva als een schuld op het moment dat wij de beschikking afgeven. Wij zijn ermee bezig om dit te corrigeren in het jaar 2018 en het jaar 2019. Het mooiste zou zijn als wij dat voor 31 december 2019 doen in de begroting van 2019. Er zijn echter ongeveer 200 metingen nodig om dit voor 31 december op orde te brengen, omdat het over 800 subsidies gaat wat ongeveer een kwartier per subsidievraag duurt. Dat vraag ik van hetzelfde team die er op dit moment alles aan moet doen om de deadline te halen voor de jaarrekening 2018, die op haar beurt strak op de planning van de accountant EY staat. Als zij het eind van het jaar wil halen met de afronding van de controle, dan zijn alle deadlines heel krap.

Mevrouw BITTICH (DENK): Mijnheer de voorzitter! Afgelopen woensdag hebben wij gehoord dat er zes nieuwe mensen zijn aangenomen op de afdeling financiële administratie. Verandert dat iets in de zaak?

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat zal het niet direct veranderen. Wij hebben mensen in dienst genomen, omdat de klus van 2018 geklaard moet worden of de begroting te maken die wij opleveren of met de najaarsrapportage die u deze week krijgt. Dit zijn de stukken waarmee wij op dit moment aan het werk zijn. Wij gaan meer mensen aannemen. De mensen die bij ons komen werken zijn niet vanaf de eerste dag ingewerkt. Ik zou graag tegen u zeggen dat wij dit gaan regelen en u van mij in oktober of november de begrotingswijziging krijgt. Ik durf dit echter niet te garanderen. Als ik de risicoafweging moet maken van een vertraging op de jaarrekening 2018 en alle effecten die dat heeft op 2019 en verder, dan kies ik ervoor om tegen u te zeggen dat wij het helaas niet gaan redden. Dat betekent net als in 2017 en 2018 dat er een begrotingsonrechtmatigheid ontstaat.

Mevrouw BITTICH (DENK): Mijnheer de voorzitter! Begrijp ik goed dat u er daarmee voor kiest om de visuele cirkel te laten bestaan en dat wij volgend jaar in hetzelfde gesprek te horen krijgen dat er niet genoeg mensen zijn om het in 2020 voor elkaar te krijgen?

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Als u die conclusie trekt, dan heb ik het niet goed uitgelegd. Ik ben er bestuurlijk verantwoordelijk voor dat een aantal dingen er zijn. Los van de begroting en de najaarsrapportage die u deze week van ons ontvangt, is het belangrijkste stuk de jaarrekening 2018; die moet zo snel mogelijk klaar zijn. Daarvoor zit ik strak in de planning van EY. Daar zit mijn eerste aandacht, want dat moet rond zijn. Daarna heb ik op de begrotingsrechtmatigheid een aspect voor de jaarrekening 2019. Als ik de planning van 2018 haal, dan hebben wij de hoop dat wij de jaarrekening 2019 in de reguliere planning voltooiën. Voor 15 juli 2020 gaat u de jaarrekening 2019 goedkeuren. Haal ik het tijdsplan van 2018 niet, dan is het een illusie dat wij de reguliere planning halen.

De heer De Brey vroeg wat ik van de Staten verwacht. Ik vind het vervelend om dit tegen u te zeggen, omdat ik het graag wil regelen. Ik vraag uw begrip ervoor dat de omstandigheden zo zijn dat ik het niet kan borgen. Ik kan het wel beloven, maar ik maak het niet waar.

Dank voor het uitgesproken vertrouwen van de heer Westerlaken. Ja, wij gaan u regelmatig informeren. Daarover is in de presentatie van vorige week reeds wat gezegd. Ja, het duurt meerdere jaren. Dat zeg ik, omdat u het aanhaalde en ik het wil benadrukken. Er zullen volgend jaar absoluut dingen beter gaan, maar sommige verbeterprocessen zullen een langere tijd in beslag nemen.

Mevrouw d'Hondt vraagt een diepere analyse van het ontstaan van dit probleem, met name gericht op de vraag of dit opnieuw kan ontstaan. In paragraaf 4.4 doen wij daarvoor een aantal aanzetten. Met terugwerkende kracht zie je dat de Staten ertoe zijn gedwongen om te bezuinigen toen de trap op-trap af effecten van de economische crisis zichtbaar werden. Op dat moment is er een afweging gemaakt om op bepaalde posten te bezuinigen, waarvan je terugkijkend moet zeggen dat er teveel gesneden is in het spreekwoordelijke vlees van een organisatie. Ik was op dat moment wethouder in een gemeente en weet hoe ingewikkeld het op dat moment was om begrotingen rond te krijgen. Dat is een oorzaak. Daarbij wil ik echter wegblijven, want de heer Dercksen zei terecht dat alle omstandigheden die mogelijk hebben bijgedragen aan hoe de dingen zijn gegaan, kunnen opgevat worden als goedpraten. Dat is het niet, want ik begon met het zeggen dat het beter moet. De Uithoflijn was echter een complex dossier en werd uitgevoerd in een stationsgebied waar een ander project loopt. Daarnaast hadden wij te maken met een BRU-regeling die het ingewikkeld maakt, hadden wij met veel belangen te maken en zat er een kabel of leiding in de grond die wie niet verwachtten. Kortom, het is wel complex. Ik praat het daarmee niet goed, maar ik geef wel de context waarin dingen ontstaan. Aan de andere kant heeft het voor het college niet veel nut om stil te staan bij de analyse waarom het op deze wijze gegaan is, anders dan de feitelijke constatering dat het beter moet en het plan van aanpak om het beter te maken.

De heer Eggermont zei dat de onzekerheid van € 12.200.000 binnen de controletoleranties van de totale provincie Utrecht valt, maar dat dit een groot bedrag is binnen het project. Hij vroeg of wij daar anders mee om moeten gaan. Dat is een goed en interessant punt. Dat zit vooral in de manier hoe wij onze interne controle, onze audit, gaan doen bij grote projecten. Ik zou graag de handschoen oppakken die u hier geeft om een keer met de Financiële Audit Commissie (FAC) te spreken. Als wij in de toekomst grote projecten hebben met op de begroting een uitgave van vele tientallen miljoenen, dan is het goed om binnen dit project af te spreken hoe wij onze controles gaan inrichten en hoe wij u daarover rapporteren. Dit is een terecht punt. Het is moeilijk om dit op een andere manier te laten landen in de jaarrekening. Uw hoofdpunt lijkt mij een reden om met de financieel technische specialisten in de FAC door te praten over hoe wij dat kunnen borgen bij toekomstige projecten.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Het gaat mij om het verkleinen van de mogelijkheid dat er binnen een project met een dergelijke omvang onzorgvuldiger gewerkt wordt en er geen goede onderbouwing is, omdat dit binnen de 3% blijft. Binnen een groot project moet er een zekere druk blijven bestaan om alles goed te verantwoorden.

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb geen enkel signaal ontvangen dat men binnen het project dacht dat het binnen de 3% viel. Men wist op dat moment niet eens wat ons omzetcotaal zou zijn. Dat is later gewijzigd door de correcties. Uw punt is dat de interne organisatie op die manier geregeld wordt dat de kans op het ontstaan van deze fouten zo klein mogelijk wordt gemaakt. Ik was onder de indruk bij de recente rapportage over de Uithoflijn. Daarin ziet u dat er veel gebeurt op dat vlak. Dat laat uw punt onverlet dat het goed is om hierover na te denken. Die handschoen pak ik graag op, want wij hebben hierin wat te leren.

De ChristenUnie heeft het vertrouwen uitgesproken en zegt dat u ons kritisch blijft volgen. Ik roep u ertoe op om dat vooral te blijven doen.

Mevrouw Hoek van 50Plus sprak over een protocol voor meerwerk bij grote projecten. Daarvoor is een protocol, namelijk het kwaliteitshandboek voor grote projecten. Wij moeten alleen constateren dat de manier waarop de vastlegging is gemaakt van de onderhandelde dossiers niet traceerbaar en eenduidig is. Er is echter wel een protocol. Een van mijn eerste punten is dan ook dat wij ons eigen protocol moeten volgen.

Ik durf niet teveel verwachtingen uit te spreken over de jaarrekening 2018, omdat wij deze nog aan het opstellen zijn en EY hem daarna nog controleert. Het is wel goed om te weten dat de huidige accountant EY over de jaarrekening 2017 alle VTW's van de Uithoflijn heeft meegenomen tot en met de dagtekening van de jaarrekening 29 juli 2019. Er is al veel onderzoek gedaan. Sterker nog, een aantal posities die terugslaan op de € 12.200.000 hebben tot afhandeling geleid in 2018, maar zijn terug te herleiden naar 2017. Ik verwacht het niet dat er meerkosten zijn die niet terug te herleiden zijn, omdat er zoveel is meegenomen in deze controle.

Mevrouw Bittich zegt dat de waas van onduidelijkheid zeer onwenselijk is. Dat ben ik helemaal met u eens. Vandaar dat ik aan het begin van de bijdrage van het college erkend heb dat het beter moet. Daarmee kan ik mijn beantwoording afronden.

De VOORZITTER: Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Van Muilekom.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Mijn collega Strijk heeft gezegd dat het college herkent wat er gebeurd is en moet gebeuren. De intentie dat er iets moet gebeuren hebben wij vorige week laten zien in de presentatie tijdens de commissie BEM. Wij geven de opdracht aan onze algemeen directeur om er eerst voor te zorgen dat de basis op orde komt. Die basis heeft betrekking op de aansturing, de mandaten, voldoende en deskundig personeel, de processen en de cultuur. Mevrouw d'Hondt zei al dat wij 114 aanbevelingen moeten oppakken. Het is daarbij belangrijk dat wij u daarin zo goed mogelijk meenemen. Wij willen een goede monitoring, een soort dashboard, waarin wij de Staten elke drie maanden informeren over de voortgang. Hierin kan aangegeven worden wat niet gelukt is of wat versneld wel gelukt is.

Een aantal fracties heeft gevraagd geïnformeerd te worden over het medewerkerstevredenheidsonderzoek. Wij gaan kijken hoe wij de Staten daarover kunnen informeren op een zeker abstractieniveau. Wat de medewerkers ervan vinden is de eerste stap voor het college. De tweede stap is wat onze partners ervan vinden. U moet dit kunnen zien in het accountantsrapport. De accountant stelt rapporten op van hoe wij dingen doen en daaruit moet blijken dat wij dingen geleerd hebben.

Ik heb een aanvulling op de gevraagde analyse. Ik heb hierover gesproken met de algemeen directeur. De analyse van wat er gebeurd is zien wij als het vastleggen van een nulmeting en de acties die wij gaan doen om dit te verbeteren. Wij willen die analyse dus gebruiken als een soort nulmeting.

Ik zal ingaan op het punt over de cultuur. De heer Dercksen vroeg of de informatie wel stroomt in deze organisatie. Het is een van de meest wezenlijke punten in de organisatie dat er complimenten worden gegeven als dingen goed gaan en dat mensen zich vrij voelen om de dingen die fout gaan te melden. Door het melden van fouten geef je complimenten, omdat je het op dat moment kunt zien, analyseren en bijsturen. Tegelijkertijd zeg je daarmee dat niet alleen GS goed geïnformeerd is, maar dat wij die informatie zo snel mogelijk met de Staten delen.

Er is gevraagd naar de afspraken met de voormalig manager bedrijfsvoering en de voormalig projectdirecteur. Wij hebben u in de statenbrief laten weten dat wij afspraken hebben en dat wij in de gesprekken met deze persoon hebben afgesproken dat wij niet communiceren over de inhoud.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag niet om de inhoud, maar of het college zo fatsoenlijk wil zijn om zijn excuses aan te bieden aan deze heren. Wij weten dat de projectdirecteur ontslagen is zonder gronden. Hiervoor was niet eens een dossier opgesteld. Bij de voormalig manager bedrijfsvoering is er een contract opgezegd om verschillende redenen die niet bleken te kloppen. Het gaat mij niet om wat u inhoudelijk met de heren bespreekt, maar ik vraag aan het college excuses aan te bieden aan deze mensen.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij proberen daarin zo zorgvuldig mogelijk te zijn. Wij hebben onder andere afgesproken dat wij niet communiceren over de inhoud van de gesprekken. Ik ken uw vraag, maar moet het helaas bij dit antwoord laten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag om uw excuses aan te bieden. Ik praat niet over de inhoud van de gesprekken. Kunt u bevestigen dat het niet hoort dat iemand ontslagen wordt zonder dossier en dat een overheid zich dat niet kan permitteren. Dit zou u sieren. Ik was blij met het antwoord van de heer Strijk, maar wordt weer heel somber als een overheid niet kan erkennen dat dingen fout zijn gegaan. Ik vraag om sorry te zeggen tegen deze mensen. Ik vraag niet om € 1.000.000 of € 10, maar om sorry te zeggen.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij voeren nog steeds gesprekken met deze personen. Wij hebben afgesproken dat wij niet communiceren over wat er in deze gesprekken aan bod komt. U vraagt mij iets waarop ik geen antwoord kan geven.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het is opmerkelijk dat de voorgaande gedeputeerde wel openlijk recensies kon geven over de handelwijzen van mensen en dat het aanbieden van excuses blijikbaar in de nevelen gehuld moet blijven. Betekent dit dat het aanbieden van excuses deel uitmaakt van de inhoud?

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Gesprekken gaan over dingen die gebeurd zijn in het verleden, hoe je gehandeld hebt en hoe je hierover gesproken hebt.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Bent u bereid daarvoor uw excuses aan te bieden?

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Wij voeren gesprekken met deze mensen over wat er gebeurd is. Wij hebben afgesproken dat wij niet communiceren over de inhoud van die gesprekken. U vraagt om een uitkomst, maar die kan ik u niet geven.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik vraag niet of de gedeputeerde wil ingaan op de inhoud van de gesprekken, maar of hij van binnen de gevoelens heeft en bereid is om excuses aan te bieden namens de provincie aan de betrokken mensen.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Als wij in gesprek zijn en ik vind dat het college iets tegen deze mensen moet zeggen, dan moeten wij dat doen. Ik kan er echter niet over praten wat de inhoud daarvan is en waarover dat excuus gaat.

De heer VAN OORT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Dit is een lastige discussie en ik begrijp de positie van de gedeputeerde. Laat ik namens de ChristenUnie uitspreken dat wat ons betreft het spreekwoordelijke bloemetje op zijn plaats zal zijn.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Weet u zeker dat die gesprekken nog gaande zijn?

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er is contact tussen de provincie en deze mensen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik weet meestal meer dan statenbrieven, dus ik herhaal mijn vraag: weet u zeker dat er nog steeds gesprekken zijn en dat er afspraken worden of zijn gemaakt met de mensen om nader tot elkaar te komen?

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er is nog steeds contact tussen de provincie en de mensen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Kunt u 'contact' nader duiden? Laten wij niet te ingewikkeld doen, want u bent klaar met deze mensen. Zeg tegen deze mensen: "Dit had zo niet moeten, sorry." Dan staat het deze mensen vrij om naar een rechter te stappen, maar wees eerlijk.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Er worden nog steeds vragen aan elkaar gesteld. In die zin is het gesprek nog niet afgerond.

De VOORZITTER: Dat is helder. Ik stel vast dat het college het antwoord heeft gegeven op uw inbreng in de eerste termijn. Is het goed om de tweede termijn van dit debat af te ronden en daarna met elkaar stil te staan bij hoe de rest van de dag zal verlopen? Ter geruststelling, er is gezorgd voor een maaltijd, maar na afronding van dit agendapunt wil ik met de fractievoorzitters overleggen wanneer wij de maaltijd gaan nuttigen. Bent u akkoord om de tweede termijn in te gaan?

De heer VAN SCHIE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik suggereer dat wij toe zijn aan een hapje en aan enige reflectie. Anders zou ik een schorsing vragen om de eerste termijn op ons te laten inwerken. Het lijkt mij dat de dinerpauze daarvoor een aangewezen moment kan zijn.

De VOORZITTER: Ik kijk rond of dit een probleem is. Ik stel voor om het voorstel van de heer Van Schie te volgen en de vergadering te schorsen tot 19.00 uur. Na de schorsing wil ik de fractievoorzitters bij mij vragen om het verloop van de rest van de avond te bespreken. Ik wens u allen een smakelijk maaltijd en wij zien elkaar om 19.00 uur in deze zaal. Ik schors de vergadering.

Schorsing van 18.07 uur tot 19.01 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Aan de orde is agendapunt 13 statenvoorstel jaarrekening 2017. Voor de schorsing hebben wij het debat afgehandeld tot en met het antwoord van het colle-

ge op uw eerste termijn. Dat betekent dat wij aanvangen met de tweede termijn.. Daarna zal de beantwoording van het college plaatsvinden.

Aan het begin van de schorsing heb ik met de fractievoorzitters afgesproken dat wij de agenda van deze statenvergadering vanavond willen afmaken. Daarbij willen wij alle agendapunten voldoende recht doen, maar wij hebben het strakke voornemen om uiterlijk om 22.30 klaar te zijn. Dat betekent dat de inbreng bij de moties vreemd aan de orde van de dag beperkt gehouden moet worden.

Gegeven het bijzondere karakter en het grote belang van dit debat stel ik u voor om de tweede termijn vanachter de kathedert te spreken. Ik kijk in dezelfde volgorde waarin ik de eerste termijn heb aangekondigd wie ik namens de VVD het woord kan geven.

U treft op uw tafel een traktatie aan. Deze is verzorgd door de jarige Patrick Bauduin.

De heer DE BREY (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dank voor het antwoord van het college, met name het antwoord van de heer Strijk op mijn vraag wat het provinciebestuur nodig heeft. Hij refereerde aan de commissievergadering. Het is niet zo dat hij hier kwam uit Leiden en toen aan de slag is gegaan, maar dat het al langer in gang is gezet, bijvoorbeeld door de motie door de heer Van Kranenburg 'nu leren'. Eind 2018/begin 2019 zijn de eerste stappen gezet. Daarin moeten wij versnelling aanbrenge. De gedeputeerde heeft ons gevraagd daarvoor middelen beschikbaar te stellen, de organisatie tijd te geven en kritisch te zijn. Dat zullen wij zijn, maar wij kijken er positief kritisch naar uit om te verbeteren. Tot slot heeft hij gevraagd om de cultuur te verbeteren. Daarvoor is reeds iets in gang gezet tijdens de vorige bestuursperiode, bijvoorbeeld door de motie 'nu leren'. Dit moet niet alleen de culturomslag bij het college zijn, maar eveneens in deze zaal.

Mevrouw GROEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dank aan het college voor de uitgebreide beantwoording van de vragen. Dank aan alle collega's in de Staten voor alle vragen, opmerkingen en vele belangrijke punten.

In mijn bijdrage in de eerste termijn heb ik een vraag gesteld over het medewerkerstevredenheidsonderzoek. Deze vraag is niet beantwoord. Ik zou nog steeds graag weten of wij die resultaten kunnen krijgen.

De VOORZITTER: Ik meen mij te herinneren dat de gedeputeerde die vraag beantwoord heeft.

Mevrouw GROEN (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dan heb ik dat in alle consternatie op dat moment gemist. Ik heb het nog nagevraagd bij collega's, maar wij hebben dat antwoord gemist. Wij zullen dit terugluisteren.

Ik ben blij om te horen dat er zoveel partijen zijn die net als wij hun vertrouwen uitspreken in dit college en de ingezette stappen. Er zijn harde woorden gezegd over de manier waarop wij deze periode moeten afsluiten. Wij werken op dit moment statenbreed aan een motie om aan te geven hoe PS naar deze episode aankijkt. Ik hoop u daarover straks meer te kunnen zeggen.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik bedank vooral gedeputeerde Strijk voor de beantwoording van de vragen. Hij is ingegaan op onze technische vraag over het aanpassen van de begrotingsrechtmatigheid van 2019, waarin hij aangaf dat het lastig zou zijn om de jaarrekening 2018 op tijd rond te krijgen. Daarin volgen wij hem. Wij vonden het heel enthousiast dat hij voor de jaarrekening 2019 de reguliere planning wil volgen. Wij verwachten daarover geen definitieve uitspraak, maar hopen vooral dat het lukt.

Ik weet dat er een statenbrede motie in de maak is. Ik hoorde de gedeputeerde Van Essen eerder zeggen dat hij niet over het graf heen regeert, maar wij regeren ook niet voor de geboorte. Wij zullen er dus nog over nadenken of wij deze motie gaan steunen. Wij zijn vooral blij met de cultuurverandering en het aantal mensen dat aangenomen wordt. Dit gaan wij constructief volgen.

Als laatste heb ik een opmerking voor de heer De Droog. Wij vierden 2017 ook, want dat is het eerste jaar dat onze partij in de Tweede Kamer is gekomen. Dat was een prachtig jaar wat ons betreft.

De VOORZITTER: Het CDA heeft geen behoefte aan een tweede termijn. Dan is het woord aan de heer Dercksen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij met de inbreng van gedeputeerde Strijk. Ik proef oprechte zorgen over de organisatie en de goede insteek om verbeterlagen te maken. De mitsen en maren kwamen wat later dan de vorige keer. Wij kunnen erover discussiëren of het een heel complex project is. Voor gewone lieden zoals ik wellicht wel, maar er zijn veel projecten die de grond ingaan en technisch veel ingewikkelder zijn dan de Uithoflijn. Het lijkt mij zinvol om daarover te discussiëren. Dit is geen excuus voor de dingen die fout zijn gegaan qua belangenverstrengeling, mandaatverantwoording et cetera.

Er is een motie in de pen. Ik heb het idee dat de PVV die motie kan steunen. Hierin wordt gezegd dat het proces rondom de jaarrekening 2017 niet goed was. Wij kunnen gewoon verder gaan, maar wij kunnen ook het punt markeren dat de Staten deze gang van zaken niet juist vinden. Ik begreep niet wat de heer De Brey bedoelde met een cultuuromslag in PS. Ik voelde mij niet aangesproken. Ik geloof niet dat ik de cultuur in de rol die mijn fractie vervult ga veranderen.

Ik ga een motie indienen waarin wij het college verzoeken excuses aan te bieden. Als mensen bij een organisatie werkten die bestuurd wordt door de provincie, dan hoort er op zijn minst een excuus bij als je deze mensen ontslaat op onjuiste gronden. Ik kan mij niet voorstellen dat dit juridische consequenties heeft, gelet op wat er al gewisseld is in de media. Als je in de media zegt dat het lastig is wat een klokkenluider doet en wij intussen weten wat de resultaten van de onderzoeken zijn, dan is een excuus op zijn plaats. Hierover heb ik een vraag aan de gedeputeerde: wanneer waren de laatste gesprekken met de betrokkenen?

Motie M64 (PVV): excuus is op zijn plaats

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019;

overwegende dat:

- *de projectdirecteur Uithoflijn door de provincie Utrecht is ontslagen;*
- *de gang van zaken rondom het ontslag van de projectdirecteur niet zorgvuldig heeft plaatsgevonden;*
- *de overeenkomst met de manager bedrijfsvoering is opgezegd op onjuiste gronden;*

dragen het college op:

aan betrokkenen namens de provincie excuus aan te bieden voor de gang van zaken rondom hun ontslag en/of het beëindigen van de overeenkomst.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie wordt toegevoegd aan het statensysteem en zal deel uitmaken van de beraadslaging. Als D66 geen behoefte heeft voor een inbreng in de tweede termijn, dan geef ik het woord aan de PvdD.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! In mijn bijdrage in de eerste termijn heb ik de beeldspraak van de provinciesecretaris gebruikt door de vergelijking met een zeilboot. Ik heb geen antwoord gekregen op de vraag waar PS staat op die boot. Sturen wij mee, staan wij aan boord, staan wij aan wal, kijken wij toe of zwemmen wij rondjes rond het schip en worden er af en toe brokjes informatie naar ons gegooid? Hoe ziet GS dat?

Ik sluit mij graag aan bij de woorden van de heer Dercksen over de medewerkers waarmee men nog in gesprek is. Is dit in het kader van de wet op de privacy? Wordt PS op enig moment ingelicht over de stand van zaken en de voortgang?

Mevrouw d'HONDT (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de beantwoording van onze vragen. Als de PVV blij met je is heb je iets heel bijzonders gedaan, is mijn overtuiging na de vorige statenperiode. Die kunt u alvast in uw zak steken.

Wij hebben er alle vertrouwen in dat het college deze perikelen achter zich zal laten. Ik hoop dat wij allen de motie kunnen ondersteunen die in de maak is. Ik ben blij met de startnotitie die dient als een soort nulmeting van hoe wij hier gekomen zijn en hoe wij ervoor zorgen dat dit nooit meer gaat gebeuren.

Ik begrijp dat de gedeputeerde niks kan zeggen over de gesprekken die worden gevoerd met de twee medewerkers, maar ik sluit mij aan bij de vragen van de PvdD. Ik hoop dat wij daarover op enig moment geïnformeerd kunnen worden.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de beantwoording van de gedeputeerden. Ik ben blij met de beantwoording over de andere norm die wellicht wordt opgesteld bij grote projecten. Die handschoen neem ik zelf ook graag op om daar samen iets voor te verzinnen.

De heer VAN OORT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Met de motie 'nu leren' heeft mijn voorganger, de heer Van Kranenburg, een constructieve beweging in gang willen zetten van constructief bouwen in een tijd waarin er gepolariseerd was. Met deelname aan dit college heeft de ChristenUnie bovendien gekozen voor een nieuwe wind. De eerste positieve dingen daarvan zien wij op ons afkomen. Wij nemen daarmee verantwoordelijkheid die wij vanuit de fractie positief, constructief en kritisch zullen oppakken. Door het deel van de beantwoording waarbij de gedeputeerde inging op paragraaf 4.4 van de jaarrekening zien wij dat er stappen worden gezet om verder te bouwen. Dank daarvoor.

De motie die in de maak is, hebben wij in eerste instantie als zeer positief beschouwd. Ik geloof vast dat wij de definitieve versie hiervan zullen steunen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dit is hem dan, de beruchte motie die in de maak is. Voordat ik deze motie ga indienen, bedank ik de gedeputeerde voor de beantwoording. Ik hoop dat wij de openheid en de gestalte die u hier weergaf kunnen behouden in de komende periode. Daar kijk ik hoopvol naar uit en heb daar vertrouwen in. Achter ieder dal ligt een mooie berg. Wij kijken ernaar uit om daarop te klimmen en van het uitzicht te genieten. Ik zal de motie voorlezen.

Motie M65 (SGP, PVV): jaarrekening 2017

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019;

gehoord de beraadslagingen over de Jaarrekening 2017;

constaterende dat:

- *de jaarrekening ruim een jaar na de deadline kan worden vastgesteld;*
- *de melding van de klokkenluider onjuist is behandeld;*
- *de informatieverstrekking aan PS volstrekt onder de maat is geweest;*
- *vooraf een onderzoeksrapport is opgeleverd door Integris met pijnlijke conclusies;*
- *de accountant een goedkeurende verklaring geeft met pittige kanttekeningen;*

overwegende dat:

- *het goed is om met de nieuwe Statenperiode dit zwarte hoofdstuk in de politieke geschiedenis van de provincie af te sluiten;*
- *het van belang is samen te gaan voor een verbetering van de situatie;*

nemen afstand van het handelen van GS en de gesignaleerde tekortkomingen tot aan de verkiezingen en spreken uit dat PS en GS samen zullen werken aan verbetering en de maatregelen die zijn aangekondigd door het nieuwe college van GS nauwgezet te zullen volgen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie wordt toegevoegd aan het statensysteem en zal deel uitmaken van de raadsdeling.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus bedankt de gedeputeerde voor de beantwoording. Ik maak van de gelegenheid gebruik om de ambtenaren en alle anderen die hierbij betrokken zijn geweest te bedanken dat zij hun schouders eronder hebben gezet om dit tot een goed einde te brengen. Het is beslist niet gemakkelijk geweest. Wij zijn politiek, maar zij zijn werknemer. Dat is een andere positie. Bij reorganisaties van bedrijven waar ik zelf heb gewerkt heb ik gemerkt dat dit een onzekere situatie is voor werknemers. Dat is zeker niet leuk.

Het is mooi dat er een protocol is voor meerwerk bij grote projecten, maar 50Plus stelt het zeer op prijs dat er een memo wordt gestuurd als er nieuws te melden is. Probeer ervoor te zorgen dat wij geen achterstand oplopen in de informatie.

50Plus merkt op dat dit over veel miljoenen euro's gaat, maar de no-regret maatregelen betreffen ook bijna € 16.000.000. Wij weten niet zeker hoe de afwikkeling hiervan zal gaan. 50Plus geeft hiervoor een waarschuwing: houd het in de gaten. De ene gemeente is de andere niet. Soms wil een gemeente wel betalen, maar kan dat niet vanwege bezuinigingen en keuzes die gemaakt moeten worden. Wij moeten er snel bovenop zitten. Vooral bij de stad Utrecht moet geen vinger, maar een hele hand aan de pols gehouden worden.

De VOORZITTER: De DENK-fractie heeft geen behoefte om het woord te voeren. Kan ik constateren dat u uw inbreng heeft kunnen leveren in de tweede termijn? Dan vraag ik het college om te antwoorden.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Naar aanleiding van de tweede termijn en als reactie op de eerste termijn was er een discussie over de vraag of er nog gesprekken lopen met de ontslagen medewerkers. Voor de duidelijkheid: er lopen gesprekken. Die gesprekken worden gevoerd via de advocaten van de belanghebbenden. GS streeft ernaar dat wij een gezamenlijke verklaring kunnen opstellen na afronding van deze gesprekken. Het is lastig om daarop vooruit te lopen en iets te zeggen over de inhoud van de gesprekken. Daarnaast is het lastig om te spreken over excuses, omdat je daarmee ingaat op de inhoud. Ik voel de urgentie om tot iets te komen, maar dan met de belanghebbenden en wanneer de gesprekken afgerond zijn.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik spreek hierover mijn teleurstelling uit. Je moet niet op deze manier met mensen omgaan. Of je een regeling met hen treft of niet staat los van het simpele gegeven dat je sorry kunt zeggen. De feiten liggen op tafel. Als wij sorry zeggen is dat niet de eerste keer dat wij horen dat het niet goed is gegaan. Wij hebben vijf rapporten gezien en met name in het rapport van februari is het duidelijk geworden dat de heren op onjuiste gronden zijn weggestuurd. In het bedrijfsleven tref je dan een regeling en zeg je sorry. In private verhoudingen zeg je sorry. Ik kan mij niet voorstellen dat de overheid dat niet kan.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik streef ernaar om tot een gezamenlijke verklaring te komen als de gesprekken afgerond zijn.

Ik moest even nadenken over de beeldspraak van mevrouw Keller over de boot. Wij zien PS als een Raad van Bestuur van de rederij die een sloot heeft met boten, duidelijke kaders schept, ordes geeft en controles uitvoert. Het stuur en de eigendom liggen bij PS.

De VOORZITTER: Dan is het woord aan de heer Strijk.

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Kunt u de vergadering schorsen, zodat ik mijn antwoord kan voorbereiden?

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering voor enkele ogenblikken.

Schorsing van 19.24 uur tot 19.49 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. U hebt uw inbreng in de tweede termijn geleverd. Het college was halverwege de beantwoording op uw tweede termijn. Ik geef het woord aan de heer Strijk.

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik vroeg om een schorsing, omdat vlak daarvoor de motie M65 werd voorgelezen die ik snel moest beoordelen en het graag met mijn collega's wilde bespreken. Ik heb inmiddels begrepen dat er alweer over deze motie wordt gesproken, maar ik reageer op het stuk dat nog deel uitmaakt van de beraadslaging. Het college heeft moeite met de voorliggende motie. Dit is deels om een principiële reden. Bij het dictum staat namelijk: "Neemt afstand van het handelen van GS." In de meest juridische stijlform zijn wij GS. Er is maar een GS en dat zijn wij. Wij kunnen geen afstand nemen van onszelf, ook al spreek je over een andere periode. Wij zijn GS en nemen de volledige verantwoordelijkheid.

In mijn eerste ronde heb ik aangegeven dat het college de verantwoordelijkheid neemt voor de bevindingen die door de accountant zijn gemeld. Wij erkennen en herkennen dat er dingen niet goed gaan in de organisatie en dat wij daarop acties moeten zetten. Op deze wijze geven wij invulling aan onze verantwoordelijkheid.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Het is niet zo dat GS over deze motie gaat stemmen. Het is een motie van PS en wij begrijpen goed dat GS in de motie niet de dames en heren zijn die hier zitten.

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is mij ook helder, maar gelukkig mag het college meegeven wat wij vinden van een motie. Dat betreft u bij het oordeel hoe u stemt. Wij geven aan dat wij moeite hebben met de eerste zin van het dictum. In de tweede zin van het dictum staat dat de melding van de klokkenluider onjuist is behandeld. Aan het begin van het traject is er geen goede doormelding geweest aan de accountant. Op dat punt herkennen wij dat het niet goed is gegaan in dat deel van het traject.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Als wij daarvan maken dat de melding van de klokkenluider initieel onjuist is behandeld, dan kunt u daarmee leven? Kunt u er ook mee leven als wij 'GS' veranderen in 'het provinciaal bestuur', omdat PS in meerderheid zijn controlerende taak heeft laten liggen?

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dan is de zin die u voorstelt: "Neemt afstand van het provinciaal bestuur." Dat lijkt mij een moeilijke stijlform, want u bent het provinciaal bestuur. Hoe neemt u dan afstand van uzelf? U neemt afstand van het handelen van uw voorgangers? Een zin waaraan ik dacht is: het college erkent en herkent de gesignaleerde tekortkomingen en neemt daarvoor verantwoordelijkheid. Wij willen dat oplossen en blijven weg bij het oordeel over het stuur daarbij. Wij erkennen wel dat het beter moet.

De VOORZITTER: Wij zijn aan het einde gekomen van de beraadslagingen. Wij hebben met elkaar gediscussieerd in twee termijnen. Ik realiseer mij nadrukkelijk dat er bij de motie M65 nog een open einde ligt. Ik heb mij laten informeren door de griffie dat het reglement van orde toestaat om een motie in te trekken of te wijzigen tot aan het moment dat wij daarover gaan stemmen. Ik stel voor dat wij voordat wij het agendapunt in stemming brengen kijken wat wij gaan doen met deze motie. Kunt u daarmee instemmen? Dan heeft u de gelegenheid om de schorsing voorafgaand aan de stemming te gebruiken om een en ander met elkaar af te stemmen.

[Statenvoorstel deelname aan de Stichting La Vuelta Holanda.](#)

De VOORZITTER: Dit is een normaal debat. Ik ga de fracties naar grootte af om te kijken om te kijken of zij vanachter het kathedraal het woord willen voeren. Ik geef het woord aan de heer Karatas van

GroenLinks voor zijn maidenspeech. Ik wil met alle plezier het woord eerst aan een andere fractie geven als u nog niet zo ver bent. Ik geef het woord aan de heer Kocken.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Vorig jaar hebben wij reeds besloten dat de Vuelta welkom is in Utrecht en dat wij daarvoor een financiële bijdrage over hebben. Voor ons ligt het voorstel voor deelname aan de stichting die de Vuelta gaat organiseren. Vorig jaar was de situatie zo dat wij die bijdrage zouden geven aan een stichting en daarin niet zelf zouden participeren, maar inmiddels ligt er een ander voorstel. Tijdens de commissievergadering hebben wij hierover al behoorlijk diep gesproken, maar toen waren nog niet alle stukken beschikbaar. Ik heb hierover nog een aantal vragen aan GS. Daar ga ik mee beginnen.

Kijkend naar het statenvoorstel en de maximale bijdrage van € 2.100.00, zit er een verschil tussen de samenwerkingsovereenkomst en de overeenkomst van de opdracht. De laatste overeenkomst geeft meer ruimte voor nog meer financiële bijdrage vanuit de provincie dan de eerste overeenkomst. Wij zijn nog steeds van mening dat € 2.100.00 de maximale bijdrage is. Hetzelfde geldt voor het overleg over de kosten van het openbaar vervoer. Daarbij gaat het ons om het voorkomen van verrassingen achteraf, zoals bij de Tour de France.

Een meer inhoudelijk punt betreft de doelstelling die wij hadden met de Vuelta ten opzichte van de Tour de France om een schaa sprong te maken. De Tour de France was gericht op de stad en de omringende gemeenten en wij wilden met de Vuelta de provincie breder betrekken, zoals de ondernemers in de andere gemeenten. Ik heb van de gemeenten nog niet gehoord dat dit al loopt. Hoe staat het daarmee? Hoe gaan wij ervoor zorgen dat de Vuelta iets van de hele provincie wordt? Want wij betalen € 2.100.000 voor de hele provincie.

Dan kom ik terug op de juridische discussie. Wij hebben het advies van Pels Rijcken ontvangen, dank daarvoor. Daarnaast hebben wij een nota verbonden partijen. In het advies van Pels Rijcken wordt gezegd dat wij bij een aanbesteding moeten deelnemen aan de stichting om die aanbesteding te voorkomen, omdat wij anders vastzitten aan ingewikkelde Europese regels en wij ervoor willen zorgen dat dit zo makkelijk mogelijk verloopt. De VVD is daar wel voor, maar de redenering kan ook andersom gemaakt worden. Pels Rijcken constateert dat wij een samenwerkingsovereenkomst in concept hebben die noodzaakt om deel te nemen in de stichting en mederisicodrager te worden van het geheel. Je zou andersom kunnen redeneren door de samenwerkingsovereenkomst aan te passen zodat wij samen met de partners naar een ander soort relatie gaan en dat er een aparte stichting komt die dit gaat organiseren. Ik hoor graag de reactie van GS daarop.

De heer KARATAS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Mijn excuses voor de vertraging. De start van La Vuelta Holanda is een groot en meeslepend sportevenement dat verbindt. Althans, dat is het doel van de stichting, opgenomen in artikel 3 van de statuten. In literatuur naar sportonderzoek is dit beter bekend als 'sport als middel'; sport die als middel wordt ingezet voor het realiseren van maatschappelijke en economische doelen.

Het voorliggende statenvoorstel gaat over het uiten van wensen en bedenkingen tegen het voornemen deel te nemen aan de stichting La Vuelta Holanda. In de commissievergaderingen kwamen drie onderwerpen aan bod: de gekozen 'governance' sturingsmodel, namelijk de quasi 'inhouse' stichtingsvorm, de financiële tekorten en risico's en de maatschappelijke en economische baten van het evenement. Ik wil graag de aandacht vragen voor dit evenement, omdat ik dit erg boeiend vind. Het is onderdeel van mijn levenswerk, maar daarover later een korte persoonlijke noot. Ik ga eerst over tot de drie onderwerpen die in de commissie aan bod zijn gekomen.

GroenLinks is voor deelname van de provincie Utrecht aan de stichting. Een bovenregionale, intergemeentelijke, internationale en een publiek-private samenwerking gegoten in een stichting die bestaat uit een bestuursstuurgroep en een projectorganisatie. Dit is een complexe samenwerking. Dat blijkt uit de samenstelling van de stuurgroep: vijf publieke partners die de stichting sturen op basis van een overeenkomst van de opdracht, een samenwerkingsovereenkomst en de statuten. Ik ben zelf jurist en

zelfs voor een jurist is het lastig om hier vat op te krijgen. Ik sta hier echter als politicus, dus laat ik mij leiden door mijn idealen.

GroenLinks vindt het belangrijk dat er een solide begroting is waar de risico's beheerst worden. In het projectplan La Vuelta Holanda staat onder het kopje 'beoogde en gerealiseerde dekking' op pagina 24 dat er momenteel € 600.000 aan bijdragen van private partners ontbreekt. Mijn vraag is: wat is het vooruitzicht op deze ontbrekende dekking? Kan de gedeputeerde als lid van de stuurgroep hierover concreet iets zeggen? In het projectplan staat dat er concrete 'leads' zijn bij private partijen voor ongeveer € 1.500.000. In theorie is er dus zelfs kans dat er een financieel overschot wordt gerealiseerd. Wat zijn de vooruitzichten op deze 'leads'? In het plan staat dat het ambitieniveau naar boven gaat bij meer financiële dekking en zullen er investeringen worden gedaan in het activatieprogramma, wat op dit moment slecht € 1.000.000 is; 6,7 % van de begroting. Hoe concreet zijn deze 'leads'? Kan de gedeputeerde daar meer over vertellen en de toezegging doen dat het geld dan naar het activatieprogramma gaat? Op welke manier wordt dit geld dan besteed?

In het projectplan staat dat wanneer het tekort niet gedekt wordt, het ambitieniveau naar beneden wordt bijgesteld. Overigens dient de organisatie zich strikt aan de begroting te houden en dienen tegevallers zo mogelijk binnen de begroting te worden opgelost, aldus de gedeputeerde en de stichting zelf. GroenLinks wil niet dat wanneer het aanwezige tekort niet wordt opgelost of er financiële tegevallers zijn, het ambitieniveau voor het activatieprogramma evenals de duurzaamheidsambities naar beneden worden bijgesteld. Daarom dienen wij samen met het CDA een amendement in. Immers, het activatieprogramma en de duurzaamheidsambities zijn voor de provincie Utrecht een randvoorwaardelijk onderdeel bij het realiseren van de economische en maatschappelijke doelen van het sportevenement La Vuelta Holanda. Dit mag niet ten koste gaan van het reeds relatief beperkte budget hiervoor.

Amendement A17 (GroenLinks, CDA): niet snoepen van maatschappelijke doelen

Provinciale Staten van Utrecht, bijeen op woensdag 25 september 2019, aan de orde hebbende het Statenvoorstel Deelname aan de Stichting La Vuelta Holanda, PS2019BEM13;

besluiten:

het in het Statenvoorstel geformuleerde besluit:

"Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen hebben, als bedoeld in artikel 158, tweede lid van de Provinciewet, met betrekking tot het voornemen van Gedeputeerde Staten deel te nemen aan de stichting La Vuelta Holanda."

te wijzigen in:

"Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij de volgende wensen en bedenkingen hebben, als bedoeld in artikel 158, tweede lid van de Provinciewet, met betrekking tot het voornemen van Gedeputeerde Staten deel te nemen aan de stichting La Vuelta Holanda:

Wanneer het nu nog aanwezige tekort niet wordt opgelost, of wanneer er financiële tegevallers zijn, mag het ambitieniveau voor het Activatieprogramma en de duurzaamheidsambities, alsmede de betrokkenheid van het lokale bedrijfsleven in de regio en de mogelijkheden voor HBO'ers en (V)MBO'ers om hier werkervaring op te doen, niet naar beneden worden bijgesteld."

Toelichting

Het activatieprogramma is voor de provincie Utrecht een randvoorwaardelijk onderdeel bij het realiseren van de economische en maatschappelijke doelen van het sportevenement La Vuelta Holanda. Hiermee wordt namelijk een impuls gegeven aan de provinciale doelen ten aanzien van duurzaamheid, gezond stedelijk leven, economische ontwikkeling en een bovenregionale bestuurlijke en organisatorische samenwerking. De inhoudelijke ambities van het activatieprogramma, én een zo breed mogelijk bereik van het programma voor inwoners en het lokale bedrijfsleven (MKB) ook in de regio, zijn daarmee van groot belang voor een succesvolle Vuelta voor de provincie Utrecht.

De inzet zoals nu geformuleerd richt zich op brede toegankelijkheid van het activatieprogramma. Het kent een divers programma voor de inwoners en bezoekers, maatschappelijke organisaties, verenigingen en het (lokale) bedrijfsleven in de provincies Utrecht en Brabant. Daarnaast zijn wijkenprogramma's gericht op fietstimulering en bewustwording over duurzaamheid belangrijke onderdelen van het activatieprogramma. Ook de mogelijkheden voor HBO'ers en (V)MBO'ers om in de context van de Vuelta werkervaring op te doen bijvoorbeeld door middel van een stage maakt daarvan onderdeel uit. Het programma zet daarbij in op het genereren van zoveel mogelijk maatschappelijke initiatieven van onderop.

Het activatieprogramma vormt slechts 1/14,9 (6,7%) van de totale begroting voor de Vuelta. Wanneer blijkt dat het bestaande tekort niet wordt opgelost of er financiële tegenvallers zijn, mag dit niet ten koste gaan van dit reeds beperkte budget.

De VOORZITTER: Het amendement wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer KARATAS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Dan de maatschappelijke doelen die de stichting wil realiseren en anderzijds de duurzaamheidsambities. Wij verwelkomen het evenement dat verbindt en past bij de ambitie van de provincie Utrecht. GroenLinks wil dat dit een evenement wordt voor alle inwoners van Utrecht met activiteiten in wijken en dat het een voorbeeldfunctie voor duurzaamheid krijgt. Hoe denkt dat de stuurgroep, waarvan de provincie in persoon van de gedeputeerde deel uitmaakt, te sturen op de maatschappelijke doelen en duurzaamheidsambities?

Ik ga van de gelegenheid gebruik maken om kort een persoonlijke noot toe te voegen aan mijn maidenspeech. Wij spreken over de waarde van sport. Sport die als middel wordt ingezet om maatschappelijke doelen te realiseren. Dat is voor mij een bekend onderwerp. Vanaf 1 januari 2018 kunnen er helaas geen aanvragen voor kinderen uit de gemeente Utrecht worden gedaan bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Gelukkig kunnen kinderen wel op een andere manier terecht bij de gemeente Utrecht, want kinderen kunnen sporten middels een U-pas. Daarnaast heeft de gemeente Utrecht besloten een apart Attributenfonds op te richten: het Paul Verweel Sportfonds. Dit fonds is vernoemd naar de bevoegen hoogleraar en houder van de Krajicek-leerstoel voor onderzoek naar de impact van sport in de samenleving. Paul was mijn promotor. Bij de uitreiking van de Utrechtse sportprijzen van februari 2018 in de Jaarbeurs werd het Paul Verweel Sportfonds bekend gemaakt. Ik was daarbij. Ik was enthousiast en rende snel naar de gang om dit mooie nieuws met Paul te delen. Hij negeerde het volledig en was er niet zo van om geëerd te worden. Hij was meer geïnteresseerd naar de wedstrijden van FC Vechtzoom in Overvecht en of er voldoende vervoer was voor de uitwedstrijden van de jeugdteams.

De ziekte waaraan Paul leed was aan het winnen. De doorzetter en de optimist die hij is zal niet opgeven. "Niet verliezen, maar op zijn minst gelijk spelen tegen deze verschrikkelijke ziekte", is wat hij zei. Tot zijn laatste dagen bleef Paul zich actief inzetten voor de sport met passie voor de kleine volkseveningen en jeugd in Utrecht. Dit was ook mijn passie. Ten slotte ga ik Paul citeren: "Iedereen verdient een plek in Nederland, ongeacht rang, stand of kleur." Dat liet hij niet alleen in woorden, maar ook in daden zien. Zijn spirit en gedrevenheid zullen mij voor altijd blijven inspireren. Op dit moment vooral in mijn werk als volksvertegenwoordiger in onze mooie provincie Utrecht.

De VOORZITTER: Mijn complimenten met uw maidenspeech. U heeft mooi gesproken.

De heer FISCALINI (FvD): Mijnheer de voorzitter! Als sport- en wielervriend ben ik zeer verheugd en trots dat het grote sportevenement La Vuelta naar ons prachtige Utrecht komt. In het verleden hebben wij de Tour de France in de stad Utrecht mogen ontvangen. Dit is het grootste en meest aansprekende wielerspektakel ter wereld waarbij ik enthousiast toeschouwer was. Dit betekent dat de stad Utrecht en de provincie Utrecht op de kaart staan. Het betekent ook een economische boost voor de stad Utrecht en haar ondernemers. Tevens zal wederom Utrecht als toeristische stad met haar mooie grachten, historische panden en culturele evenementen in de spotlights komen te staan.

Het organiseren van een dergelijk groot evenement heeft een grote impact op het organisatievermogen van de stad Utrecht en alle betrokken partijen. Daarbij moet zeker gedacht worden aan de financiële mogelijkheden en onmogelijkheden. Het is zaak om gemeenschapsgeld op een verantwoorde wijze te besteden en hierover verantwoording af te leggen. De financiële aspecten, de verantwoordelijkheden, de wijze waarop deze georganiseerd worden en met name de positie daarbij van PS hebben mijn bijzondere aandacht. De provincie Utrecht draagt dezelfde naam als de stad Utrecht. Dat betekent echter niet dat PS er alleen is voor de stad Utrecht. Het gevoel bekruipt mij dat PS in de positie is gekomen om financiële zekerheid veilig te stellen door de toezegging tot deelname aan de stichting met betrekking tot de organisatie van de Vuelta. Bij het organiseren van de Tour de France was de positie van de provincie anders dan bij een wielerevenement welke een stuk minder aansprekend is. Het zou onjuist

zijn als er geen voldoende garanties gegeven kunnen worden voor de besteding voor gelden die ook besteed hadden kunnen worden voor diverse en urgentere projecten in de provincie. Het lijkt alsof het geld dat bedoeld is voor een straatbarbecue wordt uitgegeven aan het verjaardagsfeestje van die ene buurman.

De noodzaak om plaats te nemen in de reeds gevormde stichting vanwege de aanbestedingswet, met als reden om meer controle en inzicht te krijgen in de toegezegde miljoenen in plaats van het geven van een subsidie, doet mijn wenkbrauwen fronsen. Aan het verstrekken van een subsidie zit vaak een aantal regels waaraan de ontvanger van de subsidie zich moet houden. Men kan voorwaarden stellen aan het geven van een subsidie. Het baart mij zorgen dat de provincie ervoor kiest in een stichting te gaan zitten en daarmee het risico neemt om meer dan de toegestane miljoenen euro's te moeten betalen. Ik breng de gedeputeerde in herinnering dat er vorig jaar een motie is aangenomen die stelde dat er niet meer dan € 2.100.000 ter beschikking wordt gesteld ten behoeve van de gehele organisatie van de Vuelta. Aan deze motie kan en mag niet voorbij worden gegaan. Conform deze aangenomen motie moet de gedeputeerde aan de andere overheden waarmee de stichting is opgericht ten stelligste naar voren brengen dat het gedeelte waarin wordt gesproken over de aansprakelijkheid voor PS een brug te ver is.

Kortom, PS wil geen aansprakelijkheid lopen en wil geen risico lopen om voor financiële tekorten op te moeten draaien. Het is voor het FvD van het grootste belang dat de gedeputeerde zich houdt aan deze motie. Wij vragen om een keiharde toezegging van de gedeputeerde dat aan deze motie strikt uitvoering wordt gegeven. De gedeputeerde had de mogelijkheid om te luisteren en mee te gaan met het democratische oordeel van PS middels de uitkomst van de motie van vorig jaar. Dit had zij kunnen doen door een subsidie te verstrekken met daarin een aantal opgestelde spelregels. Helaas heeft GS de motie naast zich neergelegd door toch zitting te willen nemen in de stichting, waardoor het risico bestaat dat er meer dan de afgesproken € 2.100.000 betaald moet worden. De provincie is er voor de gehele provincie. Dat Provinciale Staten worden gebruikt voor het financieren van een wielervedstje van de stad Utrecht baart het FvD zorgen.

Zoals mij voorgangers die een maidenspeech gaven, ga ik afsluiten met een korte persoonlijke noot. Ik ben geboren en getogen in de provincie Utrecht, in het mooie MaarsseN gelegen aan de Vecht. Mijn grootvader heeft in 1939 en 1940 in het Zwitserse leger gezeten en daarnaast bij de burgerbescherming buurtwacht van Utrecht in de oorlogsjaren. Mijn vader heeft tot zijn pensioen als inspecteur bij de politie in het centrum van Amsterdam gewerkt. Dat maakt dat ik de derde generatie van mijn familie ben die een publieke functie bekleedt. Weliswaar is mijn functie een stuk minder fysiek en risicovol. Althans, daar ga ik vanuit. Na de afgelopen jaren de politiek en de politieke ontwikkelingen op de voet te hebben gevolgd ontstond bij mij de ambitie om daadwerkelijk actief te worden in de politiek. Ik ben ten stelligste van mening dat het tijd is voor een wezenlijke verandering. Het is tijd voor vernieuwing gebaseerd op feiten uit het verleden. De geschiedenis zal de leermeester moeten zijn voor de toekomst; de nieuwe Gouden Eeuw. Het sluiten van de ogen voor de geschiedenis en de ervaringen uit het verleden geven aan dat je je ogen sluit voor de realiteit van het heden. Dit geeft je geen recht om te kijken naar de toekomst. Waarop is deze toekomstverwachting dan gebaseerd? Het streven om te handelen vanuit een ideologie is mooi, maar moet voldoen aan de realiteit om aan die ideologie voort te zetten gebaseerd op feiten. Verantwoordelijkheid oppakken en nemen hoort bij de realiteit om zaken te veranderen. Ik wil mij inzetten voor een betere maatschappij. Een maatschappij die aansluit op de basiswaarden: respect, integriteit, normen en waarden. Dat zal mijn wens en ambitie zijn voor de komende tijd als Statenlid en commissielid van de provincie Utrecht.

De VOORZITTER: Mijn complimenten met uw maidenspeech. U heeft mooi gesproken. Dank u wel voor uw inbreng.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de voorzitter! In juni 2018 hebben wij 'ja' gezegd tegen de Vuelta. Dat was voor het CDA een zware besluitvorming om twee redenen. Als eerste mag het niet het feestje van de stad Utrecht worden. Voor het CDA is het van belang dat de Vuelta bijdraagt aan de totale regio. Op dat moment hebben wij ingezet op het betrekken van het lokale bedrijfsleven; het lokale MKB. Daarnaast hebben wij ingezet op het (v)mbo. Wat is er mooier voor jongeren om betrokken te

zijn bij een evenement zoals La Vuelta Holanda en daar je eerste werkervaring op te kunnen doen, bijvoorbeeld door middel van een stage. De relatie tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt krijgt altijd speciale aandacht van het CDA. Provinciale Staten hebben uitgesproken dat daar een kans ligt voor de provincie.

Het tweede punt waarom dit voor ons een zwaar besluit was, zijn de financiën. De resultaten uit het verleden geven gelukkig geen garantie voor de toekomst. Er vallen wel lessen te trekken uit de Tour de France en de ervaringen die wij daar hebben opgedaan. Dat is de reden dat wij over de inzet van de € 2.100.000 kritisch waren. Voor ons is het van belang dat het risico dat er een overschrijding van de begroting plaatsvindt zo klein mogelijk is. De gedeputeerde heeft tijdens de behandeling in de commissie aangegeven dat de risico's niet naar nul kunnen en dat dit in juni 2018 is gedeeld. Dat heb ik gecontroleerd. In juni 2018 is nadrukkelijk gezegd: "Samen uit, samen thuis." Daarbij heeft de gedeputeerde aangegeven dat de inzet is om bij onverhoopte tekorten de ambities bij te stellen, zodat de begroting aangepast wordt aan de ambities. Het is voor ons van belang dat deze ambities niet ten koste gaan van de ambities voor het activatieprogramma. Daarin zitten de doelen die wij bij het eerste punt hebben aangegeven.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Er is gezegd: "Samen uit, samen thuis." Hoe duidt u dan de uitspraak van PS, waarin gezegd wordt dat er geen extra risico gelopen mag worden?

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de voorzitter! Die uitspraak is gedaan en ik heb nagekeken hoe het op dat moment gegaan is. Er is nadrukkelijk door GS op dat moment gezegd dat het niet kan dat je geen risico loopt. Dit is wat de gedeputeerde in de commissie heeft aangegeven. Het is van belang dat er zo goed mogelijk en zo strak mogelijk wordt gestuurd op de € 2.100.000 en dat de kansen nagenoeg nul zijn dat wij meer moeten betalen.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Het is leuk wat er vanuit GS gezegd wordt, maar als PS een uitspraak doet, dan heeft GS zich daaraan te houden en uit te voeren. Wij kunnen er niet naar terug verwijzen dat bij het bespreken van de motie door GS is gezegd dat het niet kan. Daarna is er namelijk een stemming geweest door PS. Die heeft gezegd dat het wel kan. Vanaf dat moment is dat provinciaal beleid geworden.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de voorzitter! De heer Eggermont stelt mij geen vraag, maar vertelt zijn eigen mening.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Kan mevrouw Maasdam onderbouwen waarom zij beweert dat er geen mogelijkheden zijn om de Vuelta te ondersteunen zonder risico te lopen?

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de voorzitter! De Staten hebben in 2018 de uitspraak gedaan dat het van belang is dat het niet het feestje van de stad is en dat de maatschappelijke doelstellingen gerealiseerd moeten worden. In het rapport van de landsadvocaat dat wij later hebben gekregen staat dat er een 'quasi-inhoud-construct' ontstaat als wij onderdeel worden van de stichting. Dan kan de provincie gaan sturen op de eindresultaten. Ik ga ervan uit dat het goed is onderzocht door de landsadvocaat. Vandaar dat wij denken dat het goed is om deel te nemen in de stichting.

Ik wil graag door met mijn betoog, want wij hebben afgesproken dat dit een klein debat is.

De VOORZITTER: Dat begrijp ik, maar ik ben geneigd om de heren de gelegenheid te geven om een vraag te stellen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Een klein debat vraagt om een kort antwoord. U gaf een vrij lang antwoord. Vaak is dat een teken dat er weinig antwoord in zit. U zegt dat besloten is dat er een stichting gevormd gaat worden. Bent u met ons van mening dat het na het aanvaarden van de motie te laat is dat een stichting ter sprake komt? Hoe waardeert u het dat wij in

een stichting risicodragend worden, terwijl de Staten de uitspraak hebben gedaan dat wij er niet-risicodragend ingaan?

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de voorzitter! Uw complimenten van vanmiddag vond ik fijner dan de inbreng van zojuist. Dank daarvoor. De stichting bestaat al. Die is opgericht door de gemeente Utrecht. De vraag is of wij daarin deelnemer worden, net als de andere overheden. De conclusie vanuit het juridisch rapport is om dit wel te doen, omdat wij dan goed kunnen sturen op de resultaten. Deze resultaten waren voor het CDA 'conditio sine qua non' om ja te zeggen tegen de deelname aan La Vuelta Holanda. Deze resultaten gaan over de maatschappelijke betrokkenheid, de brede sportambitie, het betrekken van kleine kernen en het betrekken van het MKB.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Voor de discussie over de stichting zal ik de beantwoording van de gedeputeerde afwachten. Mevrouw Maasdam zei iets anders waarop ik graag reageer. Zij zei dat er op gestuurd moet worden dat de € 2.100.000 niet meer wordt, maar dat dit niet ten koste mag gaan van het activatieprogramma. Als u moet kiezen tussen het activatieprogramma en de € 2.100.000, wat weegt dan het zwaarste?

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de voorzitter! In het amendement dat wij met GroenLinks indienen wordt nadrukkelijk aangegeven dat de ambities bijgesteld moeten worden bij een onverhoopt tekort, want dat heeft de gedeputeerde toegezegd. Dit mogen niet de ambities zijn van het activatieprogramma. Er is maar € 1.000.000 van de € 14.900.000 beschikbaar voor het activatieprogramma en daaraan mag niet getoerd worden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Waarom denkt mevrouw Maasdam dat je niet kunt sturen als je subsidie verstrekt? Wij hebben een subsidierelatie met veel partijen, zoals het openbaar vervoer, en daarin staan keiharde prestatieafspraken. Als zij zich hieraan niet houden, dan spreken wij hen daarop aan. Wat is het voor onzin om te zeggen dat je alleen kunt sturen als je deelneemt in een stichting?

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de voorzitter! U heeft het advies van de landsadvocaat kunnen lezen. Daarin staat duidelijk dat als je wil sturen en je met de aanbevelingsregels te maken hebt, de 'quasi-inhoud-construct' het juiste 'construct' is. Het CDA volgt daarin het voorstel van het college.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! U haalt oorzaak en gevolg door elkaar. Wij hebben het gedoe met de aanbestedingswet, omdat wij in de stichting gaan zitten. Als wij daar niet in gaan zitten, dan hebben wij geen gezeur met de aanbestedingswet. Wij hebben een doelenboom met subsidieorganisaties, waarin staat dat je subsidie kunt verstrekken en daaraan alle mogelijke voorwaarden kunt hangen. Ik kom niet verder dan bladzijde twee van het rapport van Pels Rijcken, want daarin staat dat wij dit niet willen. Dit hebben wij niet met elkaar afgesproken.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de voorzitter! Ik weeg het advies en het voorstel anders, namelijk dat het wel noodzakelijk is om te komen tot een 'quasi-inhoud-construct' waarin wij deel uitmaken van de stichting. Het is voor het CDA van belang dat de ambities worden bijgesteld als er sprake mocht zijn van een overschrijding, zoals de gedeputeerde heeft toegezegd. Dit mag niet ten koste gaan van de maatschappelijke ambities van het activatieprogramma. Daarom zijn wij mede-indiener van het amendement van GroenLinks dat u reeds ontvangen heeft.

De heer KAMP (D66): Mijnheer de voorzitter! Wat is er mooier dan als fietsliefhebber tijdens mijn maidenspeech aandacht te vragen voor de Vuelta en over onderwerpen te spreken, zoals deelname aan de stichting La Vuelta Holanda. Er moet mij wel iets van het hart, want dit is een onderwerp waarvan ik bespeur dat er niet veel eensgezindheid is.

Voordat ik verder ga zal ik een persoonlijk woord tot u richten. Niet omdat ik vandaag jarig ben of omdat ik mijn hele levensloop wil vertellen, maar omdat ik met u wil delen met welke inspiratie ik hier sta. In de verhalen van collega-statenleden hoor ik vaak dat het gaat over mensbeelden en wereldbeelden; de inspiratie waaruit u politiek bedrijft. Dan komen wij al snel op een levensbeschouwing en

een godsdienst, zoals het Christendom. Ik vertel u graag dat ik humanist ben en het belangrijk vindt om vanuit de waarde van het humanisme politiek te bedrijven. Ik mag dat doen vanuit mijn werk bij defensie als humanistisch geestelijk verzorger. Dat is best uniek in Nederland. Sterker nog, uniek in de hele wereld, want er is geen enkel land in de wereld dat een seculiere vorm van geestelijke verzorging kent. Ik merk dat er interesse is bij andere landen. Dit is voor mij een belangrijke bron van inspiratie om actief te zijn en de verbinding te maken met de politiek.

Een van de essenties van het humanisme is dat mensen zelf vorm en inhoud moeten geven aan hun leven. Daarin begeleid ik militairen. Ik kan geen politiek bedrijven zonder daarin waarde te brengen. Dus ik denk dat het heel mooi is om vanuit een humanistische levensvisie een bijdrage te kunnen leveren in deze Staten. Ik heb dat al eens eerder mogen doen in de gemeentepolitiek in Zeist en de Utrechtse Heuvelrug voor twaalf jaar.

Ik heb een aantal opmerkingen bij het statenvoorstel om deel te nemen aan de stichting La Vuelta Holanda. Laat ik beginnen met het mooie coalitieprogramma, want daarin wordt iets gezegd over fietsen in zijn algemeenheid. Daarin staat onder andere een zin die mij bijzonder trof, namelijk dat de provincie de fietsregio van Europa wil worden. Ik kan mij voorstellen dat wielrennen iets anders is dan gewoon fietsen, maar dit kan elkaar wel versterken.

De Vuelta is goed voor ondernemers in onze provincie, goed voor de inwoners en goed voor de regionale economie. Toch hebben wij ten aanzien van het voorstel een aantal wensen en bedenkingen. Ik noem dat niet zozeer een wens, als wel een hoop die ik ga uitspreken. Ik hoop dat al het technische gedoe niet ontnemt dat het een mooi feest wordt, want dat is wat wij allemaal willen. De twee bedenkingen die ik u ga voorleggen formuleer ik als punten van zorg. De overschrijding op het budget van de provincie van € 2.100.000 is al een paar keer eerder genoemd. Ik merk dat er nogal wat aannames zijn, maar ik mis een inhoudelijke discussie over wat de risico's zijn. Bij de commissie BEM is eerder genoemd dat het gaat over onverwachte hitte of een terroristische aanslag. Wat zijn de echte risico's en hoe reëel zijn deze risico's? Wij kunnen een aantal risico's schetsen, maar ik hoor graag van de gedeputeerde hoe reëel deze risico's zijn.

Mijn tweede bedenking is dat ik gisteren bij RTV Utrecht las dat de Vuelta wellicht niet door kan gaan vanwege de stikstofvervuiling. Wij staan ons druk te maken over bijdragen en overschrijdingen, maar daar gaat nog een vraag aan vooraf. Dat is de vraag hoe reëel het is dat heel de Vuelta doorgaat. In de provincie Noord-Brabant is er geen lijst met projecten die niet door kunnen gaan waarop de Vuelta staat en in de provincie Utrecht wel. Ik hoor graag van de gedeputeerde wat wij moeten met de opmerking dat de Vuelta op een lijst staat en wellicht niet doorgaat.

Ik bedank GS. Ik proef de positieve intentie om de Staten te horen. In de stukken lees ik wensen en bedenkingen. In principe hoeft dat niet en kan GS zelfstandig besluiten. Ik waardeer het bijzonder dat GS met ons de dialoog aangaat en met ons zoekt waar de kansen en bedreigingen liggen. Dank voor dit open gesprek.

De VOORZITTER: Mijn complimenten met uw maidenspeech.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Zoals bij u bekend vindt de PvdA dat er te veel geld beschikbaar is gesteld voor de organisatie van de Vuelta. Vorig jaar hebben wij het voorstel gedaan om een kleiner bedrag beschikbaar te stellen. Dat voorstel heeft het niet gehaald. De meerderheid heeft besloten dat de provincie € 2.100.000 beschikbaar stelt. Daarmee moeten wij het doen.

Wij kijken vandaag naar de uitvoerbaarheid. Daaraan zitten wat haken en ogen. Er is toentertijd onvoldoende gekeken naar de verdere vormgeving. Wij hebben in die tijd een motie aangenomen waarvan vorige week in de commissievergadering en vandaag gerefereerd is, want het college heeft aangegeven dat dit onuitvoerbaar is. Ik hoorde net van collega's dat PS heeft besloten en GS dat heeft uit te voeren. Wij kunnen echter een motie aannemen waarin wij zeggen dat er geen ganzen meer mogen zijn in de provincie Utrecht, maar dat is niet uit te voeren. Het moet wel kunnen. In die zin snap ik de gedachte van het college om te zorgen dat de 'governance' haalbaar is. Ik hoor graag een heldere uit-

spraak van het college over de noodzakelijkheid om aan de stichting deel te nemen voordat ik daarop verder inga.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Een motie moet uitvoerbaar zijn. In dit geval is het uitvoerbaar, want er is nergens aangegeven dat het pad van het 'construct' met de stichting afgelopen moet worden. GS had een ander pad kunnen aflopen. Als je een motie indient waarin je besluit dat wij geen ganzen meer willen, dan moeten daarbij financiën neergelegd worden. Deze motie was simpelweg uitvoerbaar. Dat het college het niet leuk vond, is een ander verhaal. Wat vindt u daarvan?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het is de vraag of er risico's bestaan dat de gestelde maatschappelijke doelen niet uitgevoerd kunnen worden.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Als wij een subsidie geven aan een club, dan kunnen wij voorwaarden stellen. Dat is de kern van de discussie. Waarom zijn wij op de weg gegaan om in de stichting te stappen, terwijl er een duidelijke uitspraak ligt om geen risico te willen lopen.

De VOORZITTER: Dit is geen interruptie op de heer Suna. Uw vraag is gesteld en zal in de termijn van het college door de gedeputeerde beantwoord worden.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! In juni 2018 hebben wij het bedrag van € 2.100.000 als plafond in de motie vastgelegd. U zegt vandaag dat het jammer is als wij dit bedrag overschrijden, maar dat het geen probleem is. Hoe kijkt u dan terug op het amendement van de PvdA om dat bedrag nog veel lager vast te stellen, uit mijn hoofd op € 500.000?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Aan die opvatting is niks veranderd. De PvdA wil zeker niet dat er meer € 2.100.000 besteed wordt. Dat is het besluit en daarbij moet het blijven. Wij maken ons zorgen over de risico's en willen graag weten hoe groot de kans is dat het bedrag van € 2.100.000 overschreden wordt. Die zorgen delen wij met u.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Als u uitging van € 500.000 en het is € 2.100.000 geworden, dan kunt u zeggen dat de € 2.100.000 alle risico's bevat.

Mevrouw BITTICH (DENK): Mijnheer de voorzitter! Bent u het ermee eens dat in een stichting stappen meer risico met zich meebrengt dan het verstrekken van de subsidie met voorwaarden?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik wil graag verduidelijking hebben wat het verschil is tussen het realiseren van onze doelen bij het verstrekken van een subsidie in relatie tot deelname aan een stichting en de risico's die daarmee gemoeid zijn.

De VOORZITTER: Ik stel voor om het antwoord van de gedeputeerde op dit punt af te wachten. De heer Suna heeft een vraag gesteld en wij zijn nieuwsgierig naar het antwoord op die vraag.

Mevrouw BITTICH (DENK): Mijnheer de voorzitter! Ik ben benieuwd naar de mening van de heer Suna.

De VOORZITTER: De heer Suna gaat het oordeel van de gedeputeerde afwachten.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie is fan van de fiets. Wij zijn trots op stevige ambities en daadkracht in de realisatie voor de komende periode. De fiets is in allerlei opzichten een duurzame investering voor onze inwoners. De meeste fracties zijn daarnaast fan van wielrennen, maar de ChristenUnie is al jarenlang tegen een provinciale bijdrage en rol in een wielertopsportevenement; nu voor de derde keer. Wij zijn tegen een vluchtig Vuelta-feestje van drie dagen waarbij wij voor een onevenredig groot bedrag van € 2.100.000 de grootste geldverstrekker zijn. Vorig jaar hebben wij dit naast het bedrag gelegd dat wij dat jaar uitgaven aan de energietransitie. Dat was € 1.500.000. Wij gaan het debat vandaag niet overdoen, hoewel enig historisch besef wel relevant kan

zijn. Het statenvoorstel van € 2.100.000 voor de Vuelta werd op 11 juni met alleen de steun van de toenmalige coalitiepartijen aangenomen. Daarnaast werd motie M32 ingediend door de SGP en aangenomen met steun van de VVD, waarin GS is opgedragen dat de provincie niet zal bijdragen aan eventuele financiële tegenvallers.

In de commissievergadering van vorige week waren veel fracties, waaronder de ChristenUnie, zeer kritisch op het voorliggende besluit. Dat was voor onze fractie geen verrassing, gezien het debat van vorig jaar juni. Het voorliggende besluit vraagt om in te stemmen zonder wensen en bedenkingen. De gedeputeerde sprak over een geste naar de Staten, maar het is een wettelijke verplichting vanuit de Provinciewet.

Onze fractie heeft grote bedenkingen. Ons grootste bezwaar is het deelnemen in een stichting waardoor wij medeverantwoordelijk zijn voor de financiële risico's. De provincie is in de stichting voor een te groot deel risicodragend in verhouding met andere deelnemende partijen. Tegen de heer Kamp van D66 zeg ik: het zal ons maar gebeuren dat de stichting vanwege de PAS een schadeclaim krijgt namens de Vuelta.

In de motie M32 staat dat wij niet zullen bijdragen aan financiële tegenvallers. De jurisprudentie blijkt te gaan over een reeds genomen afslag van de oprichting van een stichting. Daarover ontstond vorige week verwarring. Wij willen terug naar het kruispunt in juni 2018. Wat ons betreft moet het bij een eenmalige subsidie blijven zonder participatie in de stichting. In de commissievergadering hebben wij van de gedeputeerde onvoldoende gehoord of begrepen waarom niet alsnog onderzocht is of een eenmalige subsidie zonder participatie kan volstaan. Als ik de nota verbonden partijen goed lees, dan is dat een reële optie en had u maximaal recht gedaan aan de aangenomen motie M32. Waarom kan het Rijk wel een bijdrage overmaken aan de stichting en de provincie niet?

U bent als nieuwe bestuurder op een rijdende trein gestapt. Die trein rijdt sinds juni 2018. In het statenvoorstel is wel sprake van de oprichting van een stichting, maar niet concreet ingevuld dat de provincie in die stichting zal instappen. Daarom hebben wij vandaag opnieuw vragen aan de gedeputeerde. Zijn alle mogelijkheden door een jurist onderzocht waarop de € 2.100.000 op rechtmatige wijze overgemaakt kan worden aan de stichting, ook in de vorm van een subsidie? Op welke wijze geeft de gedeputeerde gehoor en invulling aan de motie M32 in het voorliggende besluit? Heeft u alles in het werk gesteld om die motie te verzilveren en hoe heeft u dat gedaan? Heeft u bijvoorbeeld recht gedaan aan de motie door het punt van de maximering van € 2.100.000 inclusief de OV-kosten en risicoverdeling te wijzigen in de vaststellingsovereenkomst? Heeft de gedeputeerde andere alternatieven voor handen die hetzelfde bereiken, namelijk het op rechtmatige wijze overmaken van het geld zonder risico's? Het is voor ons eendoordeel nodig om de antwoorden van de gedeputeerde af te wachten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Laat ik enthousiast beginnen over de Vuelta. Het is een mooi tourevenement. Ik hoop dat Tom Dumoulin tegen die tijd weer scherp is en deze ronde gaat winnen, als het ten minste de meest duurzame tour is aller tijden. Er kwam een teleurstellend bericht dat dit niet meer gaat lukken, omdat de raad van Utrecht een paar weken geleden met 45 man naar Madrid is gevlogen terwijl ik uit bronnen heb vernomen dat zij daar niks gedaan hebben. De duurzaamheid is in dat kader 'ik doe wat ik zeg en doe niet wat ik doe'.

Het is belangrijk dat wij de stukken krijgen en het is goed dat wij de stukken van Pels Rijcken hebben opgevraagd. Ik kwam niet veel verder dan bladzijde 2, waar staat dat het hele gedoe met de aanbestedingswet het gevolg is van de conceptsamenwerkingsovereenkomst. Daar worden wij financierder, medeorganisator en opdrachtgever. Dat willen wij helemaal niet. Althans, dat is niet met PS gewisseld. Wij willen de feestjes in de stad Utrecht overigens helemaal niet telkens financieren. Met PS is in ieder geval afgesproken dat het niet meer gaat kosten dan € 2.100.000.

Mijn meest belangrijke vraag is: waar komt dit vandaan? Ik kan mij niet voorstellen dat de heer Van den Berg dat verzonnen heeft of dat deze nieuwe gedeputeerde bedacht heeft om in een samenwerkingsovereenkomst deel te nemen. Wie heeft het bedacht? Waarom zijn wij daar niet in gekend en

heeft u niet eerst gevraagd of dat zo was? In de motie van de SGP staat dat € 2.100.00 het maximum is, inclusief wegaanpassingen en openbaar vervoer.

Wij kunnen het anders doen. In de nota verbonden partijen staat dat je subsidie kunt verstrekken met voorwaarden. Dat doen wij met alle subsidie ontvangende organisaties. Ik noemde eerder al het openbaar vervoer. Iedereen die subsidie krijgt, krijgt daarbij een pakket aan voorwaarden. Er is geen reden te bedenken om dat hierbij niet te doen. Dit is niet met PS afgesproken en wij zijn het er niet mee eens. Waar komt dit vandaan?

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de voorzitter! U weet dat de PvdD nooit voor de komst van de Vuelta naar Utrecht is geweest. De meerderheid in de Staten heeft besloten toch bij te willen dragen aan dit feestje voor € 2.100.000. Niet meer en het liefst minder. Toch komt het college met een voorstel waarmee de provincie een financieel risico loopt. Dat geeft ons een extra reden om hier niet in mee te gaan. Die € 2.100.000 hadden wij liever gezien als een investering in duurzame sportkantines of sportparticipatie.

Zelfs door de mooie woorden over activatie van onderaf en een zo duurzaam mogelijke organisatie, raken wij niet overtuigd. Hoe duurzaam is de Vuelta als de hoofdsponsor van het evenement vleesgi-gant El Pozo is, die bewezen meewerkt aan onvoorstelbaar dierenleed? Een duurzamere Vuelta vindt plaats in Spanje.

Het amendement van de SGP zullen wij steunen, omdat wij dat zien als een vorm van 'damage control'. Daarnaast vragen wij ons af of dit voorstel niet van tafel moet, gezien de onzekerheid in het kader van de stikstofvervuiling.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Ten eerste dank ik de gedeputeerde voor het juridisch advies dat wij hebben gekregen. Volgens ons was dit echter op een vraag die wij niet gesteld hebben. In de commissie ging het over de vraag of het op een andere manier kan. Dit hele juridische advies geeft daarop geen antwoord. Het lijkt alsof wij per se in de stichting moeten gaan zitten. Waarom dan? Je kunt zeggen dat wij anders niet betrouwbaar zijn ten opzichte van de andere besturen. Wanneer is dit toegezegd aan de andere besturen en hoe kan het dat de rijksoverheid wel subsidie geeft en de provincie dat niet kan doen?

Volgens de SP is het van belang dat de uitspraak van Provinciale Staten van juni 2018 in de motie M32 als uitgangspunt dient van hetgeen dat vandaag voorligt. Daarvoor is het noodzakelijk dat wij niet deelnemen aan deze stichting en een subsidie met voorwaarden geven. Op die wijze moeten wij verdergaan.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het gesprek over de Vuelta in de commissie van vorige week gaf een ongemakkelijk gevoel. Ik kan mij voorstellen dat de gedeputeerde bij de beantwoording en dergelijke dit gevoel herkent. Ik ben oprecht benieuwd naar de reflectie van de gedeputeerde op haar beantwoording in de commissievergadering. Wat de SGP betreft raakte de beantwoording van de vragen namelijk kant noch wal. Ook het nagezonden juridisch advies gaf precies niet de antwoorden op de vragen die gesteld zijn. Sterker nog, de vraag aan de juristen was precies een vraag die nooit gesteld had hoeven worden als er in lijn met motie M32 gehandeld was. Daarin werd uitgesproken dat de Staten geen extra geld willen uitgeven aan de Vuelta.

Dit is een enkel voorbeeld uit de bevreedende beantwoording: "GS kan ervoor kiezen een dergelijk voorstel niet aan PS voor te leggen, maar om dat zelf tot besluit te nemen." Volgens de nota verbonden partijen kan dat niet. De gedeputeerde zei vervolgens: "Ik heb bewust de keuze gemaakt om, vanwege het gevoel van de Staten, wensen en bedenkingen te vragen." Dit heeft zij gedaan als een soort geste. Volgens de Provinciewet artikel 158 is dat niet mogelijk, want er kan slechts in een stichting worden deelgenomen na wensen en bedenkingen van de Staten. In het juridisch advies is gevraagd of het nodig is om wensen en bedenkingen te uiten als de gemeente Utrecht een stichting opricht. In het kort was de vraag aan de juristen of dit buiten de Staten om kan. Het antwoord daar was: Leest u de Provinciewet, want die schrijft u dit voor. Helaas werd het als geste gezien.

Een ander voorbeeld is de manier waarop de gedeputeerde in de commissievergadering omging met het advies van Pels Rijcken. De suggestie werd gewekt dat Pels Rijcken iedere vorm van een subsidie als onrechtmatig had afgewerkt. Ik kan mij voorstellen dat die spraakverwarring tot een ongemakkelijk gevoel leidde.

De heer KARATAS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Wij spreken over 'governance', op welke manier wij sturing kunnen geven en hoe ver wij daarin kunnen gaan in de gekozen vorm. Hoe ziet u het verschil tussen een subsidierelatie en een relatie in een stichting waarbij de provincie in de stuurgroep zit? In een stichting zit de provincie dichterbij het veld en kan tijdens het proces blijven sturen. Ziet u daarin een verschil en heeft u daarin een voorkeur?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Laat ik voorop stellen dat de Vuelta er wat de SGP betreft niet was gekomen. Als wij kijken naar de 'governance' kan ik mij voorstellen dat je wilt sturen in meerjarige subsidierelaties, omdat je dan lang controle moet hebben over iets. Dit is een eenmalig project van korte duur, waardoor er nauwelijks tijd is om bij te sturen. Dan moeten wij op dit moment bijsturen voor iets dat in augustus gaat gebeuren.

De heer KARATAS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! In de kwartaalrapportage kunnen wij zien wat de tekorten zijn en wat de mogelijkheden zijn. Naar mijn mening zitten wij in een stichting dichterbij het veld waardoor wij sneller tot actie kunnen overgaan. In een subsidierelatie lijkt mij dat lastiger of ziet u dat anders?

De VOORZITTER: Ik stel voor dat dit de laatste vraag is. De heer Van den Dikkenberg beantwoordt deze vraag en vervolgt zijn betoog.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik kan alleen vaststellen dat wij kunnen monitoren hoe groot de overschrijding wordt, waar die plaatsvindt en wanneer die begint. Bij een subsidie weten wij waar wij aan toe zijn en hebben wij geen kwartaalrapportage nodig.

De vraag is voorgelegd aan Pels Rijcken of het rechtmatig is dat de provincie Utrecht toetreedt tot de stichting. Dat was niet de vraag en de opdracht van de Staten. Is het überhaupt nodig om toe te treden tot de stichting? Als wij kijken naar de nota verbonden partijen is dat niet het geval.

Voor de SGP is het deelnemen in de stichting ongewenst onder de voorwaarden en risicoverdeling die zijn geformuleerd in de samenwerkingsovereenkomst en de projectopdracht. Dit vanwege de uitspraak van de Staten geen extra geld ter beschikking te stellen en de brede wens van de Staten dat er geen extra geld naartoe moet. Per saldo leert de Tour ons dat wij fors moeten betalen, bijvoorbeeld als je kijkt naar het OV. Ik krijg graag de indruk van de extra kosten die te verwachten zijn. Wij hebben de opdracht meegegeven dat dit binnen de € 2.100.000 moet vallen. Daarvan zie ik graag een raming. Kan de gedeputeerde dat toezeggen? Wij hebben onze wensen en bedenkingen in een amendement verwoord dat ik indien namens de SGP, PVV, FvD, SP en 50Plus.

Tot slot heb ik een korte vraag aangaande de PAS. Vandaag hebben wij het advies van de commissie Remkes gezien, waarin staat dat varkensstallen en kippenstallen gesaneerd moeten worden. Dat is een andere manier van leven. Daarnaast moeten wij allemaal langzamer gaan rijden. Kan de gedeputeerde vanavond onderbouwen op welke manier de Vuelta positief bijdraagt aan de stikstofuitstoot van de regio Utrecht?

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! U heeft gehoord dat wij mede-indiener zijn van het amendement van de SGP. De motie M32 is in juni 2018 aanvaard door vele partijen. Als een aangenomen motie terzijde wordt gelegd, vraag ik mij af waarom wij nog moties indienen. Wij moeten erop kunnen vertrouwen dat het college zich houdt aan aanvaarde moties. In motie M32 staat duidelijk dat er geen extra kosten gemaakt mogen worden. Desondanks worden wij geconfronteerd met een voorstel dat niet de zekerheid geeft dat er geen extra kosten zijn. € 2.100.000 is al ontzettend veel geld. Dit was

een speeltje van de vorige gedeputeerde. Gedeputeerden mogen speeltjes hebben, maar wel in redelijkheid.

50Plus is ertegen om in een stichting te gaan waarvan wij niet de zekerheid hebben dat er geen extra kosten gemaakt worden. Daarom hebben wij het amendement mede-ingediend. Wij hopen dat wij het college kunnen vertrouwen en het zich houdt aan de motie M32 die vorig jaar in ruime meerderheid is aangenomen.

Mevrouw BITTICH (DENK): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben besproken dat wij dubbele opmerkingen zoveel mogelijk proberen te vermijden in het kader van de tijdbesparing. Ik ben als laatste aan het woord en mijn bijdrage is erg kort als ik alle dubbele opmerkingen schrap. Ik heb zoveel mogelijk mijn best gedaan.

De DENK-fractie heeft bezwaar tegen de deelname aan de Vuelta in deze vorm. Dat komt niet doordat ik als enige in deze Staten geen fan ben van wielrennen, maar omdat er in deze Provinciale Staten eind 2018 een motie is aangenomen. Daarin staat dat de Vuelta een mooie impuls is voor de regio waaraan een sympathiek en maatschappelijk doel gekoppeld is, maar dat de bijdrage niet meer mag zijn dan € 2.100.000. Wij weten inmiddels dat dit anders zal uitpakken. De provincie wil in een stichting stappen waarbij wij de grootste financiële risico's dragen en de minste inspraak hebben. Dit lijkt ons een scheve verhouding en niet wenselijk. Bovendien vraag ik mij af waarom wij zo hameren op het willen sturen van de Vuelta. Verwachten wij zulke rare sprongen? Verwachten wij dat zij het thema duurzaamheid overboord gooit zodra wij ons omdraaien? In dat geval moeten wij onszelf achter de oren krabben.

In mijn eerste bijdrage vandaag heb ik benadrukt dat wij goed moeten nadenken over elke euro die wij uitgeven en over alle risico's op overschrijdingen van afgesproken budgetten. Bij dit agendapunt bekruipt mij het gevoel dat wij de risico's die wij bereid zijn te nemen niet scherp genoeg voor ogen hebben of niet serieus genoeg nemen. Neem bijvoorbeeld de bijna € 600.000 die nog opgehaald moet worden uit de private sector. Mijn fractie ziet voor deze bedrijven geen enkele motivatie om bij te dragen als de stichting een ogenschijnlijk grote publieke melkkoe heeft die afgesproken heeft te delen in de onvoorziene kosten. Er kan gezegd worden dat het niet om veel geld gaat vergeleken met de bedragen die bij een dergelijk evenement gemoeid zijn, maar dan kom ik terug op het punt dat wij de verantwoordelijkheid moeten voelen van elke euro die wij uitgeven. Dat is een manier van anders denken die van mij mag beginnen.

Op de vraag waarom wij in een stichting willen stappen met alle risico's van dien, hebben wij van de gedeputeerde te horen gekregen dat voor deze constructie gekozen is na inwinning van juridisch advies. Als ik datzelfde advies lees, dan blijkt dat alleen gevraagd is of de provincie aanbestedingsrechtelijk als opdrachtgever gezien moet worden. Daaruit trekken wij een andere conclusie.

De heer KARATAS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Kunt u de vraag waarom wij zo graag willen sturen zelf beantwoorden? Denkt u dat de ene vorm beter is dan de ander in de manier van sturen? Bij subsidies verantwoordt je achteraf, maar dit is een vorm waarbij tijdens het proces gestuurd kan worden. Vindt u die manier van sturen niet meer verantwoord?

Mevrouw BITTICH (DENK): Mijnheer de voorzitter! U stelt de vraag aan mij waarom wij zo nodig willen sturen, maar van mij hoeft dat niet. Bij een subsidie kun je namelijk voorwaarden stellen. Dat is een prima alternatief. Ik vraag aan de gedeputeerde waarom wij in de stichting willen zitten en mee willen praten.

Wij trekken een andere conclusie uit het juridisch advies dan het college. Wij begrijpen niet waarom er niet voor is gekozen om een subsidie te verstrekken waaraan voorwaarden gesteld kunnen worden. Het Rijk heeft dit immers wel gedaan. Waarin zit dat verschil? Is er voldoende onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om aan de wens van PS te voldoen? Dit zijn vragen waar wij mee zitten en ik ben benieuwd naar de beantwoording van de gedeputeerde.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan gedeputeerde Bruins Slot.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Hartelijk dank voor alle vragen. Ik begin met het uitdelen van complimenten voor de verschillende maidenspeeches. De heer Fiscalini heeft de verbinding gelegd tussen het uitoefenen van een publieke functie en de manier waarop hij dat invult in zijn persoonlijk leven.

De heer Kamp ken ik langer dan vandaag. Ik ben u in een andere hoedanigheid tegengekomen in uw functie van humanistisch verzorger. Als oud-militair kan ik alleen maar zeggen hoe belangrijk de rol is van geestelijke verzorgers. Het is mooi dat de heer Kamp die kennis en ervaring meeneemt naar de Staten.

Ik was geroerd door de woorden van de heer Karatas, omdat ik de heer Verweel ook heb gekend. Ik heb les van hem gehad en jaren bij het instituut gewerkt waarbij hij zat. Hij was een bijzonder persoon die bijzonder veel heeft betekend voor bepaalde mensen. Het was mooi hoe u dat verwoordde. Dat was heel herkenbaar. Dank daarvoor.

Ik kom bij de beantwoording van de vragen van de fracties. Mevrouw De Haan zei terecht dat ik op een rijdende trein ben gestapt. Ik zal eerst terugkomen op de besluitvorming van juni 2018 en zal de motie van de SGP daarbij pakken. Ik ga een punt heel duidelijk maken, want het klopt dat ik dit aan de Staten moet voorleggen. In de commissievergadering heb ik dit geantwoord op de vragen van de heer Kocken. Het was niet mijn bedoeling om daar de verkeerde indruk te wekken. Het is een verplichting dat ik het hier voorleg. Dat de vraag in het advies is gesteld, heeft ermee te maken dat een aantal andere partijen zeiden dat het niet nodig is en de provincie Utrecht de juiste wijze wil behandelen. Ik zal eerst iets vertellen over de geschiedenis van het verhaal. Dan ga ik iets zeggen over de aangenomen motie. Vervolgens kom ik bij een aantal vragen over de 'business case': de verhouding tussen de beide opdrachten. Van daaruit kom ik bij de vraag waar het aan ligt dat er wel of geen subsidie wordt verleend en waarom er voor deze weg is gekozen. Dan kom ik bij de vragen over de activatie en de maatschappelijke doelen en tot slot bij de vragen over stikstof. Daarvoor heb ik 14 minuten en 17 seconden.

De VOORZITTER: Dat is de tijd van het college voor de rest van de vergadering.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het uitgangspunt voor de weg die het college is ingeslagen is de beslissing van PS op 11 juni 2018 om deel te nemen aan de organisatie van de Vuelta 2020. Daaronder lag het haalbaarheidsonderzoek. In het haalbaarheidsonderzoek werd aangegeven dat wij een stichting gaan vormen en het evenement met de verschillende publieke partners gaan organiseren. Dat doen wij op gemeenschappelijke 'governance' en met gemeenschappelijk risico. De publieke doelen die toentertijd werden geduïd, zijn een activatieprogramma en aandacht voor de thema's duurzaamheid, gezond stedelijk leven en een feest van de stad en de regio. Men heeft toen de wens uitgesproken om een stichting op te richten, omdat je op die manier gedurende het proces actief kunt sturen op de duurzaamheidsdoelen van de organisatie, het activatieprogramma en het stedelijk leven.

Tijdens de behandeling kwam de motie van de heer Van den Dikkenberg. Gedeputeerde Van den Berg heeft die motie direct ontraden. Wat hij daarbij zei is: "Ik wil alles aan de voorkant regelen, maar wij moeten samen voor de kosten opdraaien als wij er gezamenlijk van profiteren. Ik doe mijn uiterste best om het binnen het budget te houden." De motie is toen aangenomen. Mevrouw Hoek zei al dat een aangenomen motie uitgevoerd moet worden, maar daarvan heeft gedeputeerde Van den Berg gezegd: "Ik kan niet garanderen dat de provincie geen naheffing kan krijgen. Ieder project bevat een risicoparaagraaf, zo ook dit project. De kosten worden binnen het project beheerst en tegenvallers worden binnen het project opgelost. Onvoorziene zaken kunnen echter niet worden begroot. Er kunnen zich onvoorziene calamiteiten voordoen tijdens de Vuelta." Dat is het fundament van het handelen geweest om de stichting verder uit te werken. Dat komt doordat de stichting werd benoemd in het besluit van PS en de gedeputeerde op een later moment heeft aangegeven dat hij op die weg wilde doorgaan. Dat heeft erin gelegen dat je gedurende het proces wilt kunnen bijsturen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Dat is het punt op de tijdlijn waar de motie is aangenomen. Is dat eveneens het punt op de tijdlijn waar besloten is om de motie niet te effectueren in het beleid en de achtergronden van de stichting?

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Gedeputeerde Van den Berg heeft deze motie direct ontraden, omdat hij het in deze vorm niet kon uitvoeren. Dat heeft te maken met de stichting. Dat heeft hij op 22 mei 2019 herhaald. Daarna is de vraag gekomen hoe de stichting wordt ingericht. Er wordt gesproken van extreme onvoorziene omstandigheden. Dat is de effectuering van datgene dat de heer Van den Berg op 22 mei 2019 tegen de Staten heeft gezegd.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Zijn er toen alternatieven onderzocht om toch invulling te geven aan de motie op dat moment?

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Toen is ingezet op het traject dat de heer Van den Berg toen aangaf en het besluit dat de Staten namen om een stichting op te richten. Dat betekent dat toentertijd niet is onderzocht of het via een subsidie kan. In de besluitvorming van juni 2018 en de haalbaarheidsstudie die hieronder ligt sprak men steeds van een stichting. Ik zal hier later op terugkomen.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Ik heb de indruk dat het een grote wens was van de gedeputeerde om deel te nemen aan de stichting en dat de stap is overgeslagen om de motie in combinatie met het optuigen van een stichting tegen het licht te houden. Daarin zijn wij niet meegenomen en is er een groter onderzoek geweest. Wij zijn inmiddels een jaar en drie maanden verder. Ik krijg graag een reactie op de tijd van toen en uw conclusie die heel snel gemaakt is.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! In juni 2018 is door de Staten besloten dat de provincie een bijdrage levert aan de Vuelta. Er is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd voor een stichting. Dat is verder uitgewerkt. Op een gegeven moment kwam de vraag op hoe dat precies gedaan moet worden. De enige wijze waarop je dat rechtmatig in een stichting kunt doen, is op de manier waarop het nu vormgegeven is.

Ik hoor mevrouw De Haan de vraag stellen waarom er niet voor een subsidie is gekozen. Het besluit om mee te doen met de Vuelta is besproken tijdens de vergaderingen van 23 april en 11 juni. Tijdens beide vergaderingen is gesproken over het haalbaarheidsonderzoek. In dat haalbaarheidsonderzoek werd steeds gesproken over een stichting en de 'governance' en de oprichting daarvan. Bij de keuze voor een stichting is de opdracht van de Staten cruciaal geweest om actief te participeren in de Vuelta. Actief participeren is gedurende het proces kunnen sturen op de doelstelling van duurzaamheid en dergelijke. Om dat te kunnen bereiken is ervoor gekozen om een opdracht te geven.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! In het voorstel dat in juni 2018 in de Staten is behandeld wordt wel gesproken over een stichting, maar met geen woord dat de provincie daarin zou deelnemen.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Hierover werd gesproken in de haalbaarheidsstudie die hieronder ligt en in het statenvoorstel. In wat GS toen met de Staten gewisseld heeft stond voorop om gedurende het proces actief betrokken te zijn bij de Vuelta en de organisatie. Dat betekent dat je gedurende het proces kunt sturen op de duurzaamheidsdoelstellingen van de organisatie.

Meerdere mensen hebben vragen gesteld over een subsidie. Een subsidie is een mogelijkheid, maar dat betekent dat je vooraf voorwaarden stelt en achteraf een verantwoording krijgt. Gedurende de uitvoering kun je niet actief sturen op het proces. Daarom is er niet gekozen voor een subsidie.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat lijkt mij prima.

De VOORZITTER: Ik onderbreek u even. Wij weten dat wij in een bepaalde tijds-klem zitten. Mijn voorstel is om mevrouw Bruins Slot zoveel mogelijk haar verhaal af te laten maken. Daarna bied ik u

de gelegenheid om vragen te stellen in de eerste termijn. Laten wij dat afspreken. Anders gaat het erg lang duren.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Enerzijds wil ik met u meegaan, maar anderzijds is dit de optelsom van de niet goed uitgevoerde discussie in de commissie. Daar was veel verwarring, tot ons ongenoegen. U merkt aan alle vragen dat er onvoldoende antwoord is gegeven aan de de Staten om hier een goed oordeel over te vellen.

De VOORZITTER: Dat ben ik met u eens. Daarom stel ik voor om op deze wijze verder te gaan. Wij geven mevrouw Bruins Slot de gelegenheid om haar verhaal af te maken. Daarna krijgt u volop de gelegenheid om openstaande vragen te stellen.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik zal mijn betoog volgen in lijn van de gestelde vragen. Een subsidie is niet aan de orde geweest, omdat je bij een eenmalige subsidie niet actief kunt sturen op het proces. Zoals meerdere insprekers aangaven stel je bij een subsidie vooraf de voorwaarden, dan wordt het evenement uitgevoerd en achteraf wordt de verantwoording afgelegd over het resultaat.

De lijn in de haalbaarheidsstudie en datgeen waarop uiteindelijk het besluit is genomen, was dat je betrokken raakt bij de organisatie van de Vuelta en dat je tijdens het proces actief kunt sturen op het bereiken van de duurzaamheidsdoelstelling, gezond leven en alle andere activatie die op dat punt plaatsvindt. Dat is de afweging tussen het deelnemen in een stichting en het deelnemen aan een subsidie.

De VVD heeft een aantal vervolgvragen gesteld over de ruimte tussen de risico's in de verschillende bijlagen. De teksten over risico's in de samenwerkingsovereenkomst en de overeenkomst van de opdracht zijn inderdaad verschillend. De tekst in de samenwerkingsovereenkomst is bepalend voor het accepteren van het risico en in de overeenkomst van de opdracht wordt het proces beschreven hoe te handelen bij een eventueel negatief resultaat. Het risico in de samenwerkingsovereenkomst is leidend. De risico's die hierin staan, gaan over onvoorziene en extreme omstandigheden kort voor of tijdens La Vuelta Holanda. Dan kunnen er extra kosten ontstaan. Voordat dat geld echter ter beschikking kan worden gesteld moet ik bij de Staten terugkomen om te zorgen dat daarvoor financiering komt, want het budgetrecht is aan de Staten. Dat zijn extreme onvoorziene omstandigheden. Daarvan is sprake als er een aanslag plaatsvindt of een dreiging van een bommelding. Dan gaat La Vuelta Holanda niet door.

Voor die tijd moeten de tekorten opgevangen worden in de begroting. Dit betekent dat je bepaalde zaken niet kunt doen. Het amendement van GroenLinks en CDA zegt dat er niet gekort moet worden op duurzaamheidsdoelstellingen en het activatieprogramma als er tekorten ontstaan. Dat lijkt mij een hele verstandige lijn. Daar speelt wel mee dat de VVD gevraagd heeft naar de 'business case'. Bij de 'business case' en de besluitvorming van de Staten die toentertijd heeft plaatsgevonden is uitgegaan van de haalbaarheidsstudie. Hierin is een aantal aspecten naar voren gekomen. Dat gaat vooral over de 'governance': wie doet wat en wat zijn de verdelingen. Als je daarnaast een uitgebreide 'business case' wilt organiseren, dan moet er een nieuw onderzoek uitgevoerd worden en in de markt gezet worden. Dat zal zes tot negen maanden duren, omdat je moet aanbesteden voordat je dat boven water krijgt.

Er is een aantal vragen gesteld over het activatieprogramma en het betrekken van het mbo en het hbo. Dat is waarop de Staten actief gestuurd hebben. Er zijn tien hbo-stagairs betrokken bij de organisatie. Er wordt hard gewerkt aan een groep vrijwilligers. Voor mbo'ers worden er samenwerkingen met verschillende instellingen aangegaan. Het is een stuk lastiger om vmbo'ers in de organisatie te betrekken, omdat zij daarvoor minder geschikt zijn. Voor hen geldt wel dat er vrijwilligersfuncties zijn die zij kunnen bekleden.

Er zijn verschillende mogelijkheden om het geld over te maken. Het college heeft op basis van de besluitvorming van de Staten en de ingezette lijn van de vorige gedeputeerde gekozen om het in een stichting te doen. Als je het in een stichting doet waarbij je actief wilt participeren gedurende het pro-

ces, dan kom je in deze constructie terecht. Er zijn Statenleden die de voorkeur geven aan een subsidie. Een subsidie is een mogelijkheid die verder uitgewerkt moet worden. Dat hebben wij op dit moment niet onderzocht. Bij een subsidie stel je vooraf voorwaarden en wordt het achteraf verantwoord. Tussentijds kun je niet sturen op het proces. Bij de Vuelta hebben wij erop ingezet dat wij actief willen deelnemen om ervoor te zorgen dat de organisatie duurzaam is en dat er wordt ingezet op het activatieprogramma gezond stedelijk leven. Er wordt samengewerkt met het Fonds Gehandicaptenvoorziening en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen hieraan actief deelnemen. Dat zijn de zaken waarop wij gedurende het proces kunnen sturen als wij in de stichting zitten. Dit is niet het geval als wij kiezen voor een subsidie.

Bij de risico's zit er eveneens een verschil tussen een stichting en een subsidie. In de stichting zal in het geval van extreme onvoorziene risico's, zoals een bomaanslag, de afweging gemaakt moeten worden wie de rekening betaalt. Bij een subsidie is dat niet het geval.

De VOORZITTER: De leden die nadere vragen hebben naar aanleiding van de beantwoording in de eerste termijn vraag ik naar de interruptiemicrofoon te lopen en die vragen te stellen. Het vellen van oordelen kan in de tweede termijn.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik kom terug op de 'business case'. Ik heb het haalbaarheidsonderzoek gelezen en gelegd naast de beschrijving van de 'business case' die de nota verbonden partijen geeft. Dat haalbaarheidsonderzoek is meer een soort marktverkenning waarin onder andere wordt geduid hoe het mogelijk georganiseerd kan worden. Dat is veel meer een suggestie dan een 'business case' die de elementen bevat van de nota verbonden partijen die je legt onder een organisatie waarin je gaat participeren. Waarom wordt het haalbaarheidsonderzoek gezien als de 'business case' voor de stichting?

Dan de subsidie. De nota verbonden partijen geeft aan dat er grote terughoudendheid is om deel te nemen aan privaatrechtelijke organisaties. De nota geeft de voorkeur voor het publiek recht: een subsidie. De gedeputeerde zegt dat wij dan onvoldoende zicht hebben op de voortgang. Wij kunnen blijkbaar geen reguliere bestuurlijke overleggen met gesubsidieerde organisaties voeren. Wordt dit de nieuwe 'governance' van het college? Worden wij dan lid van de NMU, het Landschap Erfgoed Utrecht en het Nederlands Filmfestival? Dit zijn partijen die door ons in beleidskaders worden aangegeven als voor de provincie belangrijke partners die wij nodig hebben om onze beleidsdoelen te realiseren.

De samenwerkingsovereenkomst is leidend ten opzichte van de overeenkomst van de opdracht. Stel dat er tekorten ontstaan en er niet gekort mag worden op het activatieprogramma en op de andere uitgaven niet gekort kan worden. Het bestuur zegt dan dat wij meer moeten bijdragen, omdat in de overeenkomst van de opdracht staat dat er veel meer wederzijds gekeken wordt hoe wij tot een positief financieel resultaat kunnen komen. Hoe beoordeelt de gedeputeerde dan een dergelijke claim van het stichtingsbestuur?

De heer FISCALINI (FvD): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde sprak over de noodzaak om in een stichting te gaan zitten, omdat er dan meer gestuurd kan worden op de doelen. Zegt u dat de doelen niet gehaald worden zonder de provincie als wij niet in de stichting gaan zitten?

De heer KAMP (D66): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de beantwoording van de gedeputeerde. De gedeputeerde zegt dat een subsidie mogelijk is, maar verder onderzocht moet worden. Wat is er voor nodig om dit te onderzoeken en hoe lang gaat dat duren? Mijn tweede vraag is dat u nog antwoord zou geven op de PAS. Dat lijkt mij een wezenlijk onderwerp voordat wij hierover verder discussiëren.

De heer KARATAS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij te horen dat een aantal studenten al betrokken is. Dit is een tussentijdsresultaat dat wij gedurende het proces willen horen en niet achteraf. Dat is een mooie winst.

Juristen beginnen altijd met alles op een rijtje te zetten. Er waren onderlinge onderhandelingen tussen verschillende partijen. Wanneer zijn de gesprekken met de publieke partners gestart? Uit de bijdrage van de gedeputeerde haal ik dat de motie daarop volgt. Klopt dit? In welke tijdslijn is dat gegaan?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! In het voorstel is gesproken over een stichting, maar met geen woord dat wij daarin zouden deelnemen. Doordat de motie van de SGP is aangenomen had GS kunnen concluderen dat wij tegen het voorstel hadden gestemd als hierin had gestaan dat de provincie zou deelnemen aan de stichting. Dat ligt in het verlengde van de motie van de SGP, omdat de consequentie van de stichting is dat je meedoet in de risico's. Waarom is tijdens het proces niet bedacht dat PS niet in een stichting wil deelnemen?

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde geeft aan dat onderzocht moet worden hoe een subsidie vormgegeven kan worden. Is de gedeputeerde op de hoogte van de inhoud van de subsidieverordening voor publieke subsidies?

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde heeft geen antwoord gegeven op de vraag over de vaststellingsovereenkomst. Zijn er mogelijkheden om daarin de risicoverdeling te wijzigen en daarmee recht te doen aan de motie? Zijn er nog andere alternatieven voor handen?

U geeft aan dat het participeren in een stichting het mogelijk maakt om te sturen op de maatschappelijke doelen. Dat klinkt heel groot, maar tegelijkertijd is dat beperkt met betrekking tot de financiën die daarvoor beschikbaar zijn. Wat ons betreft is het de vraag of je daarop wilt sturen, omdat het veel ambtelijke capaciteit kost die wij wellicht elders kunnen inzetten. Als ik naar de gemeente Breda, de gemeente Utrecht en de provincie Noord-Brabant kijk ben ik toch wel gerust op het bereiken van de maatschappelijke doelen.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik krijg graag antwoord op de vraag waarom in deze stichting het Rijk niet hoeft plaats te nemen. Alle bijdragende partijen moeten deelnemen aan de stichting en het Rijk levert een behoorlijke bijdrage.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Toen in 2018 over de stichting werd gesproken was allereerst het idee dat er een partner was die al het geld zou besteden. De provincie Utrecht zou het geld overmaken en deelnemen aan de stichting om invloed uit te oefenen. Daarom hebben wij het advies gevraagd van Pels Rijcken, waarin staat dat dit niet kan. Als je directe aansturing wil hebben op de doelen, de resultaten, de voortgang en de risico's, dan is er materieel sprake van een aanbestedingsplicht vanuit het gezamenlijke opdrachtgeverschap. De vraag was vervolgens of het mogelijk was dat de publieke partners hun gezamenlijke opdracht aan de stichting gunnen zonder voorafgaande aanbestedingsprocedure en dat daarmee de uitgaven als rechtmatig kunnen worden beschouwd. Op de opdrachtverlening van de publieke partners aan de stichting die gepaard gaat met financiële geldstromen, rust een aanbestedingsverplichting. De provincie is een aanbestedende dienst, zodat de opdrachten die zij verstrekt in beginsel worden aanbesteed, indien de waarde daarvan de drempel overschrijdt. Om dat op een rechtmatige wijze te doen zonder aanbestedingsprocedure is een quasi-inhoud aanbesteding nodig. Dat maakt dat wij moeten deelnemen aan de stichting. Als ik juridische vragen krijg, dan krijgt u een juridisch antwoord. Dit is zoals het is uitgewerkt.

De VOORZITTER: Het klonk indrukwekkend.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik denk dat dit het antwoord op mijn vraag moet zijn over de stichting. Ik vroeg echter waarom iemand bedacht heeft om in de stichting deel te nemen, terwijl GS had moeten weten dat PS dat niet wilde. Als wij in die stichting treden lopen wij meer risico dan de € 2.100.000 dat als een kader door PS is meegegeven. Waarom heeft niemand op de rem getrap en gezegd dat PS dat niet wil?

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! In die lijn heeft gedeputeerde Van den Berg op 22 mei 2019 aangegeven dat hij actief wilde deelnemen aan het proces van de organisatie van de Vuelta en dat wij een bijdrage moeten leveren bij onvoorziene calamiteiten. Hier vanuit is de stichting verder uitgewerkt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Dat was niet opgenomen in de besluitvorming die hier lag. Dan moet je een ander besluit nemen en bij de Staten langskomen. Op dit moment is dat bijna te laat.

De VOORZITTER: Deze discussie is voldoende uitgebreid besproken. Mevrouw Bruins Slot vervolgt haar beantwoording.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De haalbaarheidsstudie is op basis van de nota verbonden partijen geen businesscase, maar wel de grondslag van de besluitvorming van PS geweest in 2018. Als de businesscase verder onderbouwd moet worden, dan moet er in de komende periode een onderzoek uitgezet worden in de markt. De haalbaarheidsstudie geeft wel op een aantal aspecten van de nota verbonden partijen een antwoord. Dit geeft echter geen antwoord op een aantal andere aspecten, zoals de inzet van mensen, middelen, de alternatieven en het gewenste kwaliteitsniveau.

Gevraagd is hoe het zit met het stichtingsbestuur en de besluitvorming daarover. Het stichtingsbestuur heeft de taakopdracht gekregen om de kosten te bewaken en binnen de begroting te blijven. Daarom is het niet logisch dat het een claim zal doen. Overigens is er bij deelname een gezamenlijk belang om te sturen op activiteiten en op het geld.

De heer Eggermont vroeg waarom het Rijk niet hoeft deel te nemen aan deze stichting. Dan kom ik terug op een eerder gemaakt punt. Op basis van de ingezette rijdende trein zijn wij uitgekomen op deelname in deze stichting. Wij hadden er echter ook voor kunnen kiezen om een subsidie te verstrekken. Het verschil daartussen is dat je bij een stichting gedurende het proces kunt sturen en bij een subsidie vooraf voorwaarden stelt en achteraf kijkt of het wel of niet gerealiseerd is.

De provincie heeft in opdracht van het Rijk een inventarisatie gemaakt van projecten die mogelijk geraakt kunnen worden door de stikstofproblematiek. Vanuit die zorgvuldigheid is de Vuelta in deze lijst opgenomen. De Staten hebben gevraagd om de provinciale lijst openbaar te maken. Dat heb ik gedaan. Een aantal andere provincies heeft dat niet gedaan. Ik weet niet precies wat bij andere provincies op de lijst staat, maar vanuit mijn verantwoordelijkheid heb ik u die duidelijkheid gegeven. Wij zijn in afwachting van richtlijnen hoe het Rijk omgaat met gezamenlijke stikstofpartners om daadwerkelijk te kunnen vaststellen of en in welke omvang er effecten zijn op evenementen en andere zaken. Er is vandaag een advies gekomen van de commissie Remkes. De komende periode zal de minister van LNV samen met de andere bewindspersonen moeten beslissen hoe zij dat advies gaan uitvoeren. Als die regels duidelijk zijn, dan kunnen wij bepalen of en hoe dit de Vuelta raakt. Vanuit het zorgvuldigheidsprincipe hebben wij de Vuelta op de lijst gezet.

De VOORZITTER: U krijgt de gelegenheid om het woord te voeren tijdens de tweede termijn. Ik vraag u alleen de punten te benoemen die iets toevoegen aan het uitgebreide debat dat wij tot nu toe hebben gevoerd.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De 'business case' is niet de haalbaarheidsstudie. Dat is door de gedeputeerde erkent, waarvoor dank. Wij zijn eigenlijk te laat in het proces om nog aan een goede businesscase te voldoen. Eigenlijk zijn wij ook te laat in het proces om onze eigen beleidskaders uit de nota verbonden partijen goed te kunnen doorlopen. Ik opteer ervoor om dit project te stoppen en de mogelijkheid van een subsidie te openen. Op die manier kan onze bijdrage worden gefinancierd. De provincie heeft dan wat minder te sturen, maar dat hebben wij ook niet bij andere belangrijke organisaties. Dan kan de Vuelta doorgaan en loopt de provincie geen risico.

De heer FISCALINI (FvD): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde sprak over de noodzaak om te participeren in een stichting vanwege het sturen op de te behalen doelen. Zegt u daarmee dat de doelen niet gehaald worden als wij niet in de stichting gaan zitten?

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de voorzitter! Is het een optie om in de stichtingsstatuten vast te leggen dat wij het bedrag van € 2.100.000 niet willen overschrijden?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De vraag die bij de PvdA leeft is: wat zou er gebeuren als de Staten niet instemmen met het voorstel en de voorkeur geven aan subsidieverstrekking? De gedeputeerde heeft duidelijk gemaakt wat het verschil is, maar het gaat over de afspraken die zijn gemaakt met de partners en de organisaties. Loopt de provincie het risico om als onbetrouwbare bestuurders over te komen?

De gedeputeerde sprak over een overschrijding bij het voordoen van extreme risico's. Wij weten echter dat zich normale risico's kunnen voordoen. Zijn dit soort risico's wel meegenomen in de post onvoorzien, waardoor wij het bedrag van € 2.100.000 niet overschrijden als er geen ramp gebeurt?

De heer KAMP (D66): Mijnheer de voorzitter! In deze discussie zit veel techniek. Wij krijgen juridische adviezen. Statenleden kunnen hierin meedenken, maar mogen ervan uitgaan dat de adviezen kloppen. Ik heb al eerder aangegeven dat dit een onderwerp is waarin de Staten van elkaar verschillen. Vertrouwen hierin is belangrijk. Het verleden heeft waarschijnlijk uitgewezen dat het te vaak misgaat. Het liefst zou ik uit mijn hart zeggen: zorg dat er een goede organisatie komt en blijf binnen de begroting. Ik mis hierin het vertrouwen.

Ik ben benieuwd wat de andere partners vinden. De provincie gaat over haar eigen deelname, maar hoe wordt er gedacht vanuit Provinciale Staten in Brabant en andere gemeenten? Ik vind het lastig om te zeggen dat wij dit niet gaan doen. Ik vraag aan de gedeputeerde om te overleggen met deze partijen wat een goede constructie is.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! D66 stelt dat wij moeten kunnen vertrouwen op jurisprudentie. Dat vertrouwen wil ik uitspreken. In mijn bijdrage heb ik aangegeven dat wij jurisprudentie missen om te kijken of subsidie mogelijk is. Ik trek de jurisprudentie niet in twijfel, maar dit gaat over de op te richten stichting.

De heer KAMP (D66): Mijnheer de voorzitter! Het woord 'jurisprudentie' heb ik niet in de mond genomen. Het gaat mij over het vertrouwen in het bestuur. Wij zien het liefst dat dit soort zaken goed geregeld is, maar het verleden wijst vaak uit dat het misgaat. Het is jammer dat de Staten zo wantrouwend moeten zijn over dat het niet lukt om een goede organisatie neer te zetten.

Mevrouw BITTICH (DENK): Mijnheer de voorzitter! Ik heb vertrouwen in het juridisch advies, maar er is een verkeerde vraag gesteld aan de jurist.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik ben de gedeputeerde dankbaar voor de beantwoording en de heldere manier waarop zij de opties die wij in het ingediende amendement hebben neergezet heeft geduïd. Zij heeft aangegeven dat er geen probleem ligt om het amendement te effectueren als dit aangenomen wordt. Daar zijn wij zeer blij mee.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik dank de gedeputeerde. Het is duidelijk dat er een keuze is voor Provinciale Staten, namelijk: wij gaan in de stichting en lopen een financieel risico of wij geven een subsidie en lopen geen financieel risico.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De heer Suna stelt de vraag of wij een betrouwbare overheid zijn. Het enige besluit dat wij genomen hebben is dat wij niet meer dan € 2.100.000 zouden betalen. Als wij dat gaan wijzigen zijn wij eerder onbetrouwbaar dan dat wij daarin persistenten. Ik begrijp niet dat het college zo vasthoudend is om deze constructie te kiezen. Wij kunnen de ambtelijke capaciteit in dit huis beter besteden dan in deze stichting.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie heeft er begrip voor dat de gedeputeerde op een rijdende trein is gestapt. Wij danken u voor de heldere beantwoording waaruit blijkt dat wij nog op een kruispunt staan. Tegelijkertijd hebben wij wat vragen waarbij wij andere alternatieven niet voor het voetlicht hebben gekregen. Die zijn er wellicht niet. Onze fractie gaat in beraad over het besluit.

De heer KARATAS (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Bedankt voor de mooie woorden van de gedeputeerde en voor het scherpe debat. Het is voor ons helder. Er ligt een keuze. Ik ben benieuwd hoe wij die keuze gaan maken. Wij gaan de twee amendementen naast elkaar leggen om te kijken hoe wij daarmee verder kunnen.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan de gedeputeerde voor de beantwoording van de tweede termijn van de Staten.

Mevrouw BRUINS SLOT (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dank voor de laatste vragen. Er is gevraagd hoe de andere partners tegen deze stichting aankijken. De gemeente Utrecht heeft de stichting opgericht en heeft zich daarmee verbonden aan de onderliggende risico's. De provincie Noord-Brabant heeft technische vragen gesteld en zal dit waarschijnlijk in een later debat bespreken. Ik heb geen signalen gekregen dat daar bezwaren zijn tegen de deelname aan deze stichting.

De heer Van den Dikkenberg bedankte mij voor de heldere beantwoording. Als u vragen stelt probeer ik daarop zo goed mogelijk heldere antwoorden te geven. Uw vraag naar mijn voorkeur is echter een andere vraag. Ik benadruk dat de provincie meer dan een jaar geleden is gaan samenwerken met de andere partijen om de Vuelta vorm te geven, om te gaan werken aan de organisatie, de projectorganisatie, de duurzaamheidsstrategie die hieronder zit, het werken aan gezond stedelijk leven, het betrekken van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en het betrekken van het Fonds Gehandicaptenvoorziening. Hiermee willen wij ervoor zorgen dat het meer wordt dan een sportevenement. Het moet een maatschappelijk evenement worden waaruit blijkt dat sport een maatschappelijk goed is dat je moet verzilveren. Die weg zijn wij ingeslagen. Daarop heb ik gevraagd wat juridisch verantwoord is en ligt dit voorstel bij u voor.

Als de Staten in meerderheid kiezen om te gaan voor een subsidieverstrekking, dan 'lossen' wij bij de andere publieke partners die er de afgelopen periode op vertrouwd hebben dat wij op een constructieve manier met hen aan het samenwerken waren. Dan stellen wij vooraf subsidievoorwaarden en gaan wij achteraf kijken of het gerealiseerd is.

De heer Fiscalini vroeg of de doelen dan wel of niet bereikt worden. Dat kunnen wij achteraf zien. Vooraf kunnen wij meegeven wat wij willen en achteraf kunnen wij zien of dat bereikt is. De keuze die bij de Staten ligt is of wij doorgaan op de ingeslagen weg om het gezamenlijk te doen en regie te hebben op datgene dat gedurende het proces gebeurt op het gebied van duurzaamheid en stedelijk leven of gaan wij 'lossen' en wordt het een subsidieverstrekking. Vanuit mijn verantwoordelijkheid heb ik aangegeven waar mijn voorkeur ligt. Het is aan de Staten om een besluit te nemen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Vanuit het oogpunt van de belastingbetaler zijn wij niet degene die 'lossen'. Dat zijn de andere partners, omdat zij een grotere mogelijkheid hebben om in een groter financieel ravijn te rijden dan wij.

De VOORZITTER: Wij hebben een zeer uitvoerig debat gevoerd. Bij de besluitvorming zullen wij zien wat dit betekent voor het voorstel rond de stichting La Vuelta Holanda.

Motie(s) vreemd aan de orde van de dag.

De VOORZITTER: Met de fractievoorzitters heb ik de afspraak gemaakt dat wij om 22.30 uur klaar zouden zijn met de vergadering. Dat kunnen wij halen. Bij het aan de orde stellen van agendapunt 15 met een vijftal moties vreemd aan de orde van de dag herinner ik u aan de afspraak dat wij de moties vreemd aan de orde van de dag scherp zullen behandelen. De indiener van de motie krijgt de gelegen-

heid om deze toe te lichten. Het college zal daarop kort reageren en slecht diegenen die iets kunnen toevoegen aan deze discussie mogen het woord vragen. Bij de stemverklaringen kunt u aangeven of u voor of tegen de motie stemt. Het debat over de moties vreemd aan de orde van de dag wil ik zoveel mogelijk beperken.

Motie vreemd aan de orde van de dag geen 130 km p/u op de A2 overdag.

De VOORZITTER: De motie vreemd aan de orde van de dag geen 130 km p/u op de A2 overdag is ingediend door 50Plus. Mevrouw Hoek gaat de motie toelichten.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! Dit is bijna een hamerstuk, omdat de meerderheid van de fracties mede-indiener is van deze motie. Ik spreek mijn dank uit naar mevrouw d'Hondt, want ik heb veel steun aan haar gehad. Er is hard gewerkt aan deze motie met een prachtig resultaat. In ga de motie indienen, ondanks dat via de PAS de uitspraak is gekomen dat de snelheid van 130 km p/u op dit moment niet kan doorgaan. Wij zien dit als uitstel en geen afstel. Door het indienen van deze motie komt dit in de archieven. Mocht het tij veranderen over een aantal jaar, dan hebben wij in ieder geval deze motie aangenomen.

Motie M52 vreemd aan de orde van de dag (50Plus, PvdA, CDA, D66, GroenLinks, ChristenUnie, SP, SGP, PvdD, DENK): geen 130 km/u op de A2 overdag

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019;

constaterende dat:

- *de minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft aangekondigd na de zomer 2019 de maximumsnelheid op de A2 tussen Maarssen en Amsterdam overdag te willen verhogen naar 130 km/u;*
- *het verkeersbesluit daartoe nog genomen moet worden!*;
- *PS op 2 november 2015 een motie hebben aangenomen, waarin hij het college opdraagt tegen dit voornemen in het geweer te komen;*
- *de gemeenten De Ronde Venen en Stichtse Vecht op 15 juli een brief naar de provincie hebben gestuurd met het verzoek om hun lobby richting het Rijk te ondersteunen om deze snelheidsverhoging weer ongedaan te maken;*

overwegende dat:

- *een hogere snelheid leidt tot meer uitstoot van CO₂, stikstof en fijnstof, hetgeen negatieve effecten heeft op de luchtkwaliteit en gezondheidsschade oplevert voor omwonenden;*
- *een hogere snelheid leidt tot een hogere geluidsproductie en daarmee ook tot meer geluidsoverlast;*
- *een hogere maximumsnelheid leidt tot een slechtere verkeersveiligheid;*
- *de geschatte tijdswinst verwaarloosbaar is, namelijk 1 procent, wat neerkomt op 2 minuten bij een totale reistijd van 3 uur;*
- *uit praktijkonderzoeken blijkt dat de wegcapaciteit juist afneemt bij 130 km/u;*
- *snelheidsverhoging zorgt voor extra uitstoot wat ten onrechte ten koste gaat van de agrariërs in de omgeving;*
- *vanwege de recente uitspraak van de Raad van State over de Programma Aanpak Stikstof (PAS), de verwachting is dat een snelheidsverhoging alleen kan worden doorgevoerd als er geen verhoging van de stikstofdepositie in de nabijgelegen Natura 2000-gebieden Botshol en Oostelijke Vechtplassen is;*
- *de vrijkomende stikstofdepositieruimte beter ingezet kan worden op overige projecten dan op een paar seconden tijdswinst;*
- *de snelheidsverhoging in tegenspraak is met de klimaatdoelstellingen van de provincie in het algemeen;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- zich aan te sluiten bij het verzet van de gemeenten De Ronde Venen en Stichtse Vecht tegen de voorgenomen snelheidsverhoging en met de minister van I en W hierover in gesprek te gaan;
- PS over de voortgang en de uitkomst van deze gesprekken te informeren;

En gaan over tot de orde van de dag.

1 Zie bijlage brief De Ronde Venen/Stichtse Vecht aan de provincie d.d. 15 juli 2019

2 [https://www.stateninformatie.provincie-utrecht.nl/documenten/motie/PS20151\)511-motie-87-Geen-snelheidsverhoging-overdag-op-de-A2-tussen-Amsterdam-en-Utrecht-van-100-km-naar-130-km-ingediend-door-50Plus-SP-Groenlinks-PvdA-PvdD-en-D66.pdf](https://www.stateninformatie.provincie-utrecht.nl/documenten/motie/PS20151)511-motie-87-Geen-snelheidsverhoging-overdag-op-de-A2-tussen-Amsterdam-en-Utrecht-van-100-km-naar-130-km-ingediend-door-50Plus-SP-Groenlinks-PvdA-PvdD-en-D66.pdf)

De VOORZITTER: De motie wordt toegevoegd aan het statensysteem en zal deel uitmaken van de beraadslaging. Namens het college zal de heer Van Muilekom kort op deze motie reageren.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het college kan de motie omarmeren. Wij steunen de gemeenten De Ronde Venen en Stichtse Vecht en laten dit per brief weten. Deze brief zal vandaag of morgen verstuurd worden. Dit gaat over hun verzet tegen de snelheidsverhoging. Dit college staat voor een gezonde en veilige leefomgeving. Wij zullen dit meenemen in de bestaande overleggen, want mogelijk kan deze discussie terugkomen. U weet dat de snelheidsverhoging op de A2 niet is toegestaan door de rechter. Ik las net op internet dat de commissie Remkes heeft gezegd dat de snelheid op de rijkswegen en provinciale wegen verlaagd moet worden.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een punt van orde. Laten wij geen discussie voeren over iets wat niet meer nodig is.

De VOORZITTER: De heer Van Muilekom is klaar met zijn beantwoording. Wij hebben de motie van 50Plus recht gedaan. Dank voor de beantwoording. Ik zie dat er geen enkele behoefte is om hierop te reageren.

Motie vreemd aan de orde van de dag zichtbaarheid ontstaan Nederlandse staat in Utrecht.

De VOORZITTER: De motie vreemd aan de orde van de dag is ingediend door het CDA en de VVD. Het woord wordt gevoerd door mevrouw Maasdam.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de voorzitter! Naast het CDA en de VVD is deze motie mede-ingediend door de SGP, PVV, FvD en 50Plus.

Dit jaar herdenken wij een vol jaar lang 75 jaar bevrijding. Een vol jaar staan wij erbij stil dat wij ons leven in vrijheid zelf kunnen bepalen. Dat wij herdenken vinden wij belangrijk. Immers: "Als je niet weet waar je vandaan komt, hoe weet je dan in welke richting je gaat?" Hiermee citeer ik de woorden die vandaag door een gewaardeerd Statenlid zijn uitgesproken. Daarom is het waardevol om de Nederlandse historie beter uit te dragen.

Dit jaar waarin wij de 75 jaar bevrijding herdenken, is een goed moment om nader stil te staan bij het ontstaan van de Nederlandse Staat. Utrecht heeft een bijzondere rol gespeeld bij het ontstaan van de Nederlandse Staat. De Unie van Utrecht is namelijk een van de zogenaamde geboortepapieren. Deze is ondertekend in de voormalige Kapittelzaal van de Utrechtse Dom. Dat is tegenwoordig de aula van de Universiteit Utrecht. Utrecht heeft daarmee unieke documenten die destijds als voorbeeld hebben gediend voor andere landen. Dit is de reden dat wij middels de motie vreemd aan de orde van de dag het college verzoeken om zich in te zetten om het ontstaan van de Nederlandse Staat meer zichtbaarheid te geven in de stad Utrecht, bijvoorbeeld met een al dan niet permanente tentoonstelling over de wording van Nederland en de rol van de Unie van Utrecht in de zaal waar deze is getekend. Ik hoor graag van de gedeputeerde wat hij hiervan vindt.

Motie M53 vreemd aan de orde van de dag (CDA, VVD, SGP, PVV, FvD, 50Plus): zichtbaarheid ontstaan Nederlandse Staat in Utrecht

Provinciale Staten van Utrecht, bijeen op 25 september 2019, ter bespreking van de motie vreemd aan de orde van de dag;

constaterende dat

- *we het komende jaar 75 jaar bevrijding herdenken en daarmee dat we ons leven in vrijheid zelf kunnen bepalen;*
- *dit een goed moment is om de documenten zichtbaar te maken die ten grondslag liggen aan de Nederlandse Staat, waaronder de Unie van Utrecht en de Acte van Verlatinghe. om zo de Nederlandse historie beter uit te dragen;*
- *het hier om een uniek historisch moment van zelfbeschikking gaat, dat andere landen tot voorbeeld heeft gediend;*
- *er een toezegging is gedaan door de minister-president op een verzoek vanuit de Tweede Kamer tot het permanent publiek tentoonstellen van deze 'geboortepapieren' in het Nationaal Archief;*

overwegende:

- *dat het inderdaad wenselijk is om met elkaar stil te staan bij het wordingsproces van de Nederlandse Staat en de documenten die daarvoor hebben gediend;*
- *dat in de stad waar de Unie van Utrecht ondertekend is, in de voormalige Kapittelzaal van de Utrechtse Dom (tegenwoordig de aula van de Universiteit Utrecht), ook meer aandacht besteed kan worden aan de Unie van Utrecht - bijvoorbeeld in samenwerking met het Utrechts Archief;*

verzoeken de colleges van GS:

zich in te zetten om het ontstaan van de Nederlandse Staat meer zichtbaarheid te geven in de stad Utrecht, bijvoorbeeld met een tentoonstelling over de wording van Nederland en de rol van de Unie van Utrecht in de zaal waar deze is getekend.

En gaat over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Het college wil zich graag inzetten om onze herkomst een plek te geven in de stad Utrecht. Dit willen wij doen met een aantal aanwezige partijen in deze provincie. Daarbij denk ik aan het Utrechts Archief, de universiteit, het Centraal Museum en wellicht RTV Utrecht. Ik vraag u om mij de ruimte te geven om samen met instellingen te kijken hoe wij dit op een goede manier kunnen doen. Als ik dat helder heb, dan zal ik daarover rapporteren.

De VOORZITTER: Dat lijkt mij een mooie toezegging. Heeft u geen aanleiding om daarop te reageren?

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de voorzitter! Nee.

De VOORZITTER: Zijn er andere partijen die de behoefte hebben hierop te reageren?

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Er wordt gevraagd om alleen aan dit document aandacht te geven. In de eerste constatering staat echter dat wij in vrijheid leven en in de hele wording veel gebeurd is in onze samenleving. In onze provincie heeft zelfs een kleine burgeroorlog plaatsgevonden in de jaren '80 van de 18^e eeuw. Kan dat soort zaken meer meegenomen worden? Het moet namelijk niet te eenzijdig over dit ene ontstaansdocument gaan.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Dat is een terechte vraag. Daarom wil ik dit gaan verkennen met de partijen die ik zojuist genoemd heb. Het moet wat meer en breder zijn dan een document.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de voorzitter! In de motie staat nadrukkelijk dat wij vragen om het ontstaan van de Nederlandse Staat meer zichtbaarheid te geven. De Unie van Utrecht is daarvan een belangrijk voorbeeld, maar er zijn meer geboortepapieren. Het gaat om de historie en het ontstaan van de Nederlandse Staat.

De VOORZITTER: Dan zijn wij het daarover eens.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Ik kwam een citaat tegen dat ik u niet wil onthouden gezien de discussies die wij de afgelopen twee jaar met Zuid-Holland hebben gevoegd. De Staten van Holland hebben op 5 december 1578 in hun vergadering Utrecht aangewezen als de plek voor de Unie van Utrecht, vanwege: "voor dezen tijd die bekwaamste plaats." Het kwam door onze centrale ligging en dat mag best een plek krijgen.

De heer KAMP (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik zal de discussie niet aangaan of de staatvorming van Nederland voor onze vrijheid heeft gezorgd of de eenwording van Europa.

De VOORZITTER: Ik stel voor deze discussie niet te openen.

De heer KAMP (D66): Mijnheer de voorzitter! Dat zal ik niet doen, maar wilde dit graag benoemen. Het CDA heeft een tentoonstelling voorgesteld. Het is een sympathieke motie, maar het is goed om verdere initiatieven uit te werken. Daarbij hoort een financieel kostenplaatje. Hoeveel geld hebben wij daarvoor over?

Mevrouw VRIELINK (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Wij vragen of de VN meegenomen kan worden in de gesprekken, omdat de VN volgend jaar eveneens 75 jaar bestaat.

De VOORZITTER: Dat lijkt mij voldoende voor deze discussie. De gedeputeerde gaat hiermee aan de gang.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik ga hiermee aan de gang. Als blijkt dat het over miljoenen euro's gaat, dan bent u aan zet omdat wij hiervoor geen budget hebben.

De VOORZITTER: U kunt uw opvattingen kenbaar maken tijdens de stemming.

Motie vreemd aan de orde van de dag stop de verhuurderheffing.

De VOORZITTER: De motie vreemd aan de orde van de dag is ingediend door de SP. De heer Eggermont gaat deze motie toelichten.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Op 4 september hebben wij in een informatieve sessie van de commissie RGW de woondeals besproken. Een van de zaken die daar naar voren werd gebracht door de SP is de volkshuisvesting. Als wij de volkshuisvesting de kans willen geven in onze provincie, dan moeten wij ons bemoeien met de evaluatie die momenteel plaatsvindt over de verhuurderheffing. De verhuurderheffing is destijds ingezet om het begrotingstekort te dichten. Dat probleem is inmiddels verholpen, maar heeft wel tot grote problemen geleid. Deze heffing is ongeveer zes keer zo hoog als de gemiddelde WOZ en geldt specifiek voor sociale huurwoningen.

De schade die deze heffing heeft aangebracht in de provincie Utrecht is voor ons het belangrijkste, omdat hier de WOZ-waarde hoger ligt. Daarom is het van belang dat het Rijk deze heffing stopt en de corporaties stimuleert om te investeren, bijvoorbeeld in een leefbare omgeving. Daarom dien wij deze motie in, mede namens 50Plus.

Motie M54 vreemd aan de orde van de dag (SP, 50Plus): stop de verhuurderheffing

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019;

constaterende dat:

- *de wachttijd voor sociale huurwoningen de pan uit rijst en er een erkend en stijgend tekort aan sociale huurwoningen is;*
- *de verhuurderheffing en andere belastingmaatregelen ervoor zorgen dat jaarlijks ongeveer 4 maanden huur van elke sociale huurwoning rechtstreeks naar Den Haag gaan, zonder dat dit geld terugkomt in de sociale huursector;*
- *dit een directe belemmering is voor de investeringsmogelijkheden van de corporaties om extra sociale huurwoningen te bouwen, hun bestaande voorraad te verduurzamen en de huren binnen de perken te houden;*

tevens constaterende dat:

- *de minister in 2020 een evaluatie van de verhuurderheffing heeft toegezegd aan de Tweede Kamer;*
- *in de met de minister gesloten Woondeal aanpassing van de verhuurderheffing is genoemd als een van de instrumenten om de bouw van sociale huurwoningen aan te jagen;*
- *bij de Troonrede 2019 door het kabinet is bepleit de investeringsruimte van de corporaties te verruimen;*

verzoeken het college:

- *bij het Rijk actief te lobbyen voor de afschaffing van de verhuurderheffing in de huidige vorm en andere belastingmaatregelen die nadelig zijn voor huurders;*
- *bij de minister te bepleiten deze heffingen om te zetten in een investeringsplicht voor de woningbouwcorporaties;*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie wordt toegevoegd aan het statensysteem en maakt deel uit van de be-
raadslaging.

De heer VAN MUILEKOM (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Een van de speerpunten van dit college is dat wij tot meer betaalbare woningen komen in deze provincie. Duurzaamheid en binnenstedelijke ontwikkeling hebben daarin een plek. Wij constateren dat dit soms een zware last is voor de corporaties. Wij ondersteunen het voorstel dat de corporaties meer ruimte moeten krijgen.

Bij de woondeal heeft de provincie de vraag gesteld of de verhuurderheffing ter discussie moet worden gesteld. Het antwoord daarop was: niet in deze kabinetsperiode. Met Prinsjesdag hebben wij een eerste beweging gezien. Als je een bepaald bedrag beschikbaar stelt verdeeld over tien jaar, dan is dat niet veel en de fiscale lasten zijn nog steeds hoog voor de corporaties.

U geeft mij de opdracht voor een verdere afbouw van de verhuurderheffing met daarbij de verplichting dat het geld dat vrijkomt geïnvesteerd moet worden in de woningbouw en de corporaties meer ruimte moet geven. Dat voorstel kan het college uitvoeren.

De VOORZITTER: Levert de beantwoording van de gedeputeerde nog vragen op?

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik heb geen vraag, maar wil hierover wel graag iets zeggen. De PvdA vindt dat de verhuurderheffing gebruikt moet worden voor nieuwe woningen voor de sociale sector. Daarbij moet gekeken worden naar het verduurzamen van de woningen die de corporaties bezitten. Daarom zien wij deze motie als een signaal richting de minister om duidelijk aan te geven dat die noodzaak gevoeld wordt en onze wensen geuit worden. Wij zullen deze motie steunen.

De VOORZITTER: Er is voldoende gesproken over deze motie vreemd aan de orde van de dag. Wij komen hierop terug bij de stemming.

Motie vreemd aan de orde van de dag handhaaf de wet 'verbod gezichtsbedekkende kleding'.

De VOORZITTER: Aan de orde is de motie vreemd aan de orde van de dag van de PVV. Ik geef het woord aan de heer Dercksen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Met een aantal andere partijen hebben wij vragen gesteld over dit onderwerp. In mijn beleving kwam er een heleboel passiviteit op ons terug, vandaar deze motie. Het is te gek voor woorden dat je een overheid moet vragen om de wet te handhaven. Dat is een teken van een verweesde overheid. Het is nodig dat deze wet wordt gehandhaafd, want er is verwarring in het land. Ik roep in herinnering een conducteur die door een moslimgemeenschap werd beschimpt en bedreigd omdat hij zijn werk deed en iemand staande hield die een boerka aan had. Wij moeten achter deze mensen gaan staan en zorgen dat de overheid aan hen het signaal afgeeft dat je het goed doet als je de wet uitvoert. Er zitten passagiers in het openbaar vervoer die moeten betalen en zich aan de wet moeten houden. Waarom zou de rest dat niet hoeven? Het excuus van de vervoerders dat zij ervoor moeten zorgen dat er geen vertraging ontstaat, kan opgelost worden door elke overtreding van deze wet te melden en de politie aan te geven waar je over een aantal haltes bent zodat zij daar kan handhaven.

Motie M55 vreemd aan de orde van de dag (PVV): handhaaf de wet "verbod gezichtsbedekkende kleding"

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019, ter bespreking van de motie vreemd aan de orde van de dag;

Overwegende:

- *dat VVD, FvD, CDA, SGP, 50Plus en de PVV vragen hebben gesteld over de handhaving van de wet gezichtsbedekkende kleding, meer in het bijzonder in het openbaar vervoer;*
- *dat de antwoorden ruimte laten voor wat betreft de handhaving van het verbod, daar de verantwoordelijkheid volledig bij de vervoerder wordt gelegd;*
- *dat van een overheidsorgaan verwacht mag worden dat zij ook de partners in het openbaar vervoer aanspreekt op het handhaven van de wet, zeker daar waar er mogelijk enige onduidelijkheid zou kunnen zijn ontstaan;*

dragen GS op om:

- *de concessiehouders in het openbaar vervoer op te dragen bij elke overtreding de wetsovertreders aan te spreken en te verzoeken zich aan de wet te houden en in het geval dat men dit weigert altijd, al dan niet via de meldkamer, de politie te verzoeken handhavend op te treden;*
- *teneinde vertragingen te voorkomen de vervoerder de mogelijkheid te bieden om, in overleg met de politie, af te spreken bij een volgende halte handhavend op te treden;*
- *PS halfjaarlijks te informeren omtrent deze wetsovertredingen en de wijze waarop gehandeld is.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie wordt aan het statensysteem toegevoegd en maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Deze motie lijkt heel eenvoudig. Je vraagt de vervoerders om de wet te handhaven. Soms zit in de eenvoud van een oproep een paar punten die ik niet onbenoemd wil laten voordat wij daarover gaan stemmen. Als eerste is er bij de behandeling van de wet vrij uitgebreid gesproken over de manier waarop je dit moet handhaven in het openbaar vervoer. Voor het openbaar vervoer geldt voor veel wetten en regelingen een aangepast handhavingregiem vanwege de aard van het OV. De minister heeft op een bepaalde manier geantwoord in de Tweede Kamer. Vervolgens hebben de landelijke vervoerders met elkaar de afspraak gemaakt hoe zij

op basis van deze wetsbehandeling en de beantwoording van de minister tot een goede manier van handhaven komen. Dat is het protocol dat zij met elkaar gecommuniceerd hebben.

Het lastige is dat u die professionele handelingsvrijheid van bestuurders en OV-personeel inperkt door dwingend voor te schrijven wat zij moeten doen als zij met gezichtsbedekkende kleding worden geconfronteerd. De vervoerders hebben de regel dat zij handelen naar bevind van zaken en iemand aanspreken op het overtreden van de regel. Deze motie zegt dat je daar altijd tegen moet optreden en de politie erbij moet halen. Het lastige is dat wij de politie niet aan een touwtje hebben. Ik weet niet of u zich weleens hebt verdiept in aanrijtijden en de manier waarop de politie omgaat met veel meldingen, maar wij kunnen niet van de politie verwachten dat zij binnen vijf minuten bij een bepaalde halte klaarstaat. Je creëert hiermee het risico op een enorme vertraging en een organisatorisch onwerkbaar situatie.. Dat is het tweede punt van overweging die ik aan u meegeef voordat u over deze motie gaat stemmen.

Ik kan u wel toezeggen om een halfjaarlijkse rapportage naar de Staten te sturen over deze wetsovertredingen en de wijze waarop is gehandeld. Door de branchevereniging OVNL wordt dat bijgehouden. Zij heeft de afgelopen maanden op 60.000 reizigers 35 meldingen binnengekregen van gezichtsbedekkende kleding. Laten wij dit niet zien als het grootste maatschappelijke probleem van deze tijd. Die meldingen kunnen wij halfjaarlijks met u delen.

De VOORZITTER: Dank u wel. De juiste procedure is om de heer Dercksen het woord te geven.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Deze gedeputeerde komt met excuses om zich te ontworstelen aan het handhaven van de wet. Wij doen helemaal niks moeilijks, zeker niet voor de bestuurders en conducteurs. Wij vragen hen om te melden wat zij moeten melden. Als mensen geen kaartje hebben, dan treden zij ook op. Mocht het zo zijn dat de politie geen tijd heeft, dan zij dat zo. Mijn motie roept niet op om het OV dan stop te zetten en het verkeer plat te leggen. Mijn motie roept op om gezichtsbedekkende kleding te melden en de politie te verzoeken om te handhaven. Dat is de wet.

Tot slot zegt u dat er niet veel overtredingen zijn. Er zijn niet veel terroristische aanslagen, maar bij terreur laten wij het er ook niet bij zitten. Ik zou niet weten waarom wij ons hier niet druk over zouden maken, want de wet is de wet.

De VOORZITTER: Ik geef u de gelegenheid om in debat te gaan met elkaar.

Mevrouw BITTICH (DENK): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben afgesproken dat wij de wet niet actief handhaven in het openbaar vervoer. Dat weet de heer Dercksen heel goed. Daarom zie ik dit als een symboolmotie. Overigens, in de hele provincie Utrecht gaat het over minder dan 20 vrouwen. Gaan wij daarover nadenken met 49 Statenleden? De vergelijking met een terroristische daad stuit mij heel erg tegen de borst, omdat dit mensen zijn die maatschappelijk mee willen doen. Als de heer Dercksen de rest van de passagiers wil ophouden vanwege een melding dat iemand eng gevonden wordt, dan weet ik niet of hij het beste voorheeft met alle reizigers.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! Wij vragen ons ernstig af waar de heer Dercksen het vandaan haalt dat wetsovertreders niet aangesproken worden. Volgens mij is de afspraak dat wetsovertreders aangesproken worden. Dat de politie handhavend optreedt geldt met name als er door personen gereisd wordt die zich niet willen identificeren. Volgens ons is het onmogelijk dat er vertragingen worden voorkomen. Op Rotterdam Centraal hebben wij gezien dat zulk soort handhavend optreden tot een vertraging van 20 minuten leidt. Is deze motie niet overbodig?

De heer WEYERS (FvD): Mijnheer de voorzitter! Wij zullen de motie steunen, maar realiseren ons dat de achterliggende wet beperkt is. De achterliggende gedachte is: veiligheid door zichtbaarheid en herkenbaarheid. Dat is een waarborg voor de buschauffeur, de gemeentelijke ambtenaar of andere mensen in publieke instellingen. Deze wet mag ook gelden voor de winkelier en voor demonstranten

die zich inwikkelen en de meest verschrikkelijke dingen zeggen tijdens optochten wat nooit getraceerd kan worden. Dat zijn de beperkingen van deze wet, waardoor deze wat kleiner wordt dan noodzakelijk is. Als het aan het FvD ligt, komt er een verbod op gelaatsbedekkende kleding überhaupt in het publieke domein. Wij zullen deze motie wel steunen.

De heer OUDE WESSELINK (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een vraag aan de gedeputeerde. Hij heeft de toezegging gedaan dat er twee keer per jaar een rapportage naar ons zal worden verstuurd. Ik heb daarop een wervoorstel. Voor veel strafrechtelijke zaken in het openbaar vervoer hebben wij een jaarrapportage waarin dit soort dingen bekend worden gemaakt. Kan deze halfjaarlijkse rapportage daarvan deel uitmaken?

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mij is altijd geleerd dat je wetten moet handhaven of afschaffen. De motie vraagt geen onmogelijke dingen, maar vraagt aan de chauffeurs om overtredingen te melden. Dat leidt niet tot een onmogelijke administratieve last. De politie zal zelf een afweging maken. De VVD gaat voor deze motie stemmen.

De VOORZITTER: Er is een vraag aan de heer Schaddelee gesteld. Na zijn beantwoording krijgt de heer Dercksen als laatste het woord.

De heer SCHADDELEE (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Volgens de motie moet de professional op de bus of de tram altijd de politie inschakelen, terwijl de gemaakte afspraak zegt dat er afhankelijk van de situatie wordt opgetreden. Het is niet aan ons om in te gaan op de mate waarin de wet wordt gehandhaafd. Het gaat erom of je de professional op de bus of de tram dwingt om altijd de politie in te schakelen of laat je het oordeel aan hem of haar om dat te doen afhankelijk van de situatie. De suggestie van GroenLinks om dit mee te nemen in de jaarrapportage is interessant. Ik ga kijken wat het meest praktisch is om te doen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De wet zegt dat de professionals in het openbaar vervoer degene die de wet overtreedt daarop aanspreekt. Handhaven moet de politie doen. Wie moet je anders bellen dan de politie om te handhaven als iemand de wet overtreedt? Dat simpele gegeven staat in deze motie.

Met mevrouw Bittich verschil ik van mening dat mensen die zich hullen in gezichtsbedekkende kleding maatschappelijk meedoen. Het signaal dat zij afgeven is dat zij niet meedoen. Waarom DENK heeft afgesproken dat deze wet niet gehandhaafd wordt weet ik niet, maar dat is niet met de overheid. Ik sluit mij aan bij het FvD dat de wet breder moet zijn dat het openbaar vervoer en overheidsgebouwen. De wet zou overal moeten gelden, zeker bij demonstraties. Die wet is er alleen niet.

Tegen de heer Eggermont zeg ik: er zijn mij tal van situaties bekend. Er is een reiziger uitgestapt in Breda, omdat de vervoerder niet wenste op te treden tegen iemand die in een boerka in de trein zat. Deze man voelde zich daarbij uitermate ongemakkelijk. De wet staat aan zijn kant, maar de overheid doet niks. Daarom dien ik deze motie in, want wij staan achter de juiste mensen.

De VOORZITTER: Deze motie is voldoende bediscussieerd om besluitvorming over te plegen.

Motie vreemd aan de orde van de dag handelsmissie China.

De VOORZITTER: De laatste motie vreemd aan de orde van de dag is ingediend door de ChristenUnie. De heer Van Oort gaat deze motie toelichten.

De heer VAN OORT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Deze motie wordt mede-ingediend door GroenLinks, PvdA, PvdD, 50Plus en SP. Ik weet dat een andere indiener tevens graag het woord voert.

In Nederland zeggen wij vaak dat het mooi is om dominee en koopman tegelijk te zijn. Als ondernemende christen spreekt mij dat bijzonder aan. De bedoeling van het verhaal van een dominee is echter niet alleen dat het op zondag mooi is en naar wordt geluisterd, maar dat je daar de rest van de week

naar handelt. De ChristenUnie is een groot voorvechter van mensenrechten; niet alleen op zondag, maar ook op de andere dagen van de week. Zoals u weet zijn de mensenrechten in China een groot probleem. Een probleem waarvoor continu aandacht gevraagd moet worden.

Bij ons in het gebouw hangt artikel 1 van de Grondwet aan de muur. In China worden veel vrijheden die daarin staan met voeten getreden, om nog maar te zwijgen van de andere rechten die uit onze Grondwet voortkomen. Dit is een mooie koppeling naar de motie van mevrouw Maasdam om met ons mee te gaan hierin.

Voor de ChristenUnie is de schending van de mensenrechten een reden om geen handel te drijven met deze overheid. De dominee in ons zegt dat het geen optie is om contact te hebben met een overheid die zijn mensen behandeld op een manier zoals wij dat de afgelopen dagen en decennia hebben kunnen zien. De koopman in ons moet zich daarnaar voegen.

Verder zijn wij van mening dat tekortschietende mensenrechten een prijsverlagend effect hebben op arbeid. Met andere woorden: in een dictatuur produceer je goedkoper. Investeringsen over en weer zorgen er dan voor dat wij een concurrent voor ons eigen bedrijfsleven binnenhalen die wij helemaal niet willen hebben. Hoewel sterk ondergeschikt aan het argument van mensenrechten, is dit voor ons een tweede argument om dit niet te willen.

Het mag duidelijk zijn. Het liefst ziet de ChristenUnie dat de handelsmissie helemaal niet doorgaat. Politiek gezien is dat op dit moment echter geen haalbare kaart. Daarom heeft de ChristenUnie met de eerder genoemde partijen een motie opgesteld waarvan het dictum anders luidt dan op dit moment nog in het systeem staat.

Motie M56 vreemd aan de orde van de dag (ChristenUnie, GroenLinks, PvdA, PvdD, 50Plus, SP): handelsmissie Guandong

Provinciale Staten van de Provincie Utrecht, in vergadering bijeen op woensdag 25 september 2019;

constaterende dat:

- *het college van Gedeputeerde Staten een handelsmissie naar China voorbereidt;*
- *het ministerie van Buitenlandse Zaken uitgebreide aanwijzingen geeft voor handelsreizen naar China om spionage te voorkomen;*
- *het ministerie van Economische Zaken en Klimaat in zijn begrotingsvoorstel 2020 als onderbouwing voor versterking van de Europese samenwerking ten gunste van de eigen concurrentiepositie schrijft: 'China speelt een steeds grotere rol in de geopolitiek en investeert gericht om technologische en economische dominantie te verwerven!';*
- *het coalitieakkoord² stelt: 'Mensenrechten vragen integrale aandacht, niet alleen in onze relatie met China en de speciale betrekkingen met de provincie Guandong, maar ook bij het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en inkoopbeleid.'*

overwegende dat:

- *mensenrechtenschendingen in China bij voortduring een ernstig probleem vormen;*
- *de huidige onrust in Hongkong en Xinjiang de aandacht op dit reeds lang bestaande probleem nog eens herbevestigt;*
- *vrijheid, waaronder academische vrijheid, een belangrijke voorwaarde voor kennisontwikkeling is;*
- *Provinciale Staten in gesprek met Gedeputeerde Staten in de commissievergadering BEM dd 18 september heeft gesuggereerd de vriendschapsrelatie van de provincie Utrecht met Guandong te willen heroverwegen;*

spreekt uit dat:

Provinciale Staten na afloop van de geplande handelsmissie over de relatie met Guandong zal debatteren

roept het college op:

- *de mensenrechten tijdens de handelsmissie nadrukkelijk aan de orde te stellen en over de wijze waarop dat gebeurt te rapporteren aan Provinciale Staten;*
- *ter voorbereiding van het debat in Provinciale Staten een brede evaluatie uit te voeren met daarin in ieder geval aandacht voor mensenrechten, alsook voor economische en duurzaamheidsaspecten;*
- *geen nieuwe bestuurlijke en ambtelijke bezoeken uit en naar China te plannen totdat Provinciale Staten over de evaluatie hebben gedebatteerd.*

En gaan over tot de orde van de dag.

1 Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35 300 XIII, nr. 2, pagina 18.

2 idem, pagina 35

De VOORZITTER: De motie wordt aan het statensysteem toegevoegd en maakt deel uit van de raadslaging. De heer Suna wil ook graag het woord om deze motie toe te lichten. Is dat gebruikelijk?

De GRIFFIER: Het is gebruikelijk dat eerst de gedeputeerde het woord krijgt.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik geef graag een toelichting op deze motie, omdat ik mede-indiener van deze motie ben.

De VOORZITTER: Dat is hier geen gebruik.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben het vaker meegemaakt dat meerdere indieners het woord hebben gevoerd.

De VOORZITTER: Wij hebben zojuist gesproken over het handhaven van de wet. Het reglement van orde stelt dat eerst de gedeputeerde het woord krijgt, maar u gaat daarover met elkaar. De heer Suna krijgt kort het woord.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik probeer het kort te houden, maar het is essentieel om bepaalde zaken aan de orde te stellen.

De PvdA heeft meerdere keren de problemen in de China aangekaart, zeker bij een handelsmissie. Vorige week is in de commissie duidelijk naar voren gekomen dat allerlei zaken besproken zouden worden, maar dat wij niet gaan over de mensenrechten. Dat is vreemd. Al jarenlang kijkt de hele wereld weg als China aan de orde is voor wat betreft mensenrechten. Vanochtend werd Diederik de Boorder geïnterviewd in een radioprogramma. Hij is roeicoach in China geweest en heeft daarover een boek geschreven 'Fluisterend goud'. Daarin zegt hij dat kinderen uit dorpen werden gehaald en moesten presteren. Zij moesten goud halen, anders was de kans groot dat zij niet zouden overleven door zaken die daarmee samenhangen.

Er zijn nog steeds concentratiekampen in de regio Xinjiang, ook wel bekend als Oost-Turkestan waar veel Oeigoeren wonen. Deze week was het volop in het nieuws dat mensen afgevoerd worden naar concentratiekampen, dat kinderen van moeders worden gescheiden en bij levende mensen organen worden verwijderd. Dat gebeurt allemaal anno 2019 en er wordt bijna niks over gezegd. Ik ben blij dat hiervoor aandacht is en dat deze aandacht blijft groeien. Ik ken mensen in Nederland die daarvandaan zijn gevlucht. Zij hebben al meer dan twee jaar geen enkel contact met familie en vrienden. Geen telefoon, geen internet en geen brief; niks komt de regio Xinjiang in of uit. Dit is een ernstige situatie.

Elk individu, elke gemeente, provincie, overheid, het Rijk, de EU en de VN moeten dit een halt toe-roepen. Het is al bijna te laat. Mijn verzoek is daarom om deze motie te steunen. Als wij naar Guangdong gaan met onze handelsmissie moeten wij dit punt bovenaan de agenda zetten en bij terugkomst rapporteren wat daarmee gedaan is. Dan kunnen zij hun eigen staat ter verantwoording roepen.

De VOORZITTER: Ik vraag gedeputeerde Strijk om een reactie te geven namens het college.

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Met vier nullen op de klok voor het college voel ik aan dat ik puntig moet formuleren, terwijl ik in de commissie heb gemerkt dat de woorden heel zorgvuldig moeten worden gekozen in deze discussie en zwaar wegen. Het gaat hier over waarden en hoe wij daarmee omgaan. Ik zal proberen om het puntig te houden en aan de andere kant daaraan recht te doen.

Er is een gepassioneerd debat gevoerd in de commissie en het college vindt het goed dat wij hierover uitgebreider spreken. Laten wij dat voorbereid doen met alle argumenten goed op een rij. Daartoe roept deze motie op. Dat is een goede zaak. Ik heb aangegeven dat ik op zoek ga naar hoe ik op een gepaste wijze de mensenrechten aan de orde kan stellen. Met 'gepast' bedoel ik: met de juiste mensen, zodat het impact heeft wat wij daar zeggen. Inmiddels heb ik contact laten opnemen met de Nederlandse ambassade in China om te kijken hoe ik invulling kan geven aan deze motie. Daarover zal ik u rapporteren. Ik kan geen garanties geven hoe dat precies gaat verlopen. Ik moet eerlijk zeggen dat ik dit voor het eerst ga doen, maar ik heb uw zorgen goed gehoord. Met de advisering van de Nederlandse ambassade hoop ik daaraan op een goede manier invulling te geven. Ik zal u achteraf laten horen hoe ik dat heb gedaan.

Ik ben blij met de aanpassing van het derde dictum. Het gaat over het niet meer plannen van nieuwe bezoeken aan Nederland. Dit was omdat er twee bezoeken in de tijdslijn zitten: een van de gezondheidsraad en een van een groep artiesten en bestuurders met cultuur in hun portefeuille. Wij vinden het belangrijk om deze mensen te spreken. Het kan zijn dat de vice-gouverneur van Guandong ons nog bezoekt. Hij zou hier eerder zijn geweest, maar dat bezoek ging niet door vanwege een orkaan daar. Ik zal geen nieuwe bezoeken plannen, maar deze drie bezoeken zal ik respecteren. Ik zal zo snel mogelijk met de evaluatie naar de Staten komen.

De VOORZITTER: Wil de heer Van Oort reageren op de beantwoording van de heer Strijk?

De heer VAN OORT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! Het stemt mij positief dat de gedeputeerde dit daadwerkelijk oppakt en ik heb vertrouwen in de verbale lenigheid van de gedeputeerde. Het is duidelijk wat er gezegd is.

De VOORZITTER: Zijn er anderen die hierop willen reageren?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! De mensenrechten in China zijn niet onze mensenrechten, laat dat helder zijn. Tegelijkertijd vragen wij ons af of het niet zinvoller is om in contact te blijven dan de deur dicht te slaan. Dat laatste is misschien prettig voor het eigen gelijk, maar niet om de situatie daar te verbeteren met alle beperkingen die onze gang daarheen heeft. Wij gaan de situatie niet veranderen met ons bezoek, met alle respect en vertrouwen in de kennis en kunde van de heer Strijk.

Als het gaat over ons eigen gelijk, dan vraag ik de voorzitter om bij de uitgang van de zaal twee dozen neer te zetten voor alle elektronische apparatuur van de voorstemmers van de motie. Die bevatten ongetwijfeld grondstoffen uit China die wij verkregen hebben via handel.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Passen in die doos ook elektrische auto's met batterijen uit China?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat kan ik beter aan de heer De Brey vragen.

De VOORZITTER: Ik ga de mensen het woord geven die het woord willen voeren.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! De gedeputeerde gebruikt opnieuw het woord 'gepast' bij ter sprake brengen van mensenrechten. De SP benadrukt dat wij het zeer gepast vinden dat bepaalde democratische rechten helder worden gemaakt in het gesprek dat plaatsvindt in de universiteit van Hongkong.

De heer WEYERS (FvD): Mijnheer de voorzitter! Alles wat over China wordt verteld is waar. China is al sinds 1949 een totalitaire staat. Tien jaar later heeft China Tibet ingelijfd. Bij de Oeigoeren is het een drama. Het blijkt dat in Hongkong honderd jaar erfpacht door de Britten behoorlijk wat heeft ... (onverstaanbaar). Dat is allemaal waar en is niet goed. Onze fractie deelt die mening.

Wij spreken hierbij wel over een handelsmissie tussen twee provincies waar het bedrijfsleven elkaar wil ontmoeten. Dat zal een aantal dagen duren en er zullen wat evenementen omheen worden gepland. Je kunt dit heel groot maken en alle onderwerpen die gaan over internationale betrekkingen hierbij betrekken, zoals het klimaatakkoord, de kolencentrales en de panda's waarvan er twee op de Grebbeberg zitten.. Volgens het FvD hoort dit thuis op een agenda die wordt gemaakt op het niveau van Buitenlandse Zaken, hetzij in Den Haag of in Brussel. Wij moeten onze gedeputeerde niet met dit soort zaken belasten. Niet omdat deze zaken niet belangrijk zijn, er niet toe doen of niet serieus zijn, maar omdat het anders te groot wordt wat in de kern een uitwisseling is tussen het bedrijfsleven daar en hier. Het wordt te groot gemaakt, hoewel wij de ernst van de situatie hiervan inzien. Wij gaan deze motie niet steunen.

De heer DE DROOG (D66):! Mijnheer de voorzitter! Sinds 24 jaar hebben wij een vriendschapsband met de Chinese provincie Guandong. Voor die relatie reizen wij over en weer om de handelsbetrekkingen met elkaar te versterken en van elkaar te leren. In Utrecht onderhouden wij relaties met meer plekken binnen en buiten Europa. Dit kenmerkte onze positie van een sterke internationale regio. In november leidt de provincie een handelsmissie naar China. Met de recente gebeurtenissen in het achterhoofd, is dit reden voor een aantal partijen om de mensenrechten en vriendschapsband met Gaundong stevig te bediscussiëren in de commissie.

Voor D66 zijn mensenrechten vanzelfsprekend belangrijk. De gedeputeerde heeft in de commissie gezegd hieraan op gepaste wijze aandacht te besteden. Voor D66 is dat voldoende. Een open en luisterende houding en een open conversatie tijdens een handelsreis tussen bedrijven, onderwijsinstellingen en lokale overheden. Een open conversatie leent zich op gepaste momenten voor het gesprek over het nieuws dat ons deel van de wereld bereikt. Het is ons echter onduidelijk wat partijen concreet verstaan onder 'nadrukkelijk' aandacht besteden aan de mensenrechten. Het roept een belerend beeld op dat wij ongepast vinden bij het niveau van betrekkingen. Het gaat hier niet om van Den Haag tot Beijing, maar van provincie tot provincie, bedrijf tot bedrijf en van mens tot mens. Bovendien roept deze motie op tot het bevriezen van de relatie gedurende de looptijd van de evaluatie. D66 wil zo niet met langdurige relaties omgaan. Wij begrijpen het belang van de mensenrechten maar zien juist dan de meerwaarde van het openhouden van de dialoog.

D66 ziet uit naar het verslag van GS over de reis en de beleving van de gedeputeerde van de onderlinge band en de toegevoegde waarde van de relatie. Wij zullen dat meenemen in de brede evaluatie die de gedeputeerde ons heeft toegezegd. Wij wensen de gedeputeerde een goede leerzame reis en hopen op een vruchtbaar resultaat van de missie.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus zal deze motie zeker steunen. Ik heb hier het artikel voor mij liggen waarin staat dat organen van levende Oeigoeren uit lichamen worden gesneden en dat zij massaal naar kampen worden gestuurd. De rillingen lopen over je rug als je dat leest. Daarmee moeten wij niks te maken willen hebben. Ik begrijp dat de gedeputeerde toch naar China toegaat. Ik hoop dat hij met zijn organen terugkomt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! Ik sluit mij aan bij degene die zeggen dat wij voorlopig beter niet naar China kunnen gaan. Ik heb de situatie in Hongkong gemist. Dat was een van de aanleidingen om de vragen te stellen die wij gesteld hebben. Het kleine stukje democratie in China staat daar zwaar onder druk. Daarnaast heb ik niks gehoord over de geopolitieke situatie waarin China niet alleen heel Afrika leegrooft en daar invloed koopt. Ons eigen intellectueel eigendom loopt gevaar tijdens het handelen met China. Dat zijn zaken waarmee wij heel voorzichtig moeten zijn. Er komt een keer een moment dat je je punt moet maken. Want ons betreft is daarvoor het moment aangebroken.

De heer BART (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Na de woorden van 50Plus overwegen wij toch een motie om onze gedeputeerde hier te houden, want ik begin mij ineens ernstig zorgen te maken. De mensenrechtensituatie in China is echter geen grappige materie. Wij kunnen niet van de gedeputeerde vragen dat hij dit in zijn eentje gaat oplossen. Wij weten wel dat je automatisch zaken doet met de Chinese overheid als je in China zaken doet met het Chinese bedrijfsleven. Daarom is het belangrijk dat wij daarnaar kijken in een brede evaluatie en daarna een zinvolle discussie kunnen voeren. Daarom kunnen wij ons vinden in de woorden van de huidige motie. Wij danken de gedeputeerde voor zijn antwoord.

De VOORZITTER: Iedereen heeft het woord kunnen voeren. Ik geef eerst het woord aan de heer Strijk en tot slot aan de heer Van Oort.

De heer Strijk is klaar met zijn termijn. De heer Van Oort krijgt het woord om hier nog iets aan toe te voegen.

De heer VAN OORT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! In de wetenschap dat ik zowel de VVD als D66 niet over de streep zal trekken, wil ik toch meegeven dat de twee dozen neergezet kunnen worden, want veel onderdelen uit onze apparatuur komen uit China. Dat is de maatschappij waarin wij leven. Mensen worden meegenomen in grote bewegingen waaraan een individu weinig kan doen. Op dit moment ligt er iets voor waaraan een individu wel iets kan doen. Het is een keuze of je naar China gaat of niet. Voor de ChristenUnie is het duidelijk dat de mensenrechten een zwaarwegend ethisch probleem in China zijn. Op het moment dat wij kunnen kiezen, dan kiezen wij ervoor om daaraan niet mee te doen.

De D66 noemde de vriendschap van 24 jaar tussen Utrecht en Gaundong. De ChristenUnie betreurt dit al 24 jaar.

De VOORZITTER: Wij gaan later besluitvorming plegen over deze motie.

Het is precies 22.30 uur. Wij moeten alleen nog de besluitvorming met elkaar plegen. Dat gaat deze keer vlot, want wij doen het op de ouderwetse manier, niet nadat ik u de gelegenheid geef om tijdens een schorsing te overleggen. Kunnen wij nog wijzigingen tegemoet zien van moties en amendementen die zijn ingediend? De heer Sijbrandij heeft het verzocht om iets te zeggen over de motie M58.

De heer SIJBRANDIJ (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er is een drietal woorden geschrapt in de motie M58. Bij het tweede punt van de overwegingen hebben wij 'de grootste en belangrijkste' doorgehaald en bij het dictum hebben wij het woord 'uitgangspunt' doorgehaald om de motie iets spitsiger te laten zijn.

Motie M58a (VVD): Rijnenburg bereikbaar

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019, ter bespreking van het Statenvoorstel U Ned no regret maatregelen, uitgangspunten en beoordelingskader;

constaterende dat:

Provinciale Staten wordt gevraagd in te stemmen met de uitgangspuntennotitie UNed voor het MIRT-onderzoek;

overwegende dat:

- *de uitgangspuntennotitie voor het MIRT-onderzoek geen uitsluitel geeft over het al dan niet opnemen van de polder Rijnenburg en de A12-zone als potentiële woningbouwlocaties;*
- *Rijnenburg een grootschalige woningbouwlocatie is binnen de provincie Utrecht;*
- *woningbouw in de polder Rijnenburg alleen mogelijk is als er een goede aansluiting is met openbaar vervoer en wegen;*
- *voor de ontsluiting van deze groeilocatie samenwerking met en financiering door het Rijk noodzakelijk is;*

dragen GS op om:

polder Rijnenburg en de hele A12-zone expliciet onderdeel uit te laten maken van het MIRT-onderzoek in het doorrekenen van de verschillende scenario's.

En gaat over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie M58 is ingetrokken en de motie M58a wordt aan het statensysteem toegevoegd en maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw VAN ULZEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Er is een tweetal zaken gewijzigd in de motie M59. Onder 'draagt het college op' is na het energiebod aangevuld met 'voor na 2030'. Daarmee wordt bedoeld op voorhand geen dingen uit te sluiten voor de lange termijn. Het laatste punt waarin wij een procesvraag aan de gedeputeerde stellen is weggehaald. Hiermee hopen wij mensen te enthousiasmeren.

Motie M59a (VVD, FvD): in gesprek met Staten en samenleving over RES.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 25 september 2019, ter bespreking van het Statenvoorstel Rol en inzet van de provincie Utrecht in de Regionale Energiestrategieën (RES);

constaterende:

- *dat de provincie Utrecht zich heeft gecommitteerd aan de doelen uit het klimaatakkoord van Parijs en dat het klimaatakkoord van het Rijk van kracht is en deze 2 RES-startnotities bedoeld zijn om te komen tot een goede energiemix voor de provincie Utrecht in dit kader;*
- *dat er met het oog op deze doelen in de toekomst een verbod komt op het gebruik van ko-len en andere fossiele grondstoffen als brandstof voor de opwekking van elektriciteit waarmee regelbaar constant vermogen verdwijnt uit de energiemix;*
- *dat de instemming van de Staten met de startnotities RES niet formeel nodig is om het proces te starten;*

overwegende:

- *dat het proces zoals beschreven in de handreiking' "Positionering van Volksvertegenwoordigers in de Regionale Energie Strategie" van het ministerie van Binnenlandse zaken niet in onze provincie is gevolgd;*
- *dat wij constructief willen meedenken aan de invulling van de energiemix voor de kortere en de langere termijn en dat daarbij op voorhand niets uitgesloten wordt;*
- *dat voor onze fracties op dit moment niet helder is wat de gesprekskaders zijn waarmee wordt ingestemd als het gaat om de startnotities van U16 en Foodvalley;*

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

dat er alsnog een verkennend gesprek door GS met de Staten gevoerd kan worden, zodat we het RES-proces gezamenlijk oppakken met duidelijke kaders vanuit de provincie Utrecht, met aandacht voor:

- *op voorhand geen maatregelen uit te sluiten bij het formuleren van het energiebod voor na 2030 van de RES'sen waarbij de provincie betrokken is;*
- *een concreet proces te formuleren, waarin het verwerven van draagvlak onder stakeholders en bewoners een plaats krijgt (participatie) en waarin een handelingsperspectief beschreven is voor wanneer men er niet uitkomt;*
- *de rol van de provincie (GS en PS) in dit proces te concretiseren;*
- *de integraliteit van aanpak met alle andere ruimtevragers in onze provincie expliciet een plek te geven in dit proces, aansluitend op het proces voor de Omgevingsvisie.*

En gaat over tot de orde van de dag.

1 <https://www.lokale-democratie.nl/sites/default/files/2019-09/Handreiking%20ORES.pdf>

De VOORZITTER: De motie M59 is ingetrokken en de motie M59a wordt aan het statensysteem toegevoegd en maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een opmerking betreffende motie M61. De gedeputeerde heeft de mooie toezegging gedaan dat monitoring en managementinformatie integraal worden meegenomen richting het energieplan. Voorafgaand aan het energieplan gaat hij met ons in gesprek over hoe wij dat verder vormgeven. Wij zien dat traject graag tegemoet en zullen motie M61 intrekken.

De VOORZITTER: De motie M61 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De heer VAN ESSEN (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een aantal toevoegingen aan het debat over het statenvoorstel over de RES en naar aanleiding van wijzigingen in een tweetal moties. Door de wijziging in motie M58a kan ik deze motie positief adviseren. Hierin wordt Rijnenburg niet meer als uitgangspunt genomen, maar wordt gezien als een van de opties. Over de motie M59a heb ik reeds toegezegd dat ik participatie onder de aandacht zal brengen binnen de RESsen. Ik zeg u graag toe om nader met u in gesprek te gaan over de verdere uitwerking van het proces van de RESsen en hoe wij daarin opereren. Als ik de motie lees, dan lijkt het bijna alsof wij de startnotitie over doen. Daarom adviseer ik de motie negatief. Ik hoop dat deze toezegging wel tegemoet komt aan de intentie van de motie.

Ik geef graag een nadere toelichting op de advisering van de twee amendementen bij het statenvoorstel over U Ned. In amendement A13 vraagt u dingen die vanzelfsprekend zijn, namelijk dat u zelf gaat over de Omgevingsvisie. De uitgangspuntennotitie valt binnen de kaders van het koersdocument. In die zin is de motie overbodig. Ik laat de besluitvorming hierover aan u.

Amendement A12 betreft het schrappen van beslispunt 1. Hierdoor wordt het signaal dat naar andere U Ned-partners wordt gegeven over het 'commitment' aan het no regret-pakket afgezwakt. Dat is een risico met het oog op de BO-MIRT later dit najaar.

Tot slot was er in het debat over de RES wat discussie over het aantal windmolens. Ik heb u daarover geïnformeerd per mail. Gelukkig hoeven er geen 1.600.000 windmolens geplaatst te worden, zoals door de heer Dercksen werd aangegeven. Als wij de hele elektriciteitsopgave voor Nederland invullen met windmolens, dan zullen er 4.500 windmolens geplaatst moeten worden.

De VOORZITTER: Is er voldoende gewisseld om tot besluitvorming over te gaan? Er is een verzoek of de heer Strijk kan vertellen wanneer en hoe laat de begroting komt.

De heer STRIJK (gedeputeerde): Mijnheer de voorzitter! De begroting zal aanstaande vrijdag om 12.30 uur naar u toegestuurd worden. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan de begroting, zodat morgen mijn handtekening eronder kan.

De VOORZITTER: Na de stemmingen is er de gelegenheid om met elkaar een glaasje te drinken. Ik schors de vergadering tot 22.45 uur. Daarna gaan wij stemmen.

Schorsing van 22.35 uur tot 22.50 uur.

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

Stemverklaringen.

De VOORZITTER: Wij gaan over tot de stemmingen. U krijgt eerst de gelegenheid om in algemene zin stemverklaringen af te leggen. Daarna gaan wij op de ouderwetse wijze stemmen. Ik zal de partijen op grootte voorlezen en aan de fractievoorzitters vragen voor of tegen te stemmen. Het stemmen met handopsteking was te ingewikkeld om te inventariseren. Wij zijn in afwachting van een elektronisch

systeem waardoor het makkelijker en sneller gaat. Ik geef het woord aan mevrouw Boelhouwer van GroenLinks.

Mevrouw BOELHOUWER (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Bij de motie M59a en de motie M62 zal GroenLinks tegenstemmen, omdat wij het belang van de energietransitie willen benadrukken en voortvarend aan de slag willen blijven.

De motie M65 zullen wij steunen. Wij hopen dat daarvoor brede steun is in de Staten. Wij zien dit als een laatste stap in de afsluiting van dit dossier. Wat ons betreft doen wij hiermee recht aan de nieuwe realiteit die wij voorstaan en de openheid in de samenwerking tussen alle partijen willen wij hiermee benadrukken.

De oproep in motie M53 vinden wij geen recht doen aan de invloeden van alle windstreken op de geschiedenis van Nederland. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

Wij zullen voor de motie M54 stemmen. Het stoppen van de verhuurderheffing is een belangrijke stap in dit dossier.

Gezien de bijdrage van de heer Oude Wesselink zult u snappen dat wij tegen de motie M55 stemmen. Daarnaast vinden wij deze motie onprettig van toon en symboolpolitiek.

De heer VAN SCHIE (VVD): Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Van Ulzen heeft een stemverklaring bij agendapunt 12 over de regionale energiestrategieën.

Mevrouw VAN ULZEN (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben de toezegging van de gedeputeerde gehoord om het gesprek aan te gaan met Provinciale Staten. Daarmee kunnen wij instemmen met het vaststellen van de startnotitie, ondanks de rommeligheid van dit voorstel. Wij voelen ons voorsnog niet gebonden aan de uitkomsten, omdat wij graag eerst de gesprekken voeren.

De heer WEYERS (FvD): Mijnheer de voorzitter! Het FvD heeft twee stemverklaringen. De stemverklaring bij het statenvoorstel aangaande de jaarrekening en de stemverklaring bij motie M53 worden door de heer Dinklo verwoord.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! Met betrekking tot de twee moties bij de jaarrekening zullen wij ons onthouden van stemming. Wij hebben de dringende oproep gehoord van partijen om deze moties wel te steunen. Wij vinden nog steeds dat je niet over je graf heen en niet voor je geboorte regeert. Daarom onthouden wij ons van stemming.

De VOORZITTER: Het onthouden van stemming kan niet. U moet voor of tegen de moties stemmen of u moet de zaal verlaten.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! Dat is nieuw voor ons, want wij dachten dat onthouden van stemming een mogelijkheid was. Dat kan dus alleen door het weglopen uit de zaal?

De VOORZITTER: Dat klopt. U vervolgt uw stemverklaring.

De heer DINKLO (FvD): Mijnheer de voorzitter! Wij zullen overleggen wat wij gaan doen. Wij steunen de motie M53 over de zichtbaarheid van Utrecht zeer van harte. Van ons mag dit permanent worden tentoongesteld.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het CDA heeft drie stemverklaringen. Wij zullen tegen de motie M65 stemmen. Wij onderschrijven dat er een zwarte periode achter ons ligt. Echter zijn er door het vorige college al veel verbetermaatregelen genomen. Daarom kunnen en willen wij geen afstand nemen van de vorige coalitie. Door het aanvaarden van het initiatiefvoorstel 'Nu leren' van vorig jaar hebben wij al een duidelijke streep gezet. Daarnaast is er een duidelijke nieuwe start gemaakt in deze nieuwe coalitieperiode en zijn er al veel verbeteringen doorgezet. De rode draad bij ons is vrouwen.

Dat vertrouwen vinden wij niet terug in de motie M55 waar wij tegen zullen stemmen. Voor het CDA is het belangrijk dat wetten worden gehandhaafd. De gedeputeerde heeft echter aangegeven dat hij de mogelijke overtredingen gaat registreren en bijhouden. Wij krijgen de signalen dat er nog niet veel meldingen binnenkomen. Daarom lijkt het ons op dit moment een overbodige motie. Wij hebben alle vertrouwen in de toezegging van gedeputeerde Schaddelee.

Ten slotte heb ik een stemverklaring bij de motie M56. Het CDA heeft al jaren vraagtekens geplaatst bij de handelsrelatie met China. In de afgelopen commissievergadering hebben wij gepleit voor een evaluatie. De gedeputeerde heeft dit toegezegd. Wij hebben alle vertrouwen in deze toezegging. Het lijkt mij verstandig om deze evaluatie af te wachten en niet overhaast uit emotie beslissingen te nemen. Ik snap de emoties, maar uit de evaluatie kan blijken dat wij door het aanhouden van de relatie met China meer voor deze mensen kunnen betekenen.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de voorzitter! D66 heeft zes stemverklaringen. Bij de motie M59a herkennen wij de wens van het FvD en de VVD om scherper te worden in de kaders en het samen optrekken in de energietransitie. Wij spreken de wens uit dat de geest meegenomen wordt naar het energieplan, maar wij zullen tegen deze motie stemmen.

De motie M65 vinden wij overbodig, omdat de D66-fractie in 2018 al een motie van treurnis van de PvdA heeft gesteund. Wij hadden deze motie bij uitzondering als symbool unaniem willen steunen. Nu dat niet het geval blijkt te zijn, stemmen wij tegen deze motie.

De motie M52 zullen wij steunen. Dit is wel een beetje tegen ons principe, omdat het al achterhaald is. De motie M54 vindt D66 een charmante motie die een boodschap uitstraalt waarachter wij kunnen gaan staan. De concrete verzoeken uit de motie zijn echter symbolisch op speciaal niveau. Bovendien pakt dit een klein onderdeel aan van een veel groter probleem. Wij voelen meer voor een landelijke aanpak van deze problematiek. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

D66 is voor mensenrechten, maar hecht aan het op gepaste wijze overbrengen en het niet nodeloos schaden van een relatie tijdens de evaluatie. De toezeggingen van de gedeputeerde zijn op dit moment afdoende. Daarom zullen wij tegen de motie M56 stemmen.

Tot slot een stemverklaring bij het amendement A18. D66 hecht aan de maatschappelijke doorwerking van de Vuelta. Daarom vinden wij een rol in het bestuur belangrijk. Het debat hier gehoord hebbende met betrekking tot de risico's, gaan wij ervan uit dat GS dit zeer zeker zal meenemen naar de bestuurs-tafel. Daarom stemmen tegen dit amendement.

Mevrouw LEJEUNE (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De PvdA heeft twee stemverklaringen. Onze fractie vindt dat met het debat over de jaarrekening een zwarte bladzijde uit de provinciale geschiedenis is afgesloten. Wij hadden dit graag willen onderstrepen met een statenbrede motie. Het gaat ons echter te ver om afstand te nemen van ons eigen handelen. Wij erkennen dat het is misgegaan en willen graag samenwerken aan verbetering. De door GS aangekondigde maatregelen zullen wij nauwgezet volgen en stemmen tegen de motie M65.

De PvdA voelt wel wat voor het idee om de € 2.100.000 in de vorm van een subsidie over te maken aan de stichting La Vuelta Holanda en daarmee de bijdrage te maximaliseren. Wij zijn echter een weg ingeslagen met vier andere overheden en vinden het belangrijk om een betrouwbare partner te zijn. Daarom zullen wij tegen het amendement A18 stemmen.

Mevrouw RIKKOERT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie heeft drie stemverklaringen. Ik laat de heer De Harder als eerste aan het woord.

De heer DE HARDER (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie stemt tegen de motie M59a. Wij gaan graag in gesprek, maar hebben voldoende toezeggingen gehoord van de gedeputeerde en kijken uit naar de bespreking over het energieplan.

De heer VAN OORT (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie steunt de motie M65 van harte, met de kanttekening dat wij afstand nemen van zowel het handelen van PS als van GS. Het

was een gezamenlijke verantwoordelijkheid en het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de relatie weer op te bouwen en de verbeteringen door te voeren.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de voorzitter! De ChristenUnie heeft een stemverklaring bij het amendement A18. Onze fractie zal na een ingewikkelde afweging het amendement niet steunen. Wij vinden dat de subsidie hier wel op zijn plaats is geweest, maar gegeven het moment van het traject laten wij bestuurlijke betrouwbaarheid en continuïteit prevaleren boven de risicomijding anderzijds. Het is voor onze fractie wel een kiwi die wij in een keer door moeten slikken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de voorzitter! De PVV heeft twee stemverklaringen. De eerste gaat over de motie M54 over de verhuurderheffing. Het is altijd een lastige afweging om voor een motie te stemmen waarover wij niet gaan. In dit geval zullen wij voor deze motie stemmen.

De PVV is tegen de motie M52 over het verlagen van de snelheid van 130 kilometer per uur. Alle overwegingen van deze motie zijn niet juist:

- Het verkeer stoot 6% van de stikstofdepositie uit. Als wij 10 kilometer langzamer rijden zou dat maximaal 10% zijn, zijnde 0,06% van de stikstofdepositie.
- Het RIVM heeft vastgesteld dat sneller rijden van 100 naar 130 km/h 0.4 dB oplevert. Met extra geluidswerend asfalt lijkt het mij sterk dat dit niet te meten is als je daar sneller gaat rijden. Overigens is de ervaring dat de gemiddelde snelheid slecht met 1.68 km/h toeneemt als je de snelheid van 120 naar 130 km/h verhoogd.
- Wij zijn heel bij met CO₂, want daarvan groeien planten. De wereld wordt groener en de woestijnen worden kleiner, dus hoe meer CO₂ hoe beter.
- Uit de evaluatie van 120 naar 130 km/h is gebleken dat het niet onveiliger is geworden op de snelweg.

Wij moeten ophouden met ons laten vangen door fictieve modellen.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de voorzitter! De PvdD heeft een stemverklaring bij U Ned. Groei vormt het fundament waarop de redeneringen, kaders, uitgangspunten en ambities uit dit voorstel rusten. Hierin verschilt de PvdD essentieel met de coalitie. Wij moeten groei niet eindeloos aanzwengelen en faciliteren, maar keuzes maken die grenzen aangeven. Wij moeten grenzen stellen aan de groei ten gunste van de leefbaarheid van onze provincie. Onzes inziens maakt het voorstel die keuze niet. Daarom zullen wij tegen dit voorstel stemmen.

De heer EGGERMONT (SP): Mijnheer de voorzitter! De SP heeft een viertal stemverklaringen. Wij zullen tegen het statenvoorstel jaarrekening stemmen. Wij snappen dat het volgens het boekje allemaal klopt, maar wij vinden dat er een moreel oordeel hangt aan deze jaarrekening. Daarom zullen wij tegenstemmen.

Het amendement A17 is sympathiek, maar gaat uit van de mogelijkheid dat er meer geld uitgegeven wordt. Aangezien wij het amendement A18 steunen zullen wij het amendement A17 niet steunen.

Met de uitleg van de gedeputeerde over de motie M53 om het wel te verbreden en daarover in gesprek te gaan met andere partners kunnen wij deze motie steunen.

Motie M55 is volgens ons overbodig. Daarom zullen wij deze motie niet steunen.

De heer VAN DEN DIKKENBERG (SGP): Mijnheer de voorzitter! Bij statenvoorstel 11 zal ons oordeel afhangen van de ingediende amendementen.

Het amendement A16 is sympathiek, maar de onhaalbare, onrealistische en onbetaalbare doelen blijven staan.

De motie M64 zullen wij van harte ondersteunen.

De motie M55 zullen wij steunen en de motie M56 zullen wij steunen gezien het belang van het benadrukken van de mensenrechten aldaar.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de voorzitter! 50Plus is mede-indiener van de motie M18, omdat je de belofte moet nakomen als hierover een motie is aangenomen in 2018. De hele discussie gehoord hebbende voel ik mij beetgenomen.

Mevrouw BITTICH (DENK): Mijnheer de voorzitter! DENK heeft vier stemverklaringen. Wij zullen voor de motie M65 stemmen in de hoop met dit college een nieuwe start te maken.

De motie M53 zullen wij niet steunen, omdat de motie niet breed genoeg ingaat op de geschiedenis die hoort bij Nederland.

Bij de motie M55 zal het niet vreemd zijn dat wij daartegen stemmen. Dat komt doordat wij dit een symboolmotie vinden.

De motie M56 gaan wij steunen. Daarbij spreek ik mijn steun uit aan de toevoeging van de heer Suna aan de bestaande motie.

De VOORZITTER: Eenieder die een stemverklaring wilde vastleggen is daarvoor in de gelegenheid geweest.

De heer WEYERS (FvD): Mijnheer de voorzitter! Ik heb een korte aanvulling op onze stemverklaring. Onthouding van stemming was niet mogelijk. Is het wel mogelijk dat de halve fractie voor en de halve fractie tegen de moties over de jaarrekening stemt?

De VOORZITTER: Dat is mogelijk.

Stemming.

De VOORZITTER: Wij gaan over tot stemming. Ik zal het voorstel aanduiden en vervolgens de fracties langsgaan. Wij beginnen met agendapunt 9, het statenvoorstel opheffing geheimhouding documenten Uithoflijn.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel opheffing geheimhouding documenten Uithoflijn, PS2019PS21.

Provinciale Staten verwerpen het amendement A12. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van de VVD, PVV, SP en 50Plus

Provinciale Staten aanvaardden het amendement A13. Tegen het amendement hebben gestemd de fracties van het FvD, CDA, D66, PvdA, SP en DENK.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het geamendeerde statenvoorstel programma U Ned – no regret maatregelen, uitgangspunten en beoordelingskader, PS2019OGV01, met de aantekening dat de fracties van het FvD en de PvdD geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten verwerpen de motie M57. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, FvD, PvdA, ChristenUnie, PvdD en SP.

De VOORZITTER: De motie M58 is ingetrokken en vervangen door de motie M58a.

Provinciale Staten aanvaardden de motie M58a. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de ChristenUnie, PvdD, SP en SGP.

Provinciale Staten aanvaardden het amendement A15. Tegen het amendement hebben gestemd de fracties van FvD, PVV en SP.

Provinciale Staten aanvaardden het amendement A14. Tegen het amendement hebben gestemd de fracties van FvD, PvdA, PVV, PvdD en 50Plus.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het geamendeerde statenvoorstel herbenoeming Provinciale Commissie Leefomgeving, PS2019RGW07, met de aantekening dat de fracties van het FvD en de PVV geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten aanvaarden het amendement A16. Tegen het amendement hebben gestemd de fracties van de VVD, CDA, PvdA, PVV, PvdD, SGP en DENK.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het geamendeerde statenvoorstel rol en inzet van de provincie Utrecht in de Regionale Energiestrategieën (RES), PS2019MME02, met de aantekening dat de fracties van FvD, PVV en SGP geacht worden te hebben tegengestemd.

De VOORZITTER: De motie M59 is ingetrokken en vervangen door de motie M59a.

Provinciale Staten verwerpen de motie M59a. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, FvD, PVV, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen de motie M60. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, FvD, CDA, PVV, SGP en 50Plus.

De VOORZITTER: De motie M61 is ingetrokken.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M62. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de FvD, PvdA en PVV.

Provinciale Staten verwerpen de motie M63. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PvdD, SP, 50Plus en DENK.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel jaarrekening 2017, PS2019BEM11, met de aantekening dat de fractie van de SP geacht wordt te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten verwerpen de motie M64. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de ChristenUnie, PVV, PvdD, SP, SGP, DENK en drie leden van FvD.

Provinciale Staten verwerpen de motie M65. Voor de motie hebben gestemd de fracties van GroenLinks, ChristenUnie, PVV, PvdD, SP, SGP, 50Plus, DENK en drie leden van het FvD.

Provinciale Staten verwerpen het amendement A18. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van de VVD, FvD, PVV, PvdD, SP, SGP, 50Plus en DENK.

Provinciale Staten verwerpen het amendement A17. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van GroenLinks, CDA, D66, PvdA en DENK.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel deelname aan de Stichting La Vuelta Holanda, PS2019BEM13, met de aantekening dat de fracties van de VVD, FvD, PVV, PvdD, SP, SGP, 50Plus en Denk geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M52 vreemd aan de orde van de dag. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD en PVV.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M53 vreemd aan de orde van de dag. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van GroenLinks, PvdA en DENK.

Provinciale Staten aanvaardden de motie M54 vreemd aan de orde van de dag. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, FvD, D66 en SGP.

Provinciale Staten verwerpen de motie M55 vreemd aan de orde van de dag. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, FvD, PVV, SGP en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaardden de motie M56 vreemd aan de orde van de dag. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van de VVD, FvD, CDA en D66.

Sluiting.

De VOORZITTER: Wij zijn aan het eind gekomen van een lange en belangrijke vergadering. Ik dank u allen voor uw inbreng. Ik spreek de dank uit naar al onze medewerkers die deze vergadering mogelijk hebben gemaakt, waaronder de mensen van de catering die ons vandaag fantastisch hebben verzorgd. Heel veel dank daarvoor.

Er is nog gelegenheid om wat te drinken. Wel thuis voor straks.

Ik sluit de vergadering.

Einde van de vergadering om 23.26 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van 11 december 2019.

De voorzitter,

De griffier,